

K.K.T.C.
YAKIN DOĞU ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
EĞİTİM YÖNETİMİ DENETİMİ EKONOMİSİ VE PLANLAMASI
ANABİLİM DALI

TÜRKİYE CUMHURİYETİ İLE KUZAY KIBRIS TÜRK CUMHURİYETİ
EĞİTİM SİSTEMLERİNİN AMAÇ YAPI VE SÜREÇ BOYUTLARI
AÇISINDAN KARŞILAŞTIRILMASI

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Hazırlayan

Abdullah TUMAY

Danışman

Doç. Dr. Halil AYTEKİN

Lefkoşa – 2003

JÜRİ ÜYELERİNİN İMZA SAYFASI

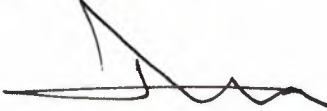
Eğitim Bilimleri Enstitüsü Müdürlüğü'ne;

Abdullah Tumay'a ait TÜRKİYE CUMHURİYETİ İLE KUZEY KIBRIS
TÜRK CUMHURİYETİ EĞİTİM SİSTEMLERİNİN AMAÇ, YAPI VE SÜREÇ
BOYUTLARI AÇISINDAN KARŞILAŞTIRILMASI adlı çalışma jürimiz tarafından
Eğitim Yönetimi, Denetimi, Ekonomisi ve Planlaması Anabilim Dalında YÜKSEK
LİSANS TEZİ olarak kabul edilmiştir.

Başkan : Prof. Dr. Levent KÖKER

Üye : Doç. Dr. Halil AYTEKİN

Üye : Yrd. Doç. Dr. Erdal GÜRYAY

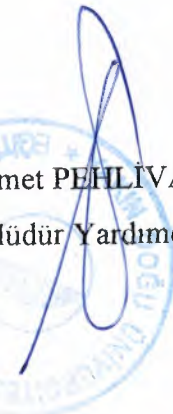

ONAY

Yukarıdaki imzaların adı geçen öğretim üyelerine ait olduğunu onaylarım.

...../...../ 2003

Ahmet PEHLİVAN
Enstitü Müdür Yardımcısı

ÖNSÖZ

Türkiye Cumhuriyeti ile Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti eğitim sistemlerinin amaç, yapı ve süreç boyutları açısından karşılaştırılması ele alınmıştır. Eğitim sisteminin genel esasları ve temel ilkeleri ışığında; okul öncesi eğitim, ilköğretim, ortaöğretim, zorunlu eğitim ve yüksek öğretimin yapısı, amaç,yapı ve süreç boyutlar açısından irdelenerek ortaya konmuştur.

Bu araştırma beş bölümden oluşmuştur. Birinci bölüm “GİRİŞ “ , ikinci bölüm ” İLGİLİ ARAŞTIRMALAR “, üçüncü bölüm “YÖNTEM “ dördüncü bölüm “ BULGULAR VE YORUM “ ve beşinci bölüm ise; “ SONUÇ VE ÖNERİLER “ başlıkları altında incelenmiştir.

Yüksek lisans öğrenim boyunca deneyiminden yararlandığım, bilgisi, yapıcı eleştiri ve göstermiş olduğu hoşgörü, ilgi ve alakalarından dolayı Sayın Prof. Dr. Levent KÖKER’e, Yrd. Doç. Dr. Erdal GÜRYAY’a ve tez danışmanım Doç. Dr. Halil AYTEKİN’e , yardımlarını esirgemeyen sayın İdris DEMİRSÖZ’e ve sevgili eşime içten teşekkür ederim.

Lefkoşa, Mart 2003

Abdullah Tumay

İÇİNDEKİLER

Sayfa No:

Onay	ii
Önsöz.....	iii
İçindekiler.....	iv
Tablolar Listesi.....	xi
Özet.....	xii
Abstract.....	xiv

BÖLÜM I

Giriş.....	1
Başlıca Eğitim Felsefeleri.....	2
Daimicilik.....	2
Esasiyecilik.....	3
İlerlemecilik.....	3
Yeniden Kurmacılık.....	3
Politeknik Eğitim.....	4
Varoluşculuk.....	5
Programlandırılmış Eğitim.....	6
Atatürk'ün Eğitim Felsefesi.....	7
Ekonomi ve Eğitim İlişkileri.....	7
Araştırmanın Önemi.....	11
Araştırmanın Amacı.....	11
Sayıtlar.....	12
Sınırlılıklar.....	12
Tanımlar.....	12
Kısaltmalar.....	14

BÖLÜM II

İLGİLİ ARAŞTIRMALAR

1. Yurt İçinde Yapılan Araştırmalar.....	16
2. Yurt Dışında Yapılan Araştırmalar.....	17

BÖLÜM III

YÖNTEM

Araştırma Yöntemi.....	18
------------------------	----

BÖLÜM IV

BULGULAR VE YORUMLAR

1. T.C Coğrafi Yapısı.....	20
2. KKTC Coğrafi Yapısı.....	21
3. T.C Eğitim Yapısı.....	22
3.1. Milli Eğitimin Genel Amaçları.....	22
3.2. Milli Eğitimin Özel Amaçları.....	23
3.3. Milli Eğitimin Temel İlkeleri.....	24

3.3.1. Genellik ve Eşitlik.....	24
3.3.2. Ferdin ve Toplumun İhtiyaçları.....	24
3.3.3. Yöneltilme.....	25
3.3.4. Eğitim Hakkı.....	25
3.3.5. Fırsat ve İmkan Eşitliği.....	25
3.3.6. Süreklilik.....	25
3.3.7. Atatürk İnkılap ve İlkeleri ve Atatürk Milliyetçiliği.....	26
3.3.8. Demokrasi Eğitimi.....	26
3.3.9. Laiklik.....	27
3.3.10. Bilimsellik.....	27
3.3.11. Planlılık.....	27
3.3.12. Karma Eğitim.....	28
3.3.13. Okul ile Aile İşbirliği.....	28
3.3.14. Her Yerde Eğitim.....	28
4. KKTC Eğitim Yapısı.....	29
4.1. KKTC Milli Eğitim Sistemini Düzenleyen Genel Esaslar.....	29
4.1.1. Milli Eğitimin Düzenlenmesi ve Genel Amaçları.....	29
4.1.2. Milli Eğitimin Temel İlkeleri.....	30
5. T.C Eğitim Sisteminin Yasal Dayanakları.....	34
5.1. Eğitim Hakkının Korunması ve Sınıflandırılması.....	38
5.2. Atatürkçü Düşüncede Eğitimin Önemi.....	39
6. Kıbrıs Türk Federe Devleti ve Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyetinde Eğitimde Yaşanan Süreçler.....	41
7. KKTC Öğretmenler Yasası.....	42
7.1. Kamu Hizmeti Komisyonunun Görev ve Yetkisi.....	42
7.2. Öğretmenliğe Girişte Aranılan Genel ve Özel Nitelikler.....	43
7.3. Sözleşmeli Öğretmenlik.....	43
7.4. İlkokul Öğretmeni Olarak Atanacaklarda Aranılan Nitelikler.....	45
7.5. Müdür ve Müdür Muavini Olarak Atanacaklarda Aranılan Nitelikler.....	45
7.6. Öğretmenlerin Mesleklerinde Yükselmeleri İçin Aranılan Nitelikler.....	46
7.7. İlkokul Öğretmenlerinin Görevleri.....	46
7.8. Orta Mesleki ve Teknik Öğretim Okulu Öğretmenlerinin Görevleri.....	47

7.9. Bağılılık Ödeviyle İlgili Yasa.....	48
7.10.Mal Bildiriminde Bulunma Ödevi İle İlgili Yasa.....	48
7.11.Hayat Pahalılığı Alma Hakkı.....	48
7.12.On Üçüncü Maaş İkramiyesi İle İlgili Yasa.....	48
7.13.Giyecek Yardımıyla İlgili Yasa.....	49
7.14. Hediye Alma ve Çıkar Sağlama Yasağı İle İlgili Yasa.....	49
7.15.başka İş Yapma Yasağı İle İlgili Yasa.....	50
7.16.yaz Tatili İle İlgili Yasa.....	50
8. T.C ile KKTC Eğitim Sisteminin Genel Yapısı.....	50
8.1. T.C’de Örgün Eğitim.....	51
8.2. KKTC’de Örgün Eğitim.....	51
8.3. T.C’de Okul Öncesi Eğitim.....	51
8.4. KKTC’de Okul Öncesi Eğitim.....	53
8.5. T.C ‘de Zorunlu Eğitim.....	54
8.6. KKTC’de Zorunlu Eğitim.....	57
8.7. T.C’de İlköğretim.....	58
8.8. KKTC’de İlköğretim.....	58
8.9. T.C’de Ortaöğretim.....	61
8.9.1. T.C’de Mesleki Teknik Eğitim Alanında Ortaöğretim ve Yükseköğretim Kurumları Arasında Program Bütünlüğünün ve Devamlılığının Sağlanması.....	61
8.9.1.1.Mesleki Ve Teknik Liseler.....	62
8.9.1.2.Din Öğretimi Okulları.....	63
8.9.1.3.Özel Eğitim Kurumları.....	63
8.9.1.4.Ticaret ve Turizm Öğretim Okulları.....	64
8.10.KKTC ‘de Ortaöğretim.....	64
8.10.1. KKTC ‘de Ortaokullar.....	64
8.10.2. KKTC ‘de Liseler.....	66
8.10.3. KKTC ‘de Genel Liseler.....	66
8.10.4. KKTC ‘de Mesleki Teknik Öğretim.....	67
8.11.T.C’de Yükseköğretim.....	68
8.12.KKTC ‘de Yükseköğretim.....	70

8.13.T.C’de Yaygın Eğitim.....	71
8.14.KKTC ‘de Yaygın Eğitim.....	72
9. T.C’de Milli Eğitim Bakanlığı Örgütü.....	73
9.1. Merkez Örgütü.....	74
9.1.1. Bakanlık Makamı.....	74
9.1.2. Talim Terbiye Kurulu Başkanlığı.....	75
9.1.3. Ana Hizmet Birimleri.....	75
9.1.4. Danışma ve Denetim Birimleri.....	76
9.1.5. Yardımcı Birimler.....	76
9.1.6. Sürekli Kurullar.....	77
9.2. Taşra Örgütü Ve Şeması.....	77
9.3. Milli Eğitim Bakanlığının Görevleri.....	79
9.4. Eğitim Örgütlenme.....	80
9.5. Öğretmen Yetiştirme.....	82
9.5.1. Eğitim Fakültelerinde Öğretmen Yetiştirme Programlarının Yeniden Düzenlenmesi.....	82
9.5.2. Öğretmen Yeterlilik Göstergesi.....	83
9.5.3. Öğretmen Yetiştirme Türk Milli Komitesi.....	83
9.5.4. Okul Öncesi Eğitimi Öğretmen Yetiştirme Projesi.....	84
10. Öğretmenlere İlişkin Yapılan Yasal Düzenlemeler.....	84
10.1.Norm Kadro.....	84
10.2.Öğretmen Ataması ve Yer Değiştirmesi.....	85
10.3.Anadolu Liseleri Öğretmenlerinin Seçimi ve Atamaları.....	87
11. Taşınmalı İlköğretim.....	87
11.1. Taşıma Merkezli İlköğretim Okullarının Özellikleri.....	88
11.2. Öğrencisi Taşınacak Okul ve Yerleşim Birimlerinin Özellikleri.....	88
12. Yatılı İlköğretim Bölge Okulları ve Pansiyonlu İlköğretim Okulları.....	89
12.1.Bölgelere Göre YİBO ve PİO’lar	90
13. Eğitime Katkı Payı.....	91
14. Temel Eğitim Programları.....	93
14.1.Hizmet İçi Eğitim.....	95
14.1.1. Öğretmenlere Yönelik Hizmet İçi Eğitim	95

14.1.2. İlköğretim Müfettişlerine Yönelik Hizmet İçi Eğitim.....	96
14.1.3. Bilgi Teknolojisi Koordinatörüne Yönelik Hizmet İçi Eğitim.....	96
14.2. Teknoloji Destekli Eğitim.....	97
14.3. Eğitim Bölgeleri ve Kurulları.....	99
14.3.1. Öğrencilere Sağlanacak Danışma Hizmeti.....	99
14.3.2. Öğrenci Danışma Kurulu.....	99
15. T.C Eğitim Sisteminin Yönetim Süreçleri.....	99
15.1. Kara Süreci.....	99
15.2. Planlama Süreci.....	100
15.3. Örgütlenme Süreci.....	101
15.4. İletişim Süreci.....	101
15.5. Koordinasyon Süreci.....	102
15.6. Denetim ve Değerlendirme Süreci.....	102
16. T.C İle KKTC Eğitim Sisteminin Karşılaştırması.....	103
16.1. Amaç Boyutu.....	103
16.2. Yapı Boyutu.....	104
16.3. Süreç Boyutu.....	105

BÖLÜM V

SONUÇ VE ÖNERİLER

Sonuçlar.....	106
Öneriler.....	109
KAYNAKÇA.....	111
EKLER.....	115

EK-1. T.C. ile K.K.T.C. Arasında Yapılan Protokoller.....	116
---	-----

EK-2. K.K.T.C. Milli Eğitim Bakanlığı Örgüt Şeması.....	137
EK-3. K.K.T.C deki Okul Öncesi Eğitim, İlköğretim, Orta öğretim ve Yüksek Öğretim Şeması (Eğitim Sistemi).....	138
EK-4. Türkiye Eğitim Sistemi.....	139

TABLOLAR LİSTESİ

Tablo :

sayfa No:

1. Okul Öncesi Eğitim (1993-1998).....	53
2. Özel İlkokullar (1997-1998).....	60
3. Devlet Ve Özel İlkokullar (1993-1998).....	60
4. Özel Ortaokullar (1997-1998).....	65
5. Özel Ve Devlet Ortaokulları (1993-1998)	66
6. Genel Liseler (1993-1998).....	67
7. Yaygın Eğitim (1993-1998).....	73
8. Milli Eğitim Müdürlüklerinin Başlıca Görevleri.....	78
9. İl ve İlçe Milli Eğitim Müdürlüklerinde Bulunması Gereken Başlıca Bölümler.....	78
10. 2000-2001 Öğretim Yılında Bölge Bazında Okul ve Yatılılık Oranına Göre YİBO ve PİO' lar.....	90
11. 4306 Sayılı Yasanın Geçici Birinci Maddesi Uyarınca Toplanan Eğitime Katkı Payı Miktarları.....	92
12. Temel Eğitim Malzemeleri.....	95

ÖZET

Bu araştırmada T.C. ile K.K.T.C. eğitim sistemlerinin amaç,yapı ve süreç boyutları açısından karşılaştırılarak ortak ve farklı boyutlarının ortaya çıkarılması amaçlanmıştır.

Buna göre; her iki devletin öncelikle sosyo-ekonomik ve kültürel yapısının daha iyi anlaşılabilmesi için; bulundukları bölge ve coğrafi yapıları ele alınmıştır. Ekonomik yapılarına da kısaca değinilerek kişi başına düşen milli gelirleri de göz önüne alınarak eğitim sistemleri karşılaştırılmıştır. Bu karşılaştırmada Milli Eğitim Sistemlerini düzenleyen genel esasları, Milli Eğitimin Genel Amaçları, Özel Amaçları ve Temel İlkeleri irdelenmiştir. Bu incelemede Milli Eğitimin Genel Esasları ve Temel İlkelerin de pek farklılık görülmemektedir. En çok dikkat çeken ortak özellik ise; genel amaçların da birinci maddesini oluşturan “ Atatürk İlke ve İnkılapları ile yurttaşlar arasında bir fikir ve duygu ortaklığını amaçlayan, çağdaşlaşmayı hedefleyen ve Türk Milletini Milli bilince vardırان Atatürk Milliyetçiliğine, demokrasi, sosyal ve hukukun üstünlüğü ilkelerine bağlı, bunları koruyan ve geliştiren yurttaşlar olarak yetiştirmek “ ilkesi yer almaktadır.

T.C ile K.K.T.C. Milli Eğitim Sisteminde okul öncesi eğitim, ilköğretim, orta öğretim ve yüksek öğretim yapıları ele alınmıştır. Zorunlu eğitimin K.K.T.C. de 9 yıl olduğu, T.C. devletinde ise 8 yıl olduğu görölmektedir. T.C. de ilkokul ile orta okul birleştirilmiş, K.K.T.C. de 1. yıl okul öncesi, 5 yıl ilkokul ve 3 yıl da orta okul olarak toplam 9 yıl zorunlu eğitim kapsamındadır. Türkiye’deki üniversitelere girmek için Ö.S.Y.M. sınavında başarılı olup, almış oldukları puan sıralamasına göre bir bölüme kayıt olabilmekte, K.K.T.C. de ise Ö.S.Y.M. de başarılı olanlar veya üniversitelerin kendilerinin yapmış oldukları imtihanlarda başarılı olan öğrencileri almaktadır.

K.K.T.C. de sınıf öğretmenleri Atatürk Öğretmen Koleji mezunları görevlendirilmekte, orta eğitim öğretmenleri de üniversitelerin eğitim fakültelerinden mezun olanlar atanmaktadır. T.C. ise, öğretmenler; eğitim fakültelerinden mezun olanlar öğretmen olarak görev almakta, zorunlu hallerde farklı fakültelerden mezun olanlarda ihtiyaca göre formasyon alanları da öğretmen olarak görevlendirilmektedir.

Türkiye’de karar yetkileri Milli Eğitim Bakanlığına ait olmasına rağmen K.K.T.C. de ise; Milli Eğitim Bakanlığı, Kamu Hizmetleri Komisyonu ve Öğretmenler Sendikası arasında paylaşılmıştır.

T.C. ile K.K.T.C. arasında çeşitli zamanlarda yapılan özel sosyo-ekonomik ve kültürel antlaşmalarla eğitimin; çağdaş, uygarlığın yapıcı, yaratıcı, seçkin bir yapıya ulaşmasına yönelik çalışmalarda mevcuttur.

ABSTRACT

This research compares the national educational systems of both Turkish Republic and T.R.N.C. the compares is about the aim, structure and process. The common and different aspects have been studied.

In order to understand the socio-economic and cultural structure of both two states, their region and geography were studied. The two education systems have been compared by taking their economic structures and national incomes per person. In this research the general conditions that arrange the national education systems, the general aims of national education, special aims and fundamental principles have been studied. There are no differences concerning the general principles and fundamental principles. The common characteristic that most draws attention, the first item of general principles "the aim to produce common Turkish National feeling and thinking among the citizens by teaching them Atatürk's Principles and Reforms, the purpose to reach contemporary status, to arouse Turkish national consciousness and Atatürk's nationalism obedient to social and legal supremacy and the principle to educate individuals who protect and develop these aspects.

In the Turkish Republic and T.R.N.C. national education system we studied pre-school education, primary, secondary and higher education. Compulsory education in T.R.N.C. is 9 years and in Turkish Republic 8 years. In Turkey primary and secondary education has been united where in T.R.N.C. 1 years pre-school education, 5 years primary, 3 years secondary, 9 years total compulsory education. In order to enter to a university in Turkey, a student must achieve he O.S.Y.M. exam the points obtained in this exam is taken into consideration when applying to a department of a university. In the T.R.N.C. you should to pass the entrance exam of that university or be successful at the O.S.Y.M. exam.

The class teachers in the primary schools in the TRNC are graduates of the Atatürk's Teachers Teaching College. In the secondary, teacher graduated from the education faculties are teaching. In Turkey the teachers graduated from the education faculties, when compulsory graduates of different faculties, trained to be teachers are teaching.

In Turkey decisions about education are made by the National Ministry of Education where in TRNC the National Ministry of Education, Public Services Commission and Teachers Trade Unions decide.

Socio-economic and cultural agreements signed between Turkey and TRNC at different times help develop education, take it to contemporary, creative, modern and exclusive structure and started in the world.

BÖLÜM 1

GİRİŞ

Bu bölümde; araştırmanın önemi, amacı, sayıtlar, sınırlılıklar, tanımlar ve kısaltmalar verilmiştir.

Türkiye Cumhuriyeti ile Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti eğitim sistemleri arasındaki farklılıklar ve benzerlikler karşılaştırılmadan önce bu iki ülke arasındaki eğitim durumunu etkileyeceği düşünülen bazı temel özelliklerin incelenmesinde fayda görülmektedir. Sosyo-ekonomik kültürel ve coğrafi konumu ülkelerin eğitim sisteminin yapısını etkilemektedir. Aynı zaman da yüzölçümü nüfusunu da göz önünde bulundurulmalıdır. Bunun yanında eğitim sisteminin düzenlenmesinde; eğitimin genel amaçlarını, özel amaçlarını ve temel ilkeleri eğitim sistemlerinin temelini oluşturmaktadır. Her iki ülkede “ Atatürk İlke ve İnkılaplarının, Atatürk Milliyetçiliğine bağlı, Türk Milletinin milli, ahlaki, insani,manevi ve kültürel değerlerini benimseyen, koruyan ve geliştiren ,ailesini, vatanını, milletini seven ve daima yüceltmeye çalışan, insan haklarına, demokratik, laik ve sosyal bir hukuk devleti olarak, ülkesine karşı, görev ve sorumluluklarını bilen ve bunları davranış haline getiren, Türk Ulusuna, öz yurduna ve ailesine güçlü bağlarla bağlı, barışçı ancak haklarını korumasını bilen, bir yandan yurdunda refah ve mutluluğu arttırmak, diğer yandan toplumsal birlik ve bütünlük içinde ekonomik sosyal ve kültürel kalkınmayı destekleyip hızlandıran, toplumunu ve ulusunu çağdaş uygarlığın yapıcı ,yaratıcı ve seçkin bir ortağı yapmak isteyen ve bu istek doğrultusunda sürekli çaba gösteren yurttaşlar olarak yetiştirmeyi amaçladığı görülmektedir”.

Eğitim, kişiye istendik davranışlar kazandırma süreci olduğuna göre, Eğitimin nesnesi insandır. İnsan aynı zamanda felsefenin de konusudur. İnsana bakış açısı eğitim sisteminin tüm öğelerini etkilemektedir. Yani hangi felsefi eğitim akımı alınırsa insana öyle bakılır ve eğitim sistemi ona göre düzenlenir. Eğitim, ekonomik, politik ve toplumsal sistemlerin bir alt sistemidir. Bu bağlamda eğitimdeki felsefe,

ekonomik, politik ve toplumsal sistemlerin felsefesiyle aynı olmalıdır; çünkü eğitim; politik, ekonomik, toplumsal sistemlerinin istediği insanları yetiştirmek üzere işe koşulmuştur.

Başlıca Eğitim Felsefeleri:

Daimicilik (Perennialasim):

İdealizm ve realizmi temel alan insan doğasının aynı olduğunu ve değişmeyeceğini kabul eden klasik bir eğitim felsefesidir. Bu felsefe ahlak ve değerler için de geçerlidir. Bu görüş eğitimde gelişmeyi kabul etmez (Ankay, 2001: 130). Aktarılabacak kültürel değerler kişiyi evrensel gerçeğe yöneltmelidir; çünkü bu gerçek hep aynıdır ve hiç değişmez.

Sınıf ortamında ders işlerken “Sokratik tartışma” ve tümdengelim kullanılmalı, öğretmen örnek olmalıdır. Öğrenci öğretmeni taklit ederek öğrenecektir. Ayrıca tüm doğrular doğuştan insan aklında vardır. Öğretmen Sokratik tartışmayla bunları öğrenciye bulduracaktır. Okulun görevi evrensel bilgileri yeni kuşaklara aktarmaktır. Sınavlar ezbere dayanmamalı, öğrencinin aklını kullanıp kullanmadığını ölçecek biçimde düzenlenmelidir. Gerçek yaşamı değil ideal yaşamı kapsayan sorular sorulmalıdır(Sönmez,2000: 41-42).

Esasicilik (Essentialism):

Esasicilik genellikle realist felsefeye dayanır. Gerçek dünyayı aklımızı kullanarak, deney ve gözlem, araştırma yaparak öğreniriz. Bunu öğrenirken tümevarımı kullanabiliriz. Tek tek olgulardan giderek genel ve geçerli mutlak, değişmez bilgiye ulaşabiliriz. İnsan aklı doğuştan boştur. Tüm bilgiler sonradan

öğrenilir. Bunun için öğrencinin ders işlenirken soru sorması olanaksızdır. O yalnız öğretmeni dinleyecek, onun dediklerini hiç itiraz etmeden yapacak, bilgileri ezberleyecektir. Her insan her şeyi öğrenemez. Eğitim sıkı ve zor iştir. Disiplin ve çaba ister. Öğrenme işinden öğrenci sorumludur. Öğretmen öğretmek zorunda değildir. Öğretim ortamında kurallara uymayan öğrenci cezalandırılır. Dayak bir eğitim aracıdır. Bu yaklaşımda konular ve öğretmen merkezde, öğrenci ikinci plandadır. Öğrenci hiçbir bilgi ve beceriyle doğuştan donanık olmadığından, öğretmenin dediklerini ezberlemek, yapmak, tekrarlamak zorundadır. Sınama durumlarında öğretmen derste yapıp çözdüklerini, kitapta bulunanları, işlediklerini sormalı ve öğrencilerden aynısını istemelidir. Kitapta olmayan, derste anlatmadıklarını öğretmen soramaz.

İlerlemecilik (Progressivism):

İlerlemecilik pragmatik felsefeye dayanır ve onun eğitime bir yansıması olarak kabul edilir. “Sürekli değişmeye açık olma, doğa ve toplumdaki değişmeyi denetleyip yeniden yaratmayı sağlama, demokrasiye gerçekleştirme ve yaşatma hem toplum hem de kişiyi dengede tutma, hiçbir bilgiyi mutlak doğru kabul etmeme, sürekli değişen bir yaşamı temele alma, bağımsız, girişken, yaratıcı, demokratik insan yetiştirme, sorumluluk alan, kişiyi toplumun ehliyetli, verimli ve güçlü üyesi yapma vb” olabilir. Eğitim yaşamın kendisidir; yaşama hazırlık değildir. Bu nedenle okullarda her türlü derse yer verilmelidir. Yaşamda hangi meslekler varsa, hangi sorunlar bulunuyorsa, hepsi okullarda yer almalı ve öğrencide yaşama gitmelidir; çünkü konular amaç değil, birer araçtır. Konular, dersler, öğretmen değil; tersine öğrenci merkeze alınmalıdır; çünkü eğitilecek odur. Hiçbir zaman zora, cezaya baş vurulmamalıdır. Öğretmen yalnızca yol gösterici olmalıdır (Sönmez, 2000:46-47).

Yeniden Kurmacılık (Reconstructionism):

İlerlemeci görüşe birçok yönleriyle benzeyen bu felsefe bilim ve teknikteki kimi gelişmelerin bunalımlara neden olduğunu, yaşamı tehdit ettiğini ve eğitimi bu kültürel krizden kurtulma aracı olarak görür (Şişman , 2000: 100).

Dünya uygarlığı; sevgiye, işbirliğine dayanmalı ve yaşam her saniye yeniden kurulmalıdır. Eğitimin hedefleri; “ Dünya uygarlığını kurma, barışı ve insanlığın mutluluğunu sağlama, uygulama yoluyla değişmeyi gerçekleştirme, sevgi, işbirliği, dinamik denge, vb. değerleri kişiye kazandırma “vb. olabilir. Eğitimde yalnız günlük yaşamı değil, gelecek de düşünülmelidir. Bunun için olmuş ve olabilecek her türlü olgu ve olaylar sınıf ortamına getirilmelidir.

Yeniden kurmacılıkta önemli olan hedeflerdir. Bu nedenle dersler ve içerik hedeflere göre düzenlenmelidir; çünkü bunlar araçtır. Yeniden kurmacılıkta, eğitimin görevi, toplumu sürekli yeniden şekillendirmek ve kurmaktır. Bunun için okul açık seçik bir biçimde toplumu değiştirme ve kurmayı sağlayacak yetişekler geliştirmeli ve uygulamaya koymalıdır. temel sorumluluk öğretmen ve okuldadır. Sınıf ortamı demokratik olmalıdır. Hedeflere hizmet eden her türlü düşünce, görüş ve savlar eğitim ortamına getirilmeli, öğrencilerin tartışarak sonuca varmaları sağlanmalıdır. Eğitim ortamına öğrenciler etkin bir biçimde katılmalı, ceza kesinlikle kullanılmamalıdır. Sorular öğrencilerin eleştirisel düşünmeyi ve bilimsel yöntemi kullanıp kullanmadıklarını ölçecek nitelik ve nicelikte ve gelecekteki olası doğal ve toplumsal sorunlar ve bunların çözümleri ile ilgili olmalıdır. Sınavlar öğrencilerin gizil yeteneklerini geliştirmek ve onları uygun yetişeklere yerleştirmek için kullanılmalıdır.

Politeknik Eğitim:

Marxist felsefeyi temel alır. Arkhe madde, maddedeki çelişki ve onun doğurduğu gelişmedir. Eğitim bu çelişkiyi en aza indirme ve üretimde bulunma süreci olarak tanımlanabilir. Eğitimin hedefleri “Sınıfları ve her türlü sömürüyü ortadan kaldırma, insanlar arasında kardeşliği, barışı adaleti, eşitliliği, mutluluğu vb. sağlama, diyalektik akıl yürütmeyi işe koşma, doğaya egemen olup onu değiştirme ve üretimde bulunma tüm olgu ve nesnelerin birbirleriyle ilişkisi olduğunu kavrama

vb.” olabilir. Okullarda doğa ve toplum bilimlerine, iş ve teknik, beden eğitimi, sanat derslerine yer verilmelidir. Temele poli-teknik dersler alınmalıdır. Derslerin içeriği Marxist düşünceyi gerçekleştirecek nitelikte olmalıdır. Uygulamayla kuram endüstriyle iç içe olmalıdır. Okul bir endüstri kurumu, üretim merkezi olmalıdır; çünkü eğitim üretim içindir. Bilimsel yöntem kullanılmalı ve yaparak yaşayarak öğrenilmelidir. Kolektif bilinç oluşturmak için, birlikte çalışma ve üretimde bulunma etkinliklerine yer verilmelidir. Eğitim ortamında karakter eğitime yer verilmelidir. Bunun için yurttaşlık eğitimi işe koşulmalıdır. Toplum doğadaki olgu ve olayların birbirlerinden kopuk olmadıkları, birindeki değişme ve gelişmenin diğerlerini de etkilediğini gösteren durumlar eğitim ortamına getirilmelidir. İdeolojik eğitim yapılmalıdır. Kişilerin bedensel ve sanatsal açıdan yetiştirilmesi sağlanmalıdır. Herkes bir sportif ve sanatsal etkinliğe katılmalıdır. Politeknik eğitimin sınama durumlarında, öğrencinin diyalektik akıl yürütmeyi kullanıp kullanmadığını, kuram ve uygulamadaki başarısını, komünist görüşü benimseme ve savunma derecesini, kolektif çalışma gücünü, topluma katkısını, spor ve sanattaki başarısını ölçecek uygulama ve kuramı birlikte kullanıp kullanmadığını ölçecek sorular sorulmalıdır.

Varoluşculuk (Existentialism):

Bu eğitim akımı varoluşçu felsefeye dayanır. Bu felsefeye göre arkhe genellikle tek tek her bir insandır. İnsan kendi kendini yaratan tek varlıktır. İnsanda varoluş özden önce gelir. Eğitim, insanı sınır durumuna getirme süreci olarak tanımlanabilir. Bu ancak açık okul sistemi ile başarılabilir. Eğitimin hedefleri ise; “insanın kendi kendisini yaratmasını sağlama, insan yaşama başlamadan yaşamın olmadığını benimseme, tek tek her insanın kendi varoluşunu gerçekleştirmesini sağlama, kişiyi sınır durumuna getirme, özgür eylemde bulunma, seçme ve seçtiklerinden sorumlu olma, toplumsal değerlerden kurtulma, anı yaşama, bilginin öznel olduğunu kabul etme vb. toplumsal bilimlere, sanat ve felsefeye ağırlık verilmelidir. Bilgi objektif ve kesin değildir. Bilgi insanın yaşamı süresince benimsediği tasarılarının ve yaşantılarının sonucu oluşur. Özgürlük seçme,eylemde

bulunma ve yaptıklarından sorumlu değildir. Öğrenci istediği dersi ve öğretmeni seçebilmeli, istediği zaman bırakabilmelidir. Bu durum açık okul sisteminde vardır, geleneksel okul sistemlerinde yoktur. Yetişekler kişinin kendi kendini özgürce gerçekleştireceği olanakları ve fırsatları ona sağlamalıdır. Çok değişik yetişekler bulunmalı, öğrenci bunlardan istediğini seçebilmelidir.

Öğrenci bir bütün olarak ele alınmalıdır; çünkü o, hem yaşayan bir gerçeklik, hem de olabilecekleri içinde taşıyan bir potansiyeldir. Yani kişinin ne olduğu ile eylemleri arasındaki bağ, onun yaşayan gerçekliğidir. İnsanın kişiliği eğitimin etki alanının dışındadır. Oysa karakterin biçimlendirilmesi eğitimin görevidir. Eğitim ortamında temele genellikle tek tek her öğrenci alınmalıdır; çünkü kişi her değer üstündedir. Geçmiş ve gelecek değil, an önemlidir. Meslek eğitime küçük yaşta başlanmamalıdır; özellikle de uzmanlaştırıcı bir meslek eğitimi verilmemelidir. Kişi işi mesleği özgürlüğünün gelişiminde bir araç olarak kullanılmalıdır. Varoluşçu eğitimin sınama durumlarında, öğrencinin kendi varoluşunu gerçekleştirip gerçekleştirmediğini yoklayan, sezgiye dayalı, özgürce seçim yapıp yapmadığını, sorumluluk duyup duymadığını, yaratıcılığı ortaya koyup koymadığını vb. sorular sorulabilir.

Programlandırılmış Eğitim:

Bu eğitim akımı olabirlik felsefesine dayanabilir. Olabirlik görüşüne göre "Her türlü bilgi şimdilik ve olmaz olamaz" önermeleri temele alınabilir. Her şey olabilir. Olmaz; olamaz. Şu olur, bu olmaz, bu doğru, iyi, güzel; ama bunlar yanlış, kötü ve çirkindir denilemez. Her şey, her zaman, her durumda ve koşulda olabilir.

Programlandırılmış öğretimde; bir saatlik derste dinleme, görme, konuşma, tartışma, yazıyla, resimle, çamurla, hamurla vb. ifade etme, uygun ve değişik akıl yürütme yollarını kullanma, anket, görüşme, gözlem, resim, afiş, pano vb. yapma, resimlerle, filmlerle desteklenmiş ortamlar sunma, rol ve yaratıcı drama ile

öğrendiklerini sınıf ortamında gösterme, davranışları içeren şarkıları yazıp besteleme ve söyleme, arkadaşlarıyla birlikte çalışma, öğrendiklerini sergileme, sezgilerini kullanma ve bunları hedef davranışları kazandıracak biçimde düzenleme etkinliklerine yer verilmiştir. İçerik ve dersler her an değişebilir. Farklı dersler ve içerikler gelebilir. Sunulan bilginin doğruluk değeri her an değişebilir. Tek bir öğrenme-öğretme stratejisi, kuramı, yöntemi, tekniği ve taktiği ile tüm öğrenmeler sağlanamayabilir. Okul ve öğretmen olmadan da kişiye istendik davranışlar kazandırılabilir. Hatta eğitime gerek kalmayabilir. Tüm istendik davranışlar kişiye daha doğmadan enjekte edilebilir (Sönmez, 200: 41-58).

Atatürk'ün Eğitim Felsefesi:

Atatürk eğitimde eklektik sistemi benimsemiştir. Eklektik sistem farklı farklı felsefi sistemlerin doğru olan yönlerini alıp yeni bir sistem oluşturmaktır. Bu farklı felsefeler hümanizm, pozitivizm ve işlevselciliktir. Eğitim yoluyla, farklı uluslar birbirlerine düşmanlığı aşılamamalı, eski dönemin boş inanışlarından uzak, Doğu ve Batının doğru olan felsefeleri temele alınmalı, bilimsellik, devrimcilik, ulusalcılık, bağımsız ve çağdaşlık, uluslar arası ilişkilerde barışçılık hedeflenmelidir.

Atatürkçü eğitimde öğretmen önemli bir faktördür. Ancak öğretmenin işleri klasik görüşlerden farklı olarak, öğrenciye de aktif bir rol verilmelidir nitekim, Atatürk işlevselci, pragmatist felsefelerin temsilcisi olan John Deweyi, 1924 yılında, Türk eğitim sistemine yön vermesi için Türkiye'ye davet etmiştir (Ankay, 2001: 131).

Ekonomi ve Eğitim İlişkileri:

Ekonomik olaylar arasında neden-sonuç ilişkilerini bilimsel kurallara bağlamaya çalışan ekonomi; kıt kaynakların insanların sonsuz gereksinimlerini

karşılayamaması nedeniyle ortaya çıkan, kaynakların kullanılması ve artırılması ile ilgili sorunları inceleyen bir bilimdir. Kaynakların, gereksinimleri karşılayabilmesinin yolu, üretim yapılmasıdır.

Eğitimin amacı ise, bireylerin tutum ve davranışlarında değişiklik yapmaktır. Bireyde oluşturulacak istendik davranışların toplumun, ekonominin ve bireyin beklentilerine uygun olması gerekir. Diğer yandan eğitimin toplumsal, siyasal ve ekonomik olmak üzere üç önemli görevi vardır. Eğitim sisteminin sınırları, çevresindeki ekonomi, sağlık, askeri vb. sistemlerin sınırları ile belirlenmektedir.

Bu sistemlerle etkileşim içinde olan eğitim sistemi, ekonomik sistemle de yakın ilişki içindedir. Bu ilişki, iki önemli noktada yoğunlaşmaktadır. Birincisi, eğitim sisteminin ekonominin ilke ve kurallarına göre işlemesi beklenir. İkincisi de eğitimin ekonominin gereksinim duyduğu nitelikteki ve nicelikteki insan gücünü yetiştirmesi gerekir. Bu da bireylere tutumluluk, diğer bir deyişle iyi üretici ve iyi tüketici olabilme özelliklerinin kazandırılması; bireylere bir mesleğin tutum ve davranışlarının kazandırılması olmak üzere iki amaca yöneliktir.

Diğer bir açıdan yaklaşıldığında, bir ülkede uygulanan ekonomik sistem, yönetim sistemi ve eğitim sistemi arasında çok sıkı bir ilişki vardır. Ekonomik sistem, ülkenin yönetim ve eğitim sistemlerini belirler. Eğitim sistemince yetiştirilecek insan tipi de, o ülkenin ekonomik sistemine uygun olmak zorundadır. Hiçbir sistem kendisinin devamını sağlamayacak bir insan tipi yetiştirmek istemez. Bu çerçevede bir ekonomik sistem olarak kapitalizmin uygulandığı bir ülkede eğitim sisteminin sosyalist insan tipinin yetiştirmediği gözlenmektedir. Bunun tersi de geçerlidir. Buradan da bir ülkede uygulanan ekonomik sistem ile eğitim sisteminin ne kadar birbiriyle bağlantılı olduğu görülmektedir (Karakütük, 2000: 114).

İlkel toplumlarda ekonomi avcı ve toplayıcı niteliktedir. Böyle bir toplumda ekonomi, beden gücüne dayalıdır. Bu gücün eğitilmesi ise aile ve akraba içinde olur. Avcılığa ilişkin bilgi, beceri ve teknikler, aile kurumunda öğretilir. Okul denen bir kuruma bir gereksinim yoktur. Çocuk, ekonomik sisteme katkıda bulunması ve kendi

yaşamını sürdürebilmesi için gerekli davranışları aile içinde kazanır. Bu da onun için yeterlidir. Daha sonraki aşama olan ve ekonomisi tarıma dayalı toplumlarda isebeden gücünün yerini hayvan gücü almıştır.

İnsanların doğadan daha iyi yararlanmalarını sağlayan “Teknoloji” gelişmeye başlamıştır. Tarımda teknolojiye dayalı üretim araçlarının kullanılması ile birlikte bu araçların yapım ve onarımı ile uğraşan “Zanaatkarlık” konumu ortaya çıkmıştır. O halde zanaatkarların yetiştirilmesi sorunu ile karşı karşıya gelinmiştir. Bunları kim yetiştirecekti ? Toplumun ihtiyacı olan zanaatkarların yetiştirilmesi için mesleğinde usta olanlar, kendilerine yardımcı olarak seçtikleri kişileri eğitime işlevini üstlenmişlerdir. Böylece ustalar, çıraklara, bilmeleri gereken bilgi ve becerileri aktarmakla görevlendirilmişlerdir. Yani gençler, işyerinde eğitilmişlerdir ki buna yaygın eğitim diyoruz. Usta- çırak ilişkisi olarak nitelenen bu ilişki, daha sonra, “örgün eğitim” biçimine dönüşmüştür. Tarımda üretim araçlarının gelişmesi ile üretimde artış sağlanmış ve artık ürün elde edilmiştir. Böylece, elde edilen bu artık ürünün dağıtımı ile uğraşan “Tüccar” konumu gündeme gelmiştir. Ekonomideki bu gelişmeler, giderek örgün eğitim kurumlarını gerektirmiştir. Bu durumda okuma, yazma, muhasebe gibi temel becerilere sahip insan gücü yetiştiren ilk ve orta düzeyde okullar açılması gerekmiştir.

Sanayi toplumuna gelindiğinde ise örgün eğitim kurumlarına olan talep daha fazla olmuş ve tüm örgün eğitim kurumları okul biçiminde gelişmiştir. Ekonomik sistemde tarım işçisinin yerini fabrika işçisi almıştır. Fabrika işçilerinin en azından okuma yazma bilme gerekliliği, ilköğretimin yaygınlaşmasını sağlamıştır. Aile büyüklerinin ev dışında çalışmaya başlamaları da aile içi eğitimi aksatmıştır. Böylece, eğitim kurumları çoğalmış ve önem kazanmıştır. Daha sonra, giderek karmaşılaşan sanayisel, toplumsal yapı uzmanlık gereksinimini arttırmış ve yüksek okulların, üniversitelerin gelişmesine yol açmıştır.

Sanayi sonrası toplumlarda ise insan gücünün yerini makineler almıştır. Nitelikli insan gücü ve teknolojik gelişmelere katkıda bulunacak beyin gücüne

gereksinim duyulmuştur. Bu hususta yüksek öğretim kurumlarının önemini daha da arttırmıştır.

Toplumların ekonomik etkinlikleri ve bununla ilişkili etkinlikleri gerçekleştirecek insan gücünün niteliğinin değişmesi, eğitim kurumlarının gelişmesi ve değişmesine yol açmıştır. Eğitim kurumları da, yetiştirdiği insan gücüyle teknolojinin ve ekonominin gelişmesine katkıda bulunmuştur. Eğitilmiş insan gücü, ekonomik büyümeyi, teknolojik gelişmeyi, doğal kaynakların ve sermayenin en iyi ve akılcı biçimde kullanılmasını etkilemiştir. Eğitim kurumları, ekonomik kurumların gereksinimi olan nicelik ve nitelikteki insan gücünü yetiştirmekle toplumun ekonomik kalkınmasına katkıda bulunmuştur. Eğitilmiş insan gücü sayısı ile gereksinim duyulan insan gücü sayısının dengeli olması gerekir (Tezcan, 2000:68-69).

Türkiye’de eğitim, ilköğretimden üniversiteye kadar kamusal mal olarak görülmekte ve eğitim harcamaları devletçe karşılanmaktadır. Ancak 2547 sayılı Yükseköğretim Kanunu, yükseköğretimi yarı kamusal bir mal olarak görmekte ve öğrencilerin de katılımını sağlayan bir kısmi finansman uygulaması öngörmektedir.

1996-2000 dönemini kapsayan Yedinci Beş Yıllık Kalkınma Planına göre, eğitim ve sağlık Türkiye için en öncelikli iki sektördür. Bununla birlikte, ekonomik tasarruf kararları ile, ilk olarak eğitim harcamaları sınırlandırılmaktadır. Oysa bir ülke eğitime kaynak ayırmadan kalkınabilseydi, hiçbir ülke kıt kaynaklarından önemli bir bölümünü eğitim sektörüne ayırmazdı. Ekonomiye yapılmış yatırımların etkisine sahip olan eğitim harcamaları, insan kaynağına yapılmış yatırım olarak kabul edilmektedir. Çeşitli ülkelerin eğitim sektörüne ayırmış olduğu parasal kaynakların önemli bir göstergesi, kamu eğitim harcamalarının GSMH içindeki oranıdır. En son verilere göre bazı ülkelerde bu oran % olarak şöyle gerçekleşmiştir: İsveç 8.3, Danimarka 8.2, Finlandiya 7.6, Norveç 7.5, Kanada 7.0, Fransa 6.1, İrlanda 5.8, Avusturya 5.7, Suudi Arabistan 5.5, Portekiz 5.5, ABD 5.4, Çek Cumhuriyeti 5.4, İngiltere 5.4 İsviçre 5.3, Hollanda 5.2, İspanya 4.9, Almanya 4.8, İtalya 4.7, Suriye 4.2, Rusya Federasyonu 4.1, Lüksemburg 4.1, İran 4.0, Japonya 3.6, Bulgaristan 3.3,

Belçika 3.2, Yunanistan 3.0, Türkiye 2.2. bu ülkeler içinde en son sırada yer alan Türkiye'nin bu oranı % 5 ' ler düzeyine bir an önce çıkarmaya çalışmalıdır (Karakütük, 2000:125-126)

Araştırmanın Önemi:

Bu araştırmada Türkiye Cumhuriyeti eğitim sistemi ile Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti eğitim sisteminin amaç,yapı ve süreç boyutları açısından karşılaştırılması yapılmıştır. Yapılan bu çalışmada zorunlu eğitimin K.K.T.C. de 9 yıl T.C. de ise 8 yıl olduğu, K.K.T.C de ilkökul öğretmenlerinin kolejden mezun olanlardan görevlendirildiği, öğretmen atamalarının Eğitim Bakanlığı, Kamu Hizmetleri Komisyonu ve Sendikalarca belirlenmektedir. T.C. de ise öğretmenlerin Eğitim Fakültesi mezunu olması gerektiği ve görevlendirmenin Maliye Bakanlığı ve Milli Eğitim Bakanlığınca yapıldığı görülmektedir. K.K.T.C de öğretmenlerin ayrı olarak Öğretmenler Yasası mevcuttur. Bu yasada; öğretmenlerin hizmet koşullarını, niteliklerini, ödev, yetki ve sorumluluklarını, aylık ücret ve ödevlerini, güvencelerini, atanmalarını, onaylanmalarını, sürekli veya emeklilik hakkı veren kadrolara yerleştirilmelerini, terfilerini, yer değiştirmelerini, emekliye sevklerini, disiplin işlemlerini ve özlük işlemlerini düzenlemektedir. Türkiye Cumhuriyetinde ise öğretmenlere yönelik ayrı bir yasanın olmadığı öğretmenlerin de 657 sayılı devlet memurluğu yasasına tabii oldukları görülmektedir. Yapılan bilimsel çalışma sonucunda elde edilen verilerin teorik ve uygulamaya yönelik K.K.T.C. eğitim sistemine ve T.C. eğitim sistemine katkı sağlayacağı inancındayım.

Araştırmanın Amacı:

Türkiye Cumhuriyeti ile Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti eğitim sisteminin amaç, yapı ve süreç boyutları açısından karşılaştırılması yapılmıştır. Bu

karşılaştırma, zorunlu eğitim, ilköğretim , ortaöğretim ve yüksek öğretim kurumları arasındaki farklı ve ortak yönlerinin amaç, yapı ve süreç boyutları açısından değerlendirilmesi amaçlanmıştır.

Sayıtlar:

Türkiye Cumhuriyeti ile Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti eğitim sistemlerinin amaç, yapı ve süreç boyutları açısından karşılaştırılması yönünde yapılan bu araştırma betimsel bir araştırmadır. Bu araştırmada elde edilen bilgi ve dokümanlar doğru olarak kabul edilmektedir.

Araştırmanın Sınırlılıkları:

Bu araştırma;

1. Türkiye Cumhuriyeti eğitim sisteminin yapısı ile;
2. Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti eğitim sisteminin yapısı ile;

Bu iki devletin eğitim yapısının ; genel amaçları, özel amaçları, temel ilkeleri, okul öncesi eğitim, zorunlu eğitim, ilköğretim, ortaöğretim, yüksek öğretim ve öğretmen yetiştiren kurumların amaç, yapı ve süreç boyutları ile sınırlıdır.

Tanımlar:

Anayasa: Devletin siyasi ve hukuki temel işleyişini, kişilerin hak ve özgürlüklerini düzenleyen temel yasa (Karacan Ansiklopedisi, 121).

Eğitim: İnsanın, doğumundan ölümüne kadar fiziksel ve toplumsal çevresi ile etkileşim halindedir ve bu etkileşim süreci boyunca her an çevrenin istek ve beklentileri doğrultusunda davranışlar geliştirir. Bireyde meydana gelen davranış değişikliklerin bir kısmı rastlantılarla ve kendiliğinden gerçekleşir. Bir kısmı ise yetişkinler tarafından planlı ve kasıtlı olarak gerçekleştirilir. Bireyde toplumca istenen davranışları geliştirme sürecidir (Kuzgun, 1988: 1).

Fakülte: Yüksek düzeyde eğitim – öğretim bilimsel araştırma ve yayım yapan; kendisine enstitü, yüksekokul ve benzeri kuruluşlar bağlanabilen bir yükseköğretim birimidir (Hatiboğlu, 1998: 240).

Genelge: Yasa ve yönetmeliklerin uygulanmasında yol göstermek, herhangi bir konuda aydınlatmak, dikkat çekmek gibi ereklerle ilgililere gönderilen yazı, tamim, sirküler (Türkçe Sözlük, 1999, 489).

İlköğretim: Birkaç öğretim basamağından oluşan örgün eğitim dizgesinin, okuma yazmayı, aritmetiği, iyi bir yurttaş olmak için gerekli bilgi ve becerileri kazandıran zorunlu öğretim. Sekiz yıllık temel eğitim ve öğretimi sağlayan okul (Türkçe Sözlük, 1999: 1021).

Kanunu: Devletin yasama organlarınca kanun koyma yöntemine göre yapılan ve herkes için uyulması zorunlu olan genel kurallardır. Ülkenin her yerinde, herkes için aynı hükmü taşır (Akşit, 1981: 774).

Kararname: 1. Cumhurbaşkanının onayladığı hükümet kararı, 2. Bakanlar Kuruluna verilen yetkilere dayanarak alınan karar, 3. Bu kararı bildiren resmi yazı (Türkçe Sözlük, 1999: 739).

Okul öncesi eğitim: 0-6 yaşları arasındaki çocukların eğitimini kapsayan, temel eğitim bütünlüğü içinde yer alan bir eğitimidir (Gürkan, 1981: 2).

Ortaöğretim: İlköğretimden geçtikten sonra öğrenimini sürdürmek isteyen gençleri ulusal eğitim amaçlarına uygun olarak daha üst öğrenime, teknik ve meslek alanlarına hazırlamak için planlanan öğretim dönemi (Türkçe Sözlük, 1999: 1021).

Tüzük: Herhangi bir kurumun yada örgütün tutacağı yolu ve uygulayacağı hükümleri sırasıyla gösteren maddelerin tümü (Türkçe Sözlük, 1999: 1359).

Üniversite: Bilimsel özerkliğe ve kamu tüzelkişiliğine, yüksek düzeyde eğitim-öğretim, bilimsel araştırma ve yayım yapan; fakülte, enstitü, yüksekokul ve benzeri kuruluş ve birimlerden oluşan bir yükseköğretim kurumudur (Hatiboğlu, 1998: 240).

Yönerge: Herhangi bir konuda tutulacak yol için üst orunlardan alt orunlara ve örgütlere yada üst aşamalardakilerden astlara verilen buyruk talimat, direktif (Türkçe Sözlük, 1999: 1476).

Yönetmelik: Yasa ve tüzüklerin uygulanmasını sağlamak amacıyla bakanlıklar ve kamu tüzel kişilerin hazırlanan, düzenleyici kuralların tümü (Türkçe Sözlük, 1999: 1477).

Yükseköğretim: Milli eğitim sistemi içinde orta öğretime dayalı, en az dört yarı yılı kapsayan her kademedeki eğitim-öğretimin tümü (Hatiboğlu, 1998: 239).

Zorunlu eğitim: Bir yurttaşın belirtilen bir yaşa gelinceye kadar gösterilen eğitim kurumlarında belli bir süre öğrenim görmesini zorunlu kılan yasal bir deyimdir (www.meb.gov.tr.).

Kısaltmalar:

AÖK.,	:Atatürk Öğretmen Koleji
DAÜ.,	:Doğu Akdeniz Üniversitesi
GAP.,	:Güneydoğu Anadolu Projesi

İHL.,	:İmam Hatip Lisesi
KHK.,	:Kamu Hizmetleri komisyonu
KKTC.,	:Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti
LES.,	:Lisans Üstü Eğitim Sınavı
M.E.K.B.,	:Milli Eğitim ve Kültür Bakanlığı
MEB.,	:Milli Eğitim Bakanlığı
MEKGSB.,	:Milli Eğitim, Kültür, Gençlik ve Spor Bakanlığı
METARGEM.,	:Mesleki Teknik Eğitim ,Araştırma ve Geliştirme Merkezi
ODTÜ.,	:Ortadoğu Teknik Üniversitesi
ÖSYM.,	:Öğrenci Seçme Yerleştirme Merkezi
PIO.,	:Pansiyonlu İlköğretim Okulu
TBMM.,	:Türkiye Büyük Millet Meclisi
TC.,	:Türkiye Cumhuriyeti
TCMEB.,	:Türkiye Cumhuriyeti Milli Eğitim Bakanlığı
TL.,	:Türk Lira
TSK.,	:Türk Silahlı Kuvvetleri
TÜBİTAK.,	:Türkiye Bilimsel ve Teknik Araştırma Kurumu
YİBO.,	:Yatılı İlköğretim Bölge Okulu
YÖDAK.,	:Yüksek Öğretim Danışma Kurulu
YÖK.,	:Yüksek Öğretim Kurulu
YÖKYK.,	:Yüksek Öğrenim Kredi ve Yurtlar Kurumu

BÖLÜM II

İLGİLİ ARAŞTIRMALAR

Bu bölümde; Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyetinde ve yurt dışında yapılan ilgili araştırmalar yer almıştır.

a- Yurt İçinde Yapılan Araştırmalar:

Kıbrıs Türk Öğretmenler Sendikasının Yayınlamış olduğu “Kıbrıs’ta 2000’li Yılların Eğitim Modeli” adlı kaynakta Kuzey Kıbrıs Türk Eğitim Sisteminin genel amaçlarına, temel ilkelerine, örgün eğitimde; zorunlu eğitime, okul öncesi eğitime, temel eğitimi de birinci ve ikinci kademe olarak ele almıştır. Orta eğitim, Özel eğitim ve Yüksek eğitim olarak incelenmiştir. Yaygın eğitimi de bina araç-gereç yönünden maliyeti devlete çok pahalıya mal olduğunu, bu gaye ile toplumun eğitim ihtiyaçlarını azami ölçüde karşılayabilmek için, okulların mümkün olduğunca kullanılması gerektiğini savunmaktadır. Ayrıca yurt dışında yaşayan Kıbrıslı Türklerin eğitime yönelik amaç ve önerilere yer vermiştir.

K.K.T.C. Başbakanlık Devlet Planlama Örgütünün 1998’te yapmış olduğu araştırmada K.K.T.C’ deki eğitimin, örgün eğitim, okul öncesi eğitim, ilköğretim, ortaöğretim ve yükseköğretim ele alınmıştır. Özel eğitim okulları, yüksek öğrenim kurumları. Yaygın eğitim kurumlarının yapısı ve şu anki istatistiki araştırma sonuçları yer almaktadır.

b- Yurt Dışında Yapılan Araştırmalar:

Özcan Demirel; (2000) “Karşılaştırmalı Eğitim” adlı eserinde; merkezi yönetim odaklı eğitim sistemleri, yerel yönetim odaklı eğitim sistemleri, hem merkezi hem de yerel odaklı eğitim sistemleri ve Afrika eğitim sistemi başlıkları altında bazı ülkelerin eğitim yapılarını ele almıştır. Türkiye Cumhuriyeti eğitim sistemini merkezi yönetim odaklı eğitim sistemleri başlığı altında incelemiştir. Bu incelemede Türk Eğitim Sisteminin genel durumunu örgün eğitim ve yaygın eğitim olarak ele almıştır. Örgün eğitimi de, okul öncesi eğitim, ilköğretim, ortaöğretim ve yükseköğretim olarak irdelemiştir. Bu irdelemeyi 1739 sayılı Milli Eğitim Temel Kanunu ile de Milli Eğitim Sisteminin genel amaçları, özel amaçları ve Temel İlkeleri ışığında ele almıştır.

Ömer Cem Karacaoğlu ve Burcu Çabuk (2002) tarafından yapılan “İngiltere ve Türkiye Eğitim Sistemlerinin Karşılaştırılması” adlı araştırmada, öğretimden faydalanan nüfus ve öğretim dili, idari düzeni, okul öncesi eğitim, zorunlu eğitim, ortaöğretim ve yükseköğretileri ele almıştır. Türkiye ve İngiltere eğitim sistemlerinin farklı kültürlerin etkisiyle farklı yapılardan oluştuğu ve oldukça değişik süreçlerden geçtiği anlaşılmaktadır. Geleneksel yapısını sürdürme eğiliminde olan İngiliz Eğitim Sistemi Türk Eğitim Sistemine kıyasla daha esnek, daha fazla bireyselleştirilmiş bir eğitim hizmeti sunmakta, yönetsel yapısı ise büyük ölçüde yerel odaklı olduğu görülmektedir.

Köksal Toptan (1996) “Eğitim Politikaları, Eğitim Sorunları” adlı araştırmasında; eğitimin anlamı ve önemine, Türk Milli Eğitim Sistemine, eğitimde mevcut duruma, Türk Milli Eğitimin Temel İlkelerine, eğitimde laikliğe ve demokratikliğe değinmiştir. Ülke bütünlüğüne zarar vermemek kaydıyla merkezde toplanan bazı yetki ve sorumluluklar, belli ölçülerde mahalli idarelere devredilmeli, ancak merkezin sağlıklı ve ağırlıklı denetimin sürdürülmesi gerektiğine değinmiştir.

BÖLÜM III

YÖNTEM

Bu bölümde, araştırma yöntemi ile ilgili bilgiler yer almaktadır.

T.C ile K.K.T.C. eğitim sistemlerinin amaç, yapı ve süreç boyutları açısından karşılaştırılarak ortak ve farklı yönlerinin nelerdir ? sorusunun yanıtlanması amaçlanmıştır. Buna göre araştırma T.C. eğitim sisteminin yapısı ile K.K.T.C. eğitim sisteminin yapısı ayrı ayrı ele alınarak incelenmiştir. Amaç, yapı ve süreç boyutları açısından karşılaştırılarak ortak ve farklı yönleri ortaya çıkarılmıştır.

Araştırmanın yöntemi betimsel yöntemdir. Araştırma raporunun yazımında ilk bölümde T.C. eğitiminin genel yapısı incelenirken Genel Amaçlar, Özel Amaçlar ve Temel ilkeler ışığında; zorunlu eğitim okul öncesi eğitim, ilköğretim, orta öğretim ve yüksek öğretim irdelenmiştir. İkinci bölümde ise K.K.T.C. eğitim yapısının, Genel Amaçları Özel amaçları, Temel ilkeleri ılığında, zorunlu eğitim, okul öncesi eğitim, ilköğretim, ortaöğretim ve yüksek öğretim ele alınmıştır. Sonuç bölümünde ise her iki ülkenin eğitimlerinin genel yapılarının amaç, yapı ve süreç boyutları açısından ortak ve farklı yönleri ortaya konmuştur.

Araştırmada konu ile ilgili mevcut kanıt ve kaynaklar incelenmiştir. Söz konusu kanıt ve kaynaklar Yüksek Öğretim Dokümantasyon Merkezi, Doğu Akdeniz Üniversitesi Kütüphanesi, Gazimagosa Halk Kütüphanesi, Lefkoşa Halk Kütüphanesi, Güzelyurt Halk Kütüphanesi ve Girne Halk Kütüphanesinde bulunan dokümanlar incelenmiştir. Doğu Akdeniz Üniversitesi Kütüphanesi, 1993 yılından sonra gerçek anlamda kütüphanelik hizmeti vermeye başlamıştır. Bu kütüphanede 150.000 kayıtlı kitap mevcuttur. 1350 dergi, 810 tane eğitimle ilgili kitap bulunmaktadır. 1995 yılından itibaren gazete arşivi bulunmakta, 7500 metrekaresel bir alanda hizmet vermektedir. Gazimagosa Halk Kütüphanesi ise, 1976 yılında

Milli Eğitim ve Kültür Bakanlığının Kültür Dairesine bağlı olarak hizmet vermektedir. 23.000 kayıtlı eser bulunmaktadır. 800 Ansiklopedi, 2300 eğitim ile ilgili doküman bulunmaktadır. Lefkoşa Halk Kütüphanesi de M.E.K.B. 'nın Kültür Dairesine bağlı olarak 1953 yılında hizmete başlamıştır. Toplam 76.377 kayıtlı eser bulunmaktadır. Tahmini 5000 civarında eğitim ile ilgili kitap ve dokümanlar bulunmaktadır. Güzelyurt Halk Kütüphanesi de M.E.K.B. 'nın Kültür Dairesine bağlı olarak 13 Şubat 1975 yılında hizmete başlamıştır. 20.349 kayıtlı kitap bulunmaktadır. Bu kütüphanede de 120 adet eğitim ile ilgili kitap ve dokümanlar bulunmaktadır. Girne Halk Kütüphanesi de 17 Nisan 1975 yılında Kültür Dairesine bağlı olarak hizmete başlamıştır. 1948 tane Eğitim ile ilgili kitap ve dokümanlar mevcuttur.

BÖLÜM IV

BULGULAR VE YORUMLAR

Türkiye Cumhuriyeti ile KKTC eğitim sistemlerinin amaç, yapı ve süreç boyutları açısından karşılaştırılmasının betimsel yöntemle elde edilen bulgular ve yorumlar araştırmanın bu bölümünde yer almaktadır.

1. T.C’NİN COĞRAFİ YAPISI

Türkiye cumhuriyeti, Osmanlı İmparatorluğunun yerine kurulmuş Türk Cumhuriyetidir. Asya ve Avrupa’ya yayılmış toprakları, üç yandan denizlerle çevrilmiştir. Avrupa’daki toprakları “Trakya” Asya’daki toprakları “Anadolu “ ya da “Küçük Asya” diye anılır. Türkiye’nin Avrupa’daki topraklarının yüzölçümü 23.623 km, Asya’daki topraklarının yüzölçümü 757.000 km. bütün Türkiye’nin yüzölçümü 780.623 km .

Türkiye kuzeyde Karadeniz , kuzeydoğuda Rusya , doğuda İran , güneydoğuda Irak, güneyde Suriye , ve Akdeniz , batıda Ege Denizi , kuzeybatıda Yunanistan’la sınırlanmıştır. Rusya ile olan sınırimızın uzunluğu 590 km. İran’la olan sınırimızın uzunluğu 470 km. Irak sınırimızın uzunluğu 378 km, Suriye sınırimızın ki de 789 km dir. Kuzeybatıda ise Türk-Yunan sınırı 204 , Türk-Bulgar sınırı da 200 km. Türkiye’nin doğu-batı doğrultusunda en uzun yeri 1600 km. kuzey-güney doğrultusundaki en uzun yeri de 650 km.

Türkiye Kuzey Yarım Kürede 36-42 derece paralelleri arasında yer alır. Burası Orta kuşağın Ekvatora yakın olan kısmıdır. Türkiye'nin bulunduğu Meridyenler ise 26-45 derece Doğu Meridyenleridir. Türkiye matematiksel olarak belirtilen bu enlem ve boylamlar arasında bulunur. Üç tarafı Akdeniz, Ege denizi ve Karadeniz ile çevrilmiş durumdadır. Türkiye Avrupa ülkeleri, Kafkas ülkeleri ve Orta Doğu ülkeleri arasında yer almıştır.

- ❖ Türkiye dünya üzerinde iki kıtada toprakları bulunan üç ülkeden (diğerleri Rusya Federasyonu ve Mısır'dır.) biridir.
- ❖ Kafkas, Balkan ve Orta Doğu ülkeleri arasındadır.
- ❖ Doğu Akdeniz'de bir yarımada durumunda olup üç tarafı denizlerle çevrilidir.
- ❖ İstanbul ve Çanakkale Boğazlarıyla Ege Denizi üzerinden Akdeniz'e oradan'da Okyanuslara bağlantısı vardır.

Türkiye çok çeşitli yönlerden bir köprü görevi yapar:

- ❖ Asya ile Avrupa Kıtaları arasında
- ❖ Avrupa Ülkeleri ile Orta Doğu Ülkeleri arasında
- ❖ Batı Bloku ile Doğu Bloku Ülkeleri arasında
- ❖ Müslüman Ülkelerle Hristiyan Ülkeleri arasında
- ❖ Sanayi Ülkeleriyle petrol ve tarım ülkeleri arasında
- ❖ Doğu Kültürü ile Batı Kültürü arasında

Serbest Ekonomi düzeni uygulayan ülkelerle devletçi ekonomi düzeni uygulayan ülkeler arasında köprü görevi üstlenmiştir (Şahin ve H. DOĞANAY, 2000:19).

2. K.K.T.C'NİN COĞRAFİ YAPISI

Coğrafyanın ülkeler için çok önemli bir unsur, hatta bir güç olduğu kabul edilmektedir (İlhan 1989:54). Çünkü o milletlerin yalnızca siyasi hayatlarını değil, sosyal, iktisadi, askeri yapılarını ve belli oranda kültürlerini de teşkil eder ve

yönlendirir. Sonra, coğrafi güç ve beşeri güce dayanılarak oluşturulan güçler, dünya ve bölge politikalarının şekillenmesinde ve yönlendirilmesinde en etkili faktör olmaktadır.

Kıbrıs, Akdeniz'in kuzeydoğu bölgesinde, 34'- 34' ve 35- 41' kuzey enlemleri ile 32-17' ve 34-35 doğu boylamları arasında yer alan ve Akdeniz'in Sicilya ve Sardunya adalarından sonra, 9251 km bir alanı kaplayan üçüncü büyük adasıdır. Bu itibarla, ada Doğu Akdeniz ve onu çevreleyen toprakların ve bu havzada cereyan eden askeri ve sivil bütün denizcilik faaliyetlerinin ve buradan geçen bütün ticaret yollarının kontrolü açısından çok yüksek bir stratejik ve jeopolitik öneme sahip olmuştur ve olmaya da devam etmektedir. Bu durumu onun bütün siyasi, sosyal ve ekonomik hayatını, tarihini etkilemiştir (Çevikel, 2000: 1-5).

Kıbrıs, Akdeniz iklimine maliktir. Bu iklimin karakteri, sıcak ve kurak yazlarla, mutedil ve yağışlı kışlardır. Kıbrıs'ın etrafı hayli girintili-çukıntılıdır ve adanın dört yanında muhtelif limanlar bulunmaktadır. Kıbrıs'ı çeviren denizlerin fazla tuzlu oluşu dolayısıyla balık yataklarının azlığı, Kıbrıs'ta balıkçılığın gelişmemesine sebep olmuştur (Bedevi, 1965: 11-12).

3. T. C'NİN EĞİTİM YAPISI

3.1. Millî Eğitimin Genel Amaçları:

Millî Eğitimin genel amacı bütün bireyleri;

1. Atatürk ilke ve inkılâplarına ve Anayasada ifadesini bulan Atatürk Millîyetçiliğine bağlı; Türk Milletinin millî, ahlâkî, insanî, manevî ve kültürel

değerlerini benimseyen, koruyan ve geliştiren; ailesini, vatanını, milletini seven ve daima yüceltmeye çalışan; insan haklarına ve Anayasanın başlangıcındaki temel ilkelere dayanan demokratik, lâik ve sosyal bir hukuk devleti olan Türkiye Cumhuriyeti'ne karşı görev ve sorumluluklarını bilen ve bunları davranış haline getirmiş yurttaşlar olarak yetiştirmek;

2. Beden, zihin, ahlâk, ruh ve duygu bakımlarından dengeli ve sağlıklı şekilde gelişmiş bir kişiliğe ve karaktere, hür ve bilimsel düşünme gücüne, geniş bir dünya görüşüne sahip, insan haklarına saygılı, kişilik ve teşebbüse değer veren, topluma karşı sorumluluk duyan; yapıcı, yaratıcı ve verimli kişiler olarak yetiştirmek;

3. İlgi, istidat ve kabiliyetlerini geliştirerek gerekli bilgi, beceri, davranışlar ve birlikte iş görme alışkanlığı kazandırmak suretiyle hayata hazırlamak ve onların, kendilerini mutlu kılacak ve toplumun mutluluğuna katkıda bulunacak bir meslek sahibi olmalarını sağlamak;

Böylece, bir yandan Türk vatandaşlarının ve Türk toplumunun refah ve mutluluğunu artırmak; öte yandan millî birlik ve bütünlük içinde iktisadî, sosyal ve kültürel kalkınmayı desteklemek ve hızlandırmak ve nihayet Türk Milletini çağdaş uygarlığın yapıcı, yaratıcı, seçkin bir ortağı yaptırmaktır.

3.2. Milli Eğitimin Özel Amaçları:

Türk eğitim ve öğretim sistemi genel amaçları gerçekleştirecek şekilde düzenlenir ve çeşitli derece ve türdeki eğitim kurumlarının özel amaçları, genel amaçlara ve temel ilkelere uygun olarak tespit edilir.

3.3. Millî Eğitimin Temel İlkeleri:

1. Genellik ve Eşitlik
2. Ferdin ve Toplumun İhtiyaçları
3. Yöneltilme
4. Eğitim Hakkı
5. Fırsat ve İmkân Eşitliği
6. Süreklilik
7. Atatürk İnkılâp ve İlkeleri ve Atatürk Millîyetçiliği
8. Demokrasi Eğitimi
9. Lâiklik
10. Bilimsellik
11. Plânlılık
12. Karma Eğitim
13. Okul ile Ailenin İş Birliği
14. Her Yerde Eğitim

3.3.1. Genellik ve Eşitlik

Eğitim kurumları dil, ırk, cinsiyet ve din ayrımı gözetilmeksizin herkese açıktır. Eğitimde hiçbir kişiye, aileye, zümreye veya sınıfa imtiyaz tanınmaz.

3.3.2. Ferdin ve Toplumun İhtiyaçları

Millî eğitim hizmeti, Türk vatandaşlarının istek ve kabiliyetleri ile Türk toplumunun ihtiyaçlarına göre düzenlenir.

3.3.3. Yöneltilme

Fertler, eğitimleri süresince, ilgi, istidat ve kabiliyetleri ölçüsünde ve doğrultusunda çeşitli programlara veya okullara yöneltilerek yetiştirilirler. Millî eğitim sistemi, her bakımdan, bu yöneltmeyi gerçekleştirecek biçimde düzenlenir. Bu amaçla, orta öğretim kurumlarına, eğitim programlarının hedeflerine uygun düşecek şekilde hazırlık sınıfları konulabilir. Yöneltilmede ve başarının ölçülmesinde rehberlik hizmetlerinden ve objektif ölçme ve değerlendirme metotlarından yararlanılır.

3.3.4. Eğitim Hakkı

Temel eğitim görmek her Türk vatandaşının hakkıdır. İlköğretim kurumlarından sonraki eğitim kurumlarından vatandaşlar ilgi, istidat ve kabiliyetleri ölçüsünde yararlanırlar.

3.3.5. Fırsat ve İmkân Eşitliği

Eğitimde kadın, erkek herkese fırsat ve imkân eşitliği sağlanır. Maddî imkânlardan yoksun başarılı öğrencilerin en yüksek eğitim kademelerine kadar öğrenim görmelerini sağlamak amacıyla parasız yatılılık, burs, kredi ve başka yollarla gerekli yardımlar yapılır. Özel eğitime ve korunmaya muhtaç çocukları yetiştirmek için özel tedbirler alınır.

3.3.6. Süreklilik

Fertlerin genel ve meslekî eğitimlerinin hayat boyunca devam etmesi esastır. Gençlerin eğitimi yanında, hayata ve iş alanlarına olumlu bir şekilde uymalarına

yardımcı olmak üzere, yetişkinlerin sürekli eğitimini sağlamak için gerekli tedbirleri almak da bir eğitim görevidir.

3.3.7. Atatürk İnkılâp ve İlkeleri ve Atatürk Milliyetçiliği

Eğitim sistemimizin her derece ve türü ile ilgili ders programlarının hazırlanıp uygulanmasında ve her türlü eğitim faaliyetlerinde Atatürk İnkılâp ve İlkeleri ve Anayasada ifadesini bulmuş olan Atatürk milliyetçiliği temel olarak alınır. Millî ahlâk ve millî kültürün bozulup yozlaşmadan kendimize has şekli ile evrensel kültür içinde korunup geliştirilmesine ve öğretilmesine önem verilir.

Millî birlik ve bütünlüğün temel unsurlarından biri olarak Türk dilinin eğitimin her kademesinde, özellikleri bozulmadan ve aşırılığa kaçılmadan öğretilmesine önem verilir; çağdaş eğitim ve bilim dili halinde zenginleşmesine çalışır ve bu maksatla Atatürk Kültür, Dil ve Tarih Yüksek Kurumu ile iş birliği yapılarak Millî Eğitim Bakanlığınca gereken tedbirler alınır.

3.3.8. Demokrasi Eğitimi

Güçlü ve istikrarlı, hür ve demokratik bir toplum düzeninin gerçekleşmesi ve devamı için yurttaşların sahip olmaları gereken demokrasi bilincinin, yurt yönetimine ait bilgi, anlayış ve davranışlarla sorumluluk duygusunun ve manevi değerlere saygının, her türlü eğitim çalışmalarında öğrencilere kazandırılıp geliştirilmesine çalışır; ancak, eğitim kurumlarında Anayasada ifadesini bulan Atatürk milliyetçiliğine aykırı siyasî ve ideolojik telkinler yapılmasına ve bu nitelikteki günlük siyasî olay ve tartışmalara karışılmasına hiçbir şekilde meydan verilmez.

3.3.9. Lâiklik

Türk millî eğitiminde lâiklik esastır. Din kültürü ve ahlâk öğretimi ilköğretim okulları ile lise ve dengi okullarda okutulan zorunlu dersler arasında yer alır.

3.3.10. Bilimsellik

Her derece ve türdeki ders programları ve eğitim metotlarıyla ders araç ve gereçleri, bilimsel ve teknolojik esaslara ve yeniliklere, çevre ve ülke ihtiyaçlarına göre sürekli olarak geliştirilir. Eğitimde verimliliğin artırılması ve sürekli olarak gelişme ve yenileşmesinin sağlanması bilimsel araştırma ve değerlendirmelere dayalı olarak yapılır.

Bilgi ve teknoloji üretmek ve kültürümüzü geliştirmekle görevli eğitim kurumları gereğince donatılıp güçlendirilir; bu yöndeki çalışmalar maddî ve manevî bakımdan teşvik edilir ve desteklenir.

3.3.11. Plânlılık

Millî eğitimin gelişmesi iktisadî, sosyal ve kültürel kalkınma hedeflerine uygun olarak eğitimi, insan gücü-istihdam ilişkileri dikkate alınmak suretiyle, sanayileşme ve tarımda modernleşmede gerekli teknolojik gelişmeyi sağlayacak mesleki ve teknik eğitime ağırlık verecek biçimde plânlanır ve gerçekleştirilir.

Mesleklerin kademeleri ve her kademenin unvan, yetki ve sorumlulukları kanunla tespit edilir ve her derece ve her türdeki örgün ve yaygın, meslekî eğitim kurumlarının kuruluş ve programları bu kademelere uygun olarak düzenlenir.

Eğitim kurumlarının yer, personel, bina, tesis ve ekleri, donatım, araç, gereç ve kapasiteleri ile ilgili standartlar önceden tespit edilir ve kurumların bu standartlara göre optimal büyüklükte kurulması ve verimli olarak işletilmesi sağlanır.

3.3.12. Karma Eğitim

Okullarda kız ve erkek karma eğitim yapılması esastır. Ancak eğitimin türüne, imkân ve zorunluluklara göre bazı okullar yalnızca kız veya yalnızca erkek öğrencilere ayrılabilir.

3.3.13. Okul ile Ailenin İş Birliği

Eğitim kurumlarının amaçlarının gerçekleştirilmesinde katkıda bulunmak için okul ile aile arasında iş birliği sağlanır.

Bu maksatla okullarda okul-aile birlikleri kurulur. Okul-aile birliklerinin kuruluş ve işleyişleri Millî Eğitim Bakanlığınca çıkarılacak bir yönetmelikle düzenlenir.

3.3.14. Her Yerde Eğitim

Millî eğitimin amaçları yalnız resmî ve özel eğitim kurumlarında değil, aynı zamanda evde, çevrede, iş yerlerinde, her yerde ve her fırsatta gerçekleştirilmeye çalışılır. Resmî özel ve gönüllü her kuruluşun eğitimle ilgili faaliyetleri, Millî eğitim amaçlarına uygunluğu bakımından Millî Eğitim Bakanlığının denetimine tâbidir.

4. K.K.T.C'NİN EĞİTİM YAPISI

4.1. K.K.T.C. Milli Eğitim Sistemini Düzenleyen Genel Esaslar :

4.1.1. Milli Eğitimin Düzenlenmesi ve Genel Amaçlar:

Kıbrıs Türk Milli Eğitiminin genel amacı, Kıbrıs Türk toplumunun tüm bireylerini, aşağıdaki fıkralarda öngörülen esaslar çerçevesinde yetiştirmektir;

- 1- Atatürk ilke ve devrimleri ile yurttaşlar arasında bir fikir ve duygu ortaklığını amaçlayan, çağdaşlaşmayı hedefleyen ve Türk milletini milli bilince vardıran Atatürk milliyetçiliğine, demokrasi, sosyal ve hukukun üstünlüğü ilkelerine bağlı, bunları koruyan ve geliştiren yurttaşlar olarak yetiştirmek;
- 2- Kıbrıs Türk toplumunun, varolma mücadelesinin özünde yatan gerçekleri bilen, mücadele tarihinin bilincine varan ve bu mücadeleye inançla bağlanan, manevi ve kültürel değerlerini koruyan ve geliştiren, yurdunu ve toplumunu seven, Anayurdu Türkiye'ye, Türk ulusuna, öz yurduna, toplumuna ve ailesine güçlü bağlarla bağlı, yurduna, toplumuna, laik devletine karşı görev ve sorumluluklarını bilen ve bu bilinç ve nitelikleri sürekli davranışa dönüştürebilen, barışçı ancak haklarını korumasını bilen yurttaşlar olarak yetiştirmek;
- 3- Beden, zihin, ahlak ve duygu bakımından dengeli ve sağlıklı biçimde gelişmiş sağlam bir kişiliğe ve karaktere, bilimsel düşünme gücüne, geniş bir dünya görüşüne sahip, insanı seven, insana ve insan haklarına saygılı, girişime değer veren, toplumuna karşı sorumluluk duyan, her yönüyle gelişmiş, toplum ekonomisine katkıda bulunan, toplum çıkarlarını kendi çıkarlarının üstünde tutan ve kendi mutluluğunu toplumun refah ve mutluluğunda gören, toplumun varlığını ve devletini özenle koruyan,

gelişmesine çalışan ve onu her türlü tehlikeye karşı savunan ve sonuna kadar direnen, cesur, kişilikli, yapıcı, yaratıcı ve verimli yurttaşlar olarak yetiştirmek.

- 4- İlgi ve yeteneklerini değerlendirmek ve ortaya çıkarıp geliştirmek suretiyle, gerekli bilgi ve becerilerle donatmak; onlara birlikte ve dayanışma ile iş görme alışkanlıklarını kazandırmak; onları bu yolla hayata hazırlamak ve onların, kendilerini ve ailelerini mutlu kılacak ve toplumun mutluluğu ile kalkınmasına katkıda bulunacak bir mesleğe sahip olmalarını sağlamak; böylece, bir yandan yurtda refah ve mutluluğu arttırmak; diğer yandan, toplumsal birlik ve bütünlük içinde ekonomik sosyal ve kültürel kalkınmayı destekleyip hızlandıran; toplumunu ve ulusunu, çağdaş uygarlığın yapıcı, yaratıcı ve seçkin bir ortağı yapmak isteyen ve bu istek doğrultusunda sürekli çaba gösteren yurttaşlar olarak yetiştirmek.

4.1.2. Milli Eğitimin Temel İlkeleri:

- 1- Her yurttaş, hiçbir ayırım gözetilmeksizin öğrenim ve eğitim hakkına sahiptir.
 - a- Eğitimde, hiçbir kişiye, aileye veya zümreye ayrıcalık tanınmaz.
- 2- Milli Eğitim hizmeti, bireyin istek ve yeteneklerini gözeterek toplumun sosyal, ekonomik ve kültürel gereksinimlerine uygun olarak ve bireyleri, kalkınma planları hedeflerine ulaşmada etkili olabilecekleri bilgi, yeterlilik ve becerilerle donatacak biçimde düzenlenir,
- 3- Bireyler bütün eğitimleri süresince, ilgi ve yetenekleri ölçüsünde ve doğrultusunda, çeşitli programlara veya okullara yöneltilerek toplumun yetişmiş insan gücü gereksinimleri gözetilerek yetiştirilirler.
 - a- Kıbrıs Türk milli eğitim sistemi ve sistemin gerektirdiği kurumlaşma ve örgütlenmeler, bu yöneltmeyi gerçekleştirecek biçimde düzenlenir ve uygulamaya konur.

- b- Yöneltilmede rehberlik hizmetlerinden; başarının belirlenmesinde ise objektif ölçme değerlendirme yöntemlerinden yararlanılır.
- 4- Onbeş yaşına kadar süren eğitim, kız erkek ayrımı yapılmaksızın, her yurttaş için bir hak ve ödev olup zorunludur.
 - a- Her yurttaş zorunlu olmayan eğitim veren öğretim kurumlarında, ilgi ve yetenekleri ölçüsünde, isteğe bağlı ve ücretsiz öğrenim hakkını kullanarak yararlanır.
 - b- Zorunlu eğitim çağında her çocuğun yaş gruplarından kopmadan eğitim görmesi esastır. Ancak, bu durum üstün yetenekli çocukların ileri öğrenimden yararlanmasını engellemez.
 - c- Zorunlu eğitim çağında sınavların amacı, öğrencilerin öğrenim seviyelerini ve başarı durumlarını saptamak ve öğretimi değerlendirmektir.
- 5- Toplum bireylerine, eğitim görmede fırsat ve olanak eşitliği sağlanır.
 - a- Maddi olanaklardan yoksun başarılı öğrencilerin en yüksek eğitim basamaklarına kadar öğrenim görmelerini sağlamak amacıyla, devletin mali olanaklarına göre parasız yatılı, burs, kredi ve benzeri yollarla gerekli yardımlar yapılır.
 - b- Durumları dolayısıyla özel eğitime gereksinimleri olan çocukları ve gençleri, topluma yararlı kılacak biçimde yetiştirmek ve onlara sağlıklı, dengeli ve güçlü bir kişilik kazandırmak amacıyla, çağdaş ve bilimsel eğitim yöntem ve olanakları gözetilerek, gerek okul içinde gerekse okul dışında gerekli koruyucu, güçlendirici, geliştirici, ve yetiştirici önlemler alınır.
- 6- Bireylerin eğitimlerinin yaşam boyunca sürmesi esastır.
 - a- Gençlerin eğitimleri yanında, hayata ve iş alanlarına olumlu bir biçimde uymalarına yardımcı olacak önlemler ile, yetişkinlerin sürekli eğitimlerini sağlayıcı önlemler almak temel bir eğitim görevidir. Bu görev, örgün açık ve yaygın eğitim kurumlarında, işbirliği ve eşgüdüm içinde ve belirli plan ve programlar izlenmek suretiyle yerine getirilir.

- 7- Kıbrıs Türk milli eğitiminin amaçları yalnız örgün, açık ve yaygın eğitim kurumlarında değil, aynı zamanda evde, çevrede, işyerinde, her yerde ve her fırsatta gerçekleştirilmeye çalışılır.
 - a- Eğitimle ilgili her türlü etkinlik, Kıbrıs Türk milli eğitiminin genel amaçlarına uygunluğu bakımından, Bakanlığın gözetim ve denetimine bağlıdır.
- 8- Eğitim kurumlarında, kız ve erkek karma eğitim yapılması esastır. Ancak, eğitimin türüne ve gereksinime göre, bazı meslek okulları yalnızca kız veya yalnızca erkek öğrencilere ayrılabilir.
- 9- Her derece ve türdeki öğretim programları ve eğitim yöntemleri ile ders araç ve gereçleri bilimsel ve teknolojik esaslar ve yeniliklere, çevre ve ülke gereklerine ve koşullarına göre sürekli olarak geliştirilir.
 - a- Eğitimde verimliliğin artırılması ve sürekli gelişme ve yenileşmenin sağlanması, ülke koşullarına uygun bilimsel araştırma ve değerlendirmelere göre gerçekleştirilir.
 - b- Bilimsel ve teknolojik araştırmalarla kültürümüzü geliştirmeye yönelik bilimsel çalışma ve etkinlikler öğretim kurumlarında ve diğer alanlarda maddi ve manevi bakımdan özendirilir ve desteklenir.
- 10- Kıbrıs Türk milli eğitiminin gelişmesi, ekonomik, sosyal ve kültürel kalkınma hedeflerine uygun olarak ve eğitim-insan gücü-istihdam ilişkileri gözetilmek suretiyle, mesleki ve teknik eğitime ağırlık verecek biçimde planlanır ve gerçekleştirilir. Bu yöndeki planlama ve gerçekleştirme çalışmaları, Bakanlık ve diğer ilgili kurum ve kuruluşlarla işbirliği ve eşgüdüm içinde yürütülür.
 - a- Mesleklerin basamakları ve her basamağın unvan, yetki ve sorumlulukları mevzuata uygun olarak dikkate alınır, ve her derece ve türdeki örgün ve yaygın mesleki ve teknik eğitim kurumlarının kuruluş ve programları, bu basamaklara uygun olarak planlanır ve düzenlenir. Bu kurumlardan çıkanların mesleklerinin ne olacağı bir tüzükle saptanır.

- b- Eğitim kurumlarının geliştirilmesinde, çevresel özellik ve gereksinimler de gözetilir ve bu kurumların yer, personel, bina, tesis ve ekleri donatım, araç, gereç ve kapasiteleri ile ilgili standartlara göre optimal büyüklükte kurulması veya mevcutların bu esaslara göre yeniden düzenlenmesi ve verimli olarak işletilmesi sağlanır.

- 11- Kıbrıs Türk milli eğitim sisteminin her derece ve türü ile ilgili eğitim ve öğretim programlarının hazırlanıp uygulanmasında Atatürk İlke ve devrimleri ile Atatürk milliyetçiliği temel olarak alınır.
- 12- Eğitimin her basamağında ve her türlü eğitim etkinliğinde, Türk ulusunun ahlak ve kültürünün korunup geliştirilmesine ve benimsenmiş ahlaki, manevi ve kültürel değerlerin öğretilmesine önem verilir.
- 13- Eğitim ve öğretimin Türk dilinde yapılması esastır.
 - a- Eğitimin her basamağında ve her türünde, ulusal ve toplumsal birlik ve bütünlüğün sağlanmasında temel etkenlerden biri olan Türk dilinin tam anlamıyla öğretilmesine çalışılır.
 - b- Yabancı dil öğretimi, öğrencilerin çok yönlü gelişmelerine olanak sağlayıcı bir araç olarak değerlendirilir ve yabancı dil öğretiminde, gelişmiş tekniklerden yararlanılır.
 - c- Yabancı dille öğretim yapan okullarda, Türk dili ve Türk kültürüne ilişkin dersler Türkçe okutulur.
- 14- Milli eğitimde laiklik esastır. Bu ilkeye ters düşmemek koşuluyla öğretim kurumlarında din kültürü eğitimi yapılabilir.
- 15- Güçlü ve dengeli, özgür ve demokratik bir toplum düzeninin gerçekleşmesi ve sürdürülmesi için yurttaşların sahip olmaları gereken demokrasi bilincinin, yurt yönetimine ait bilgi, anlayış ve davranışlarla sorumluluk duygusunun, Anayasaya, yasalara ve manevi ve toplumsal değerlere saygının, her türlü eğitim çalışmalarında öğrencilere kazandırılmasına ve yöndeki duygu ve davranışların geliştirilmesine özen gösterilir.
 - a- Eğitim kurumlarında Atatürk milliyetçiliğine, Atatürk ilke ve devrimlerine aykırı, demokrasiyi ortadan kaldıracı siyasal ve

ideolojik telkinler yapılmasına ve bu nitelikteki eylemlere karışılmasına hiçbir şekilde meydan verilmez.

16- Eğitim kurumlarında amaçların gerçekleşmesine katkıda bulunmak üzere okul ile aile arasında işbirliği sağlanır ve bu amaçla okul-aile birlikleri kurulur.

17- Kıbrıs Türk milli eğitim kurumlarında uygulanan öğretim programları ile Türkiye'deki özdeş eğitim kurumlarında uygulanmakta olan öğretim programları arasında Kıbrıs Türk Toplumunun gereksinimleri de gözetilmek ve aşağıdaki 17.(a) fıkra kuralları saklı kalmak koşuluyla uyum sağlanır.

a- Eğitim programlarının düzenlenmesinde ve uygulanmasında, sosyal bilgiler, yurttaşlık eğitim, pratik beceri ve meslek eğitimi ile gerekli görülen diğer konularda, Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyetinin özelliklerine ve gereksinimlerine önemle yer verilir ve bu özellik ve gereksinimlere uygun okullar açılabilir.

18- Eğitim ve öğretim etkinlikleri, 17.(a) fıkra kuralları saklı kalmak koşuluyla, devlet eliyle yürütülür.

a- Eğitim ve öğretim etkinlikleri, 53'ncü madde kurallarına bağlı olarak devletin gözetim ve denetimi altında, gerçek kişiler ve özel hukuk tüzel kişileri eliyle de yürütülebilir. Ancak, ilk ve orta öğretimde örgün eğitim yalnız devlet eliyle yürütülür (K.K.T.C. Milli Eğitim ve Kültür Bakanlığı).

5. T.C. EĞİTİM SİSTEMİ'NİN YASAL DAYANAKLAR:

Osmanlı İmparatorluğu döneminden başlayarak bugüne kadar eğitim sistemi ile ilgili çeşitli yasalar çıkartılmıştır. Bu yasalarda eğitimde yönetim hizmetlerinin yürütülmesiyle doğrudan veya dolaylı olarak ilgili hükümler yer almaktadır. Bunlar sıra ile, Anayasa, kanun, tüzük, yönetmelik, kararname, genelge ve yönergelerdir.

Anayasa, kanun ve yönetmelikler Resmi gazetede, yönetmelik, genelge ve yönergeler Tebliğler Dergisinde yayımlanır.

Anayasa:

Türkiye Cumhuriyeti Anayasasının, 42. Maddesi, Eğitim ve Öğretim Hakkı ve Ödevi başlığı altında verilmiştir. Bu madde de, Eğitim ve Öğretimle ilgili hükümler yer almaktadır. Ayrıca başka maddelerde de, Eğitimle ilgili doğrudan ve dolaylı hükümler yer almaktadır (T.C Anayasa).

Anayasa'nın *onbirinci* maddesine göre Anayasa hükümleri yasama, yürütme ve yargı organlarını, idare makamlarını ve diğer kuruluş ve kişileri bağlayan temel hukuk kurallarıdır.

Anayasa'nın *kırkikinci* maddesine göre Eğitim ve Öğretim, Atatürk ilkeleri ve inkılapları doğrultusunda, çağdaş bilim ve eğitim esaslarına göre, Devletin gözetim ve denetimi altında yapılır. Bu esaslara aykırı eğitim ve öğretim yerleri açılmaz (Başaran, 1996: 152-153).

Kanun:

Türkiye Büyük Millet Meclisi tarafından çıkartılan yasal metindir. Gerektiğinde Meclisin Bakanlar Kuruluna verdiği yetkiye dayanılarak Kanun Hükmünde Kararname çıkartabilir. Eğitim ile doğrudan ve dolaylı ilgili kanunlar bir kitap olarak bastırılmıştır (Taymaz, 2001: 7).

Kanun yapma yetkisi Anayasa ile T.B.M.M'ne verilmiştir. Bazı konularda, ivedi durumlarda TBMM, Bakanlar kuruluna kanun hükmünde kararname çıkarma

K.K.T.C.
YAKIN DOĞU ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
EĞİTİM YÖNETİMİ DENETİMİ EKONOMİSİ VE PLANLAMASI
ANABİLİM DALI

TÜRKİYE CUMHURİYETİ İLE KUZAY KIBRIS TÜRK CUMHURİYETİ
EĞİTİM SİSTEMLERİNİN AMAÇ YAPI VE SÜREÇ BOYUTLARI
AÇISINDAN KARŞILAŞTIRILMASI

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Hazırlayan

Abdullah TUMAY

Danışman

Doç. Dr. Halil AYTEKİN

Lefkoşa – 2003

JÜRİ ÜYELERİNİN İMZA SAYFASI

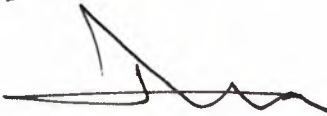
Eğitim Bilimleri Enstitüsü Müdürlüğü'ne;

Abdullah Tumay'a ait TÜRKİYE CUMHURİYETİ İLE KUZEY KIBRIS
TÜRK CUMHURİYETİ EĞİTİM SİSTEMLERİNİN AMAÇ, YAPI VE SÜREÇ
BOYUTLARI AÇISINDAN KARŞILAŞTIRILMASI adlı çalışma jürimiz tarafından
Eğitim Yönetimi, Denetimi, Ekonomisi ve Planlaması Anabilim Dalında YÜKSEK
LİSANS TEZİ olarak kabul edilmiştir.

Başkan : Prof. Dr. Levent KÖKER

Üye : Doç. Dr. Halil AYTEKİN

Üye : Yrd. Doç. Dr. Erdal GÜRYAY

ONAY

Yukarıdaki imzaların adı geçen öğretim üyelerine ait olduğunu onaylarım.

...../...../ 2003

Ahmet PEHLİVAN
Enstitü Müdür Yardımcısı

ÖNSÖZ

Türkiye Cumhuriyeti ile Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti eğitim sistemlerinin amaç, yapı ve süreç boyutları açısından karşılaştırılması ele alınmıştır. Eğitim sisteminin genel esasları ve temel ilkeleri ışığında; okul öncesi eğitim, ilköğretim, ortaöğretim, zorunlu eğitim ve yüksek öğretimin yapısı, amaç,yapı ve süreç boyutlar açısından irdelenerek ortaya konmuştur.

Bu araştırma beş bölümden oluşmuştur. Birinci bölüm “GİRİŞ “ , ikinci bölüm ” İLGİLİ ARAŞTIRMALAR “, üçüncü bölüm “YÖNTEM “ dördüncü bölüm “ BULGULAR VE YORUM “ ve beşinci bölüm ise; “ SONUÇ VE ÖNERİLER “ başlıkları altında incelenmiştir.

Yüksek lisans öğrenim boyunca deneyiminden yararlandığım, bilgisi, yapıcı eleştiri ve göstermiş olduğu hoşgörü, ilgi ve alakalarından dolayı Sayın Prof. Dr. Levent KÖKER’e, Yrd. Doç. Dr. Erdal GÜRYAY’a ve tez danışmanım Doç. Dr. Halil AYTEKİN’e , yardımlarını esirgemeyen sayın İdris DEMİRSÖZ’e ve sevgili eşime içten teşekkür ederim.

Lefkoşa, Mart 2003

Abdullah Tumay

İÇİNDEKİLER

Sayfa No:

Onay	ii
Önsöz.....	iii
İçindekiler.....	iv
Tablolar Listesi.....	xi
Özet.....	xii
Abstract.....	xiv

BÖLÜM I

Giriş.....	1
Başlıca Eğitim Felsefeleri.....	2
Daimicilik.....	2
Esasiyecilik.....	3
İlerlemecilik.....	3
Yeniden Kurmacılık.....	3
Politeknik Eğitim.....	4
Varoluşculuk.....	5
Programlandırılmış Eğitim.....	6
Atatürk'ün Eğitim Felsefesi.....	7
Ekonomi ve Eğitim İlişkileri.....	7
Araştırmanın Önemi.....	11
Araştırmanın Amacı.....	11
Sayıtlar.....	12
Sınırlılıklar.....	12
Tanımlar.....	12
Kısaltmalar.....	14

BÖLÜM II

İLGİLİ ARAŞTIRMALAR

1. Yurt İçinde Yapılan Araştırmalar.....	16
2. Yurt Dışında Yapılan Araştırmalar.....	17

BÖLÜM III

YÖNTEM

Araştırma Yöntemi.....	18
------------------------	----

BÖLÜM IV

BULGULAR VE YORUMLAR

1. T.C Coğrafi Yapısı.....	20
2. KKTC Coğrafi Yapısı.....	21
3. T.C Eğitim Yapısı.....	22
3.1. Milli Eğitimin Genel Amaçları.....	22
3.2. Milli Eğitimin Özel Amaçları.....	23
3.3. Milli Eğitimin Temel İlkeleri.....	24

3.3.1. Genellik ve Eşitlik.....	24
3.3.2. Ferdin ve Toplumun İhtiyaçları.....	24
3.3.3. Yöneltilme.....	25
3.3.4. Eğitim Hakkı.....	25
3.3.5. Fırsat ve İmkan Eşitliği.....	25
3.3.6. Süreklilik.....	25
3.3.7. Atatürk İnkılap ve İlkeleri ve Atatürk Milliyetçiliği.....	26
3.3.8. Demokrasi Eğitimi.....	26
3.3.9. Laiklik.....	27
3.3.10. Bilimsellik.....	27
3.3.11. Planlılık.....	27
3.3.12. Karma Eğitim.....	28
3.3.13. Okul ile Aile İşbirliği.....	28
3.3.14. Her Yerde Eğitim.....	28
4. KKTC Eğitim Yapısı.....	29
4.1. KKTC Milli Eğitim Sistemini Düzenleyen Genel Esaslar.....	29
4.1.1. Milli Eğitimin Düzenlenmesi ve Genel Amaçları.....	29
4.1.2. Milli Eğitimin Temel İlkeleri.....	30
5. T.C Eğitim Sisteminin Yasal Dayanakları.....	34
5.1. Eğitim Hakkının Korunması ve Sınıflandırılması.....	38
5.2. Atatürkçü Düşüncede Eğitimin Önemi.....	39
6. Kıbrıs Türk Federe Devleti ve Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyetinde Eğitimde Yaşanan Süreçler.....	41
7. KKTC Öğretmenler Yasası.....	42
7.1. Kamu Hizmeti Komisyonunun Görev ve Yetkisi.....	42
7.2. Öğretmenliğe Girişte Aranılan Genel ve Özel Nitelikler.....	43
7.3. Sözleşmeli Öğretmenlik.....	43
7.4. İlkokul Öğretmeni Olarak Atanacaklarda Aranılan Nitelikler.....	45
7.5. Müdür ve Müdür Muavini Olarak Atanacaklarda Aranılan Nitelikler.....	45
7.6. Öğretmenlerin Mesleklerinde Yükselmeleri İçin Aranılan Nitelikler.....	46
7.7. İlkokul Öğretmenlerinin Görevleri.....	46
7.8. Orta Mesleki ve Teknik Öğretim Okulu Öğretmenlerinin Görevleri.....	47

7.9. Bağıllık Ödeviyle İlgili Yasa.....	48
7.10.Mal Bildiriminde Bulunma Ödevi İle İlgili Yasa.....	48
7.11.Hayat Pahalılığı Alma Hakkı.....	48
7.12.On Üçüncü Maaş İkramiyesi İle İlgili Yasa.....	48
7.13.Giyecek Yardımıyla İlgili Yasa.....	49
7.14. Hediye Alma ve Çıkar Sağlama Yasağı İle İlgili Yasa.....	49
7.15.başka İş Yapma Yasağı İle İlgili Yasa.....	50
7.16.yaz Tatili İle İlgili Yasa.....	50
8. T.C ile KKTC Eğitim Sisteminin Genel Yapısı.....	50
8.1. T.C’de Örgün Eğitim.....	51
8.2. KKTC’de Örgün Eğitim.....	51
8.3. T.C’de Okul Öncesi Eğitim.....	51
8.4. KKTC’de Okul Öncesi Eğitim.....	53
8.5. T.C ‘de Zorunlu Eğitim.....	54
8.6. KKTC’de Zorunlu Eğitim.....	57
8.7. T.C’de İlköğretim.....	58
8.8. KKTC’de İlköğretim.....	58
8.9. T.C’de Ortaöğretim.....	61
8.9.1. T.C’de Mesleki Teknik Eğitim Alanında Ortaöğretim ve Yükseköğretim Kurumları Arasında Program Bütünlüğünün ve Devamlılığının Sağlanması.....	61
8.9.1.1.Mesleki Ve Teknik Liseler.....	62
8.9.1.2.Din Öğretimi Okulları.....	63
8.9.1.3.Özel Eğitim Kurumları.....	63
8.9.1.4.Ticaret ve Turizm Öğretim Okulları.....	64
8.10.KKTC ‘de Ortaöğretim.....	64
8.10.1. KKTC ‘de Ortaokullar.....	64
8.10.2. KKTC ‘de Liseler.....	66
8.10.3. KKTC ‘de Genel Liseler.....	66
8.10.4. KKTC ‘de Mesleki Teknik Öğretim.....	67
8.11.T.C’de Yükseköğretim.....	68
8.12.KKTC ‘de Yükseköğretim.....	70

8.13.T.C’de Yaygın Eğitim.....	71
8.14.KKTC ‘de Yaygın Eğitim.....	72
9. T.C’de Milli Eğitim Bakanlığı Örgütü.....	73
9.1. Merkez Örgütü.....	74
9.1.1. Bakanlık Makamı.....	74
9.1.2. Talim Terbiye Kurulu Başkanlığı.....	75
9.1.3. Ana Hizmet Birimleri.....	75
9.1.4. Danışma ve Denetim Birimleri.....	76
9.1.5. Yardımcı Birimler.....	76
9.1.6. Sürekli Kurullar.....	77
9.2. Taşra Örgütü Ve Şeması.....	77
9.3. Milli Eğitim Bakanlığının Görevleri.....	79
9.4. Eğitim Örgütlenme.....	80
9.5. Öğretmen Yetiştirme.....	82
9.5.1. Eğitim Fakültelerinde Öğretmen Yetiştirme Programlarının Yeniden Düzenlenmesi.....	82
9.5.2. Öğretmen Yeterlilik Göstergesi.....	83
9.5.3. Öğretmen Yetiştirme Türk Milli Komitesi.....	83
9.5.4. Okul Öncesi Eğitimi Öğretmen Yetiştirme Projesi.....	84
10. Öğretmenlere İlişkin Yapılan Yasal Düzenlemeler.....	84
10.1.Norm Kadro.....	84
10.2.Öğretmen Ataması ve Yer Değiştirmesi.....	85
10.3.Anadolu Liseleri Öğretmenlerinin Seçimi ve Atamaları.....	87
11. Taşımalı İlköğretim.....	87
11.1. Taşıma Merkezli İlköğretim Okullarının Özellikleri.....	88
11.2. Öğrencisi Taşınacak Okul ve Yerleşim Birimlerinin Özellikleri.....	88
12. Yatılı İlköğretim Bölge Okulları ve Pansiyonlu İlköğretim Okulları.....	89
12.1.Bölgelere Göre YİBO ve PİO’lar	90
13. Eğitime Katkı Payı.....	91
14. Temel Eğitim Programları.....	93
14.1.Hizmet İçi Eğitim.....	95
14.1.1. Öğretmenlere Yönelik Hizmet İçi Eğitim	95

14.1.2. İlköğretim Müfettişlerine Yönelik Hizmet İçi Eğitim.....	96
14.1.3. Bilgi Teknolojisi Koordinatörüne Yönelik Hizmet İçi Eğitim.....	96
14.2. Teknoloji Destekli Eğitim.....	97
14.3. Eğitim Bölgeleri ve Kurulları.....	99
14.3.1. Öğrencilere Sağlanacak Danışma Hizmeti.....	99
14.3.2. Öğrenci Danışma Kurulu.....	99
15. T.C Eğitim Sisteminin Yönetim Süreçleri.....	99
15.1. Kara Süreci.....	99
15.2. Planlama Süreci.....	100
15.3. Örgütlenme Süreci.....	101
15.4. İletişim Süreci.....	101
15.5. Koordinasyon Süreci.....	102
15.6. Denetim ve Değerlendirme Süreci.....	102
16. T.C İle KKTC Eğitim Sisteminin Karşılaştırması.....	103
16.1. Amaç Boyutu.....	103
16.2. Yapı Boyutu.....	104
16.3. Süreç Boyutu.....	105

BÖLÜM V

SONUÇ VE ÖNERİLER

Sonuçlar.....	106
Öneriler.....	109
KAYNAKÇA.....	111
EKLER.....	115

EK-1. T.C. ile K.K.T.C. Arasında Yapılan Protokoller.....	116
---	-----

EK-2. K.K.T.C. Milli Eğitim Bakanlığı Örgüt Şeması.....	137
EK-3. K.K.T.C deki Okul Öncesi Eğitim, İlköğretim, Orta öğretim ve Yüksek Öğretim Şeması (Eğitim Sistemi).....	138
EK-4. Türkiye Eğitim Sistemi.....	139

TABLOLAR LİSTESİ

Tablo :

sayfa No:

1. Okul Öncesi Eğitim (1993-1998).....	53
2. Özel İlkokullar (1997-1998).....	60
3. Devlet Ve Özel İlkokullar (1993-1998).....	60
4. Özel Ortaokullar (1997-1998).....	65
5. Özel Ve Devlet Ortaokulları (1993-1998)	66
6. Genel Liseler (1993-1998).....	67
7. Yaygın Eğitim (1993-1998).....	73
8. Milli Eğitim Müdürlüklerinin Başlıca Görevleri.....	78
9. İl ve İlçe Milli Eğitim Müdürlüklerinde Bulunması Gereken Başlıca Bölümler.....	78
10. 2000-2001 Öğretim Yılında Bölge Bazında Okul ve Yatılılık Oranına Göre YİBO ve PİO' lar.....	90
11. 4306 Sayılı Yasanın Geçici Birinci Maddesi Uyarınca Toplanan Eğitime Katkı Payı Miktarları.....	92
12. Temel Eğitim Malzemeleri.....	95

ÖZET

Bu araştırmada T.C. ile K.K.T.C. eğitim sistemlerinin amaç, yapı ve süreç boyutları açısından karşılaştırılarak ortak ve farklı boyutlarının ortaya çıkarılması amaçlanmıştır.

Buna göre; her iki devletin öncelikle sosyo-ekonomik ve kültürel yapısının daha iyi anlaşılabilmesi için; bulundukları bölge ve coğrafi yapıları ele alınmıştır. Ekonomik yapılarına da kısaca değinilerek kişi başına düşen milli gelirleri de göz önüne alınarak eğitim sistemleri karşılaştırılmıştır. Bu karşılaştırmada Milli Eğitim Sistemlerini düzenleyen genel esasları, Milli Eğitimin Genel Amaçları, zel Amaçları ve Temel İlkeleri irdelenmiştir. Bu incelemede Milli Eğitimin Genel Esasları ve Temel İlkelerin de pek farklılık görülmemektedir. En çok dikkat çeken ortak özellik ise; genel amaçların da birinci maddesini oluşturan “ Atatürk İlke ve İnkılapları ile yurttaşlar arasında bir fikir ve duygu ortaklığını amaçlayan, çağdaşlaşmayı hedefleyen ve Türk Milletini Milli bilince vardıran Atatürk Milliyetçiliğine, demokrasi, sosyal ve hukukun üstünlüğü ilkelerine bağlı, bunları koruyan ve geliştiren yurttaşlar olarak yetiştirmek “ ilkesi yer almaktadır.

T.C ile K.K.T.C. Milli Eğitim Sisteminde okul öncesi eğitim, ilköğretim, orta ğretim ve yüksek ğretim yapıları ele alınmıştır. Zorunlu eğitimin K.K.T.C. de 9 yıl olduğu, T.C. devletinde ise 8 yıl olduğu görülmektedir. T.C. de ilkokul ile orta okul birleştirilmiş, K.K.T.C. de 1. yıl okul öncesi, 5 yıl ilkokul ve 3 yıl da orta okul olarak toplam 9 yıl zorunlu eğitim kapsamındadır. Türkiye’deki üniversitelere girmek için .S.Y.M. sınavında başarılı olup, almış oldukları puan sıralamasına göre bir bölüme kayıt olabilmekte, K.K.T.C. de ise .S.Y.M. de başarılı olanlar veya üniversitelerin kendilerinin yapmış oldukları imtihanlarda başarılı olan öğrencileri almaktadır.

K.K.T.C. de sınıf öğretmenleri Atatürk Öğretmen Koleji mezunları görevlendirilmekte, orta eğitim öğretmenleri de üniversitelerin eğitim fakültelerinden mezun olanlar atanmaktadır. T.C. ise, öğretmenler; eğitim fakültelerinden mezun olanlar öğretmen olarak görev almakta, zorunlu hallerde farklı fakültelerden mezun olanlarda ihtiyaca göre formasyon alanları da öğretmen olarak görevlendirilmektedir.

Türkiye’de karar yetkileri Milli Eğitim Bakanlığına ait olmasına rağmen K.K.T.C. de ise; Milli Eğitim Bakanlığı, Kamu Hizmetleri Komisyonu ve Öğretmenler Sendikası arasında paylaşılmıştır.

T.C. ile K.K.T.C. arasında çeşitli zamanlarda yapılan özel sosyo-ekonomik ve kültürel antlaşmalarla eğitimin; çağdaş, uygarlığın yapıcı, yaratıcı, seçkin bir yapıya ulaşmasına yönelik çalışmalarda mevcuttur.

ABSTRACT

This research compares the national educational systems of both Turkish Republic and T.R.N.C. the compares is about the aim, structure and process. The common and different aspects have been studied.

In order to understand the socio-economic and cultural structure of both two states, their region and geography were studied. The two education systems have been compared by taking their economic structures and national incomes per person. In this research the general conditions that arrange the national education systems, the general aims of national education, special aims and fundamental principles have been studied. There are no differences concerning the general principles and fundamental principles. The common characteristic that most draws attention, the first item of general principles "the aim to produce common Turkish National feeling and thinking among the citizens by teaching them Atatürk's Principles and Reforms, the purpose to reach contemporary status, to arouse Turkish national consciousness and Atatürk's nationalism obedient to social and legal supremacy and the principle to educate individuals who protect and develop these aspects.

In the Turkish Republic and T.R.N.C. national education system we studied pre-school education, primary, secondary and higher education. Compulsory education in T.R.N.C. is 9 years and in Turkish Republic 8 years. In Turkey primary and secondary education has been united where in T.R.N.C. 1 years pre-school education, 5 years primary, 3 years secondary, 9 years total compulsory education. In order to enter to a university in Turkey, a student must achieve he O.S.Y.M. exam the points obtained in this exam is taken into consideration when applying to a department of a university. In the T.R.N.C. you should to pass the entrance exam of that university or be successful at the O.S.Y.M. exam.

The class teachers in the primary schools in the TRNC are graduates of the Atatürk's Teachers Teaching College. In the secondary, teacher graduated from the education faculties are teaching. In Turkey the teachers graduated from the education faculties, when compulsory graduates of different faculties, trained to be teachers are teaching.

In Turkey decisions about education are made by the National Ministry of Education where in TRNC the National Ministry of Education, Public Services Commission and Teachers Trade Unions decide.

Socio-economic and cultural agreements signed between Turkey and TRNC at different times help develop education, take it to contemporary, creative, modern and exclusive structure and started in the world.

BÖLÜM 1

GİRİŞ

Bu bölümde; araştırmanın önemi, amacı, sayıtlar, sınırlılıklar, tanımlar ve kısaltmalar verilmiştir.

Türkiye Cumhuriyeti ile Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti eğitim sistemleri arasındaki farklılıklar ve benzerlikler karşılaştırılmadan önce bu iki ülke arasındaki eğitim durumunu etkileyeceği düşünülen bazı temel özelliklerin incelenmesinde fayda görülmektedir. Sosyo-ekonomik kültürel ve coğrafi konumu ülkelerin eğitim sisteminin yapısını etkilemektedir. Aynı zaman da yüzölçümü nüfusunu da göz önünde bulundurulmalıdır. Bunun yanında eğitim sisteminin düzenlenmesinde; eğitimin genel amaçlarını, özel amaçlarını ve temel ilkeleri eğitim sistemlerinin temelini oluşturmaktadır. Her iki ülkede “ Atatürk İlke ve İnkılaplarının, Atatürk Milliyetçiliğine bağlı, Türk Milletinin milli, ahlaki, insani,manevi ve kültürel değerlerini benimseyen, koruyan ve geliştiren ,ailesini, vatanını, milletini seven ve daima yüceltmeye çalışan, insan haklarına, demokratik, laik ve sosyal bir hukuk devleti olarak, ülkesine karşı, görev ve sorumluluklarını bilen ve bunları davranış haline getiren, Türk Ulusuna, öz yurduna ve ailesine güçlü bağlarla bağlı, barışçı ancak haklarını korumasını bilen, bir yandan yurdunda refah ve mutluluğu arttırmak, diğer yandan toplumsal birlik ve bütünlük içinde ekonomik sosyal ve kültürel kalkınmayı destekleyip hızlandıran, toplumunu ve ulusunu çağdaş uygarlığın yapıcı ,yaratıcı ve seçkin bir ortağı yapmak isteyen ve bu istek doğrultusunda sürekli çaba gösteren yurttaşlar olarak yetiştirmeyi amaçladığı görülmektedir”.

Eğitim, kişiye istendik davranışlar kazandırma süreci olduğuna göre, Eğitimin nesnesi insandır. İnsan aynı zamanda felsefenin de konusudur. İnsana bakış açısı eğitim sisteminin tüm öğelerini etkilemektedir. Yani hangi felsefi eğitim akımı alınırsa insana öyle bakılır ve eğitim sistemi ona göre düzenlenir. Eğitim, ekonomik, politik ve toplumsal sistemlerin bir alt sistemidir. Bu bağlamda eğitimdeki felsefe,

ekonomik, politik ve toplumsal sistemlerin felsefesiyle aynı olmalıdır; çünkü eğitim; politik, ekonomik, toplumsal sistemlerinin istediği insanları yetiştirmek üzere işe koşulmuştur.

Başlıca Eğitim Felsefeleri:

Daimicilik (Perennialasim):

İdealizm ve realizmi temel alan insan doğasının aynı olduğunu ve değişmeyeceğini kabul eden klasik bir eğitim felsefesidir. Bu felsefe ahlak ve değerler için de geçerlidir. Bu görüş eğitimde gelişmeyi kabul etmez (Ankay, 2001: 130). Aktarılabacak kültürel değerler kişiyi evrensel gerçeğe yöneltmelidir; çünkü bu gerçek hep aynıdır ve hiç değişmez.

Sınıf ortamında ders işlerken “Sokratik tartışma” ve tümdengelim kullanılmalı, öğretmen örnek olmalıdır. Öğrenci öğretmeni taklit ederek öğrenecektir. Ayrıca tüm doğrular doğuştan insan aklında vardır. Öğretmen Sokratik tartışmayla bunları öğrenciye bulduracaktır. Okulun görevi evrensel bilgileri yeni kuşaklara aktarmaktır. Sınavlar ezbere dayanmamalı, öğrencinin aklını kullanıp kullanmadığını ölçecek biçimde düzenlenmelidir. Gerçek yaşamı değil ideal yaşamı kapsayan sorular sorulmalıdır(Sönmez,2000: 41-42).

Esasicilik (Essentialism):

Esasicilik genellikle realist felsefeye dayanır. Gerçek dünyayı aklımızı kullanarak, deney ve gözlem, araştırma yaparak öğreniriz. Bunu öğrenirken tümevarımı kullanabiliriz. Tek tek olgulardan giderek genel ve geçerli mutlak, değişmez bilgiye ulaşabiliriz. İnsan aklı doğuştan boştur. Tüm bilgiler sonradan

öğrenilir. Bunun için öğrencinin ders işlenirken soru sorması olanaksızdır. O yalnız öğretmeni dinleyecek, onun dediklerini hiç itiraz etmeden yapacak, bilgileri ezberleyecektir. Her insan her şeyi öğrenemez. Eğitim sıkı ve zor iştir. Disiplin ve çaba ister. Öğrenme işinden öğrenci sorumludur. Öğretmen öğretmek zorunda değildir. Öğretim ortamında kurallara uymayan öğrenci cezalandırılır. Dayak bir eğitim aracıdır. Bu yaklaşımda konular ve öğretmen merkezde, öğrenci ikinci plandadır. Öğrenci hiçbir bilgi ve beceriyle doğuştan donanık olmadığından, öğretmenin dediklerini ezberlemek, yapmak, tekrarlamak zorundadır. Sınama durumlarında öğretmen derste yapıp çözdüklerini, kitapta bulunanları, işlediklerini sormalı ve öğrencilerden aynısını istemelidir. Kitapta olmayan, derste anlatmadıklarını öğretmen soramaz.

İlerlemecilik (Progressivism):

İlerlemecilik pragmatik felsefeye dayanır ve onun eğitime bir yansıması olarak kabul edilir. “Sürekli değişmeye açık olma, doğa ve toplumdaki değişmeyi denetleyip yeniden yaratmayı sağlama, demokrasiye gerçekleştirme ve yaşatma hem toplum hem de kişiyi dengede tutma, hiçbir bilgiyi mutlak doğru kabul etmeme, sürekli değişen bir yaşamı temele alma, bağımsız, girişken, yaratıcı, demokratik insan yetiştirme, sorumluluk alan, kişiyi toplumun ehliyetli, verimli ve güçlü üyesi yapma vb” olabilir. Eğitim yaşamın kendisidir; yaşama hazırlık değildir. Bu nedenle okullarda her türlü derse yer verilmelidir. Yaşamda hangi meslekler varsa, hangi sorunlar bulunuyorsa, hepsi okullarda yer almalı ve öğrencide yaşama gitmelidir; çünkü konular amaç değil, birer araçtır. Konular, dersler, öğretmen değil; tersine öğrenci merkeze alınmalıdır; çünkü eğitilecek odur. Hiçbir zaman zora, cezaya baş vurulmamalıdır. Öğretmen yalnızca yol gösterici olmalıdır (Sönmez, 2000:46-47).

Yeniden Kurmacılık (Reconstructionism):

İlerlemeci görüşe birçok yönleriyle benzeyen bu felsefe bilim ve teknikteki kimi gelişmelerin bunalımlara neden olduğunu, yaşamı tehdit ettiğini ve eğitimi bu kültürel krizden kurtulma aracı olarak görür (Şişman , 2000: 100).

Dünya uygarlığı; sevgiye, işbirliğine dayanmalı ve yaşam her saniye yeniden kurulmalıdır. Eğitimin hedefleri; “ Dünya uygarlığını kurma, barışı ve insanlığın mutluluğunu sağlama, uygulama yoluyla değişmeyi gerçekleştirme, sevgi, işbirliği, dinamik denge, vb. değerleri kişiye kazandırma “vb. olabilir. Eğitimde yalnız günlük yaşamı değil, gelecek de düşünülmelidir. Bunun için olmuş ve olabilecek her türlü olgu ve olaylar sınıf ortamına getirilmelidir.

Yeniden kurmacılıkta önemli olan hedeflerdir. Bu nedenle dersler ve içerik hedeflere göre düzenlenmelidir; çünkü bunlar araçtır. Yeniden kurmacılıkta, eğitimin görevi, toplumu sürekli yeniden şekillendirmek ve kurmaktır. Bunun için okul açık seçik bir biçimde toplumu değiştirme ve kurmayı sağlayacak yetişekler geliştirmeli ve uygulamaya koymalıdır. temel sorumluluk öğretmen ve okuldadır. Sınıf ortamı demokratik olmalıdır. Hedeflere hizmet eden her türlü düşünce, görüş ve savlar eğitim ortamına getirilmeli, öğrencilerin tartışarak sonuca varmaları sağlanmalıdır. Eğitim ortamına öğrenciler etkin bir biçimde katılmalı, ceza kesinlikle kullanılmamalıdır. Sorular öğrencilerin eleştirisel düşünmeyi ve bilimsel yöntemi kullanıp kullanmadıklarını ölçecek nitelik ve nicelikte ve gelecekteki olası doğal ve toplumsal sorunlar ve bunların çözümleri ile ilgili olmalıdır. Sınavlar öğrencilerin gizil yeteneklerini geliştirmek ve onları uygun yetişeklere yerleştirmek için kullanılmalıdır.

Politeknik Eğitim:

Marxist felsefeyi temel alır. Arkhe madde, maddedeki çelişki ve onun doğurduğu gelişmedir. Eğitim bu çelişkiyi en aza indirme ve üretimde bulunma süreci olarak tanımlanabilir. Eğitimin hedefleri “Sınıfları ve her türlü sömürüyü ortadan kaldırma, insanlar arasında kardeşliği, barışı adaleti, eşitliliği, mutluluğu vb. sağlama, diyalektik akıl yürütmeyi işe koşma, doğaya egemen olup onu değiştirme ve üretimde bulunma tüm olgu ve nesnelerin birbirleriyle ilişkisi olduğunu kavrama

vb.” olabilir. Okullarda doğa ve toplum bilimlerine, iş ve teknik, beden eğitimi, sanat derslerine yer verilmelidir. Temele poli-teknik dersler alınmalıdır. Derslerin içeriği Marxist düşünceyi gerçekleştirecek nitelikte olmalıdır. Uygulamayla kuram endüstriyle iç içe olmalıdır. Okul bir endüstri kurumu, üretim merkezi olmalıdır; çünkü eğitim üretim içindir. Bilimsel yöntem kullanılmalı ve yaparak yaşayarak öğrenilmelidir. Kolektif bilinç oluşturmak için, birlikte çalışma ve üretimde bulunma etkinliklerine yer verilmelidir. Eğitim ortamında karakter eğitime yer verilmelidir. Bunun için yurttaşlık eğitimi işe koşulmalıdır. Toplum doğadaki olgu ve olayların birbirlerinden kopuk olmadıkları, birindeki değişme ve gelişmenin diğerlerini de etkilediğini gösteren durumlar eğitim ortamına getirilmelidir. İdeolojik eğitim yapılmalıdır. Kişilerin bedensel ve sanatsal açıdan yetiştirilmesi sağlanmalıdır. Herkes bir sportif ve sanatsal etkinliğe katılmalıdır. Politeknik eğitimin sınama durumlarında, öğrencinin diyalektik akıl yürütmeyi kullanıp kullanmadığını, kuram ve uygulamadaki başarısını, komünist görüşü benimseme ve savunma derecesini, kolektif çalışma gücünü, topluma katkısını, spor ve sanattaki başarısını ölçecek uygulama ve kuramı birlikte kullanıp kullanmadığını ölçecek sorular sorulmalıdır.

Varoluşculuk (Existentialism):

Bu eğitim akımı varoluşçu felsefeye dayanır. Bu felsefeye göre arkhe genellikle tek tek her bir insandır. İnsan kendi kendini yaratan tek varlıktır. İnsanda varoluş özden önce gelir. Eğitim, insanı sınır durumuna getirme süreci olarak tanımlanabilir. Bu ancak açık okul sistemi ile başarılabilir. Eğitimin hedefleri ise; “insanın kendi kendisini yaratmasını sağlama, insan yaşama başlamadan yaşamın olmadığını benimseme, tek tek her insanın kendi varoluşunu gerçekleştirmesini sağlama, kişiyi sınır durumuna getirme, özgür eylemde bulunma, seçme ve seçtiklerinden sorumlu olma, toplumsal değerlerden kurtulma, anı yaşama, bilginin öznel olduğunu kabul etme vb. toplumsal bilimlere, sanat ve felsefeye ağırlık verilmelidir. Bilgi objektif ve kesin değildir. Bilgi insanın yaşamı süresince benimsediği tasarılarının ve yaşantılarının sonucu oluşur. Özgürlük seçme,eylemde

bulunma ve yaptıklarından sorumlu değildir. Öğrenci istediği dersi ve öğretmeni seçebilmeli, istediği zaman bırakabilmelidir. Bu durum açık okul sisteminde vardır, geleneksel okul sistemlerinde yoktur. Yetişekler kişinin kendi kendini özgürce gerçekleştireceği olanakları ve fırsatları ona sağlamalıdır. Çok değişik yetişekler bulunmalı, öğrenci bunlardan istediğini seçebilmelidir.

Öğrenci bir bütün olarak ele alınmalıdır; çünkü o, hem yaşayan bir gerçeklik, hem de olabilecekleri içinde taşıyan bir potansiyeldir. Yani kişinin ne olduğu ile eylemleri arasındaki bağ, onun yaşayan gerçekliğidir. İnsanın kişiliği eğitimin etki alanının dışındadır. Oysa karakterin biçimlendirilmesi eğitimin görevidir. Eğitim ortamında temele genellikle tek tek her öğrenci alınmalıdır; çünkü kişi her değerın üstündedir. Geçmiş ve gelecek değil, an önemlidir. Meslek eğitime küçük yaşta başlanmamalıdır; özellikle de uzmanlaştırıcı bir meslek eğitimi verilmemelidir. Kişi işi mesleği özgürlüğünün gelişiminde bir araç olarak kullanılmalıdır. Varoluşcu eğitimin sınama durumlarında, öğrencinin kendi varoluşunu gerçekleştirip gerçekleştirmediğini yoklayan, sezgiye dayalı, özgürce seçim yapıp yapmadığını, sorumluluk duyup duymadığını, yaratıcılığı ortaya koyup koymadığını vb. sorular sorulabilir.

Programlandırılmış Eğitim:

Bu eğitim akımı olabirlik felsefesine dayanabilir. Olabirlik görüşüne göre "Her türlü bilgi şimdilik ve olmaz olamaz" önermeleri temele alınabilir. Her şey olabilir. Olmaz; olamaz. Şu olur, bu olmaz, bu doğru, iyi, güzel; ama bunlar yanlış, kötü ve çirkindir denilemez. Her şey, her zaman, her durumda ve koşulda olabilir.

Programlandırılmış öğretimde; bir saatlik derste dinleme, görme, konuşma, tartışma, yazıyla, resimle, çamurla, hamurla vb. ifade etme, uygun ve değişik akıl yürütme yollarını kullanma, anket, görüşme, gözlem, resim, afiş, pano vb. yapma, resimlerle, filmlerle desteklenmiş ortamlar sunma,rol ve yaratıcı drama ile

öğrendiklerini sınıf ortamında gösterme, davranışları içeren şarkıları yazıp besteleme ve söyleme, arkadaşlarıyla birlikte çalışma, öğrendiklerini sergileme, sezgilerini kullanma ve bunları hedef davranışları kazandıracak biçimde düzenleme etkinliklerine yer verilmiştir. İçerik ve dersler her an değişebilir. Farklı dersler ve içerikler gelebilir. Sunulan bilginin doğruluk değeri her an değişebilir. Tek bir öğrenme-öğretme stratejisi, kuramı, yöntemi, tekniği ve taktiği ile tüm öğrenmeler sağlanamayabilir. Okul ve öğretmen olmadan da kişiye istendik davranışlar kazandırılabilir. Hatta eğitime gerek kalmayabilir. Tüm istendik davranışlar kişiye daha doğmadan enjekte edilebilir (Sönmez, 200: 41-58).

Atatürk'ün Eğitim Felsefesi:

Atatürk eğitimde eklektik sistemi benimsemiştir. Eklektik sistem farklı farklı felsefi sistemlerin doğru olan yönlerini alıp yeni bir sistem oluşturmaktır. Bu farklı felsefeler hümanizm, pozitivizm ve işlevselciliktir. Eğitim yoluyla, farklı uluslar birbirlerine düşmanlığı aşlamamalı, eski dönemin boş inanışlarından uzak, Doğu ve Batının doğru olan felsefeleri temele alınmalı, bilimsellik, devrimcilik, ulusalcılık, bağımsız ve çağdaşlık, uluslar arası ilişkilerde barışçılık hedeflenmelidir.

Atatürkçü eğitimde öğretmen önemli bir faktördür. Ancak öğretmenin işleri klasik görüşlerden farklı olarak, öğrenciye de aktif bir rol verilmelidir nitekim, Atatürk işlevselci, pragmatist felsefelerin temsilcisi olan John Deweyi, 1924 yılında, Türk eğitim sistemine yön vermesi için Türkiye'ye davet etmiştir (Ankay, 2001: 131).

Ekonomi ve Eğitim İlişkileri:

Ekonomik olaylar arasında neden-sonuç ilişkilerini bilimsel kurallara bağlamaya çalışan ekonomi; kıt kaynakların insanların sonsuz gereksinimlerini

karşılayamaması nedeniyle ortaya çıkan, kaynakların kullanılması ve artırılması ile ilgili sorunları inceleyen bir bilimdir. Kaynakların, gereksinimleri karşılayabilmesinin yolu, üretim yapılmasıdır.

Eğitimin amacı ise, bireylerin tutum ve davranışlarında değişiklik yapmaktır. Bireyde oluşturulacak istendik davranışların toplumun, ekonominin ve bireyin beklentilerine uygun olması gerekir. Diğer yandan eğitimin toplumsal, siyasal ve ekonomik olmak üzere üç önemli görevi vardır. Eğitim sisteminin sınırları, çevresindeki ekonomi, sağlık, askeri vb. sistemlerin sınırları ile belirlenmektedir.

Bu sistemlerle etkileşim içinde olan eğitim sistemi, ekonomik sistemle de yakın ilişki içindedir. Bu ilişki, iki önemli noktada yoğunlaşmaktadır. Birincisi, eğitim sisteminin ekonominin ilke ve kurallarına göre işlemesi beklenir. İkincisi de eğitimin ekonominin gereksinim duyduğu nitelikteki ve nicelikteki insan gücünü yetiştirmesi gerekir. Bu da bireylere tutumluluk, diğer bir deyişle iyi üretici ve iyi tüketici olabilme özelliklerinin kazandırılması; bireylere bir mesleğin tutum ve davranışlarının kazandırılması olmak üzere iki amaca yöneliktir.

Diğer bir açıdan yaklaşıldığında, bir ülkede uygulanan ekonomik sistem, yönetim sistemi ve eğitim sistemi arasında çok sıkı bir ilişki vardır. Ekonomik sistem, ülkenin yönetim ve eğitim sistemlerini belirler. Eğitim sistemince yetiştirilecek insan tipi de, o ülkenin ekonomik sistemine uygun olmak zorundadır. Hiçbir sistem kendisinin devamını sağlamayacak bir insan tipi yetiştirmek istemez. Bu çerçevede bir ekonomik sistem olarak kapitalizmin uygulandığı bir ülkede eğitim sisteminin sosyalist insan tipinin yetiştirmediği gözlenmektedir. Bunun tersi de geçerlidir. Buradan da bir ülkede uygulanan ekonomik sistem ile eğitim sisteminin ne kadar birbiriyle bağlantılı olduğu görülmektedir (Karakütük, 2000: 114).

İlkel toplumlarda ekonomi avcı ve toplayıcı niteliktedir. Böyle bir toplumda ekonomi, beden gücüne dayalıdır. Bu gücün eğitilmesi ise aile ve akraba içinde olur. Avcılığa ilişkin bilgi, beceri ve teknikler, aile kurumunda öğretilir. Okul denen bir kuruma bir gereksinim yoktur. Çocuk, ekonomik sisteme katkıda bulunması ve kendi

yaşamını sürdürebilmesi için gerekli davranışları aile içinde kazanır. Bu da onun için yeterlidir. Daha sonraki aşama olan ve ekonomisi tarıma dayalı toplumlarda isebeden gücünün yerini hayvan gücü almıştır.

İnsanların doğadan daha iyi yararlanmalarını sağlayan “Teknoloji” gelişmeye başlamıştır. Tarımda teknolojiye dayalı üretim araçlarının kullanılması ile birlikte bu araçların yapım ve onarımı ile uğraşan “Zanaatkarlık” konumu ortaya çıkmıştır. O halde zanaatkarların yetiştirilmesi sorunu ile karşı karşıya gelinmiştir. Bunları kim yetiştirecekti ? Toplumun ihtiyacı olan zanaatkarların yetiştirilmesi için mesleğinde usta olanlar, kendilerine yardımcı olarak seçtikleri kişileri eğitime işlevini üstlenmişlerdir. Böylece ustalar, çıraklara, bilmeleri gereken bilgi ve becerileri aktarmakla görevlendirilmişlerdir. Yani gençler, işyerinde eğitilmişlerdir ki buna yaygın eğitim diyoruz. Usta- çırak ilişkisi olarak nitelenen bu ilişki, daha sonra, “örgün eğitim” biçimine dönüşmüştür. Tarımda üretim araçlarının gelişmesi ile üretimde artış sağlanmış ve artık ürün elde edilmiştir. Böylece, elde edilen bu artık ürünün dağıtımı ile uğraşan “Tüccar” konumu gündeme gelmiştir. Ekonomideki bu gelişmeler, giderek örgün eğitim kurumlarını gerektirmiştir. Bu durumda okuma, yazma, muhasebe gibi temel becerilere sahip insan gücü yetiştiren ilk ve orta düzeyde okullar açılması gerekmiştir.

Sanayi toplumuna gelindiğinde ise örgün eğitim kurumlarına olan talep daha fazla olmuş ve tüm örgün eğitim kurumları okul biçiminde gelişmiştir. Ekonomik sistemde tarım işçisinin yerini fabrika işçisi almıştır. Fabrika işçilerinin en azından okuma yazma bilme gerekliliği, ilköğretimin yaygınlaşmasını sağlamıştır. Aile büyüklerinin ev dışında çalışmaya başlamaları da aile içi eğitimi aksatmıştır. Böylece, eğitim kurumları çoğalmış ve önem kazanmıştır. Daha sonra, giderek karmaşılaşan sanayisel, toplumsal yapı uzmanlık gereksinimini arttırmış ve yüksek okulların, üniversitelerin gelişmesine yol açmıştır.

Sanayi sonrası toplumlarda ise insan gücünün yerini makineler almıştır. Nitelikli insan gücü ve teknolojik gelişmelere katkıda bulunacak beyin gücüne

gereksinim duyulmuştur. Bu hususta yüksek öğretim kurumlarının önemini daha da arttırmıştır.

Toplumların ekonomik etkinlikleri ve bununla ilişkili etkinlikleri gerçekleştirecek insan gücünün niteliğinin değişmesi, eğitim kurumlarının gelişmesi ve değişmesine yol açmıştır. Eğitim kurumları da, yetiştirdiği insan gücüyle teknolojinin ve ekonominin gelişmesine katkıda bulunmuştur. Eğitilmiş insan gücü, ekonomik büyümeyi, teknolojik gelişmeyi, doğal kaynakların ve sermayenin en iyi ve akılcı biçimde kullanılmasını etkilemiştir. Eğitim kurumları, ekonomik kurumların gereksinimi olan nicelik ve nitelikteki insan gücünü yetiştirmekle toplumun ekonomik kalkınmasına katkıda bulunmuştur. Eğitilmiş insan gücü sayısı ile gereksinim duyulan insan gücü sayısının dengeli olması gerekir (Tezcan, 2000:68-69).

Türkiye’de eğitim, ilköğretimden üniversiteye kadar kamusal mal olarak görülmekte ve eğitim harcamaları devletçe karşılanmaktadır. Ancak 2547 sayılı Yükseköğretim Kanunu, yükseköğretimi yarı kamusal bir mal olarak görmekte ve öğrencilerin de katılımını sağlayan bir kısmi finansman uygulaması öngörmektedir.

1996-2000 dönemini kapsayan Yedinci Beş Yıllık Kalkınma Planına göre, eğitim ve sağlık Türkiye için en öncelikli iki sektördür. Bununla birlikte, ekonomik tasarruf kararları ile, ilk olarak eğitim harcamaları sınırlandırılmaktadır. Oysa bir ülke eğitime kaynak ayırmadan kalkınabilseydi, hiçbir ülke kıt kaynaklarından önemli bir bölümünü eğitim sektörüne ayırmazdı. Ekonomiye yapılmış yatırımların etkisine sahip olan eğitim harcamaları, insan kaynağına yapılmış yatırım olarak kabul edilmektedir. Çeşitli ülkelerin eğitim sektörüne ayırmış olduğu parasal kaynakların önemli bir göstergesi, kamu eğitim harcamalarının GSMH içindeki oranıdır. En son verilere göre bazı ülkelerde bu oran % olarak şöyle gerçekleşmiştir: İsveç 8.3, Danimarka 8.2, Finlandiya 7.6, Norveç 7.5, Kanada 7.0, Fransa 6.1, İrlanda 5.8, Avusturya 5.7, Suudi Arabistan 5.5, Portekiz 5.5, ABD 5.4, Çek Cumhuriyeti 5.4, İngiltere 5.4 İsviçre 5.3, Hollanda 5.2, İspanya 4.9, Almanya 4.8, İtalya 4.7, Suriye 4.2, Rusya Federasyonu 4.1, Lüksemburg 4.1, İran 4.0, Japonya 3.6, Bulgaristan 3.3,

Belçika 3.2, Yunanistan 3.0, Türkiye 2.2. bu ülkeler içinde en son sırada yer alan Türkiye'nin bu oranı % 5 ' ler düzeyine bir an önce çıkarmaya çalışmalıdır (Karakütük, 2000:125-126)

Araştırmanın Önemi:

Bu araştırmada Türkiye Cumhuriyeti eğitim sistemi ile Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti eğitim sisteminin amaç,yapı ve süreç boyutları açısından karşılaştırılması yapılmıştır. Yapılan bu çalışmada zorunlu eğitimin K.K.T.C. de 9 yıl T.C. de ise 8 yıl olduğu, K.K.T.C de ilkökul öğretmenlerinin kolejdenden mezun olanlardan görevlendirildiği, öğretmen atamalarının Eğitim Bakanlığı, Kamu Hizmetleri Komisyonu ve Sendikalarca belirlenmektedir. T.C. de ise öğretmenlerin Eğitim Fakültesi mezunu olması gerektiği ve görevlendirmenin Maliye Bakanlığı ve Milli Eğitim Bakanlığınca yapıldığı görülmektedir. K.K.T.C de öğretmenlerin ayrı olarak Öğretmenler Yasası mevcuttur. Bu yasada; öğretmenlerin hizmet koşullarını, niteliklerini, ödev, yetki ve sorumluluklarını, aylık ücret ve ödevlerini, güvencelerini, atanmalarını, onaylanmalarını, sürekli veya emeklilik hakkı veren kadrolara yerleştirilmelerini, terfilerini, yer değiştirmelerini, emekliye sevklerini, disiplin işlemlerini ve özlük işlemlerini düzenlemektedir. Türkiye Cumhuriyetinde ise öğretmenlere yönelik ayrı bir yasanın olmadığı öğretmenlerin de 657 sayılı devlet memurluğu yasasına tabii oldukları görülmektedir. Yapılan bilimsel çalışma sonucunda elde edilen verilerin teorik ve uygulamaya yönelik K.K.T.C. eğitim sistemine ve T.C. eğitim sistemine katkı sağlayacağı inancındayım.

Araştırmanın Amacı:

Türkiye Cumhuriyeti ile Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti eğitim sisteminin amaç, yapı ve süreç boyutları açısından karşılaştırılması yapılmıştır. Bu

karşılaştırma, zorunlu eğitim, ilköğretim , ortaöğretim ve yüksek öğretim kurumları arasındaki farklı ve ortak yönlerinin amaç, yapı ve süreç boyutları açısından değerlendirilmesi amaçlanmıştır.

Sayıtlar:

Türkiye Cumhuriyeti ile Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti eğitim sistemlerinin amaç, yapı ve süreç boyutları açısından karşılaştırılması yönünde yapılan bu araştırma betimsel bir araştırmadır. Bu araştırmada elde edilen bilgi ve dokümanlar doğru olarak kabul edilmektedir.

Araştırmanın Sınırlılıkları:

Bu araştırma;

1. Türkiye Cumhuriyeti eğitim sisteminin yapısı ile;
2. Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti eğitim sisteminin yapısı ile;

Bu iki devletin eğitim yapısının ; genel amaçları, özel amaçları, temel ilkeleri, okul öncesi eğitim, zorunlu eğitim, ilköğretim, ortaöğretim, yüksek öğretim ve öğretmen yetiştiren kurumların amaç, yapı ve süreç boyutları ile sınırlıdır.

Tanımlar:

Anayasa: Devletin siyasi ve hukuki temel işleyişini, kişilerin hak ve özgürlüklerini düzenleyen temel yasa (Karacan Ansiklopedisi, 121).

Eğitim: İnsanın, doğumundan ölümüne kadar fiziksel ve toplumsal çevresi ile etkileşim halindedir ve bu etkileşim süreci boyunca her an çevrenin istek ve beklentileri doğrultusunda davranışlar geliştirir. Bireyde meydana gelen davranış değişikliklerin bir kısmı rastlantılarla ve kendiliğinden gerçekleşir. Bir kısmı ise yetişkinler tarafından planlı ve kasıtlı olarak gerçekleştirilir. Bireyde toplumca istenen davranışları geliştirme sürecidir (Kuzgun, 1988: 1).

Fakülte: Yüksek düzeyde eğitim – öğretim bilimsel araştırma ve yayım yapan; kendisine enstitü, yüksekokul ve benzeri kuruluşlar bağlanabilen bir yükseköğretim birimidir (Hatiboğlu, 1998: 240).

Genelge: Yasa ve yönetmeliklerin uygulanmasında yol göstermek, herhangi bir konuda aydınlatmak, dikkat çekmek gibi ereklerle ilgililere gönderilen yazı, tamim, sirküler (Türkçe Sözlük, 1999, 489).

İlköğretim: Birkaç öğretim basamağından oluşan örgün eğitim dizgesinin, okuma yazmayı, aritmetiği, iyi bir yurttaş olmak için gerekli bilgi ve becerileri kazandıran zorunlu öğretim. Sekiz yıllık temel eğitim ve öğretimi sağlayan okul (Türkçe Sözlük, 1999: 1021).

Kanunu: Devletin yasama organlarınca kanun koyma yöntemine göre yapılan ve herkes için uyulması zorunlu olan genel kurallardır. Ülkenin her yerinde, herkes için aynı hükmü taşır (Akşit, 1981: 774).

Kararname: 1. Cumhurbaşkanının onayladığı hükümet kararı, 2. Bakanlar Kuruluna verilen yetkilere dayanarak alınan karar, 3. Bu kararı bildiren resmi yazı (Türkçe Sözlük, 1999: 739).

Okul öncesi eğitim: 0-6 yaşları arasındaki çocukların eğitimini kapsayan, temel eğitim bütünlüğü içinde yer alan bir eğitimidir (Gürkan, 1981: 2).

Ortaöğretim: İlköğretimden geçtikten sonra öğrenimini sürdürmek isteyen gençleri ulusal eğitim amaçlarına uygun olarak daha üst öğrenime, teknik ve meslek alanlarına hazırlamak için planlanan öğretim dönemi (Türkçe Sözlük, 1999: 1021).

Tüzük: Herhangi bir kurumun yada örgütün tutacağı yolu ve uygulayacağı hükümleri sırasıyla gösteren maddelerin tümü (Türkçe Sözlük, 1999: 1359).

Üniversite: Bilimsel özerkliğe ve kamu tüzelkişiliğine, yüksek düzeyde eğitim-öğretim, bilimsel araştırma ve yayım yapan; fakülte, enstitü, yüksekokul ve benzeri kuruluş ve birimlerden oluşan bir yükseköğretim kurumudur (Hatiboğlu, 1998: 240).

Yönerge: Herhangi bir konuda tutulacak yol için üst orunlardan alt orunlara ve örgütlere yada üst aşamalardakilerden astlara verilen buyruk talimat, direktif (Türkçe Sözlük, 1999: 1476).

Yönetmelik: Yasa ve tüzüklerin uygulanmasını sağlamak amacıyla bakanlıklar ve kamu tüzel kişilerin hazırlanan, düzenleyici kuralların tümü (Türkçe Sözlük, 1999: 1477).

Yükseköğretim: Milli eğitim sistemi içinde orta öğretime dayalı, en az dört yarı yılı kapsayan her kademedeki eğitim-öğretimin tümü (Hatiboğlu, 1998: 239).

Zorunlu eğitim: Bir yurttaşın belirtilen bir yaşa gelinceye kadar gösterilen eğitim kurumlarında belli bir süre öğrenim görmesini zorunlu kılan yasal bir deyimdir (www.meb.gov.tr.).

Kısaltmalar:

AÖK.,	:Atatürk Öğretmen Koleji
DAÜ.,	:Doğu Akdeniz Üniversitesi
GAP.,	:Güneydoğu Anadolu Projesi

İHL.,	:İmam Hatip Lisesi
KHK.,	:Kamu Hizmetleri komisyonu
KKTC.,	:Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti
LES.,	:Lisans Üstü Eğitim Sınavı
M.E.K.B.,	:Milli Eğitim ve Kültür Bakanlığı
MEB.,	:Milli Eğitim Bakanlığı
MEKGSB.,	:Milli Eğitim, Kültür, Gençlik ve Spor Bakanlığı
METARGEM.,	:Mesleki Teknik Eğitim ,Araştırma ve Geliştirme Merkezi
ODTÜ.,	:Ortadoğu Teknik Üniversitesi
ÖSYM.,	:Öğrenci Seçme Yerleştirme Merkezi
PIO.,	:Pansiyonlu İlköğretim Okulu
TBMM.,	:Türkiye Büyük Millet Meclisi
TC.,	:Türkiye Cumhuriyeti
TCMEB.,	:Türkiye Cumhuriyeti Milli Eğitim Bakanlığı
TL.,	:Türk Lira
TSK.,	:Türk Silahlı Kuvvetleri
TÜBİTAK.,	:Türkiye Bilimsel ve Teknik Araştırma Kurumu
YİBO.,	:Yatılı İlköğretim Bölge Okulu
YÖDAK.,	:Yüksek Öğretim Danışma Kurulu
YÖK.,	:Yüksek Öğretim Kurulu
YÖKYK.,	:Yüksek Öğrenim Kredi ve Yurtlar Kurumu

BÖLÜM II

İLGİLİ ARAŞTIRMALAR

Bu bölümde; Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyetinde ve yurt dışında yapılan ilgili araştırmalar yer almıştır.

a- Yurt İçinde Yapılan Araştırmalar:

Kıbrıs Türk Öğretmenler Sendikasının Yayınlamış olduğu “Kıbrıs’ta 2000’li Yılların Eğitim Modeli” adlı kaynakta Kuzey Kıbrıs Türk Eğitim Sisteminin genel amaçlarına, temel ilkelerine, örgün eğitimde; zorunlu eğitime, okul öncesi eğitime, temel eğitimi de birinci ve ikinci kademe olarak ele almıştır. Orta eğitim, Özel eğitim ve Yüksek eğitim olarak incelenmiştir. Yaygın eğitimi de bina araç-gereç yönünden maliyeti devlete çok pahalıya mal olduğunu, bu gaye ile toplumun eğitim ihtiyaçlarını azami ölçüde karşılayabilmek için, okulların mümkün olduğunca kullanılması gerektiğini savunmaktadır. Ayrıca yurt dışında yaşayan Kıbrıslı Türklerin eğitime yönelik amaç ve önerilere yer vermiştir.

K.K.T.C. Başbakanlık Devlet Planlama Örgütünün 1998’te yapmış olduğu araştırmada K.K.T.C’ deki eğitimin, örgün eğitim, okul öncesi eğitim, ilköğretim, ortaöğretim ve yükseköğretim ele alınmıştır. Özel eğitim okulları, yüksek öğrenim kurumları. Yaygın eğitim kurumlarının yapısı ve şu anki istatistiki araştırma sonuçları yer almaktadır.

b- Yurt Dışında Yapılan Araştırmalar:

Özcan Demirel; (2000) “Karşılaştırmalı Eğitim” adlı eserinde; merkezi yönetim odaklı eğitim sistemleri, yerel yönetim odaklı eğitim sistemleri, hem merkezi hem de yerel odaklı eğitim sistemleri ve Afrika eğitim sistemi başlıkları altında bazı ülkelerin eğitim yapılarını ele almıştır. Türkiye Cumhuriyeti eğitim sistemini merkezi yönetim odaklı eğitim sistemleri başlığı altında incelemiştir. Bu incelemede Türk Eğitim Sisteminin genel durumunu örgün eğitim ve yaygın eğitim olarak ele almıştır. Örgün eğitimi de, okul öncesi eğitim, ilköğretim, ortaöğretim ve yükseköğretim olarak irdelemiştir. Bu irdelemeyi 1739 sayılı Milli Eğitim Temel Kanunu ile de Milli Eğitim Sisteminin genel amaçları, özel amaçları ve Temel İlkeleri ışığında ele almıştır.

Ömer Cem Karacaoğlu ve Burcu Çabuk (2002) tarafından yapılan “İngiltere ve Türkiye Eğitim Sistemlerinin Karşılaştırılması” adlı araştırmada, öğretimden faydalanan nüfus ve öğretim dili, idari düzeni, okul öncesi eğitim, zorunlu eğitim, ortaöğretim ve yükseköğretileri ele almıştır. Türkiye ve İngiltere eğitim sistemlerinin farklı kültürlerin etkisiyle farklı yapılardan oluştuğu ve oldukça değişik süreçlerden geçtiği anlaşılmaktadır. Geleneksel yapısını sürdürme eğiliminde olan İngiliz Eğitim Sistemi Türk Eğitim Sistemine kıyasla daha esnek, daha fazla bireyselleştirilmiş bir eğitim hizmeti sunmakta, yönetsel yapısı ise büyük ölçüde yerel odaklı olduğu görülmektedir.

Köksal Toptan (1996) “Eğitim Politikaları, Eğitim Sorunları” adlı araştırmasında; eğitimin anlamı ve önemine, Türk Milli Eğitim Sistemine, eğitimde mevcut duruma, Türk Milli Eğitimin Temel İlkelerine, eğitimde laikliğe ve demokratikliğe değinmiştir. Ülke bütünlüğüne zarar vermemek kaydıyla merkezde toplanan bazı yetki ve sorumluluklar, belli ölçülerde mahalli idarelere devredilmeli, ancak merkezin sağlıklı ve ağırlıklı denetimin sürdürülmesi gerektiğine değinmiştir.

BÖLÜM III

YÖNTEM

Bu bölümde, araştırma yöntemi ile ilgili bilgiler yer almaktadır.

T.C ile K.K.T.C. eğitim sistemlerinin amaç, yapı ve süreç boyutları açısından karşılaştırılarak ortak ve farklı yönlerinin nelerdir ? sorusunun yanıtlanması amaçlanmıştır. Buna göre araştırma T.C. eğitim sisteminin yapısı ile K.K.T.C. eğitim sisteminin yapısı ayrı ayrı ele alınarak incelenmiştir. Amaç, yapı ve süreç boyutları açısından karşılaştırılarak ortak ve farklı yönleri ortaya çıkarılmıştır.

Araştırmanın yöntemi betimsel yöntemdir. Araştırma raporunun yazımında ilk bölümde T.C. eğitiminin genel yapısı incelenirken Genel Amaçlar, Özel Amaçlar ve Temel ilkeler ışığında; zorunlu eğitim okul öncesi eğitim, ilköğretim, orta öğretim ve yüksek öğretim irdelenmiştir. İkinci bölümde ise K.K.T.C. eğitim yapısının, Genel Amaçları Özel amaçları, Temel ilkeleri ılığında, zorunlu eğitim, okul öncesi eğitim, ilköğretim, ortaöğretim ve yüksek öğretim ele alınmıştır. Sonuç bölümünde ise her iki ülkenin eğitimlerinin genel yapılarının amaç, yapı ve süreç boyutları açısından ortak ve farklı yönleri ortaya konmuştur.

Araştırmada konu ile ilgili mevcut kanıt ve kaynaklar incelenmiştir. Söz konusu kanıt ve kaynaklar Yüksek Öğretim Dokümantasyon Merkezi, Doğu Akdeniz Üniversitesi Kütüphanesi, Gazimagosa Halk Kütüphanesi, Lefkoşa Halk Kütüphanesi, Güzelyurt Halk Kütüphanesi ve Girne Halk Kütüphanesinde bulunan dokümanlar incelenmiştir. Doğu Akdeniz Üniversitesi Kütüphanesi, 1993 yılından sonra gerçek anlamda kütüphanelik hizmeti vermeye başlamıştır. Bu kütüphanede 150.000 kayıtlı kitap mevcuttur. 1350 dergi, 810 tane eğitimle ilgili kitap bulunmaktadır. 1995 yılından itibaren gazete arşivi bulunmakta, 7500 metrekaarelik bir alanda hizmet vermektedir. Gazimagosa Halk Kütüphanesi ise, 1976 yılında

Milli Eğitim ve Kültür Bakanlığının Kültür Dairesine bağlı olarak hizmet vermektedir. 23.000 kayıtlı eser bulunmaktadır. 800 Ansiklopedi, 2300 eğitim ile ilgili doküman bulunmaktadır. Lefkoşa Halk Kütüphanesi de M.E.K.B. 'nın Kültür Dairesine bağlı olarak 1953 yılında hizmete başlamıştır. Toplam 76.377 kayıtlı eser bulunmaktadır. Tahmini 5000 civarında eğitim ile ilgili kitap ve dokümanlar bulunmaktadır. Güzelyurt Halk Kütüphanesi de M.E.K.B. 'nın Kültür Dairesine bağlı olarak 13 Şubat 1975 yılında hizmete başlamıştır. 20.349 kayıtlı kitap bulunmaktadır. Bu kütüphanede de 120 adet eğitim ile ilgili kitap ve dokümanlar bulunmaktadır. Girne Halk Kütüphanesi de 17 Nisan 1975 yılında Kültür Dairesine bağlı olarak hizmete başlamıştır. 1948 tane Eğitim ile ilgili kitap ve dokümanlar mevcuttur.

BÖLÜM IV

BULGULAR VE YORUMLAR

Türkiye Cumhuriyeti ile KKTC eğitim sistemlerinin amaç, yapı ve süreç boyutları açısından karşılaştırılmasının betimsel yöntemle elde edilen bulgular ve yorumlar araştırmanın bu bölümünde yer almaktadır.

1. T.C’NİN COĞRAFİ YAPISI

Türkiye cumhuriyeti, Osmanlı İmparatorluğunun yerine kurulmuş Türk Cumhuriyetidir. Asya ve Avrupa’ya yayılmış toprakları, üç yandan denizlerle çevrilmiştir. Avrupa’daki toprakları “Trakya” Asya’daki toprakları “Anadolu “ ya da “Küçük Asya” diye anılır. Türkiye’nin Avrupa’daki topraklarının yüzölçümü 23.623 km, Asya’daki topraklarının yüzölçümü 757.000 km. bütün Türkiye’nin yüzölçümü 780.623 km .

Türkiye kuzeyde Karadeniz , kuzeydoğuda Rusya , doğuda İran , güneydoğuda Irak, güneyde Suriye , ve Akdeniz , batıda Ege Denizi , kuzeybatıda Yunanistan’la sınırlanmıştır. Rusya ile olan sınırimızın uzunluğu 590 km. İran’la olan sınırimızın uzunluğu 470 km. Irak sınırimızın uzunluğu 378 km, Suriye sınırimızın ki de 789 km dir. Kuzeybatıda ise Türk-Yunan sınırı 204 , Türk-Bulgar sınırı da 200 km. Türkiye’nin doğu-batı doğrultusunda en uzun yeri 1600 km. kuzey-güney doğrultusundaki en uzun yeri de 650 km.

Türkiye Kuzey Yarım Kürede 36-42 derece paralelleri arasında yer alır. Burası Orta kuşağın Ekvatora yakın olan kısmıdır. Türkiye'nin bulunduğu Meridyenler ise 26-45 derece Doğu Meridyenleridir. Türkiye matematiksel olarak belirtilen bu enlem ve boylamlar arasında bulunur. Üç tarafı Akdeniz, Ege denizi ve Karadeniz ile çevrilmiş durumdadır. Türkiye Avrupa ülkeleri, Kafkas ülkeleri ve Orta Doğu ülkeleri arasında yer almıştır.

- ❖ Türkiye dünya üzerinde iki kıtada toprakları bulunan üç ülkeden (diğerleri Rusya Federasyonu ve Mısır'dır.) biridir.
- ❖ Kafkas, Balkan ve Orta Doğu ülkeleri arasındadır.
- ❖ Doğu Akdeniz'de bir yarımada durumunda olup üç tarafı denizlerle çevrilidir.
- ❖ İstanbul ve Çanakkale Boğazlarıyla Ege Denizi üzerinden Akdeniz'e oradan'da Okyanuslara bağlantısı vardır.

Türkiye çok çeşitli yönlerden bir köprü görevi yapar:

- ❖ Asya ile Avrupa Kıtaları arasında
- ❖ Avrupa Ülkeleri ile Orta Doğu Ülkeleri arasında
- ❖ Batı Bloku ile Doğu Bloku Ülkeleri arasında
- ❖ Müslüman Ülkelerle Hristiyan Ülkeleri arasında
- ❖ Sanayi Ülkeleriyle petrol ve tarım ülkeleri arasında
- ❖ Doğu Kültürü ile Batı Kültürü arasında

Serbest Ekonomi düzeni uygulayan ülkelerle devletçi ekonomi düzeni uygulayan ülkeler arasında köprü görevi üstlenmiştir (Şahin ve H. DOĞANAY, 2000:19).

2. K.K.T.C'NİN COĞRAFİ YAPISI

Coğrafyanın ülkeler için çok önemli bir unsur, hatta bir güç olduğu kabul edilmektedir (İlhan 1989:54). Çünkü o milletlerin yalnızca siyasi hayatlarını değil, sosyal, iktisadi, askeri yapılarını ve belli oranda kültürlerini de teşkil eder ve

yönlendirir. Sonra, coğrafi güç ve beşeri güce dayanılarak oluşturulan güçler, dünya ve bölge politikalarının şekillenmesinde ve yönlendirilmesinde en etkili faktör olmaktadır.

Kıbrıs, Akdeniz'in kuzeydoğu bölgesinde, 34'- 34' ve 35- 41' kuzey enlemleri ile 32-17' ve 34-35 doğu boylamları arasında yer alan ve Akdeniz'in Sicilya ve Sardunya adalarından sonra, 9251 km bir alanı kaplayan üçüncü büyük adasıdır. Bu itibarla, ada Doğu Akdeniz ve onu çevreleyen toprakların ve bu havzada cereyan eden askeri ve sivil bütün denizcilik faaliyetlerinin ve buradan geçen bütün ticaret yollarının kontrolü açısından çok yüksek bir stratejik ve jeopolitik öneme sahip olmuştur ve olmaya da devam etmektedir. Bu durumu onun bütün siyasi, sosyal ve ekonomik hayatını, tarihini etkilemiştir (Çevikel, 2000: 1-5).

Kıbrıs, Akdeniz iklimine maliktir. Bu iklimin karakteri, sıcak ve kurak yazlarla, mutedil ve yağışlı kışlardır. Kıbrıs'ın etrafı hayli girintili-çukıntılıdır ve adanın dört yanında muhtelif limanlar bulunmaktadır. Kıbrıs'ı çeviren denizlerin fazla tuzlu oluşu dolayısıyla balık yataklarının azlığı, Kıbrıs'ta balıkçılığın gelişmemesine sebep olmuştur (Bedevi, 1965: 11-12).

3. T. C'NİN EĞİTİM YAPISI

3.1. Millî Eğitimin Genel Amaçları:

Millî Eğitimin genel amacı bütün bireyleri;

1. Atatürk ilke ve inkılâplarına ve Anayasada ifadesini bulan Atatürk Millîyetçiliğine bağlı; Türk Milletinin millî, ahlâkî, insanî, manevî ve kültürel

değerlerini benimseyen, koruyan ve geliştiren; ailesini, vatanını, milletini seven ve daima yüceltmeye çalışan; insan haklarına ve Anayasanın başlangıcındaki temel ilkelere dayanan demokratik, lâik ve sosyal bir hukuk devleti olan Türkiye Cumhuriyeti'ne karşı görev ve sorumluluklarını bilen ve bunları davranış haline getirmiş yurttaşlar olarak yetiştirmek;

2. Beden, zihin, ahlâk, ruh ve duygu bakımlarından dengeli ve sağlıklı şekilde gelişmiş bir kişiliğe ve karaktere, hür ve bilimsel düşünme gücüne, geniş bir dünya görüşüne sahip, insan haklarına saygılı, kişilik ve teşebbüse değer veren, topluma karşı sorumluluk duyan; yapıcı, yaratıcı ve verimli kişiler olarak yetiştirmek;

3. İlgi, istidat ve kabiliyetlerini geliştirerek gerekli bilgi, beceri, davranışlar ve birlikte iş görme alışkanlığı kazandırmak suretiyle hayata hazırlamak ve onların, kendilerini mutlu kılacak ve toplumun mutluluğuna katkıda bulunacak bir meslek sahibi olmalarını sağlamak;

Böylece, bir yandan Türk vatandaşlarının ve Türk toplumunun refah ve mutluluğunu artırmak; öte yandan millî birlik ve bütünlük içinde iktisadî, sosyal ve kültürel kalkınmayı desteklemek ve hızlandırmak ve nihayet Türk Milletini çağdaş uygarlığın yapıcı, yaratıcı, seçkin bir ortağı yaptırmaktır.

3.2. Milli Eğitimin Özel Amaçları:

Türk eğitim ve öğretim sistemi genel amaçları gerçekleştirecek şekilde düzenlenir ve çeşitli derece ve türdeki eğitim kurumlarının özel amaçları, genel amaçlara ve temel ilkelere uygun olarak tespit edilir.

3.3. Millî Eğitimin Temel İlkeleri:

1. Genellik ve Eşitlik
2. Ferdin ve Toplumun İhtiyaçları
3. Yöneltilme
4. Eğitim Hakkı
5. Fırsat ve İmkân Eşitliği
6. Süreklilik
7. Atatürk İnkılâp ve İlkeleri ve Atatürk Millîyetçiliği
8. Demokrasi Eğitimi
9. Lâiklik
10. Bilimsellik
11. Plânlılık
12. Karma Eğitim
13. Okul ile Ailenin İş Birliği
14. Her Yerde Eğitim

3.3.1. Genellik ve Eşitlik

Eğitim kurumları dil, ırk, cinsiyet ve din ayrımı gözetilmeksizin herkese açıktır. Eğitimde hiçbir kişiye, aileye, zümreye veya sınıfa imtiyaz tanınamaz.

3.3.2. Ferdin ve Toplumun İhtiyaçları

Millî eğitim hizmeti, Türk vatandaşlarının istek ve kabiliyetleri ile Türk toplumunun ihtiyaçlarına göre düzenlenir.

3.3.3. Yöneltilme

Fertler, eğitimleri süresince, ilgi, istidat ve kabiliyetleri ölçüsünde ve doğrultusunda çeşitli programlara veya okullara yöneltilerek yetiştirilirler. Millî eğitim sistemi, her bakımdan, bu yöneltmeyi gerçekleştirecek biçimde düzenlenir. Bu amaçla, orta öğretim kurumlarına, eğitim programlarının hedeflerine uygun düşecek şekilde hazırlık sınıfları konulabilir. Yöneltilmede ve başarının ölçülmesinde rehberlik hizmetlerinden ve objektif ölçme ve değerlendirme metotlarından yararlanılır.

3.3.4. Eğitim Hakkı

Temel eğitim görmek her Türk vatandaşının hakkıdır. İlköğretim kurumlarından sonraki eğitim kurumlarından vatandaşlar ilgi, istidat ve kabiliyetleri ölçüsünde yararlanırlar.

3.3.5. Fırsat ve İmkân Eşitliği

Eğitimde kadın, erkek herkese fırsat ve imkân eşitliği sağlanır. Maddî imkânlardan yoksun başarılı öğrencilerin en yüksek eğitim kademelerine kadar öğrenim görmelerini sağlamak amacıyla parasız yatılılık, burs, kredi ve başka yollarla gerekli yardımlar yapılır. Özel eğitime ve korunmaya muhtaç çocukları yetiştirmek için özel tedbirler alınır.

3.3.6. Süreklilik

Fertlerin genel ve meslekî eğitimlerinin hayat boyunca devam etmesi esastır. Gençlerin eğitimi yanında, hayata ve iş alanlarına olumlu bir şekilde uymalarına

yardımcı olmak üzere, yetişkinlerin sürekli eğitimini sağlamak için gerekli tedbirleri almak da bir eğitim görevidir.

3.3.7. Atatürk İnkılâp ve İlkeleri ve Atatürk Milliyetçiliği

Eğitim sistemimizin her derece ve türü ile ilgili ders programlarının hazırlanıp uygulanmasında ve her türlü eğitim faaliyetlerinde Atatürk İnkılâp ve İlkeleri ve Anayasada ifadesini bulmuş olan Atatürk milliyetçiliği temel olarak alınır. Millî ahlâk ve millî kültürün bozulup yozlaşmadan kendimize has şekli ile evrensel kültür içinde korunup geliştirilmesine ve öğretilmesine önem verilir.

Millî birlik ve bütünlüğün temel unsurlarından biri olarak Türk dilinin eğitimin her kademesinde, özellikleri bozulmadan ve aşırılığa kaçılmadan öğretilmesine önem verilir; çağdaş eğitim ve bilim dili halinde zenginleşmesine çalışır ve bu maksatla Atatürk Kültür, Dil ve Tarih Yüksek Kurumu ile iş birliği yapılarak Millî Eğitim Bakanlığınca gereken tedbirler alınır.

3.3.8. Demokrasi Eğitimi

Güçlü ve istikrarlı, hür ve demokratik bir toplum düzeninin gerçekleşmesi ve devamı için yurttaşların sahip olmaları gereken demokrasi bilincinin, yurt yönetimine ait bilgi, anlayış ve davranışlarla sorumluluk duygusunun ve manevi değerlere saygının, her türlü eğitim çalışmalarında öğrencilere kazandırılıp geliştirilmesine çalışır; ancak, eğitim kurumlarında Anayasada ifadesini bulan Atatürk milliyetçiliğine aykırı siyasî ve ideolojik telkinler yapılmasına ve bu nitelikteki günlük siyasî olay ve tartışmalara karışılmasına hiçbir şekilde meydan verilmez.

3.3.9. Lâiklik

Türk millî eğitiminde lâiklik esastır. Din kültürü ve ahlâk öğretimi ilköğretim okulları ile lise ve dengi okullarda okutulan zorunlu dersler arasında yer alır.

3.3.10. Bilimsellik

Her derece ve türdeki ders programları ve eğitim metotlarıyla ders araç ve gereçleri, bilimsel ve teknolojik esaslara ve yeniliklere, çevre ve ülke ihtiyaçlarına göre sürekli olarak geliştirilir. Eğitimde verimliliğin artırılması ve sürekli olarak gelişme ve yenileşmesinin sağlanması bilimsel araştırma ve değerlendirmelere dayalı olarak yapılır.

Bilgi ve teknoloji üretmek ve kültürümüzü geliştirmekle görevli eğitim kurumları gereğince donatılıp güçlendirilir; bu yöndeki çalışmalar maddî ve manevî bakımdan teşvik edilir ve desteklenir.

3.3.11. Plânlılık

Millî eğitimin gelişmesi iktisadî, sosyal ve kültürel kalkınma hedeflerine uygun olarak eğitimi, insan gücü-istihdam ilişkileri dikkate alınmak suretiyle, sanayileşme ve tarımda modernleşmede gerekli teknolojik gelişmeyi sağlayacak mesleki ve teknik eğitime ağırlık verecek biçimde plânlanır ve gerçekleştirilir.

Mesleklerin kademeleri ve her kademenin unvan, yetki ve sorumlulukları kanunla tespit edilir ve her derece ve her türdeki örgün ve yaygın, meslekî eğitim kurumlarının kuruluş ve programları bu kademelere uygun olarak düzenlenir.

Eğitim kurumlarının yer, personel, bina, tesis ve ekleri, donatım, araç, gereç ve kapasiteleri ile ilgili standartlar önceden tespit edilir ve kurumların bu standartlara göre optimal büyüklükte kurulması ve verimli olarak işletilmesi sağlanır.

3.3.12. Karma Eğitim

Okullarda kız ve erkek karma eğitim yapılması esastır. Ancak eğitimin türüne, imkân ve zorunluluklara göre bazı okullar yalnızca kız veya yalnızca erkek öğrencilere ayrılabilir.

3.3.13. Okul ile Ailenin İş Birliği

Eğitim kurumlarının amaçlarının gerçekleştirilmesinde katkıda bulunmak için okul ile aile arasında iş birliği sağlanır.

Bu maksatla okullarda okul-aile birlikleri kurulur. Okul-aile birliklerinin kuruluş ve işleyişleri Millî Eğitim Bakanlığınca çıkarılacak bir yönetmelikle düzenlenir.

3.3.14. Her Yerde Eğitim

Millî eğitimin amaçları yalnız resmî ve özel eğitim kurumlarında değil, aynı zamanda evde, çevrede, iş yerlerinde, her yerde ve her fırsatta gerçekleştirilmeye çalışılır. Resmî özel ve gönüllü her kuruluşun eğitimle ilgili faaliyetleri, Millî eğitim amaçlarına uygunluğu bakımından Millî Eğitim Bakanlığının denetimine tâbidir.

4. K.K.T.C'NİN EĞİTİM YAPISI

4.1. K.K.T.C. Milli Eğitim Sistemini Düzenleyen Genel Esaslar :

4.1.1. Milli Eğitimin Düzenlenmesi ve Genel Amaçlar:

Kıbrıs Türk Milli Eğitiminin genel amacı, Kıbrıs Türk toplumunun tüm bireylerini, aşağıdaki fıkralarda öngörülen esaslar çerçevesinde yetiştirmektir;

- 1- Atatürk ilke ve devrimleri ile yurttaşlar arasında bir fikir ve duygu ortaklığını amaçlayan, çağdaşlaşmayı hedefleyen ve Türk milletini milli bilince vardırarak Atatürk milliyetçiliğine, demokrasi, sosyal ve hukukun üstünlüğü ilkelerine bağlı, bunları koruyan ve geliştiren yurttaşlar olarak yetiştirmek;
- 2- Kıbrıs Türk toplumunun, varolma mücadelesinin özünde yatan gerçekleri bilen, mücadele tarihinin bilincine varan ve bu mücadeleye inançla bağlanan, manevi ve kültürel değerlerini koruyan ve geliştiren, yurdunu ve toplumunu seven, Anayurdu Türkiye'ye, Türk ulusuna, öz yurduna, toplumuna ve ailesine güçlü bağlarla bağlı, yurduna, toplumuna, laik devletine karşı görev ve sorumluluklarını bilen ve bu bilinç ve nitelikleri sürekli davranışa dönüştürebilen, barışçı ancak haklarını korumasını bilen yurttaşlar olarak yetiştirmek;
- 3- Beden, zihin, ahlak ve duygu bakımından dengeli ve sağlıklı biçimde gelişmiş sağlam bir kişiliğe ve karaktere, bilimsel düşünme gücüne, geniş bir dünya görüşüne sahip, insanı seven, insana ve insan haklarına saygılı, girişime değer veren, toplumuna karşı sorumluluk duyan, her yönüyle gelişmiş, toplum ekonomisine katkıda bulunan, toplum çıkarlarını kendi çıkarlarının üstünde tutan ve kendi mutluluğunu toplumun refah ve mutluluğunda gören, toplumun varlığını ve devletini özenle koruyan,

gelişmesine çalışan ve onu her türlü tehlikeye karşı savunan ve sonuna kadar direnen, cesur, kişilikli, yapıcı, yaratıcı ve verimli yurttaşlar olarak yetiştirmek.

- 4- İlgi ve yeteneklerini değerlendirmek ve ortaya çıkarıp geliştirmek suretiyle, gerekli bilgi ve becerilerle donatmak; onlara birlikte ve dayanışma ile iş görme alışkanlıklarını kazandırmak; onları bu yolla hayata hazırlamak ve onların, kendilerini ve ailelerini mutlu kılacak ve toplumun mutluluğu ile kalkınmasına katkıda bulunacak bir mesleğe sahip olmalarını sağlamak; böylece, bir yandan yurdunda refah ve mutluluğu arttırmak; diğer yandan, toplumsal birlik ve bütünlük içinde ekonomik sosyal ve kültürel kalkınmayı destekleyip hızlandıran; toplumunu ve ulusunu, çağdaş uygarlığın yapıcı, yaratıcı ve seçkin bir ortağı yapmak isteyen ve bu istek doğrultusunda sürekli çaba gösteren yurttaşlar olarak yetiştirmek.

4.1.2. Milli Eğitimin Temel İlkeleri:

- 1- Her yurttaş, hiçbir ayrım gözetilmeksizin öğrenim ve eğitim hakkına sahiptir.
 - a- Eğitimde, hiçbir kişiye, aileye veya zümreye ayrıcalık tanınmaz.
- 2- Milli Eğitim hizmeti, bireyin istek ve yeteneklerini gözeterek toplumun sosyal, ekonomik ve kültürel gereksinimlerine uygun olarak ve bireyleri, kalkınma planları hedeflerine ulaşmada etkili olabilecekleri bilgi, yeterlilik ve becerilerle donatacak biçimde düzenlenir,
- 3- Bireyler bütün eğitimleri süresince, ilgi ve yetenekleri ölçüsünde ve doğrultusunda, çeşitli programlara veya okullara yöneltilerek toplumun yetişmiş insan gücü gereksinimleri gözetilerek yetiştirilirler.
 - a- Kıbrıs Türk milli eğitim sistemi ve sistemin gerektirdiği kurumlaşma ve örgütlenmeler, bu yöneltmeyi gerçekleştirecek biçimde düzenlenir ve uygulamaya konur.

- b- Yöneltilmede rehberlik hizmetlerinden; başarının belirlenmesinde ise objektif ölçme değerlendirme yöntemlerinden yararlanılır.
- 4- Onbeş yaşına kadar süren eğitim, kız erkek ayrımı yapılmaksızın, her yurttaş için bir hak ve ödev olup zorunludur.
 - a- Her yurttaş zorunlu olmayan eğitim veren öğretim kurumlarında, ilgi ve yetenekleri ölçüsünde, isteğe bağlı ve ücretsiz öğrenim hakkını kullanarak yararlanır.
 - b- Zorunlu eğitim çağında her çocuğun yaş gruplarından kopmadan eğitim görmesi esastır. Ancak, bu durum üstün yetenekli çocukların ileri öğrenimden yararlanmasını engellemez.
 - c- Zorunlu eğitim çağında sınavların amacı, öğrencilerin öğrenim seviyelerini ve başarı durumlarını saptamak ve öğretimi değerlendirmektir.
- 5- Toplum bireylerine, eğitim görmede fırsat ve olanak eşitliği sağlanır.
 - a- Maddi olanaklardan yoksun başarılı öğrencilerin en yüksek eğitim basamaklarına kadar öğrenim görmelerini sağlamak amacıyla, devletin mali olanaklarına göre parasız yatılı, burs, kredi ve benzeri yollarla gerekli yardımlar yapılır.
 - b- Durumları dolayısıyla özel eğitime gereksinimleri olan çocukları ve gençleri, topluma yararlı kılacak biçimde yetiştirmek ve onlara sağlıklı, dengeli ve güçlü bir kişilik kazandırmak amacıyla, çağdaş ve bilimsel eğitim yöntem ve olanakları gözetilerek, gerek okul içinde gerekse okul dışında gerekli koruyucu, güçlendirici, geliştirici, ve yetiştirici önlemler alınır.
- 6- Bireylerin eğitimlerinin yaşam boyunca sürmesi esastır.
 - a- Gençlerin eğitimleri yanında, hayata ve iş alanlarına olumlu bir biçimde uymalarına yardımcı olacak önlemler ile, yetişkinlerin sürekli eğitimlerini sağlayıcı önlemler almak temel bir eğitim görevidir. Bu görev, örgün açık ve yaygın eğitim kurumlarında, işbirliği ve eşgüdüm içinde ve belirli plan ve programlar izlenmek suretiyle yerine getirilir.

- 7- Kıbrıs Türk milli eğitiminin amaçları yalnız örgün, açık ve yaygın eğitim kurumlarında değil, aynı zamanda evde, çevrede, işyerinde, her yerde ve her fırsatta gerçekleştirilmeye çalışılır.
 - a- Eğitimle ilgili her türlü etkinlik, Kıbrıs Türk milli eğitiminin genel amaçlarına uygunluğu bakımından, Bakanlığın gözetim ve denetimine bağlıdır.
- 8- Eğitim kurumlarında, kız ve erkek karma eğitim yapılması esastır. Ancak, eğitimin türüne ve gereksinime göre, bazı meslek okulları yalnızca kız veya yalnızca erkek öğrencilere ayrılabilir.
- 9- Her derece ve türdeki öğretim programları ve eğitim yöntemleri ile ders araç ve gereçleri bilimsel ve teknolojik esaslar ve yeniliklere, çevre ve ülke gereklerine ve koşullarına göre sürekli olarak geliştirilir.
 - a- Eğitimde verimliliğin artırılması ve sürekli gelişme ve yenileşmenin sağlanması, ülke koşullarına uygun bilimsel araştırma ve değerlendirmelere göre gerçekleştirilir.
 - b- Bilimsel ve teknolojik araştırmalarla kültürümüzü geliştirmeye yönelik bilimsel çalışma ve etkinlikler öğretim kurumlarında ve diğer alanlarda maddi ve manevi bakımdan özendirilir ve desteklenir.
- 10- Kıbrıs Türk milli eğitiminin gelişmesi, ekonomik, sosyal ve kültürel kalkınma hedeflerine uygun olarak ve eğitim-insan gücü-istihdam ilişkileri gözetilmek suretiyle, mesleki ve teknik eğitime ağırlık verecek biçimde planlanır ve gerçekleştirilir. Bu yöndeki planlama ve gerçekleştirme çalışmaları, Bakanlık ve diğer ilgili kurum ve kuruluşlarla işbirliği ve eşgüdüm içinde yürütülür.
 - a- Mesleklerin basamakları ve her basamağın unvan, yetki ve sorumlulukları mevzuata uygun olarak dikkate alınır, ve her derece ve türdeki örgün ve yaygın mesleki ve teknik eğitim kurumlarının kuruluş ve programları, bu basamaklara uygun olarak planlanır ve düzenlenir. Bu kurumlardan çıkanların mesleklerinin ne olacağı bir tüzükle saptanır.

- b- Eğitim kurumlarının geliştirilmesinde, çevresel özellik ve gereksinimler de gözetilir ve bu kurumların yer, personel, bina, tesis ve ekleri donatım, araç, gereç ve kapasiteleri ile ilgili standartlara göre optimal büyüklükte kurulması veya mevcutların bu esaslara göre yeniden düzenlenmesi ve verimli olarak işletilmesi sağlanır.

- 11- Kıbrıs Türk milli eğitim sisteminin her derece ve türü ile ilgili eğitim ve öğretim programlarının hazırlanıp uygulanmasında Atatürk İlke ve devrimleri ile Atatürk milliyetçiliği temel olarak alınır.
- 12- Eğitimin her basamağında ve her türlü eğitim etkinliğinde, Türk ulusunun ahlak ve kültürünün korunup geliştirilmesine ve benimsenmiş ahlaki, manevi ve kültürel değerlerin öğretilmesine önem verilir.
- 13- Eğitim ve öğretimin Türk dilinde yapılması esastır.
 - a- Eğitimin her basamağında ve her türünde, ulusal ve toplumsal birlik ve bütünlüğün sağlanmasında temel etkenlerden biri olan Türk dilinin tam anlamıyla öğretilmesine çalışılır.
 - b- Yabancı dil öğretimi, öğrencilerin çok yönlü gelişmelerine olanak sağlayıcı bir araç olarak değerlendirilir ve yabancı dil öğretiminde, gelişmiş tekniklerden yararlanılır.
 - c- Yabancı dille öğretim yapan okullarda, Türk dili ve Türk kültürüne ilişkin dersler Türkçe okutulur.
- 14- Milli eğitimde laiklik esastır. Bu ilkeye ters düşmemek koşuluyla öğretim kurumlarında din kültürü eğitimi yapılabilir.
- 15- Güçlü ve dengeli, özgür ve demokratik bir toplum düzeninin gerçekleşmesi ve sürdürülmesi için yurttaşların sahip olmaları gereken demokrasi bilincinin, yurt yönetimine ait bilgi, anlayış ve davranışlarla sorumluluk duygusunun, Anayasaya, yasalara ve manevi ve toplumsal değerlere saygının, her türlü eğitim çalışmalarında öğrencilere kazandırılmasına ve yöndeki duygu ve davranışların geliştirilmesine özen gösterilir.
 - a- Eğitim kurumlarında Atatürk milliyetçiliğine, Atatürk ilke ve devrimlerine aykırı, demokrasiyi ortadan kaldıracı siyasal ve

ideolojik telkinler yapılmasına ve bu nitelikteki eylemlere karışılmasına hiçbir şekilde meydan verilmez.

16- Eğitim kurumlarında amaçların gerçekleşmesine katkıda bulunmak üzere okul ile aile arasında işbirliği sağlanır ve bu amaçla okul-aile birlikleri kurulur.

17- Kıbrıs Türk milli eğitim kurumlarında uygulanan öğretim programları ile Türkiye'deki özdeş eğitim kurumlarında uygulanmakta olan öğretim programları arasında Kıbrıs Türk Toplumunun gereksinimleri de gözetilmek ve aşağıdaki 17.(a) fıkra kuralları saklı kalmak koşuluyla uyum sağlanır.

a- Eğitim programlarının düzenlenmesinde ve uygulanmasında, sosyal bilgiler, yurttaşlık eğitim, pratik beceri ve meslek eğitimi ile gerekli görülen diğer konularda, Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyetinin özelliklerine ve gereksinimlerine önemle yer verilir ve bu özellik ve gereksinimlere uygun okullar açılabilir.

18- Eğitim ve öğretim etkinlikleri, 17.(a) fıkra kuralları saklı kalmak koşuluyla, devlet eliyle yürütülür.

a- Eğitim ve öğretim etkinlikleri, 53'ncü madde kurallarına bağlı olarak devletin gözetim ve denetimi altında, gerçek kişiler ve özel hukuk tüzel kişileri eliyle de yürütülebilir. Ancak, ilk ve orta öğretimde örgün eğitim yalnız devlet eliyle yürütülür (K.K.T.C. Milli Eğitim ve Kültür Bakanlığı).

5. T.C. EĞİTİM SİSTEMİ'NİN YASAL DAYANAKLAR:

Osmanlı İmparatorluğu döneminden başlayarak bugüne kadar eğitim sistemi ile ilgili çeşitli yasalar çıkartılmıştır. Bu yasalarda eğitimde yönetim hizmetlerinin yürütülmesiyle doğrudan veya dolaylı olarak ilgili hükümler yer almaktadır. Bunlar sıra ile, Anayasa, kanun, tüzük, yönetmelik, kararname, genelge ve yönergelerdir.

Anayasa, kanun ve yönetmelikler Resmi gazetede, yönetmelik, genelge ve yönergeler Tebliğler Dergisinde yayımlanır.

Anayasa:

Türkiye Cumhuriyeti Anayasasının, 42. Maddesi, Eğitim ve Öğretim Hakkı ve Ödevi başlığı altında verilmiştir. Bu madde de, Eğitim ve Öğretimle ilgili hükümler yer almaktadır. Ayrıca başka maddelerde de, Eğitimle ilgili doğrudan ve dolaylı hükümler yer almaktadır (T.C Anayasa).

Anayasa'nın *onbirinci* maddesine göre Anayasa hükümleri yasama, yürütme ve yargı organlarını, idare makamlarını ve diğer kuruluş ve kişileri bağlayan temel hukuk kurallarıdır.

Anayasa'nın *kırkikinci* maddesine göre Eğitim ve Öğretim, Atatürk ilkeleri ve inkılapları doğrultusunda, çağdaş bilim ve eğitim esaslarına göre, Devletin gözetim ve denetimi altında yapılır. Bu esaslara aykırı eğitim ve öğretim yerleri açılmaz (Başaran, 1996: 152-153).

Kanun:

Türkiye Büyük Millet Meclisi tarafından çıkartılan yasal metindir. Gerektiğinde Meclisin Bakanlar Kuruluna verdiği yetkiye dayanılarak Kanun Hükmünde Kararname çıkartabilir. Eğitim ile doğrudan ve dolaylı ilgili kanunlar bir kitap olarak bastırılmıştır (Taymaz, 2001: 7).

Kanun yapma yetkisi Anayasa ile T.B.M.M'ne verilmiştir. Bazı konularda, ivedi durumlarda TBMM, Bakanlar kuruluna kanun hükmünde kararname çıkarma

yetkisi verir. Bunların, Anayasa'nın gösterdiği süre içinde TBMM'nde görüşülerek yasalaşması zorunludur. TBMM'nce benimsenen kanun tasarısı, Cumhurbaşkanı'nın onayı ve Resmi Gazete'de yayımı ile yasalaşıp yürürlüğe girer. Milli Eğitimle doğrudan ilgili olan yasalara eğitim kanunları denir. Bunlar, yalnız eğitimi ilgilendirdiğinden *özel* kanunlardır (Başaran, 1996: 153).

Tüzük:

Tüzük , yasadan sonra gelen en güçlü yasal metindir. Anayasa'nın 115. Maddesine göre "Bakanlar Kurulu, kanunun uygulanmasını göstermek veya emrettiği işleri belirtmek üzere kanunlara aykırı olmamak ve Danıştay'ın incelemesinden geçirilmek şartıyla tüzükler çıkarılabilir. Tüzükler, Cumhurbaşkanı'nca imzalanır ve kanunlar gibi yayınlanır". Böylece tüzük, bakanlar kurulunun (hükümetin) çıkarttığı yazılı metinlerdir.

Resmi Gazete'de yayımlanan tüzükte, yürürlüğe giriş tarihi yok ise, yayımlandıktan kırk beş gün sonra yürürlüğe girer. Oysa yasa, içinde tersine bir hüküm yoksa, yayımı tarihinde yürürlüğe girmektedir. Tüzük, yasaların uygulanmasına ilişkin yöntemler, açıklamalar, uygulama kuralları getirir. Bir tüzüğün aykırı olmaması zorunludur. Ayrıca, tüzüğün hazırlanmasının gerekliliği, konuyla ilgili yasada gösterilmiş olmalıdır. Ters olduğu anda hazırlanan tüzük geçersizdir (Başaran, 1996: 153-154).

Yönetmelik:

Başbakanlık, bakanlıklar ve kamu kuruluşları tarafından hazırlanan, kanun ve tüzüklerden daha ayrıntılı metindir. Milli eğitimle ilgili yönetmelikler Bakanlıkça bir el kitabı olarak hazırlanmıştır (Taymaz, 2001: 8). Yönetmelik, güç yönünden

tüzükten sonra gelir. Anayasa'nın 124. Maddesine göre "Başbakanlık, bakanlıklar ve kamu tüzel kişileri, kendi görev alanlarını ilgilendiren kanunların, tüzüklerin uygulanmasını sağlamak üzere ve bunlara aykırı olmamak şartıyla, yönetmelikler çıkarabilirler. Hangi yönetmeliklerin Resmi Gazete'de yayımlanacağı kanunda belirtilir". Yönetmelikler yasalardan daha ayrıntılı hazırlanmış metinlerdir. Bu yüzden yönetmelikler yönetim konularında yönetmene daha iyi kılavuzluk ederler (Başaran, 1996: 154).

Kararname:

Kararname, kurullarca çıkarılan metindir. Bakanlar Kurulu, Milli Eğitim Bakanlığı'nda müdürler kurulu: bakan, müsteşar, genel müdürden oluşan atama kurulu gibi üst düzeyde oluşan kurulların çıkarttığı metinlere, kararname denir. Bazı yüksek makam memurları, Cumhurbaşkanı, Başbakan ve ilgili bakanın imzalarıyla atanırlar. Üçlü imzayla çıkartılan bu atama metne de kararname denir. Bakanlıkların bu türden çıkardıkları atama buyruklarına da kararname dendiği olur. Kararnameler, güç bakımından yönetmeliklerden daha az güçlü değildir. Ama kararnameler, günün koşullarına göre yönetmeliklere bakarak sık değişirler (Başaran, 1996: 154). Bakanlıklarda oluşturulan kurullar tarafından çeşitli konularda uygulamalara açıklık kazandırmak üzere hazırlanan metindir (Taymaz,2001:8).

Genelge:

Genelge, bir kuruluşun genelini yada büyük çoğunluğunu ilgilendiren buyruklar, duyurulardır. Milli Eğitime ilişkin yasa, tüzük, yönetmelik, yönerge ve genelgeler Bakanlık'ça çıkarılan "Tebliğler Dergisi'nde" yayımlanır. Milli Eğitim Örgütünde çalışan yönetmen, uzman ve öğretmenler, bu dergiyi her yayımlanışında okuyup imzalamak zorundadır. Bu yüzden eğitime ilişkin çıkan yasal belgeler

istendiğinde okulda ve diğer yönetim düzeylerinde bulunabilmektedir (Başaran, 1996: 153-154). Bakanlık birimleri tarafından yasalarda yer alan hükümlerle ilgili açıklama yapılarak ilgili kurumlara gönderilen duyurulardır (Taymaz,2001: 8).

Yönerge:

Yönerge, bir işin adım adım nasıl yapılacağını gösteren metindir. Yönerge bilgi, bir işi en kestirme yoldan yaptırmak için hazırlanır. Çoğu kez yapılacaklar, gereksiz betimlerden arındırılarak madde madde sıralanır (Başaran, 1996: 153-154). Bakanlık birimleri tarafından hazırlanarak kurumlara gönderilen, yasa hükümlerinin nasıl uygulanacağına ve çalışmaların nasıl yapılacağına ilişkin açıklamalardır (Taymaz,2001:8).

5.1. Eğitim Hakkının Korunması ve Sınırlandırılması:

Anayasa eğitim hakkını koruyucu ve kısıtlayıcı hükümler de getirmiştir.

Örneğin:

“Eğitim ve öğretim, Atatürk ilkeleri ve inkılapları doğrultusunda, çağdaş bilim ve eğitim esaslarına göre, devletin gözetim ve denetiminde yapılır...(m. 42/III).

“Eğitim ve öğretim hürriyeti, anayasaya sadakat borcunu ortadan kaldırmaz” (m.42/IV).

“Özel ilk ve orta dereceli okulların bağlı olduğu esaslar, devlet okulları ile erişilmek istenen seviyeye uygun olarak kanunla düzenlenir”(m.42/VI).

“Eğitim ve öğretim kurumlarında sadece eğitim, öğretim, araştırma ve inceleme ile ilgili faaliyetler yürütülür. Bu faaliyetler her ne suretle olursa olsun engellenemez.”(m.42/VIII).

“Türkçe’den başka hiçbir dil, eğitim ve öğretim kurumlarında Türk vatandaşlarına ana dilleri olarak okutulamaz ve öğretilemez....”(m.42/IX) (Altunya, 1999: 46).

5.2. Atatürkçü Düşüncede Eğitimin Önemi:

Mustafa Kemal, yeni bir eğitim sistemi ortaya koyabilecek bu konuda bilimsel ve sistemli düşünceler ileri sürebilecek bir bilim adamı yada bu konunun uzmanı bir düşünür değildi. Fakat geri kalmış bir toplumun, çeşitli sosyal, ekonomik ve kültürel gereklerine uygun uygar bir toplum haline gelebilmesinin en başta gelen koşulunun eğitim olduğunun bilincindeydi. Ulusal temellere dayanana laik ve çağdaş bir eğitim verecek kurum ve kuruluşların toplumsal değişmede ne denli etkin olduğunun da farkındaydı. Bunun için Mustafa Kemal eğitime büyük önem vermiş, çağdaş ilkeler ve değerlerle beslenen ulusal ve laik eğitimi, inkılabında en önemli yere yerleştirmiştir.

Mustafa Kemal’in ulusal eğitim konusunda verdiği önem, onun konuya yaklaşım tarzının da belirleyicisi olmuştur. Mustafa Kemal, konuyu adeta bir düşünür gibi eğilmiş : konunun bütün yönleriyle çok yakından ilgilenmiş; ulusal eğitimin göz önünde tutulması gereken amaç ve ilkelerini açıklığa kavuşturmuş; çevresine ulusal ve laik eğitimin önemini anlatmak için her fırsatı değerlendirmiştir.

Eğitimin ulusların bağımsız yaşayabilmeleri, kalkınıp güçlenebilmeleri bakımından hayati bir önem taşıdığını vurgulayan ve bunu sık sık tekrarlayan Mustafa Kemal, 22 Eylül 1924 günü Samsun’da öğretmenlerle yaptığı konuşmasını Yamaner, Atatürkçü Düşüncede Ulusal Eğitim adlı eserinde;

En önemli, en esaslı nokta eğitim meselesidir... Eğitim bir milleti ya hür, bağımsız, şanlı, yüce bir toplum halinde yaşatır ya da bir milleti esarete ve sefaletle terk eder

Eğitim; milli, bilime dayalı, işe yarar ve üretici, yeni kuşakların fazilet, düzen, disiplin duygularını geliştirici, toplumu cehaletten kurtarıcı, onun bilgi ve ahlak düzeyini yükseltici, yeteneklerini ortaya çıkarıcı ve geliştirici nitelikte olmalıdır. Diyerek; Eğitim Felsefesi adlı eserinde, eğitim anlayışının ana noktalarını ortaya koymuş ve sistemin buna göre düzenlenmesini sağlamıştır (Sönmez 1991:138).

Mustafa Kemal, yeni Türkiye'nin yapısına uygun olan eğitim sisteminin önemini belirtirken de, memleketimizi ve toplumumuzu gerçek hedefe, mutluluğa erdirmek için, vatani kurtaran asker ordusunun yanında ikinci bir ordunun da, milletin geleceğini yoğuran irfan (bilgi-kültür) ordusu olduğunu söylemiş, asker ordusunun kazandığı zaferin kalıcı sonuçlarının ancak irfan ordusu ile mümkün olabileceğini belirtmiştir.

Milli Eğitimde hızla yüksek bir düzeye çıkacak bir milletin mücadelesinde, maddi ve manevi bütün kudretinin artacağıının muhakkak olduğunu söyleyen Mustafa Kemal: Kurtuluş savaşı'nın hemen sonlarında kendisine yöneltilen "İşte memleketi kurtardınız. Şimdi ne yapmak istersiniz?" şeklindeki soruya, "Milli Eğitim Bakanı olarak, milli irfanı (bilgi-kültür) yükseltmeye çalışmak en büyük emelimdir" diye verdiği yanıt, Onun milli eğitime verdiği önemin büyüklüğünü gösteren en güzel kanıttır (Yamaner 1999: 97-99).

6. KIBRIS TÜRK FEDERE DEVLETİ VE KUZEY KIBRIS TÜRK CUMHURİYETİNDE EĞİTİMDE YAŞANAN SÜREÇLER:

1976 yılında toplanan Eğitim şurası eğitime yönelik önemli kararlar aldı. Eğitimin parasız ve zorunlu olması yasaya bu dönemde girdi. 1977 yılında Öğretmenler Nakil Yasası, 1986'da Milli Eğitim Yasası meclis tarafından oylanarak yürürlüğe girdi. Eğitim öğretim ile ilgili tüm işler Eğitim Bakanlığı altında toplandı. Okullar arasında taşımacılıkla okulları birleştirme (merkezileştirme) anlayışı bu dönemde başladı.

Öğretmen Koleji Girne'ye taşınarak 1990 yılına kadar orada eğitim verdikten sonra tekrar Lefkoşa'ya taşındı ve 1986 yılında yapılan bir değişiklikle dört yıllık bir eğitim süresi ile mezun vermeye devam etmektedir. Türkiye'den tarım işgücü olarak getirilip yerleştirilen yetişkinlere yönelik 1981-82 ders yılında ilk kez okuma yazma kursu açıldı. 1986-87 yılında Türkiye'ye uyum sağlama gayesi ile ilkokullarda altıncı sınıf kaldırıldı. Ana sınıflar da zorunlu hale getirildi. 1990 yılında II. Ve 1995 yılında da III. Eğitim Şuraları gerçekleştirildi. 1991 yılında dini kandil günü tatilleri ve Perşembe öğleden sonraki eğitim süresi kaldırıldı. 1995 yılında Hükümetin kararlı tutumu sonucu merkezileştirme projesi yürürlüğe konarak 164 olan okul sayısı 102 'ye düşürüldü.

İngiliz döneminde açılıp 1963 yılı sonrası Türk Maarif Koleji ismini alan ve üçüncü ülkelere öğrenci yetiştirmek gayesi ile kurulan ilkokul sonrası okula duyulan ilgi sebebi ile 1983 yılında bu okulun benzerleri Güzelyurt, Mağusa ve Girne'de açıldı (KTÖS,2000:125-126).

İnsana gösterilecek saygının en gerçekçi ve doğru uygulaması, onun eğitimine özen göstermektir. Bu açıdan eğitim büyük bir dikkat ve titizlikle yerine getirilmesi gereken bir görev olarak bütün toplumların gündemindedir. Toplumların ise insanın eğitimine özen göstermesi, insanın eğitim hakkının hür yaşamak, hür

düşünmek ve ifade etmek gibi kutsal haklardan biri olduğunu idrak etmelerine bağlıdır (Şahin, 1997: 1).

Eğitim kişinin zihinsel, bedensel, duygusal ve toplumsal yeteneklerinin ya da ona bir takım amaçlara dönük yeni yetenekler, davranışlar, bilgiler kazandırılması yolundaki çalışmaların tümüdür (Akyüz, 1994: 2).

Kıbrıs Türk Milli Eğitim sistemi, örgün eğitim ve yaygın eğitim olmak üzere iki ana bölümden oluşmaktadır.

7. KUZEY KIBRIS TÜRK CUMHURİYETİ ÖĞRETMENLER YASASI :

Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti Kurucu Meclisinin 14 Mayıs, 1985 tarihli bileşiminde kabul olunan “Öğretmenler Yasası” Anayasa’nın 94 (1) maddesi gereğince, Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti Cumhurbaşkanı tarafından Resmi Gazete’de yayınlanmak suretiyle ilan olunur.

7.1. Kamu Hizmeti Komisyonunun Görev ve Yetkisi: 53 / 1983

- 1- Öğretmenlerin atamaları, onaylanmaları, sürekli ve emeklilik hakkı veren kadrolara yerleştirilmeleri, yükselmeleri, yer değiştirmeleri, görevden çekilmiş sayılma, görevden uzaklaştırma veya göreve son verme dahil tüm disiplin işlemleri, bu Yasa ve Kamu Hizmeti Komisyonunu ve Dairesi Kuruluş, Görev ve Çalışma Esasları Yasası kuralları çerçevesinde, Kamu Hizmeti Komisyonunca yerine getirilir.

- 2- Kamu hizmeti komisyonu,(1). Fıkarda öngörülen işlemleri yaparken, bakanlığın görüşlerine de başvurur. Ancak, bu işlemleri yaparken bağımsız hareket eder ve bakanlığın görüşlerine uymak zorunda değildir.

7.2. Öğretmenliğe Girişte Aranılan Genel ve Özel Nitelikler:

Öğretmen olarak ilk kez göreve atanacakların aşağıda belirlenen genel nitelikler ile atanacağı kadronun veya görev yapacağı eğitim ve öğretim kurum ve kuruluşun yürütmekle yükümlü olduğu hizmetlerin özelliklerine göre bu Yasada belirlenen diğer özel nitelik ve koşulları taşımaları gerekir.

- (1) Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti yurttaşı olmak;
- (2) 18 yaşını bitirmiş olmak;
- (3) Kamu haklarından yasaklı bulunmamak;
- (4) Bir yıldan fazla hapis cezasına çarptırılmamış olmak ve affa uğramış olsalar dahi rüşvet, hırsızlık, dolandırıcılık, sahtekarlık, irtikap, ırza geçme, hileli iflas ve benzeri yüz kızartıcı suçlardan dolayı mahkum olmamış olmak;
- (5) Atanacağı görevi, sürekli olarak yapmasına engel olabilecek bedensel bir hastalık veya sakatlığın bulunmadığı, Devlet Hastanesi ,Sağlık Kurulu raporu ile belgelendirilmiş olmak;
- (6) Yurt ödevi yükümlülüğünü yerine getirmiş olmak;
- (7) Kamu görevinden emekli maaşı çekilmemiş olmak veya disiplin suçundan ötürü görevden çıkarılmamış veya görevine son verilmemiş olmak;

7.3. Sözleşmeli Öğretmenlik:

- (1) Bakanlığa bağlı eğitim ve öğretim kurum ve kuruluşlarında, aşağıdaki fıkraların kurallarına bağlı olarak, Bakanlıkça sözleşmeli olarak öğretmen istihdam edilebilir.

(2) Orta, mesleki ve teknik öğretim okulları ile pratik sanat okullarında eğitim ve öğretim hizmetlerinin etkili sürekli ve verimli bir biçimde yürütülmesi için gereksinme duyulan ve özel bir uzmanlık veya mesleki bilgi gerektiren belirli branş veya konularda eğitim yapacak nitelikte Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti yurttaşı bulunmaması halinde aşağıdaki nitelik ve koşullara sahip yabancı kişiler sözleşmeli öğretmen olarak istihdam edilebilir.

- (a) Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyetinde çalışma ve ikamet izni almasında yürürlükteki yasalara göre sakınca bulunmamak;
- (b) Atanacağı görev için gerekli mesleki ve akademik formasyona sahip olmak;
- (c) Öğretmenlik yapmasını engelleyecek bedensel veya ruhsal bir özürü bulunmamak.

(3)

- (a) Yukarıdaki (2). Fıkra uyarınca atanacakların sözleşmeleri bir veya iki yıl için yapılır ve gerekli görüldüğü takdirde bir veya iki yıllık süreler ile yeniden uzatılabilir.
- (b) Bu şekilde atanacak olanların çalışma koşulları ve kendilerine verilecek ödenek ile bağlı olacağı kurallar sözleşmelerinde gösterilir. Sözleşmelerinde belirlenmeyen konularda bu yasanın asıl ve sürekli öğretmenlerle ilgili kuralları uygulanır.

(4) İlk, orta, mesleki ve teknik okullar ile pratik sanat okulların da asıl ve sürekli öğretmen olarak görev yapanların uzun süreli hastalık, doğum, burs veya kurs nedeniyle bu yasa kuralları çerçevesinde izinli bulundukları dönemlerde, eğitim ve öğretim hizmetlerinin kesintisiz yürütülebilmesi için de, bu öğretmenlerin yerlerine sözleşme ile, bu yasada belirlenen genel ve özel nitelikleri taşımaları koşulu ile Bakanlıkça öğretmen görevlendirilebilir. Bu şekilde görevlendirilen öğretmenler, yerine görevlendirildikleri öğretmenlerin yıllık maaş bareminin başlangıç basamağından maaş çekerler. Bunların sözleşmelerinde, hizmet süreleri ve bu süre sonunda görevlerinin sona

ereceği hususları ile sözleşmelerinde açıkça belirlenmeyen konularda bu Yasa Kurallarına bağlı olarak görev yapacakları belirtilir.

7.4. İlkokul Öğretmeni Olarak Atanacıklarda Aranan Özel Nitelikler:

- (1) İlkokul öğretmeni olarak atanacıklarda, aşağıdaki özel nitelikler aranır.
 - (a) Öğretmen koleji mezunu olmak; veya
 - (b) İlkokullar için öğretmen yetiştirilen ve öğretmen kolejine denkliği Bakanlar Kurulunca onaylanan bir öğretim kurumundan mezun olmak.
- (2) Özel ders öğretmeni olarak atanacıklarda ise, Öğretmen Kolejinin ilgili bölümünden veya Öğretmen Kolejinin ilgili bölümüne denkliği Bakanlar Kurulunca onaylanan bir eğitim veya öğretim kurumundan mezun olmak koşulu aranır.

7.5. Müdür ve Müdür Muavini Olarak Atanacıklarda Aranan Nitelikler:

- (1) Müdür olarak atanabilmek için en az iki yıl süreyle Müdür Muavini olarak hizmet etmiş olmak veya en az on yıl süreyle ilkokul öğretmeni olarak hizmet etmiş olmak.
- (2) Müdür Muavini olarak atanabilmek için en az yedi yıl süreyle ilkokul öğretmeni olarak hizmet etmiş olmak.
- (3) Öğretmenler yasasının 12. Maddesindeki kurallar saklı kalmak koşulu ile; (bu madde öğretmenlerin mesleklerinde yükselmeleri için aranan nitelikleri içermektedir).

7.6. Öğretmenlerin Mesleklerinde Yükselmeleri İçin Aranılan Nitelikler:

- (1) Öğretmenlerin yükselmeleri, üst derece kadrosu ne olursa olsun, aşağıda belirlenen ilkelere ve bu yasada öngörülen öteki kurallara göre, Kamu Hizmeti Komisyonunca yapılır:
 - (a) Hizmetteki başarısı orta derecede veya orta derecenin üstünde olmak;
 - (b) Hizmet süresi içinde disiplin cezasına çarptırılmamış olmak; Disiplin cezasına çarptırılmış olması halinde ise, uyarma ve kınama cezası alanlar için bu cezanın alındığı tarihten başlayarak bir yıl; daha ağır disiplin cezası alanlar için ise, bu cezanın alındığı tarihten başlayarak iki yıl geçmiş olmak.
- (2) Yukarıdaki (1). Fıkra uyarınca yükselme işlemleri gerçekleştirilirken, Kamu Hizmeti Komisyonunca Bakanlığın görüş ve önerilerine de başvurulur. Bakanlık da bu konudaki görüş ve önerilerini biçimlendirirken ilgili sendikaların görüşlerini alır.

Ancak, Kamu Hizmetleri Komisyonu kendisine iletilen görüş ve önerilere uymak zorunda olmayıp yükselme işlemlerini gerçekleştirirken bağımsız hareket eder.

7.7. İlkokul Öğretmenlerinin Görevleri:

- (1) Öğretmeni bulunduğu okulda eğitim ve öğretim işlerini, Başöğretmenin veya sorumlu öğretmenin gözetim ve denetiminde ve ulusal eğitimin amaçlarını yürürlükteki yasa, tüzük ve yönetmeliklere uygun olarak gerçekleştirecek biçimde yerine getirmek;
- (2) Eğitim ve öğretim işleri ile ilgili olarak Bakanlıkça verilecek yönetim işlerini yapmak;

- (3) Öğrencilerde ulusal değerlerin kökleşmesini ve gelişmesini sağlamak;
- (4) Öğrencileri iyi birer yurttaş ve iyi birer insan olarak yetiştirmek;
- (5) Öğrencilerin kişilik ve yeteneklerini tam olarak geliştirmeleri ve iyi alışkanlıklar kazanmaları için çaba göstermek;
- (6) Öğrencilerin, serbest düşünme ve hareket etmelerine ve toplum yaşamı ile ilgili iyi alışkanlıklar kazanmalarına yardımcı olmak;
- (7) Öğrencilerin zihnen, ruhen ve bedenlen gelişmelerini sağlamak;
- (8) Öğrencilerin, boş vakitlerini yararlı bir şekilde geçirmelerine olanak tanımak amacıyla, ilgi ve yeteneklerine uygun olarak sınıf içi ve sınıf dışı etkinliklerde bulunmalarını sağlamak;
- (9) Öğrencilere, yerel koşullara ve iş olanaklarına uyabilmelerini sağlayacak kuramsal ve uygulamalı bilgiler vermek;
- (10) Görevlendirildiği takdirde, bulunduğu yerleşim yerinde devamlılık göstermeyecek nitelikte yaygın eğitim etkinliklerini yürütmek;
- (11) Halkını sosyal, kültürel ve ekonomik kalkınmasıyla ilgili olarak Bakanlık aracılığıyla Bakanlar Kurulunca yürürlükteki yasalara uygun olarak verilecek görevleri yerine getirmek; ve
- (12) Eğitim ve öğretim etkinlikleri ile ilgili olarak Bakanlıkça verilecek diğer işleri yapmak.

7.8. Orta, Mesleki ve Teknik Öğretim Okulu Öğretmenlerinin Görevleri:

- (1) Öğretmeni bulunduğu okulda, okul müdürünce kendisine verilen ders veya konuları, saptanan günlük ders programı çerçevesinde öğretmek;
- (2) Okul müdürünce kendisine verilen diğer eğitim ve öğretim işleri ileri okulla ilgili sosyal ve kültürel etkinlikleri yerine getirmek;
- (3) Öğrencilerde ulusal değerlerin kökleşmesini ve gelişmesini sağlamak;
- (4) Öğrencileri iyi birer yurttaş ve iyi birer insan olarak yetiştirmek;
- (5) Öğrencilerin kişilik ve yeteneklerini tam olarak geliştirmeleri ve iyi alışkanlıklar kazanmaları için çaba göstermek;

- (6) Öğrencilerin, serbest düşünme ve hareket etmelerine ve toplum yaşamı ile ilgili iyi alışkanlıklar kazanmalarına yardımcı olmak;
- (7) Halkın sosyal, ekonomik ve kültürel kalkınması ve halk eğitimi ile ilgili olarak Bakanlıkça verilecek görevleri yerine getirmek;
- (8) Bu Yasa ile veya bu Yasa uyarınca çıkarılacak tüzüklerle verilecek görevleri yerine getirmek;

7.9. Bağıllık Ödevi İle İlgili Yasa:

Öğretmenler Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti Anayasasına bağlı kalmak ve Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti yasalarına uymak zorundadırlar.

7.10. Mal Bildiriminde Bulunma Ödevi İle İlgili Yasa:

Öğretmenler kendileri, eşleri ve bakmakla yükümlü bulundukları çocuklarına ait taşınır ve taşınmaz malları ile alacak ve borçları hakkında, özel yasada belirtilen kurallar uyarınca mal bildiriminde bulunurlar.

7.11. Hayat Pahalılığı Alma Hakkı:

Bakanlığa bağlı Eğitim ve Öğretim Kurum ve kuruluşlarında çalışan öğretmenlere ve emekliye ayrılmış olan her öğretmene, Bakanlar Kurulunun saptayacağı esas ve kıstaslar çerçevesinde hayat pahalılığı ödeneği verilir.

7.12. On Üçüncü Maaş İkramiyesi İle İlgili Yasa:

- (1) Bu yasa kapsamına giren öğretmenlere Aralık ayı içerisinde ve yılda bir kez olmak üzere on üçüncü maaş ikramiyesi ödenir.

- (2) On üçüncü maaş, Aralık ayı asli maaşı ile aynı anda uygulanan hayat pahalılığı ödeneği toplamına eşit tutarda her yıl sonu verilen bir ikramiyedir.
- (3) On üçüncü maaş ikramiyesinden gelir vergisi dışında başka her hangi bir kesinti yapılmaz.
- (4) On üçüncü maaş ikramiyesi, emeklilik menfaatlerinin hesaplanmasında dikkate alınmaz.
- (5) On üçüncü maaş ikramiyesi, öğretmenin atanma şekline bakılmaksızın ilgili mali yıl döneminde hizmete girdiği tarih dikkate alınarak o yıl içerisinde çalıştığı hizmet süreleri ile orantılı olarak ödenir. Bu ödemede on beş günün altında olan hizmet süresi on beş güne, on beş gün ve üzerinde yapılan hizmet süresi ise aya tamamlanır.

7.13. Giyecek Yardımı İle İlgili Yasa:

Branş öğretmenleri ile teknik öğretim görevlilerine, laboratuvar, atölye ve spor derslerinin gerektirdiği özel giysi, Bakanlıkça sağlanır.

7.14. Hediye Alma ve Çıkar Sağlama Yasağı İle İlgili Yasa:

Öğretmenin, kendi denetimi altında bulunan veya kendi görevi veya bağlı bulunduğu kurum ile ilgili olan bir gerçek veya tüzel kişiden doğrudan doğruya veya aracılar eliyle her ne ad altında olursa olsun bir çıkar sağlama, rüşvet veya armağan alması yasaktır. Bu yasağa aykırı hareket edenler hakkında Kamu Hizmeti Komisyonunca gerekli disiplin işlemleri uygulanır.

7.15. Başka İş Yapma Yasağı İle İlgili Yasa:

Öğretmenler, tüm zamanlarını eğitim ve öğretim hizmetlerinin yürütülmesine ve görevlerinin yerine getirilmesine ayırmakla yükümlü olup, çalışma saatleri içinde veya dışında ücretli veya ücretsiz bir iş tutamazlar ve serbest meslek yapamazlar. (75. Madde kuralları saklıdır).

7.16. Yaz Tatili İle İlgili Yasa:

- (1) Genel okul etkinlikleri bakımından yaz tatili süresi ilgili sendika ile istişareden sonra Bakanlıkça belirlenir.
- (2) Bu süre içinde Bakanlıkça düzenlenecek mesleki kurs, seminer ve benzeri çalışmalar için öğretmenler göreve çağrılabilirler. Ancak, yaz tatilinin sürekli olarak kırk iki iş gününü bu amaçlar için tahsis edilemez.

8. T.C. İLE K.K.T.C. EĞİTİM SİSTEMİNİN GENEL YAPISI

TC 1739 sayılı Millî Eğitim Temel Yasası ile belirlenmiş olan Millî Eğitim Sistemi, “örgün eğitim” ve “yaygın eğitim” olmak üzere iki ana bölümden oluşmaktadır.

KKTC Milli Eğitim Sistemi de, “örgün eğitim” ve “yaygın eğitim” olmak üzere iki ana bölümden oluşmaktadır.

8.1. T.C.'de Örgün eğitim:

Örgün eğitim, belirli yaş grubundaki ve aynı seviyedeki bireylere, amaca göre hazırlanmış programlarla okul çatısı altında yapılan düzenli eğitimidir. Örgün eğitim, okulöncesi, ilköğretim, ortaöğretim ve yükseköğretim kurumlarını kapsamaktadır.

8.2. K.K.T.C'de Örgün Eğitim:

Belirli yaş gruplarına, belirli bilgi ve becerileri, belirli bir süre içerisinde vermeyi amaçlayan örgün eğitim, temel, orta ve yüksek öğrenimi kapsar. Aynı seviyedeki bireylere, amaca göre hazırlanmış programlarla okul çatısı altında yapılan düzenli eğitimidir.

8.3. T.C.'de Okulöncesi Eğitim:

Okulöncesi eğitim; isteğe bağlı olarak zorunlu ilköğretim çağına gelmemiş 3-5 yaş grubundaki çocukların eğitimini kapsar. Okulöncesi eğitim kurumları, bağımsız ana okulları olarak kurulabildikleri gibi, gerekli görülen yerlerde ilköğretim okullarına bağlı ana sınıfları halinde veya ilgili diğer öğretim kurumlarına bağlı uygulama sınıfları olarak da açılmaktadır.

Okulöncesi eğitimin amacı; çocukların bedensel, zihinsel, duygusal gelişimini ve iyi alışkanlıklar kazanmasını, onların ilköğretime hazırlanmasını, koşulları elverişsiz çevrelerden gelen çocuklar için ortak bir yetişme ortamı yaratılmasını, Türkçe'nin doğru ve güzel konuşulmasını sağlamaktır.

Milli Eğitim Bakanlığına bağlı olan anaokulları 4-6 yaş, anasınıfları 5-6 yaş grubundaki çocuklara hizmet vermektedir. Sağlık Sosyal ve Yardım Bakanlığına bağlı olan kreşler, 0-2 yaş, çocuk yuvaları ise 2-4 yaş grubundaki çocukların bakımı ve eğitimi ile ilgilenmektedir (Oğuzkan ve Oral, 1983:3).

Okul öncesi eğitimin amaçları:

- ◆ Her fırsattan yararlanarak çocuklarda millet, vatan, bayrak ve insan sevgisinin, manevi değerlere bağlılığın gelişmesine yardımcı olmak.
- ◆ Çocukların sorumluluk yüklenmelerini, dürüst, nazik, saygılı ve düzenli olmalarını sağlamak
- ◆ Çocukların Türkçe'yi doğru ve güzel konuşmalarını sağlamak.
- ◆ Çocukların tümü için ortak bir yetişme ortamı yaratmak.
- ◆ Onları ilkokula hazırlamak.
- ◆ Sosyal, duygusal ve bedeni yönden gelişerek iyi alışkanlıklar kazanmalarını sağlamak.

Temel ilkeleri:

- ◆ Bu çağ çocuklarının ihtiyaç ve gelişimleri gözönünde tutulur.
- ◆ Rahat bir atmosfer sağlanır.
- ◆ Olumsuz karşılaştırmalar yapılmaz, tümüne ilgi ve sevgi gösterilir.
- ◆ Çocuklara bedensel ceza verilmez.

Görevli personel: Müdür, müdür yardımcısı, anaokulu ve anasınıfı öğretmeni, okul psikologu, ile sosyal hizmet uzmanı, memur, sağlık personeli, aşçı ve hizmetlilerdir (Demirel, 2000:23-24).

8.4. K.K.T.C'de Okul Öncesi Eğitim:

0-6 yaşları arasındaki çocukların eğitimini kapsayan, temel eğitim bütünlüğü içinde yer alan bir eğitimidir. (Gürkan, 1981:2). İlköğretim yaşma gelmemiş çocukların eğitimi olarak ele alınan okul öncesi eğitimi, Milli Eğitim Yasası gereği 5-6 yaş grubunu kapsamaktadır. Devlet eliyle yürütülen ve çağ nüfusunun tümünü kapsayacak şekilde bir programa bağlı olarak yaygınlaştırılan okul öncesi eğitim bir veya iki yıl sürelidir.

Milli Eğitim Yasası gereği beş veya altı yaş grubunu kapsayan bu eğitim kademesinde, 1997-1998 ders yılında Girne ve Güzelyurt anaokulları ile özel anaokulları dışındaki devlet anaokullarında ve anasınıflarında sadece altı yaş grubunu kapsamaktadır. Eğitimde yeniden yapılanma sonucunda ana sınıf eğitimi zorunlu hale getirilmiştir. Böylece okul öncesi eğitimde, 1997-1998 ders yılında altı yaş grubu için okullaşma oranı %100 olmuştur (tablo 1).

TABLO-1
Okul Öncesi Eğitim
(1993-1998)

	Devlet Anaokulları					Özel Anaokullar					Anasınıflar (X)				
	Okul Sayısı	Öğrenci Sayısı	Öğretmen Sayısı	Öğrenci-Öğretmen	Okullaşma Oranı (%)	Okul Sayısı	Öğrenci Sayısı	Öğretmen Sayısı	Öğrenci-Öğretmen	Okullaşma Oranı (%)	Okul Sayısı (Sınıf Sayısı)	Öğrenci Sayısı	Öğretmen Sayısı	Öğrenci-Öğretmen	Okullaşma Oranı (%)
1993-94	4	708	33	21,4	20,5	19	513	23	22,3	4,9	158	2454	158	15,5	71,1
1994-95	5	746	36	20,7	21,4	27	440	28	15,7	4,2	89	1984	89	22,5	56,8
1995-96	5	764	42	18,9	21,7	27	443	30	14,7	6,3	139	2160	139	15,5	61,5
1996-97	6	798	41	19,5	23,7	32	684	59	11,6	6,8	86	2133	86	24,8	60,3
1997-98	6	761	47	16,2	25,4	20	454	65	6,9	7,6	83	1931	83	23,2	64,5

(X) İlkokullara bağlı anasınıflar

Kaynak: Milli Eğitim, Kültür, Gençlik ve Spor Bakanlığı

Bu kademedede, eğitimin beş yaş grubunu da kapsamaları için belli bir programa bağılı olarak çalışmalar yaygınlaştırılmaktadır. Okul öncesi eğitim, devlet anaokullarında, ilkokullara bağılı ana sınıflarda ve özel anaokullarda sürdürölmektedir.

Bu eğitim kademesinde, Devlet Anaokullarında 1996-1997 öğretim yılında 798 olan öğrenci sayısı, 1997-1998 öğretim yılında 761'e, öğrenci öğretmen oranı 19.5'den, 16.2'ye düşerken, öğretmen sayısı 41'den 47'ye, okullaşma oranı ise %23.7'den, %25.4'e yükselmiştir.

Özel ana okullarda ise 1996-1997 öğretim yılında 32 olan okul sayısı 20'ye, öğrenci sayısı ise 684'den 454'e, öğrenci/öğretmen oranı 11.6'dan 6.9'a düşmüştür. Okullaşma oranı ise 6.8'den, 7.6'ya yükselmiştir. Program dönemi içerisinde ise ilkokullara bağılı ana sınıflarda, 1996-1997 öğretim yılında, 86 olan sınıf sayısı, 1997-1998 öğretim yılında 83'e 2133 olan öğrenci sayısı ise 1913'e, öğrenci/öğretmen oranı ise %24.8'den, 23.2'ye düşmüştür. Okullaşma oranı ise %63.3'den, 64.5'e yükselmiştir. Bu dönemde de okul öncesi eğitimde okullaşma oranı %100 olmuştur.

8.5. T.C.'de Zorunlu Eğitim :

Eğitim, genel olarak bireyde davranış değıştirme süreci olarak tanımlanmaktadır. Her çocuk, genç ve yetişkin, kendi öğrenme ihtiyaçlarını karşılamak üzere tasarlanmış eğitim olanaklarından yararlanabilmelidir.

Zorunlu eğitim, örgün eğitimin en fazla önem verilen bölümünü ifade eder, bireyin **belli bir çağda belli bir sürede** eğitim almasını öngörür. Zorunlu eğitim; bir yurttasın belirtilen bir yaşa gelinceye kadar gösterilen eğitim kurumlarında belli bir süre öğrenim görmesini zorunlu kılan yasal bir deyimdir.

222 sayılı İlköğretim ve Eğitim Yasasında “ İlköğretim her yurttaşın görmesi gereken temel eğitimidir.” Biçiminde tanımlanmıştır. 1739 sayılı Millî Eğitim Temel Yasasında kullanılan “**temel eğitim**” kavramı “**ilköğretim**” olarak değiştirilmiş ve T.C Anayasasının 42. maddesinde “İlköğretim; kız, erkek bütün vatandaşlar için zorunludur ve devlet okullarında parasızdır” denilerek herkesin asgari ve temel seviyede eğitim almalarını zorunlu kılınmaktadır.

Ülkemizde bugüne kadar, eğitim alanında yenileşme ve gelişmeye dönük çeşitli adımlar atılmıştır. Her biri eğitim tarihinin önemli gelişmeleri olmakla birlikte, 18 Ağustos 1997 tarihinde 23084 sayılı Resmî Gazetede yayımlanan 4306 sayılı Yasa bu adımların en büyüğü olmuştur. İlköğretim kurumlarının yapısını ve işleyişini değiştiren 4306 sayılı Yasa da;

4306 sayılı Yasa da;

- İlköğretim kurumlarının sekiz yıllık okullardan oluşması, bu okullarda kesintisiz eğitim yapılması ve bitirenlere ilköğretim diploması verilmesi,
- 222, 1739 ve 3308 sayılı Yasalarda birlikte ya da ayrı ayrı geçen “ilkokul” ile “ortaokul” ibarelerinin “ilköğretim okulu” olarak değiştirilmesi,
- İlköğretimin 6.,7. ve 8. sınıf öğrenimini ortaöğretim kurumları bünyesinde yapmakta olan öğrenciler ile çıraklık eğitim merkezlerindeki öğrencilerin eğitimlerini bu kurumlarda tamamlaması ve 1997-1998 öğretim yılı başından itibaren bu sınıflara hiçbir şekilde öğrenci alınmaması,
- Bazı derslerin öğretimini yabancı dille yapan okulların hazırlık sınıflarında başarılı olan öğrenciler ile 1997-1998 öğretim yılında okumaya hak kazanan öğrencilerin zorunlu eğitimlerini bu okullarda tamamlaması,
- Millî eğitim sisteminin öğrencileri ilgi, yeti ve yetenekleri doğrultusunda her bakımdan yönleltmeyi gerçekleştirecek biçimde düzenlenmesi, bu amaçla ortaöğretim kurumlarına eğitim programlarının hedeflerine uygun düşecek şekilde hazırlık sınıflarının konulabilmesi,

- İlköğretimin son ders yılının ikinci yarısında öğrencilere, ortaöğretimde devam edebilecek okul ve programlarının hangi mesleklerin yolunu açabileceği ve bu mesleklerin kendilerine sağlayacağı yaşam standardı ve iş hayatı konusunda tanıtıcı bilgiler vermek, meslek seçiminde doğru karar vermelerine yardımcı olmak üzere rehberlik servislerince gerekli çalışmaların yapılması,

- İlköğretim okulunu bitirenlerin bir mesleğe hazırlamak amacıyla çıraklık dönemine kadar iş yerlerinde aday çırak olarak eğitilmesi, çırak olabilmek için 14 yaşını doldurması ve en az ilköğretim okulu mezunu olması,

- Sekiz yıllık ilköğretim giderlerinde kullanmak üzere 01.09.1997-31.12.2000 tarihleri arasında bazı işlem ve kağıtlardan eğitime katkı payı alınması hükümleri getirilmiştir.

Yapılan yasal düzenlemelerin yaşama geçirilebilmesi ve etkili bir biçimde uygulanabilmesi için 4306 sayılı Yasayı izleyen günlerde, ilköğretimde çağdaş bir eğitim düzeni kurmayı amaçlayan Eğitimde Çağı Yakalama 2000 Projesi uygulamaya konulmuştur.

Bu Projede ilköğretimde;

- %100 okullaşma oranına ulaşılması,
- Birleştirilmiş sınıf uygulamasına aşamalı olarak son verilmesi,
- Sınıf mevcutlarının 30'a indirilmesi
- İkili öğretimden normal öğretime geçilmesi,
- İlköğretimde niteliğin yükseltilmesi hedeflenmiştir.

Bu hedeflere ulaşabilmek için;

- Okul ve derslik sayısının artırılması,
- Taşınabilir ilköğretimin yaygınlaştırılması,
- Yatılı ilköğretim bölge okulları ile pansiyonlu ilköğretim okullarının yatılılık kapasitelerinin artırılması,

- Yoksul öğrencilerin okul gereksinimlerinin karşılanması,
- Okullarda çağdaş ölçütlere uygun fizikî alt yapının sağlanması,
- Okullarının çağın gereklerine uygun araç-gereçlerle donatılması temel politikalar olarak belirlenmiştir.

Belirlenen hedef ve politikalar doğrultusunda öğrenci sayısındaki artış oranları da dikkate alınarak program, öğretim materyalleri, yapı-tesis, donatım, taşınmazlar, ilköğretim, yatılı ilköğretim bölge okulları ve pansiyonlu ilköğretim okullarında plânlama çalışmaları yapılmıştır.

8.6. K.K.T.C’de Zorunlu Eğitim:

KKTC’de zorunlu eğitim, Milli Eğitim Yasası gereği 5-6 yaş grubunu kapsayan okul öncesi eğitim’den başlayarak, 15 yaşına kadar örgün eğitim kurumundan yararlanması zorunludur.

- Zorunlu eğitim çağındaki her yurttaşın bir okula devamı zorunludur.
- Zorunlu eğitim çağındaki yurttaşın devam edeceği okul Bakanlıkça saptanır. Bu amaçla her okula ait kapsam bölgelerini içeren haritalar Bakanlıkça hazırlanır.
- Özel eğitime muhtaç bir yurttaşın devam edeceği okul Bakanlıkça saptanır.
- Okul, öğrenim görecekt yurttaşın ailesinin ikamet ettiği köy, kasaba veya şehirde ise çocuğun okula gidiş gelişi velisi tarafından sağlanır.
- Okul, öğrenim görecekt yurttaşın ailesinin ikamet ettiği köyün dışında ise ve okul ile köy arasındaki mesafe iki milin üzerinde ise öğrencinin okula taşınması Bakanlıkça gerçekleştirilir.
- Okul çağına ulaşan bir çocuğun okula kaydını yaptırması ve devamı, köy veya mahalle Muhtarı yardımıyla ilgili öğretmence izlenir.

- Çocuğunu okula kaydettirmeyen ve/veya devamını sağlamayan aile velisine aşağıdaki bentlerde öngörülen cezai müeyyideler uygulanır ve bu gibi öğrencilerin eğitiminin sürdürülmesi için devletçe gerekli önlemler alınır (www.mebnet.net).

8.7. T.C.'de İlköğretim:

İlköğretim eğitim sisteminin temel taşıdır. Bu eğitim kademesinde bireylere toplum içinde diğer üyelerle uyum içinde yaşamaları ve yaşamlarını daha iyi bir biçimde sürdürmeleri için gerekli olan temel bilgi ve beceriler kazandırılır (Fidan ve Erden,1998:204).

İlköğretim 6-14 yaş grubundaki çocukların eğitim ve öğretimini kapsar. İlköğretimin amacı; her Türk çocuğunun iyi birer yurttaş olabilmesi için, gerekli temel bilgi, beceri, davranış ve alışkanlık kazanmasını, millî ahlak anlayışına uygun olarak yetişmesini, ilgi, yeti ve yetenekleri doğrultusunda hayata ve bir üst öğrenime hazırlanmasını sağlamaktır.

İlköğretim kız ve erkek bütün yurttaşlar için zorunludur ve Devlet okullarında parasızdır. İlköğretim kurumları sekiz yıllık okullardan oluşur. Bu okullarda kesintisiz eğitim yapılır ve bitirenlere ilköğretim diploması verilir.

8.8. K.K.T.C'de İlköğretim:

KKTC'nde 17/86 sayılı Milli Eğitim Yasası'na göre 7-11 yaş grubunu kapsayan ilköğretim zorunlu olup, o yılın 31 Aralık gününden önce altı yaşını

dolduran çocukların onbir yaşını tamamlayıncaya kadar süren eğitim ve öğrenimlerini kapsar. Bu eğitim süresi 5 yıldır.

İlköğretimin amaç ve görevleri, Kıbrıs Türk milli eğitiminin genel amaçlarına ve temel ilkelerine uygun olarak şunlardır:

- Öğrencilere, Atatürk İlke ve devrimleri ile Atatürk milliyetçiliğini ve toplumsal mücadelemizin kökeninde yatan gerçekleri öğretmek;
- Çocuklara, iyi ve yararlı birer yurttaş olarak yetişebilmeleri için gerekli temel bilgi, beceri, davranış ve alışkanlıkları kazandırmak;
- Çocukları, ilgi ve yetenekleri yönünde yetiştirerek onları toplumsal yaşama ve üst öğrenime hazırlamak;
- Çocukların estetik duygularını geliştirmek, onlara, doğruyu, güzeli ve iyiyi görebilme yeteneğini kazandırmak ve onlarda, birlikte hareket etme, işbirliği, yardımlaşma, arkadaşlık, insan sevgisi gibi üstün duyguları yaratmak.

Bu eğitim kademesinde, son yıllarda ülkemizde üniversiteler bünyesinde 5 tane özel ilkokul açılmıştır. Bu okullardaki öğrenci, öğretmen ve öğrenci/öğretmen durumları ise tablo 2 'de gösterildiği gibi olmuştur.

Okul	Öğrenci	Öğretmen	Öğrenci/Öğretmen
Okul 1	150	10	15
Okul 2	120	8	15
Okul 3	100	7	14
Okul 4	80	5	16
Okul 5	60	4	15

TABLO-2
Özel İlkokullar
(1997-1998 Öğretim Yılı)

İLKOKULUN ADI	ÖĞRENCİ SAYISI	ÖĞRETMEN SAYISI	ÖĞRENCİ/ÖĞRETMEN
Yakın Doğu İlkokulu	143	16	8.9
Uluslar arası Amerikan İlkokulu	41	9	4.3
Girne Amerikan İlkokulu	63	10	6.3
Doğu Akdeniz İlkokulu	131	14	9.3
The Future İlkokulu	66	9	5.3
Toplam	444	58	7.6

Kaynak: Milli Eğitim, Kültür, Gençlik ve Spor Bakanlığı

Söz konusu eğitim kademesinde, Devlet İlkokulları ile özel ilkokullarda, 1997-1998 öğretim yılında toplam okul sayısı 92 iken, 1997-1998 öğretim yılında 96'ya. öğrenci sayısı 15,567'den 16878'e, öğrenci/öğretmen oranı 14.4'den 16.4'e yükselirken. Öğretmen sayısı ise 1081'den 1027'ye düşmüştür. Bu dönemde okullaşma oranı %100 olarak korunmuştur (tablo 3).

TABLO-3
Devlet ve Özel İlkokulları
(1993-1998)

Ders Yılı	Okul Sayısı	Öğrenci Sayısı	Öğretmen Sayısı	Öğrenci / Öğretmen	Okullaşma Oranı (%)
1993-94	143	16003	1046	15.3	100
1994-95	97	15914	1097	14.5	100
1995-96	91	15526	1103	14.0	100
1996-97	92	15567	1081	14.4	100
1997-98	96	16878	1027	16.4	100

Kaynak: Milli Eğitim, Kültür, Gençlik ve Spor Bakanlığı

8.9. T.C.'de Ortaöğretim:

Ortaöğretim; ilköğretime dayalı, en az üç yıllık genel, meslekî ve teknik öğretim kurumlarının tümünü kapsar. Ortaöğretimin amacı; öğrencilere asgarî ortak bir genel kültür vermek, birey ve toplum sorunlarını tanıtmak ve çözüm yolları aramak, ülkenin sosyo-ekonomik ve kültürel kalkınmasına katkıda bulunacak bilinci kazandırarak öğrencileri ilgi, yeti ve yetenekleri doğrultusunda, hem yükseköğretime hem mesleğe veya hayata ve iş alanlarına hazırlamaktır.

8.9.1. T.C Mesleki Teknik Eğitim Alanında Ortaöğretim Ve Yükseköğretim Kurumları Arasında Program Bütünlüğünün Ve Devamlılığının Sağlanması :

İki binli yıllarda değişime uyum sağlayabilen, insana ve kaliteye önem veren, problem çözebilen, iletişim kurabilen, sorumluluk ve risk alabilen, planlayıcı, küresel düşünme sistemi gelişmiş, çağdaş yönetim anlayışına sahip, ekip çalışmasını benimsemiş, yaratıcı ve yeniliklere açık niteliklere sahip insan gücü ihtiyacı giderek artmaktadır. Dünyadaki gelişmeler ve eğilimler, iki binli yıllarda dünya işgücü ihtiyacının dörtte üçünün en az ön lisans düzeyinde eğitim almış işgücü ile karşılanması gerektiğini göstermektedir. Ülkemizde, devlet üniversitelerine bağlı 385 meslek yüksek okulunda iki yıllık ön lisans programlarıyla belirli bir mesleğe yönelik ara insan gücü yetiştirmeyi amaçlayan eğitim veren okullarda eğitim gören öğrencilerin yüksek öğretim sistemi içindeki payı, yüzde 15 civarındadır. Bu oran pek çok ileri ülkede yüzde 30 un üstündedir.

Bu bağlamda 7. ve 8. Beş Yıllık Kalkınma Plânlarında belirlenen politikalar ile 15. ve 16. Millî Eğitim Şûralarında alınan kararlar doğrultusunda MEB'de proje bazında çalışmalar yapılmaktadır. Bu çalışmalardan olmak üzere, 2547 sayılı Yasada

değişiklik öngören Yasa Tasarısı hazırlanarak Başbakanlığa sunulmuştur. Tasarı yasalaştığında

Ekonominin gereksinim duyduğu alanlarda nitelikli iş gücü yetiştirmek üzere, bir veya daha fazla meslek yüksek okulu ile öğretim programları bütünlüğü ve devamlılığı içinde ilişkilendirilmiş, mesleki ve teknik ortaöğretim kurumlarından oluşan Mesleki ve Teknik Eğitim Bölgesi kurulacak ve mevcut kaynaklar daha etkin ve verimli kullanılabilecektir.

Meslekî ve Teknik Eğitim Bölgesi içinde yer alan meslekî ve teknik orta öğretim kurumlarından mezun olan öğrencilerin, istedikleri takdirde bitirdikleri programın devamı niteliğinde veya buna en yakın programların uygulandığı, öncelikle kendi bölgesindeki veya bölgesi dışındaki meslek yüksekokullarına sınavsız olarak geçişleri sağlanacak, meslek yüksekokullarından mezun olan öğrencilerin yüzde 10' undan az olmamak üzere ayrılacak kontenjanlara göre alanlarındaki lisans programlarına dikey geçiş yapmaları sağlanacaktır.

İş hayatının yüksek nitelikli insan gücü ihtiyacı karşılanacaktır.

Üniversiteler önündeki yığılmalar önlenecektir.

Mesleki teknik eğitimdeki okullaşma oranı yükselecektir.

Eğitim-istihdam dengesi sağlanacaktır (<http://www.meb.gov.tr>).

8.9.1.1. Mesleki ve Teknik Liseler :

Mesleki ve Teknik Liseler, hem iş ve meslek alanlarına eleman yetiştiren , hem de öğrencileri yüksek öğretime hazırlayan öğretim kurumlarıdır.

Mesleki ve Teknik liseler;

- ◆ Erkek Teknik Öğretim Okulları

- ♦ Kız Teknik Öğretim Okulları
- ♦ Ticaret ve Turizm Öğretim Okulları
- ♦ Din Öğretimi Okulları; Olmak üzere 4 ana grupta toplanmaktadır.

8.9.1.2. Din Öğretimi Okulları :

Bu okullar, İmam Hatip Liseleri İmamlık, Hatiplik ve Kur'an Kursu öğrenciliği gibi dini hizmetlerin yerine getirilmesi ile görevli elemanlar yetiştirmek üzere açılmıştır. Ortaokula dayalı 4 yıllık okullardır.

8.9.1.3. Özel Eğitim Kurumları :

Özel Eğitim, beden, zihin, ruh, duygu ve sosyal özellikleri nedeni ile olağan dışı ayrılıklar gösteren, bu nedenle de normal eğitim hizmetlerinden yararlanamayan 0-18 yaş grubundaki çocukların eğitimini kapsar.

Türkiye'de özel eğitim hizmetleri, engel gruplarına göre oluşturulmuş özel eğitim okullarında yürütülmektedir. Ayrıca, özel eğitime gereksinim duyan öğrencilerin normal okullarda akranlarıyla birlikte eğitim görmeleri de sağlanmaktadır. "kaynaştırma" olarak tanımlanan bu uygulamanın yaygınlaştırılmasına çalışılmaktadır. Ülkemizde halen; görme engelliler, işitme engelliler, ortapedik engelliler, zihinsel engelliler ve uzun süreli hasta çocuklar olmak üzere beş engel grubundaki çocuklara ve gençlere eğitim hizmeti verilmektedir.

Türkiye'de 1997-1998 öğretim yılında 193 özel eğitim okulunda 12.632 öğrenci eğitilmiş, bu okullarda 1.797 öğretmen görev yapmıştır. Ayrıca özel eğitim

sınıflarında 11.379 öğrenci bulunmaktadır. 6.825 öğrenci ise kaynaştırma yolu ile eğitimden yararlanmıştır (Karacaoğlu, 2002:72).

8.9.1.4. Ticaret ve Turizm Öğretimi Okulları :

Bu okullar, ticaret,maliye, pazarlama,muhasebe,bankacılık, kooperatifçilik, sekreterlik, turizm, bilgi işlem gibi alanlarda kamu ve özel sektör kuruluşlarında görev alacak ara kademe elemanlarını yetiştiren eğitim kurumlarıdır (Demirel, 2000: 31-34).

8.10. K.K.T.C'de Ortaöğretim:

Ortaöğretim, ilköğretime dayalı en az altı yıl süreli eğitimin tümünü kapsar. İlköğretimi tamamlayan her öğrenci, ortaöğretime devam etme ve ortaöğretim olanaklarından ilgi ve yetenekleri ölçüsünde yararlanma hakkına sahiptir.

8.10.1. K.K.T.C'de Ortaokullar:

Ortaokul öğrenimi, Milli Eğitim Yasası uyarınca, kız ve erkek ayrımı yapılmaksızın her yurttaş için bir hak ve ödev olup zorunludur. Ortaokullar, ayrı okullar halinde kurulabilecekleri gibi, bir liseye bağlı olarak da kurulabilirler. Süreleri ise üç yıldır.

1997-1998 öğretim yılında KKTC'nde Milli Eğitim, Kültür ve Gençlik Bakanlığı'na bağlı 1 Güzel Sanatlar Ortaokulu, 1 Kolej, 14 bağımsız ortaokul, 9 tane de liselere bağlı ortaokul olmak üzere 25 ortaokul eğitimlerini sürdürmüştür. Bu

eğitim kademesinde de, üniversiteler bünyesinde 4 tane özel kolej açılmıştır. Bu okulların öğrenci, öğretmen ve öğrenci/öğretmen durumları ise tablo 4'da gösterildiği gibi olmuştur.

TABLO-4
Özel Ortaokullar
(1997-1998 öğretim Yılı)

İlkokulun Adı	Öğrenci Sayısı	Öğretmen Sayısı	Öğrenci / Öğretmen
Yakın Doğu Koleji	289	35	8.2
Doğu Akdeniz Koleji	223	32	6.9
Uluslararası Amerikan Koleji	102	22	4.6
Gime Amerikan Koleji	53	16	3.3
Toplam	667	105	6.3

Kaynak: Milli Eğitim, Kültür, Gençlik ve Spor Bakanlığı

1996-1997 öğretim yılında 29 olan okul sayısı, 1997-1998 öğretim yılında yine 29 olmuş ve öğretmen sayısı 727'den 803'e, öğrenci sayısı 9075'den 9108'e yükselmiş, öğrenci/öğretmen oranı ise 12.5'den 11.3'e düşmüştür. Okullaşma oranı ise %1996-1997 öğretim yılında, %90 iken, 1997-1998 öğretim yılında bu oran %95'e yükselmiştir.

TABLO-5
Özel ve Devlet Ortaokulları
(1993-1998)

Ders	Okul	Öğrenci	Öğretmen	Öğrenci/	Okullaşma
Yılları	Sayısı	Sayısı	Sayısı	Öğretmen	Oranı(%)
1993-94	27	9448	574	16.4	100.0
1994-95	28	9498	633	15.0	100.0
1995-96	29	9167	668	13.7	100.0
1996-97	29	9075	727	12.5	90.0
1997-98	29	9108	803	11.3	95.0

Kaynak: Milli Eğitim, Kültür, Gençlik ve Spor Bakanlığı.

8.10.2. K.K.T.C'de Liseler:

Liseler ortaokul üstü üç yıllık çeşitli programlar uygulayan ve ağırlık verdikleri program uyarınca adlandırılan genel liseler ile meslek liselerinden oluşurlar.

15-17 yaş grubunu kapsayan bu eğitim kademesinde amaç, Milli Eğitim Yasası'nda yer alan "Genel Amaç ve Temel İlkeler" doğrultusunda, öğrencileri toplum ekonomisinin gereklerini de gözeterek çeşitli programlar çerçevesinde ilgi ve yeteneklerine göre geliştirerek yüksek öğretime veya hem mesleğe hem yüksek öğretime veya toplumsal yaşama ve iş olanaklarına hazırlamaktır.

8.10.3. K.K.T.C'de Genel Liseler:

Üç yıllık öğretim kurumları olan genel liselerde durum tablo 6'da gösterilmiştir.

TABLO-6
Genel Liseler
(1993-1998)

Ders Yılları	Okul Sayısı	Öğrenci Sayısı	Öğretmen Sayısı	Öğrenci/ Öğretmen	Okullaşma Oranı (%)
1993-1994	15	5751	429	13.4	59.2
1994-1995	15	5445	394	13.8	58.1
1995-1996	14	5649	439	12.8	56.1
1996-1997	14	5512	483	11.4	54.9
1997-1998	15	5543	495	11.2	49.2

Kaynak: Milli Eğitim, Kültür, Gençlik ve Spor Bakanlığı

Genel -Liselerde, 1996-1997 öğretim yılında 14 olan okul sayısı 1997-1998 öğretim yılında Yakın Doğu Koleji'nin lise bölümü ile 15 olmuş, öğrenci sayısı 5512'den, 5543'e, öğretmen sayısı 483'den 495'e yükselmiş, öğrenci/öğretmen oranı 11.4'den, 11.2'ye, okullaşma oranı ise %54.9'dan, %49.2'ye düşmüştür (tablo .6).

8.10.4. K.K.T.C'de Mesleki Teknik Öğretim:

KKTC'nde Mesleki ve Teknik öğretim etkinlikleri büyük ölçüde Milli Eğitim Kültür, Gençlik ve Spor Bakanlığı tarafından yürütülmektedir. Mesleki Teknik Örgün Eğitim yanında Yaygın ve Çıraklık Eğitimi olarak işlevlerini sürdürmektedir. 15-17 grubunu kapsayan ve ortaokul üstü üç yıllık programlar uygulayan bu eğitim kademesinde, 1997-1998 öğretim yılında 3 Endüstri Meslek Lisesi, 4 Ticaret Lisesi, 3 Meslek Lisesi, 2 Endüstri Pratik Sanat Okulu, 1 tane de Pratik Sanat Okulu faaliyetlerini sürdürmektedir.

Endüstri Pratik Erkek Sanat Okullarında, zorunlu eğitim yaşını tamamlamış fakat 18 yaşından gün almamış bireylere metal, motor, ağaç işleri ve elektrik gibi meslek dallarında pratik meslek eğitimi veren meslek okullarıdır. Üç yıl süreli olan bu uygulamada haftada bir gün teorik, dört gün de okullarda veya işletmelerde pratik eğitim yapılmaktadır.

Endüstriyel Pratik Kız Sanat Okullarında ise, zorunlu eğitim yaşını tamamlamış fakat 18 yaşından gün almamış bireylere seramik, el sanatları, konfeksiyon ve kuaförlük dallarında pratik meslek eğitimi veren meslek okullarıdır. Üç yıl süreli olan uygulamada bir gün teorik, dört gün de okullarda veya işletmelerde pratik eğitim yapılmaktadır.

Mesleki Teknik Eğitimde, 1997-1998 öğretim yılında okul sayısı 13 olmuş öğrenci sayısı 2473'den 2428'e, okullaşma oranı %24.6'dan, 21.5'c düşerken, öğretmen sayısı ise 359'dan 397'e yükselmiş, öğrenci/öğretmen oranı ise 6.9dan, 6.1'e düşmüştür.

Liselerde, genel bir durum değerlendirmesi yapıldığında, 1997-1998 öğretim yılında lise ve meslek liselerinde toplam okullaşma oranının %70.7 olduğu görülür. Bu oran 1996-1997 öğretim yılında %79.5 idi.

8.11. T.C.'de Yükseköğretim:

Yükseköğretim; ortaöğretime dayalı, en az iki yıllık yüksek öğrenim veren eğitim kurumlarının tümünü kapsar. Yükseköğretimin amacı; ülkenin bilim politikasına, toplumun yüksek düzeyde ve çeşitli kademelerdeki insan gücü gereksinimine göre öğrencileri ilgi, yeti ve yetenekleri doğrultusunda yetiştirmek, bilimsel alanlarda araştırmalar yapmak, araştırma-inceleme sonuçlarını gösteren ve bilim-teknik ilerlemesini sağlayan her türlü yayını yapmak, Hükümet tarafından

istenecek inceleme ve araştırmaları sonuçlandırarak düşüncelerini bildirmek, Türk toplumunun genel seviyesini yükseltici ve kamuoyunu aydınlatıcı bilimsel verileri sözle ve yazı ile halka yaymak ve yaygın eğitim hizmetinde bulunmaktır. Yükseköğretim kurumları; Üniversite, fakülte, enstitü, yüksek okul, konservatuar, meslek yüksek okulu ile uygulama ve araştırma merkezlerinden oluşmaktadır.

Yükseköğretimin genel amacı:2547 sayılı kanunla belirtilmiştir.

Buna göre:

a. öğrencilerini ;

1. Atatürk inkılapları ve ilkeleri doğrultusunda Atatürk milliyetçisine bağlı,
2. Türk milletinin milli, ahlaki,insani,manevi ve kültürel değerlerini taşıyan, Türk olmanın şeref ve mutluluğunu duyan,
3. Toplum yararını kişisel çıkarının üstünde tutan, aile, ülke ve millet sevgisi ile dolu,
4. Hür ve bilimsel düşünce gücüne, geniş bir dünya görüşüne sahip, insan haklarına saygılı,
5. Beden, zihin, ruh, ahlak ve duygu bakımından dengeli ve sağlıklı biçimde gelişmiş,
6. İlgi ve yetenekleri yönünden yurt kalkınmasına ve ihtiyaçlarına cevap verecek, aynı zamanda kendi geçim ve mutluluğunu sağlayacak bir mesleğin bilgi, beceri, davranış ve genel kültürüne sahip vatandaşlar olarak yetiştirmek,

b. Türk devletinin ülkesiyle ve milletiyle bölünmez bir bütün olarak, refah ve mutluluğunu arttırmak amacıyla: ekonomik, sosyal ve kültürel kalkınmasına katkıda bulunacak ve hızlandıracak programlar uygulayarak,

çağdaş, uygarlığın yapıcı, yaratıcı ve seçkin bir ortağı haline gelmesini sağlamak,

- c. Yükseköğretim kurumları olarak yüksek düzeyde bilimsel çalışma ve araştırma yapmak, bilgi ve teknoloji üretmek, bilim verilerini yaymak, ulusal gelişim ve kalkınmaya destek olmak, yurt içi ve yurt dışı kurumlarla işbirliği yapmak suretiyle bilim dünyasının seçkin bir üyesi haline gelmek, evrensel ve çağdaş gelişmeye katkıda bulunmaktadır (Demirel, 2000:35).

8.12. K.K.T.C'de Yükseköğretim:

Milli Eğitim Yasası'na göre yüksek öğretim, orta öğretime dayalı en az iki yıllık yüksek öğretim veren eğitimin tümünü kapsar.

Liselerden herhangi birini başarı ile tamamlayan öğrenciler, yüksek öğrenim kurumlarının koşullarına bağlı olmak kaydıyla bu kurumdan yararlanma hakkına sahiptirler. KKTC'de Yüksek öğretimde dili İngilizcedir.

Yüksek öğretim kurumlarının kuruluşu, açılışı, özel amaçları , çalışma; ve öğretim üyeleri ile ilgili esaslar ve yüksek öğretim kurumlarına ilişkin diğer hususlar kurumların özel yasalarında belirlenir.

Yüksek öğretim paralıdır; ancak maddi olanakları elverişli olmayan başarılı öğrenciler ile özürlü öğrencilerin her türlü öğrenim giderleri olanaklar ölçüsünde bunlara kredi, parasız yatılı ve benzeri yollarla devletçe karşılanmaktadır.

8.13. T.C.'de Yaygın Eğitim:

Yaygın eğitim, örgün eğitimlerini, hangi nedenle olursa olsun tamamlayamayanlara, eğitim fırsat ve olanaklarından yararlanamayanlara, eğitimini sürdürmek isteyenlere sağlanan eğitim anlamına gelmektedir (Varış 1987: 124).

Yaygın eğitimin amacı, millî eğitimin genel amaçlarına ve temel ilkelerine uygun olarak, örgün eğitim sistemine hiç girmemiş olan veya herhangi bir kademesinde bulunan ya da bu kademedен çıkmış yurttaşlara örgün eğitimin yanında veya dışında;

- Okuma-yazma öğretmek, eksik eğitimlerini tamamlamaları için sürekli eğitim olanağı hazırlamak,
- Bilimsel, teknolojik, ekonomik, sosyal ve kültürel gelişmelere uyumlarını kolaylaştırıcı eğitim olanağı sağlamak,
- Millî kültür değerlerimizi koruyucu, geliştirici, tanıtıcı ve benimsetici nitelikte eğitim yapmak,
- Toplu yaşama, dayanışma, yardımlaşma, birlikte çalışma ve örgütlenme anlayış ve alışkanlıkları kazandırmak,
- Ekonominin gelişimi doğrultusunda ve istihdam politikasına uygun meslek edinmelerini sağlayıcı olanaklar hazırlamak,
- Beslenme ve sağlıklı yaşam tarzını benimsetmek,
- Çeşitli mesleklerde çalışanlara, gelişmeleri için gerekli bilgi ve becerileri kazandırmak,
- Boş zamanlarını yararlı bir biçimde değerlendirme ve kullanma alışkanlıkları kazandırmaktır (MEB Araştırma, Plânlama ve Koordinasyon Kurulu Başkanlığı –2000).

8.14. K.K.T.C’de Yaygın Eğitim:

Yaygın eğitimin özel amacı, Kıbrıs Türk Milli Eğitimi’nin genel amaçlarına ve temel ilkelerine uygun olarak, örgün eğitiminin herhangi bir kademesinden yararlanamamış veya örgün eğitimin herhangi bir kademesinden ayrılmış veya herhangi bir kademesinde bulunan yurttaşlara, örgün eğitim yanında veya dışında eğitim hizmeti vermektedir.

Yaygın eğitimin genel amacı ise; örgün eğitim yanında veya dışında verilen ve endüstrimizin ihtiyaç duyacağı becerili ve nitelikli ara insan gücünü yaratma veya günlük yaşantıda gereksinme duyulan becerileri kazandırma veya mevcut bilgi ve becerilerin artırılmasına yöneliktir. Zorunlu eğitim yaşını tamamlayan bireyler için sürdürülen bu eğitim uygulamaları, Pratik Kız Sanat Okulları, Pratik Erkek Sanat Okulları, Kadın Kursları, Çıraklık Eğitim ve OTEM türündeki kuruluşlarda yürütülmektedir.

Pratik Kız Sanat Okulları, Kız Meslek Liseleri bünyesinde veya büyük yerleşim merkezlerinde bağımsız olarak kurulan ve 3 ay süreli kurslar şeklinde uygulamalarla giyim, nakış, çiçek, yemek, resim, makrome, makine nakışı, seramik, batık ve bakır işi gibi dallarda pratik eğitim veren kuruluşlardır.

Köy Kadın Kursları ise, küçük yerleşim merkezlerinde yürütülen çalışmalarla kursiyerlerin becerilerini geliştirmek ve aile bütçesine katkıda bulunmak amacı ile giyim nakış, el sanatları, ev ekonomisi ve beslenme konularında eğitim veren 2 yıl süreli kurslardır.

Çıraklık Eğitimi, 28/1988 sayılı: Çıraklık ve Meslek Eğitimi Yasası ve bu yasaya bağlı olarak çıkartılan tüzükler uyarınca, Devlette aktif durumda bulunan kuruluşlarla, gerçek ve tüzel kişilere ait iş yerlerinde uygulama yapmak için çalışmaları başlatılan ve İkinci Beş Yıllık Kalkınma Planı döneminin son yılında uygulamaya konan bir yöntemdir. Çıraklık ve Meslek Eğitimi Yasası ve buna bağlı

lan tüzük ile çıraklık ve kalfalık eğitiminin yapılacağı “Meslek Dalları Emirnamesi “ yayınlanmıştır.

Girne Otelcilik ve Turizm Eğitim Merkezi (OTEM), otel endüstrisinin çeşitli dallarında duyulan eleman ihtiyacını karşılamak amacı ile Turizm, Tanıtma ve Pazarlama Dairesi bünyesinde faaliyet gösteren bir eğitim merkezidir. OTEM’de 1997-1998 öğretim yılında kursiyer eğitimlerini sürdürmüştür (KKTC Başbakanlık Planlama Örgütü, 1998:301-303).

TABLO –7
Yaygın Eğitim
(1993-1998)

Ders Yılları	1993 - 1994		1994-1995		1995-1996		1996-1997		1997-1998	
Eğitim Kurumu	Kurum Sayısı	Kursiyer Sayısı	Kurum Sayısı	Kursiyer Sayısı	Kurum Sayısı	Kursiyer Sayısı	Kurum Sayısı	Kursiyer Sayısı	Kurum Sayısı	Kursiyer Sayısı
Pratik Kız Sanat Okulları	4	431	4	556	4	448	4	273	4	344
Köy Kadın Kursları	37	730	34	458	33	450	35	415	24	485
Çıraklık Eğitim Merkezi	1	11	1	12	-	-	-	-	-	-
OTEM	1	92	1	42	1	40	1	-	1	32
Toplam	43	1264	40	1068	38	948	40	688	29	961

Kaynak: Millî Eğitim, Kültür ve Gençlik ve Spor Bakanlığı

9. T.C.’DE MİLLÎ EĞİTİM BAKANLIĞI ÖRGÜTÜ:

Millî Eğitim Bakanlığının Teşkilât ve Görevleri Hakkındaki 3797 sayılı Yasaya göre Millî Eğitim Bakanlığı bugün;

1. Merkez örgütü
2. Taşra örgütü
3. Yurt Dışı örgütü
4. Bağlı kuruluşlar olmak üzere dört bölümden meydana gelmektedir.

Millî Eğitim Bakanlığı taşrada 81 il ve 922 ilçede örgütlenmiştir. MEB'in yurt dışında 21 eğitim müşavirliği ve 18 eğitim ataşeliği olmak üzere 39 ülkede temsilciliği bulunmaktadır. MEB temsilciler aracılığıyla yurt dışında öğrenim gören (lisans-yüksek lisans ve doktora) öğrencilere ilişkin eğitim öğretim işlerini yürütmektedir. Milli Eğitim Bakanlığına bağlı kuruluşlar Milli Eğitim Akademisi ile Yüksek Öğrenim Kredi ve Yurtlar Kurumu Genel Müdürlüğüdür.

9.1. Merkez Örgütü:

Bakanlık merkez örgütü; Bakanlık makamı, Talim ve Terbiye Kurulu, ana hizmet birimleri, danışma ve denetim birimleri ile yardımcı birimlerin yanı sıra Makam Onayıyla kurulanlar; Meslekî ve Teknik Eğitim Araştırma ve Geliştirme Merkezi Başkanlığı (METARGEM) ile Projeler Koordinasyon Kurulu Merkezi Başkanlığından oluşmaktadır.

9.1.1. Bakanlık Makamı:

1. Bakan
2. Müsteşar
3. Müsteşar Yardımcıları

Bakan, Bakanlık hizmetlerini mevzuata, hükümetin genel siyasetiyle, milli güvenlik siyasetine, kalkınma planlarına ve yıllık programlara uygun olarak

yürütmekle ve Bakanlığın faaliyet alanına giren konularda diğer bakanlıklarla ve kuruluşlarla işbirliği yapmak ve koordinasyonu sağlamakla görevlidir.

Müsteşar, Bakanın yardımcısı olup Bakanlık hizmetlerini Bakanlığın amaç ve politikalarına, kalkınma planlarına, yıllık programlara ve mevzuat hükümlerine uygun olarak Bakan adına düzenlemek ve yürütmekle görevlidir.

Hizmetlerin yürütülmesinde Müsteşara yardımcı olmak üzere de yedi müsteşar yardımcısı görevlendirilir.

9.1.2. Talim ve Terbiye Kurulu Başkanlığı:

Talim ve Terbiye Kurulu Başkanlığı, doğrudan bakana bağlı bir karar organıdır. Eğitimle ilgili hemen her konuda bakana yardımcı olmakta, görüş vermekte eğitim sorunları ile ilgili araştırmalar yapmakta veya yaptırmaktadır.

9.1.3. Ana Hizmet Birimleri :

Merkez örgütünde eğitim-öğretim ve yönetsel kararlar üreten birimlerdir. On beşi genel müdürlük, biride başkanlık olarak düzenlenen ana hizmet birimleri;

1. Okulöncesi Eğitimi Genel Müdürlüğü
2. İlköğretim Genel Müdürlüğü
3. Ortaöğretim Genel Müdürlüğü
4. Erkek Teknik Öğretim Genel Müdürlüğü
5. Kız Teknik Öğretim Genel Müdürlüğü
6. Ticaret ve Turizm Öğretimi Genel Müdürlüğü
7. Öğretmen Yetiştirme ve Eğitimi Genel Müdürlüğü

8. Din Öğretimi Genel Müdürlüğü
9. Çıraklık ve Yaygın Eğitim Genel Müdürlüğü
10. Yükseköğretim Genel Müdürlüğü
11. Dış İlişkiler Genel Müdürlüğü
12. Yurt Dışı Eğitim-Öğretim Genel Müdürlüğü
13. Özel Öğretim Kurumları Genel Müdürlüğü
14. Özel Eğitim Rehberlik ve Danışma Hizmetleri Genel Müdürlüğü
15. Eğitim Teknolojileri Genel Müdürlüğü
16. Okul içi Beden Eğitimi, Spor ve İzcilik Dairesi Başkanlığı

9.1.4. Danışma ve Denetim Birimleri :

1. Teftiş Kurulu Başkanlığı
2. Araştırma, Plânlama ve Koordinasyon Kurulu Başkanlığı
3. Hukuk Müşavirliği
4. Bakanlık Müşavirliği
5. Basın ve Halkla İlişkiler Müşavirliği.

9.1.5. Yardımcı Birimler :

1. Personel Genel Müdürlüğü
2. Yayınlar Dairesi Başkanlığı
3. Hizmet içi Eğitim Dairesi Başkanlığı
4. İdarî ve Malî İşler Dairesi Başkanlığı
5. Öğretmene Hizmet ve Sosyal İşler Dairesi Başkanlığı
6. İşletmeler Dairesi Başkanlığı
7. Yatırımlar ve Tesisler Dairesi Başkanlığı
8. Eğitim Araçları ve Donatım Dairesi Başkanlığı
9. Sağlık İşleri Dairesi Başkanlığı

10. Ortaöğrenim Burs ve Yurtlar Dairesi Başkanlığı
11. Eğitim Araştırma ve Geliştirme Dairesi Başkanlığı
12. Çıraklık, Meslekî ve Teknik Eğitimi Geliştirme ve Yaygınlaştırma Fonu Dairesi Başkanlığı
13. Savunma Sekreterliği
14. Özel Kalem Müdürlüğü

9.1.6. Sürekli Kurulları:

Oluşumu ve çalışma yöntemleri ayrı yönetmeliklerle saptanan bu kurullar şunlardır:

1. Milli Eğitim Şurası.
2. Müdürler Kurulu,
3. Çıraklık ve Mesleki Eğitim Kurulu,
4. Öğrenci Disiplin Kurulları,
5. Özel İhtisas Komisyonları (<http://www.meb.gov.tr>).

Milli Eğitim Şurası, Bakanlığın en üst danışma hizmetlerini yöneten birimdir. Yönetmeliğe göre, Bakanlığın ana hizmet birimlerinden çağrılan temsilcilerden, Milli Eğitim Bakanlığı sistemi dışında çağrılan üyelerden, daha önce eğitim örgütünün üst görevlerinde bulunmuş kişilerden ve Bakanın davet edeceği üyelerden oluşur. Şurada alınan kararlar tavsiye niteliğindedir. Bakanlığa yol gösterir, ancak bağlayıcı değildir (Ankay, 2001:189).

9.2. Taşra Örgütü ve Şeması:

Her ilde millî eğitim müdürlüğü; merkez ilçe hariç her ilçede ilçe millî eğitim müdürlüğü bulunmaktadır. İlçe milli eğitim müdürlükleri görev ve hizmetleri

açısından, il milli eğitim müdürlüklerine karşı sorumludur. Bunlar il ve ilçe bazında eğitim hizmetlerini yürütürler.

İl ve ilçe millî eğitim müdürlükleri hizmetin özelliklerine göre şubeler, bürolar ile sürekli kurul ve komisyonlardan oluşur.

TABLO-8
Millî Eğitim Müdürlüklerinin Başlıca Görevleri Şunlardır;

1-	Yönetim Hizmetleri
2-	Personel hizmetleri
3-	Eğitim-öğretim hizmetleri
4-	Bütçe-yatırım hizmetleri
5-	Araştırma-plânlama-istatistik hizmetleri
6-	Teftiş-rehberlik-soruşturma hizmetleri
7-	Sivil savunma hizmetleri

TABLO-9

İl ve İlçe Millî Eğitim Müdürlüklerinde Bulunması Gereken Başlıca Bölümler Şunlardır;

1.	Özlük	13.	Burslar Ve Yurtlar
2.	Atama	14.	Özel Öğretim Kurumları
3.	İnceleme Soruşturma ve Değerlen	15.	Sağlık İşleri
4.	Kültür	16.	Yaygın Eğitim
5.	Eğitim-Öğretim ve Öğrenci işleri	17.	Çıraklık ve Mesleki Tek. Eğitim
6.	Program Geliştirme	18.	Araştırma, Plânlama ve İstatistik
7.	Hizmet İçi Eğitim	19.	Bütçe-Yatırım ve Tesisler
8.	Bilgisayar ve Sınav Hizmetleri	20.	Eğitim Araçları ve Donatım
9.	Okulöncesi Eğitim	21.	Arşiv ve İdare Bölümü
10.	Özel Eğitim ve Rehberlik	22.	Sivil Savunma Hizmetleri
11.	Okul İçi Beden Eğitimi Spor	23.	Basın ve Halkla İlişkiler
12.	Öğretmene Hizmet ve Sosyal İşler		

Bölümler, il veya ilçenin millî eğitim şube müdürü kadro sayısına göre tek tek veya hizmet benzerliğine göre birleştirilerek veya ayrılarak şubeler şeklinde oluşturmaktadır

9.3. Millî Eğitim Bakanlığı'nın Görevleri :

430 sayılı Tevhid-i Tedrisat Yasasına göre Türk Millî Eğitiminin amaçlarının temel ilkeler doğrultusunda Devlet adına gerçekleştirilmesi görevi Millî Eğitim Bakanlığı'na aittir.

3797 sayılı Yasaya göre Millî Eğitim Bakanlığı'nın başlıca görevleri;

1. Atatürk ilke ve inkılâplarına ve Anayasada ifadesini bulan Atatürk Milliyetçiliğine bağlı, Türk milletinin millî, ahlakî, manevî, tarihi ve kültürel değerlerini benimseyen, koruyan ve geliştiren, ailesini, vatanını, milletini seven ve daima yüceltmeye çalışan, insan haklarına ve Anayasanın başlangıcındaki temel ilkelere dayanan demokratik, lâik ve sosyal bir hukuk Devleti olan Türkiye Cumhuriyetine karşı görev ve sorumluluklarını bilen ve bunları davranış haline getirmiş vatandaşlar yetiştirmek üzere, Bakanlığa bağlı her kademedeki öğretim kurumlarının öğretmen ve öğrencilerine ait bütün eğitim ve öğretim hizmetlerini plânlamak, programlamak, yürütmek, izlemek ve denetim altında bulundurmak,

2. Okulöncesi, ilköğretim, ortaöğretim ve her çeşit örgün ve yaygın eğitim kurumlarını açmak ve yükseköğretim dışında kalan öğretim kurumlarının diğer bakanlık kurum ve kuruluşlarınca açılmasına izin vermek,

3. Türk vatandaşlarının yurt dışında yapılacak eğitim ve öğretimi ile ilgili hizmetleri düzenlemek ve yürütmek,

4. Diğer bakanlık, kurum ve kuruluşlarca açılan yükseköğretim dışında kalan örgün ve yaygın eğitim kurumlarının denklik derecelerini belirlemek, program ve yönetmeliklerini birlikte hazırlamak ve onaylamak,

5. Türk Silahlı Kuvvetleri'ne bağlı ortaöğretim kurumlarının program, yönetmelik ve öğrenim denklik derecelerinin belirlenmesi konularında iş birliğinde bulunmak,

6. Yükseköğretimin millî eğitim politikası bütünlüğü içinde yürütülmesini sağlamak için Yükseköğretim Yasası ile Bakanlığa verilmiş olan görev ve sorumluluklarını yerine getirmek,

7. Okullardaki beden eğitimi, spor ve izcilik eğitimi ile ilgili hizmetleri yürütmek,

8. Yükseköğrenim gençliğinin barınma, beslenme ihtiyaçlarını ve maddî yönden desteklenmelerini sağlamaktır.

9.4. Eğitimi Örgütleme :

Cumhuriyet döneminde eğitim sisteminin örgütlenmesinde en önemli yasal düzenlemelerden biri, 22 Mart 1926 yılında çıkarılan 789 sayılı Maarif Teşkilatına Dair Yasadır.

Bu Yasa ile;

- Millî Eğitim Bakanlığı dışında bir başka bakanlık tarafından gereksinime göre açılmış ya da açılacak olan okullarla özel okulların derece ve denkliğinin belirlenmesi Millî Eğitim Bakanlığına verilmiştir.

- Türkiye’de hiçbir okul Millî Eğitim Bakanlığının izni ve uygun görüşü alınmadan açılmaz.

- Diğer bakanlıklara bağlı ortaöğretim kurumlarındaki öğretim programlarını yapma görevi, Millî Eğitim Bakanlığına aittir. Yüksek öğretim kurumlarının programları ise, Millî Eğitim Bakanlığının uygun görüşü alınarak hazırlanır ve Millî Eğitim Bakanlığınca onaylanır.

- Daha önce yerel yönetimlerce yürütülen meslekî-teknik öğretim kurumları Bakanlık bünyesine alınmıştır. Bakanlığın giderek artan hizmetleri nedeniyle, Bakanlık Müsteşarlığının yanı sıra bir de Meslekî ve Teknik Öğretim Müsteşarlığı kurulmuştur.

Bu Yasa ile ilköğretim okulları; şehir ve kasaba (gündüzlü), şehir ve kasaba (yatılı), köy (gündüzlü) ve köy (yatılı) olarak düzenlenmiştir. Ortaöğretim okulları ise; liseler ortaokullar, ilk öğretmen okulları ve köy ilk öğretmen okullarıdır. Bu okullardan başka yüksek ve orta öğretmen okulları vardır.

789 sayılı Yasada Türk dilinin dünya dilleri arasındaki onurlu yerini alabilmesi ve diğer dillerin etkisinden arındırılabilmesi için Millî Eğitim Bakanlığında bir “dil heyeti” oluşturulmuştur. Böylece hem eğitimin Türkçe yapılmasına, gelişmesine hem de Türkçe’nin yaygınlaştırılmasına önem verilmiştir.

Ayrıca, “Talim ve Terbiye Kurulu” kurulmuş, Talim ve Terbiye Kurulunun bilim ve uzmanlar kurulu, Bakanlığın bir tür “kurmay” heyeti olması öngörülmüştür. Nitekim, Maarif Teşkilatına Dair Yasanın TBMM’de görüşülmesi sırasında tartışmalar, Talim ve Terbiye Kurulu konusunda yoğunlaşmıştır. Millî Eğitim Bakanı Mustafa Necati, Talim ve Terbiye Kurulu’nu “**Türk ulusunun okul içinde ve dışında eğitimi ile ilgili büyük sorunları ile uğraşacak ve Millî Eğitim Bakanlığına manevi kontrol görevi yapacak bir bilim ve uzmanlar kurulu olarak**” düşünüldüğünü söylemiştir.

Bu Yasada, öğretmen yetiştirme; eğitim sisteminin en öncelikli sorunları arasında görülmüş ve nitelikli eğitimin ancak nitelikli öğretmenle yapılabileceği kabul edilmiş, “millî eğitim hizmetinde asıl olan öğretmenliktir” ilkesi benimsenmiştir.

9.5. Öğretmen Yetiştirme :

Millî Eğitimi Geliştirme Projesinin önemli bir boyutu da “YÖK/ Dünya Bankası Hizmet Öncesi Öğretmen Yetiştirme Projesi”dir. 1994 yılında başlatılan proje çalışmalarının amaçları, 1996 yılında yeniden gözden geçirilerek, öğretmen yetiştirme sisteminde yenileşmeyi sağlayacak şekilde genişletilmiştir.

Proje kapsamında, MEB ve YÖK iş birliğinde sürdürülen çalışmalar sonucunda eğitim fakültelerinde yeniden bir yapılanmaya gidilmiştir.

9.5.1. Eğitim Fakültelerinde Öğretmen Yetiştirme Programlarının Yeniden Düzenlenmesi:

4306 sayılı Yasayla uygulamaya giren sekiz yıllık ilköğretimin getirdiği öğretmen gereksinimi de göz önünde bulundurularak, ilk ve ortaöğretim kurumlarında kısa ve uzun vadede gereksinim duyulacak öğretmenlerin yetiştirilmesi için MEB ve YÖK’ün iş birliğinde öğretmen yetiştirme programları yeniden düzenlenmiştir.

1998-1999 öğretim yılından itibaren uygulanmaya başlayan yeni sistemde getirilen yenilikler;

1. Okul öncesi ve ilköğretim öğretmenlerinin lisans düzeyinde,

2. Orta ğretim ğretmenlerinin ise;

- Yabancı Dil, Müzik, Resim, Beden Eğitimi, zel Eğitim, Bilgisayar ve ğretim Teknolojileri ğretmenlerinin dört yıllık lisans düzeyinde,
- Fen, Matematik ve Sosyal Alanlar ğretmenlerinin ise Tezsiz Yüksek Lisans (3,5+1,5=5 yıl) ve (4+1,5=5,5 yıl) seçeneği ile Yetiştirilmesi esası getirilmiştir.

3. Bir öğretmenden birkaç alanda yararlanmak amacıyla, ilköğretim okullarında görev alacak öğretmenlere yan alan uygulaması getirilmiştir.

9.5.2. Öğretmen Yeterlilik Göstergeleri:

MEB'in ilgili birimleri ile üniversite temsilcilerinden oluşturulan komisyonca "Öğretmen Yeterlilik Göstergelerinin Tespiti" konusunda yapılan çalışmalar tamamlanmıştır. Söz konusu yeterlilikler;

- Öğretmen yetiştirme politikalarının belirlenmesinde,
- Öğretmenlerin hizmet öncesi eğitiminde,
- Öğretmenlerin seçiminde,
- Öğretmenlerin denetlenmesi ve performanslarının değerlendirilmesinde,
- Öğretmenlerin kendilerini geliştirmesinde,
- Öğretmenlerin hizmet içi eğitimlerinde kullanılacaktır.

9.5.3. Öğretmen Yetiştirme Türk Milli Komitesi:

Öğretmen yetiştiren yüksek ğretim kurumlarında uygulanan programları denetlemek, değerlendirmek, geliştirmek ve YÖK'ün ğretmen yetiştirme ile ilgili

alacağı kararları oluşturmada danışma organı olarak faaliyet göstermek amacıyla, YÖK bünyesinde kurulan Öğretmen Yetiştirme Türk Millî Komitesinde MEB'i temsilen; Öğretmen Yetiştirme ve Eğitimi Genel Müdürü, Yüksek Öğretim Genel Müdürü, Personel Genel Müdürü, Hizmet içi Eğitim Dairesi Başkanı, Talim ve Terbiye Kurulu Başkan Yardımcısı yer almaktadır.

9.5.4. Okul Öncesi Eğitimi Öğretmen Yetiştirme Projesi:

Okulöncesi eğitimde alandan yetişen öğretmen sayısının yetersiz olduğu görülmektedir. Çeşitli üniversitelere bağlı fakültelerin bünyesinde, 28 okulöncesi eğitimi öğretmeni yetiştiren bölüm olmasına karşın, bu bölümlerden 1999-2000 öğretim yılında mezun olacak 957 öğretmenin alınan verilere göre açığı kapatmaya yetmeyeceği düşünülmektedir. Bu nedenle Anadolu Üniversitesi ile MEB arasında 25.01.2000 tarihinde yapılan protokol ile **“Okulöncesi Eğitim Kurumlarına Öğretmen Yetiştirme”** projesi başlatılmıştır.

Bu projede öngörülen; kız meslek liseleri çocuk gelişimi ve eğitimi bölümünden mezun olan öğrenciler öncelikle üniversite sınavına girip 105 ve daha üzeri puan aldıklarında, Anadolu Üniversitesi Açık Öğretim fakültesinde ön lisans eğitimine başlayacaklar, aynı zamanda bulundukları yerleşim birimlerinde, mevcut mevzuata göre kadrosuz usta öğretici olarak görevlendirilebileceklerdir. Ön lisanstan sonra usta öğretici, lisanstan sonra ise okulöncesi eğitimi öğretmeni olarak atanabileceklerdir. Bu proje üç yıl olarak düşünülmesine karşın gereksinim duyulduğunda uzatılması söz konusu olabilecektir.

10. ÖĞRETMENLERE İLİŞKİN YAPILAN YASAL DÜZENLEMELER :

10. 1. Norm Kadro:

Milli Eğitim Bakanlığına Bağlı Okul ve Kurumların Yönetici ve Öğretmenlerinin Norm Kadrolarına İlişkin Yönetmelik” 10 Ağustos 1999 tarihli Resmi Gazetede yayımlanarak yürürlüğe girmiştir. Norm Kadro Yönetmeliğinin amacı, Milli Eğitim Bakanlığına bağlı her derece ve türdeki örgün ve yaygın eğitim kurumları ile diğer eğitim kurumlarının öğretmen ve yönetici norm kadro sayılarına ilişkin esas ve usulleri belirlemektir.

Bu yönetmelikte düzenlenen esas ve usullerin belirlenmesinde;

- Okul ve kurumlarda yönetim, eğitim ve öğretim hizmetlerinin gerekli ve yeterli personelce yürütülmesi,
- Personel boyutunda atıl kapasite yaratılmaması, var olan atıl kapasitenin ihtiyaç duyulan okul ve kurumlara yönlendirilmesine zemin oluşturarak verimliliğe dönüştürülmesi.
- Eğitim yönetiminin her sürecinde, edinilen çağdaş teknolojiyen en etkin ve verimli biçimde yararlanılmasının gerekliliği,
- Bir öğretmene düşecek haftalık toplam ders yükünün yasal boyutta öngörülen sınırlar içinde kalması,
- Okul ve kurumların tür ve derecelerine göre her bir sınıf, şube veya gruptaki öğrenci sayısının uluslar arası normlarda kabul edilen sınırlar içinde olması, Temel ilke olarak dikkate alınmıştır.

10. 2. Öğretmen Ataması ve Yer Değiştirilmesi:

Milli Eğitim Bakanlığına Bağlı Eğitim Kurumları Öğretmenlerinin Atama ve Yer Değiştirme Yönetmeliği 11.6.2000 gün ve 24076 sayılı Resmi Gazetede yayımlanarak, yürürlüğe girmiştir.

Yönetmelik ile;

- Öğretmen ihtiyacı ve çalışma koşulları yönünden benzerlik gösteren iller gruplandırılarak Türkiye üç hizmet bölgesine ayrılmıştır. Bu hizmet bölgelerinden genellikle kalkınmada birinci derecede öncelikli yöreler olarak belirlenen illeri de kapsar biçimde oluşturulan ikinci ve üçüncü hizmet bölgeleri zorunlu hizmet bölgesi olarak belirlenmiştir. Yönetmeliğin yürürlüğe girdiği tarih itibarıyla (11.6.2000) öğretmenlik görevine atananlar bu bölgelerden en az birinde üç veya dört yıl zorunlu olarak görev yapacaklardır. Böylelikle öğretmenlerin kendi isteklerine bağlı olarak yapılacak atamalarla ihtiyacı karşılanamayan illerin deneyimli öğretmen gereksinimi karşılanmış olacaktır.
- Özre bağlı yer değiştirmeler; sağlık durumu, eş durumu ve öğrenim ömrü olmak üzere 3 grupta düzenlenmiştir.
- Norm kadro yönetmeliği ile getirilen usul ve esaslar doğrultusunda; okul-kurum veya bölüm kapanması, program değişikliği, norm kadro sayısındaki azalma ve benzeri nedenlerle fazla durumda olan öğretmenlerin yer değiştirmelerinde istek durumuna öncelik verilmektedir. Ancak, ihtiyaç bulunan yerlerde Yönetmeliğin yer değiştirmeye ilişkin usul koşullarına bağlı kalınmaksızın değiştirilmesine olanak tanınmaktadır.
- Genel hayatı etkileyen deprem, su baskını, yangın ve benzeri doğal afetler nedeniyle oluşan öğretmen ihtiyacının karşılanmasında bu yönetmeliğin diğer hükümleri ile bağlı kalınmaksızın gerekli önlemlerin alınmasına dönük yönetim yetkili kılınmıştır.
- Norm kadro yönetmeliği çerçevesinde branşlar itibarıyla fazla konumda bulunan öğretmenlerin norm kadro ile ilişkilendirilmesi yapılmadan bunların bulunduğu hizmet alanı veya eğitim kurumlarına diğer hizmet alanlarından hiçbir şekilde yer değiştirme suretiyle atama yapılmaması için tedbir alınmıştır.

- Zorunlu hizmet yükümlülüğü yönetmeliğin yürürlüğe girdiği 11.6.2000 tarihine çekilmiştir.

10. 3. Anadolu Liseleri Öğretmenlerinin Seçimi ve Atamaları:

Milli Eğitim Bakanlığı Anadolu Liseleri Öğretmenlerinin Seçimi ve Atamalarına İlişkin Yönetmelik 11.11.1999 tarih ve 111112 sayılı Bakanlık Onayı ile 01.01.2000 tarihinden geçerli olarak yürürlüğe konulmuştur. Yönetmelik ile; Milli Eğitim Bakanlığına bağlı her türdeki Anadolu liselerinde yürütülen eğitim-öğretim hizmetlerinin en etkin ve verimli bir şekilde yürütülmesinin sağlanması bakımından, bu okullarda görev alacak öğretmenlerin nitelikleri, seçimi, atama ve yer değiştirmelerine ilişkin usul ve esasların düzenlenmesi amaçlanmıştır.

11. TAŞIMALI İLKÖĞRETİM :

Taşımali ilköğretim: nüfusu az ve dağınık yerleşim birimlerinde, ilköğretim okulu bulunmayan ya da birleştirilmiş sınıf uygulaması yapan ilköğretim okullarındaki öğrencilerin, taşıma merkezi ilköğretim okullarına günü birlik taşınarak öğrencileri fırsat eşitliğinden yararlandırmak ve onlara daha nitelikli öğrenim olanağı sağlamak amacıyla yapılan bir uygulamadır.

İl millî eğitim müdürlükleri “Taşımali İlköğretim Yönetmeliği”nde belirtilen esaslar doğrultusunda taşıma kapsamına alınacak yerleşim birimleri ile taşıma merkezi ilköğretim okullarının seçimini plânlamakta ve ödenek gereksinimini MEB’e bildirmektedir.

11. 1. Taşıma Merkezi İlköğretim Okullarının Özellikleri :

Merkez ilköğretim okullarının seçiminde;

- Öğrencisi taşınacak okul ve yerleşim birimlerine göre daha merkezi durumda olması,
- Bünyesinde en az sekiz dersliğin bulunması veya fizikî kapasitenin sekiz yıllık zorunlu ilköğretime yeterli olması,
- Merkez ilköğretim okulunun bulunduğu yerleşim biriminin çevre köylerle ulaşım olanaklarına sahip gelişmeye uygun ve nüfusunun artıyor olması,
- Öğretmen ve ders araç-gerecinin yeterli olması,
- Sosyal ve kültürel etkinliklere uygun ortamlar aranmaktadır.

11. 2. Öğrencisi Taşınacak Okul ve Yerleşim Biriminin Özellikleri :

Öğrencisi taşınmalı ilköğretimin kapsamına alınacak okul veya yerleşim biriminin seçiminde;

- Öncelikler YİBO ile PİO'lara yerleştirilecek öğrenciler belirlenerek taşınması ekonomik olmayan ve ulaşım koşulları elverişsiz olan yerleşim birimlerindeki öğrencilerin de bu okullara yerleştirilmesi ve yatılı kapasitesi doldurulduktan sonra taşıma kapsamına alınacak öğrencilerin planlamasının yapılması,
- Köy ve köy altı yerleşim biriminde okul bulunmaması,
- Doğal afet ve başka nedenlerle okul binasının kullanılamayacak derecede hasarlı olması,
- 1-3. sınıflarda toplam öğrenci sayısının 15 den az olması,
- Köy ve köy altı yerleşim birimindeki ilköğretim okulunda 4-8. sınıflar için yeterli sayıda derslik bulunmaması ve bu sınıflardaki toplam öğrenci sayısının 60 dan az olması,

- Öğrencisi taşınacak okul ve yerleşim biriminin, taşıma merkezi ilköğretim okuluna uzaklığının en az 2,5 km olması,
- Taşınan öğrencilerin belediye sınırları dışında oturuyor olması veya içinde olmakla birlikte taşıma merkezi ilköğretim okuluna olan uzaklıklarının 2,5 km'den fazla olması ve il milli eğitim müdürlüğünün uygun görmesi özellikleri aranmaktadır.

4306 sayılı Yasa gereğince; 6-8. sınıf öğrenciler için taşınmalı ilköğretimin yaygınlaştırılması ve çağ nüfusunun zorunlu ilköğretimden geçirilmesi kararlaştırılmıştır. Zorunlu öğrenim çağında bulunan çocukların okullaşması yönünden hızlı bir gelişme sağlamak için **yurt genelinde taşıma** merkezli okulların sayıları artırılarak bu uygulamanın yaygınlaştırılmasına önem verilmektedir.

1999-2000 öğretim yılında olduğu gibi bu öğretim yılında da taşınmalı ilköğretim kapsamındaki öğrencilerin öğle yemekleri devlet tarafından karşılanmaktadır. Sosyal Yardım Projesiyle dar gelirli ailelerin ilköğretimde okuyan çocuklarının okul giysileri, ders kitapları ve kırtasiye gereksinmelerinin devlet tarafından karşılanmasına devam edilecektir.

12. YATILI İLKÖĞRETİM BÖLGE OKULLARI VE PANSİYONLU İLKÖĞRETİM OKULLARI :

1739 sayılı “ Milli Eğitim Temel Yasası “nın 25. maddesi ve 222 sayılı “İlköğretim ve Eğitim Yasası”nın 9. maddesi hükümleri gereğince; nüfusu az ve dağınık olan yerleşim birimlerinde bulunan ilköğretim çağındaki çocuklar ile maddi olanaklardan yoksun ailelerin çocuklarına çağdaş ortamlarda eğitim öğretim vermek amacıyla yatılı ilköğretim bölge okulu (YİBO) ve pansiyonlu ilköğretim okulu (PIO) açılmaktadır.

12. 1. Bölgelere Göre YİBO ve PİO'lar:

Kırsal kesimde okulu bulunmayan köy ve köy altı yerleşim birimlerinde bulunan çağ nüfusu ile yoksul ailelerin çocuklarına ilköğretim hizmetlerini götürebilmek amacıyla yatılı ve pansiyonlu ilköğretim okulların yapımına hız verilmiştir. Bu okullarda öğrenim gören öğrencilerin her türlü giderleri devlet tarafından karşılanmaktadır.

TABLO-10

2000-2001 Öğretim Yılında Bölge Bazında Okul ve Yatılılık Oranına Göre YİBO ve PİO' lar :

Bölgeler	YİBO		PİO	
	Okul Sayısı	Bölge Oranı (%)	Okul Sayısı	Bölge Oranı (%)
Marmara Bölgesi	6	2,4	8	3,7
Ege Bölgesi	6	2,4	17	7,9
Akdeniz Bölgesi	12	4,7	26	12,0
İç Anadolu Bölgesi	26	10,2	30	13,9
Karadeniz Bölgesi	58	22,7	74	34,3
Doğu Anadolu Bölgesi	90	35,3	50	23,1
Güneydoğu Anadolu Bölgesi	57	22,4	11	5,1
Toplam	255	100,0	216	100,0

Kaynak: MEB İlköğretim Genel Müdürlüğü
Not. 08.10.2000 tarihi itibarıyla alınmıştır.

2000-2001 öğretim yılında YİBO sayısının en fazla olduğu bölge Doğu Anadolu Bölgesi, PİO sayısının en fazla olduğu bölge ise Karadeniz Bölgesidir.

13. EĞİTİME KATKI PAYI :

4306 sayılı Yasanın Geçici 1. maddesi ile sekiz yıllık ilköğretim giderlerinde kullanılmak üzere 01.09.1997 ile 31.12.2000 tarihleri arasında çeşitli işlem ve kağıtlardan eğitime katkı payı alınması öngörülmüştür.

Eğitime katkı payı gelirlerinde 03.03.1999 tarih ve 12481 sayılı Bakanlar Kurulu Kararı ile artış yapılmıştır. Buna göre; katkı payı gelirlerinden A fıkrasının 1, 3, 4, 5 ve 7 numaralı bentlerinden alınan miktarlarda 0,5 ile 3 kat arasında değişen oranlarda artış yapılırken, 2 ve 9 numaralı bentler ile alınan miktarlar değiştirilmemiştir. Ayrıca eğitim, gençlik, spor ve sağlık hizmetleri vergi oranı yüzde 10'dan yüzde 15'e yükseltilmiştir.

4306 Sayılı Yasanın Geçici 1. Maddesi uyarınca toplanan eğitime katkı payı miktarları işlem ve kağıtlar başlıklarının hangi bent/fikralarından yapılan kesintilerin 16.08.1997 tarihi önceki durum ile, 03.03.1999 tarihinde yapılan katkı paylarını da yeni durum başlığı adı altında ve artış başlığında da aradaki fark tablo 11 'de gösterilmektedir.

TABLO-11

4306 Sayılı Yasanın Geçici Birinci Maddesi Uyarınca Toplanan Eğitime Katkı

Payı Miktarları

Fıkra/ Bent	İşlem ve Kağıtlar	Önceki Durum(1)	Yeni Durum(2)	Artış
A / 1	- Vergi daireleri ve belediyelere verilen beyannameler ile Sosyal Sigortalar Kurumu'na verilen sigorta prim bildirgelerinden - Gümrük idarelerine verilen beyannamelerden	500 000 1 000 000	1 000 000 4 000 000	1 Kat 3 Kat
A / 2	Taşıt alım vergisine tabi motorlu taşıtların kayıt, tescil ve devirlerinde	10 000 000	10 000 000	-
A / 3	- Spor-Toto, Spor-Loto ve Sayısal Loto oyunlarında her bir kolon için - At yarışlarında oynanan her bir bilet için	10 000 20 000	20 000 40 000	1 Kat 1 Kat
A / 4	- Silah taşıma ve bulundurma vesikalarından - Kara avcılığı ruhsat tezkerelerinden	20 000 000 10 000 000	30 000 000 15 000 000	0,5 Kat 0,5 Kat
A / 5	- Hava yolu iç hat yolcu taşımacılığında düzenlenen; - Her bilet için - Dönüşlü biletler için	500 000 1 000 000	1 500 000 3 000 000	2 Kat 2 Kat
A / 6	İstanbul Menkul Kıymetler ile ilgili işlemler ve Sermaye Piyasası Kurulu tarafından tescil ve kayıt nedeniyle alınan ücretlerin 1 / 4'ü			
A / 7	Cep telefonu için adlarına GSM aboneliği tesis edilenlerden	2 000 000	5 000 000	1,5 Kat
A / 8	Radio Televizyon Üst Kurulu tarafından yayın kuruluşlarının reklam gelirlerinden alınan pay kadar			
A / 9	Tapu işlemlerinde harç mükellefiyeti doğuran her bir işlemin taraflarından	5 000 000	5 000 000	-
B	Eğitim, gençlik ve spor hizmetleri vergisi	% 10	% 15	0,5 Kat
D	Radio Televizyon Üst Kurulu, Rekabet Kurumu ve Sermaye Piyasası Kurulu'nda belirtilen işlemler sonucunda birikmiş tutarlardan Maliye Bakanı'nın teklifi üzerine Başbakan tarafından belirlenen kısım.			
E	1996 Türkiye Europalia Festivali sonunda Toplanan gelir ve bağışlardan arta kalan miktar.			

14. TEMEL EĞİTİM PROGRAMININ HEDEFLERİ :

İlköğretim kapsamının ve kalitesinin artırılmasını, ilköğretime ilginin çoğaltılmasını ve ilköğretim okullarının toplum için bir öğrenme merkezi olması hedeflerini destekleyen geniş bir faaliyet yelpazesine sahip olan Temel Eğitim Programı'nın ana hedefleri şunlardır:

- İlköğretimde okullaşma oranını yüzde 100'e çıkarmak,
- Okul öncesi eğitimde okullaşma oranını yüzde 16'ya çıkarmak,
- Okullarda ek sınıf kapasitesini artırmak,
- Sınıf mevcutlarını 30'a indirmek,
- Birleştirilmiş sınıf uygulamasını ve ikili öğretimi azaltmak,
- Öğretmen ve öğrencilerin bilgisayar okur - yazarı olmasını sağlamak,
- İhtiyaç duyulan yerlerde taşınmalı ilköğretime sağlamak,
- Her öğrencinin en az bir yabancı dil öğrenmesini sağlamak,
- Öğretmen, yönetici ve müfettişlere sürekli hizmet içi eğitim vermek.

Temel Eğitim Programı kapsamında plânlanan faaliyetler ise şunlardır:

- Yurt çapında 3 milyon 500 bin öğrenci için derslik,
- Kırsal kesimde 35 bin mevcut okulun rehabilitasyonu,
- Öğretmen, yönetici ve müfettişlere her yıl eğitim,
- 1.500 ilköğretim müfettişi atanması,
- Fakir aile çocuklarına ücretsiz ders kitabı sağlanması,
- 15 bin okula bilgi teknolojisi sınıfı kurulması,
- 18 bin bilgi teknolojisi koordinatörünün eğitimi,
- 200 bin eğitim personelinin bilgisayar okur-yazarlığı ve bilgisayar destekli eğitim konusunda eğitimi,
- İzleme ve değerlendirme kapasitesinin güçlendirilmesi,
- Gelir düzeyi düşük öğrencilere sosyal yardım,

- Öğrenme başarısının değerlendirilmesi,
- Okulun, çevrenin kültür ve eğitim merkezi haline getirilmesi.

Temel Eğitim Programı'nın I. Fazı için Dünya Bankasından sağlanan **300 milyon dolar** ile yapılması plânlanan faaliyetleri;

- 2 bin 451 ilköğretim okulunda bilgi teknolojisi sınıfları oluşturmak üzere, bilgisayar donanımı (bilgisayarlar, yazıcılar, tarayıcılar) ve eğitim yazılımı (ofis yazılımları, eğitim yazılımları, eğitsel içerikli oyunlar, elektronik referanslar) ile video, tepegöz, televizyon ve eğitsel içerikli video kasetler ile saydamlar alınması,

- Ülke genelinde kırsal kesim okullarına eğitim materyalleri (öğrenci kaynak kitapları, okul ve öğrenciler için kırtasiye malzemeleri) alınması ve kütüphane kurulması,

- Öğretmen, yönetici ve müfettişlere bilgisayar destekli eğitim konularında yetişmeleri için sürekli hizmet içi eğitim verilmesi,

- Temel Eğitim Programı'nın uygulanması sırasında ortaya çıkabilecek gelişmelere ve gereksinimlere yanıt vermek amacıyla oluşturulan İyileştirme Fonunda okul bazlı projelere finansal destek sağlanması,

5 il de 105 merkez köy ilköğretim okulunun rehabilitasyonu ve ek tesis inşaatı,

- Başkent Ankara'da öğrenci potansiyeli yüksek, ancak fizikî alt yapısı yetersiz 44 ilköğretim okulunun ek tesis inşaatı ve onarımı ile 178 köy ilköğretim okulunun onarım inşaatlarının yapılması,

- İzleme ve değerlendirme çalışmaları kapsamında, Temel Eğitim Programı'nın performans göstergelerinin izlenmesi, çıktılarının değerlendirilerek, işleyiş ilerledikçe hedeflere ulaşmak üzere sürekli geri bildirim sağlanması,

- Temel Eğitim Programı'na kamuoyu ve medya desteği sağlamaya yönelik tanıtım çalışmalarının yürütülmesi olarak belirlenmiştir

TABLO-12

Temel Eğitim Malzemeleri :

❖ Harita,	❖ Ansiklopediler,
❖ Yerküre,	❖ Hikâye Kitapları ve Seri Kitaplar,
❖ Atlas,	❖ Atatürk Serisi,
❖ Matematik Seti,	❖ İngilizce Sözlükler,
❖ Fen Laboratuvarı,	❖ Türkçe Dil Kitapları,
❖ Fen Dolabı ve Sınıf Kitaplığı,	❖ Okul Çantası ve Çanta İçi Araçlar.
❖ Alet Çantası ve Büro Malzemeleri,	

Bu amaçla, ihale dokümanı hazırlama komisyonu kurulmuş, bu materyallerin dağıtım listelerine esas olacak okul listeleri ve ihale dokümanı tamamlanmıştır. İhale açılışı 2 Ekim 2000 tarihinde yapılmış, değerlendirme sürmektedir

14. 1. Hizmet İçi Eğitim :

İlköğretimde kalitenin artırılması amacıyla, hizmet içi eğitim kursları düzenlenmekte, Temel Eğitim Programı kapsamında öğretmen, müfettiş ve okul yöneticilerine yönelik olarak hizmet içi eğitim faaliyetleri sürdürülmektedir. İlköğretim okulları öğretmen, yönetici ve müfettişlerine, mesleki konularda yetişme ve gelişmeleri bakımından sürekli hizmet içi eğitim verilmektedir.

14. 1. 1. Öğretmenlere Yönelik Hizmet İçi Eğitim :

- İlköğretim okullarında görevli yaklaşık 300 bin öğretmene yönelik olarak;
- Eğitim Yönetimi, Etkin Öğretim (1998/1999 öğretim yılı),

- Aktif Öğrenme ve Öğretme Stratejileri ve Materyalleri Kullanımı (1999/2000 öğretim yılı),
- Bilgisayar Kullanma Kursu (Haziran 1998),
- İllerde bilgi teknolojisi sınıfı kurulan bütün ilköğretim okulu öğretmenlerine yönelik olarak “Bilgisayar Kullanım Kursu” Nisan–Haziran 2000 tarihleri arasında Düzenlenmiştir.

14. 1. 2. İlköğretim Müfettişlerine Yönelik Hizmet İçi Eğitim :

1000 müfettişin Türkçe, Matematik, Sosyal Bilgiler ve Fen Bilgisi alanlarında yetiştirilmesi amacıyla 17 - 22 Temmuz 2000 ile 24 - 29 Temmuz 2000 tarihlerinde hizmet içi eğitim kursu düzenlenmiştir. Öğretim Stratejileri ve Materyal Kullanımı Kursu Değerlendirme Semineri 17-29 Temmuz 2000 tarihleri arasında yapılmıştır.

3 bin ilköğretim müfettişi için;

- Eğitim Yönetimi (Temmuz 1998),
- Bilgisayar Okur-Yazarlığı (Mart 1999),
- Aktif Öğrenme ve Öğretme Stratejileri ve Materyalleri Kullanımı (Temmuz 1999) hizmet içi eğitim kursu düzenlenmiştir.

14. 1. 3. Bilgi Teknolojisi Koordinatörüne Yönelik Hizmet İçi Eğitim :

2 bin 296 Bilgi Teknolojisi Koordinatörü'ne, 1998 yılı Temmuz ayında “Bilgi Teknolojisi Koordinatörlüğü” konusunda hizmet içi eğitim verilmiştir. 250 eğitici Bilgisayar formatör öğretmen eğitimleri ise, 31 Temmuz – 25 Ağustos 2000 tarihinde Ankara’da yapılmıştır. Bu eğitim, mevcut bilgisayar formatörleri’nin eğitici

formatör olarak eğitilip, illerde Bilgi Teknolojisi koordinatörlerine eğitim vermesini ve böylece koordinatörlerin eğitimlerinin sürekli hale getirilmesini amaçlamaktadır

İlköğretim okulları (PIO) müdürlerine yönelik olarak; “Sağlık, Beslenme ve Temizlik” konularını içeren bir hizmet içi eğitim düzenlenmiştir. 8-12 Mayıs 2000 tarihleri arasında da, taşımali ilköğretim okullarına yönelik olarak bir hizmet içi eğitim semineri gerçekleştirilmiştir. 3-21 Temmuz 2000 tarihleri arasında 4 bin eğitim yöneticisi adayının hizmet içi eğitimleri tamamlanmıştır.

14.2. Teknoloji Destekli Eğitim :

Millî Eğitim Bakanlığına bağı her derece ve türdeki eğitim kurumlarında; kaliteyi ve öğrenci başarısını yükseltmek, yönetim ve eğitim personelinin yeterliliklerini artırıp, mesleki becerilerini geliştirmek, kaynak kullanımında daha etkili ve verimli olmak ve teknolojinin eğitimde etkin şekilde kullanımı amaçlanmaktadır.

Millî Eğitim Bakanlığı “Eğitimde Çağı Yakalama 2000” projesi adıyla ortaya koyduğu hedeflerde “**öğrenme merkezleri**” yaklaşımı ile istenen herkese , her yerde sürekli eğitim olanağı sunmayı esas almış ve bilgi teknolojileri konusundaki ulusal hedef ve politikasının çerçevesini, “**bilgi çağını yakalamak, bilgi ve teknoloji toplumu olmak için evrensel düşünen, ulusal davranan insanı yetiştirmek, insanımızın ve toplumumuzun rekabet gücünü sürekli arttırmak için eğitim sisteminin her kademesini teknoloji eğitimi ile desteklemek**” olarak özetlemiştir.

Bu doğrultuda MEB Bilgi İşlem Merkezine bir internet servis sağlayıcısı kurulmuş ve bilgisayar üzerinde MEB’in WEB sayfaları oluşturulmuştur. Bu site üzerinden açık öğretim öğrencileri, sınav sonuçları ile ilgili bilgileri almakta, öğretmen atamalarının son durumuna ulaşılmaktadır (elektronik posta ve benzeri hizmetler internet üzerinden sunulmaktadır).

Bilginin yaratılması, yönetilmesi, sunulması ve paylaşılmasında kullanılacak Bilgi Teknolojisi araçlarının uzun vadede eğitimimize yapacağı katkı göz önünde bulundurularak, eğitim teknolojileri alanında örgün ve yaygın eğitimde kullanılmak üzere her çeşit görsel-işitsel ve sayısal eğitim aracının üretilmesi, geliştirilmesi ya da üretilmiş olanların uyarlanması türünde hizmetler ile merkezi sistemle yürütülen resmi ve özel yerleştirme, bitirme sınav hizmetleri ve MEB'in merkez ve taşra örgüt birimlerinin bilgi işlem etkinliklerine ilişkin hizmetler yürütülmektedir

Bu kapsamda;

- Eğitim teknolojilerinin bireysel kullanıma yönelik eğitsel televizyon, radyo programları, ses ve görüntü kasetlerinin üretimlerinin yanı sıra, bu ürünlerin tümünü içeren etkileşimli uzaktan eğitim sistemlerinin geliştirilmesi ve uygulanması,
- Merkezi sistemle yürütülen resmi ve özel yerleştirme, bitirme, görevde yükselme sınavlarının yapılması,
- MEB merkez ve taşra örgüt birimlerinin bilgi işlem etkinliklerine ilişkin görev ve hizmetlerinin yürütülmesi,
- GAP bölge halkının eğitim ve kültür düzeyini yükseltmek amacı ile radyo ve televizyon programlarının hazırlanması, üretilmesi ve yayınlanması hizmetleri gerçekleştirilmiştir. Bilgisayarın ve genel olarak bilgisayar temelli ürünlerin gündelik hayatta yaygınlaşması ile bu araçların getirilmesi ile bu alanda öğretmenler, okul müdürleri, milli eğitim müdür yardımcıları, ilköğretim müfettişleri ve Bakanlık müfettişlerine yönelik olarak eğitimde bilgi teknolojisinin kullanımı seminerleri; MEB çalışanlarına yönelik bilgisayar kullanım kursları; öğretmenlere bilgisayar yazılım ve donanımlarını öğretmek üzere formatör öğretmen yetiştirme çalışmaları düzenlenmiştir

14.3. Eğitim Bölgeleri Ve Kurulları :

Eğitim Bölgeleri ve Eğitim Kurulları Yönergesi Müdürler Kurulu'nda görüşülerek kabul edilmiş ve 19.10.1999 tarih ve 400 sayılı Makam onayı ile yürürlüğe girmiştir.

14.3.1. Öğrencilere Sağlanacak Danışmanlık Hizmeti :

Okullarda rehber öğretmenin liderliğinde, değişik konularda iyi yetişmiş üyelerden kurulu bir servis aracılığıyla danışmanlık hizmeti verilir. Bu kapsamda, çeşitli danışmanlık programları hazırlanır, bunun için üniversiteler, ilgili kurum ve kuruluşlar ile velilerden de destek alınmalıdır.

14.3.2. Öğrenci Danışma Kurulu :

Başarılı ve belirli bir olgunluğa ulaşmış öğrencilerden oluşturulacak "Öğrenci Danışma Kurulu" ile hem bu öğrencilere görev sorumluluğu kazandırılmalı, hem de çeşitli sınıflarda uyum ve öğrenme zorluğu çeken öğrencilere destek sağlanmalıdır.

15. TÜRKİYE CUMHURİYETİ EĞİTİM SİSTEMİNİN YÖNETİM SÜREÇLERİ

15.1. Karar Süreci:

Türkiye eğitim sisteminde karar alma yetkisi hükümetin politikaları doğrultusunda Milli Eğitim Bakanlığındadır. Türkiye Cumhuriyeti Anayasasına göre

eğitim ve öğretim, Atatürk İlkeleri ve İnkılapları doğrultusunda, çağdaş bilim ve eğitim esaslarına göre devletin gözetim ve denetimi altında yapılır. Bu amaçlara aykırı eğitim ve öğretim yerleri açılmaz ve yapılamaz. Yüksek öğretim, Ortaöğretime dayalı, en az iki yıllık yüksek öğrenim veren eğitim kurumlarının tümünü kapsar. Y.Ö.K. (Yüksek Öğretim Kurulu) tarafından yönetilir. Milli Eğitim Bakanlığı eğitim ve öğretim hizmetlerinin devlet adına yürütülmesinden, gözetim ve denetiminden sorumludur.

15.2. Planlama süreci:

Türkiye de Milli Eğitimin gelişmesi iktisadi, sosyal ve kültürel kalkınma hedeflerine uygun olarak eğitim-insan gücü-istihdam ilişkileri dikkate alınmak suretiyle, sanayileşme ve tarımda modernleşmede gerekli teknolojik gelişmeyi sağlayacak mesleki ve teknik eğitime ağırlık verecek biçimde planlanır ve gerçekleştirilir.

Mesleklerin kademeleri ve her kademenin unvanı, yetki ve sorumlulukları kanunla tespit edilir ve her derece ve türdeki örgün ve yaygın mesleki eğitim kurumlarının kuruluş ve programları bu kademelere uygun olarak düzenlenir.

Eğitim kurumlarının yer, personel, bina tesis ve ekleri, donatım, araç, gereç ve kapasiteleri ile ilgili standartlar önceden tespit edilir, ve kurumların bu standartlara göre optimal büyüklükte kurulması ve verimli olarak işletilmesi sağlanır. Bu planlama Milli Eğitim Şuralarında alınan tavsiye kararları da göz önüne alınarak Milli Eğitim Bakanlığınca uygulanır.

K.K.T.C.
YAKIN DOĞU ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
EĞİTİM YÖNETİMİ DENETİMİ EKONOMİSİ VE PLANLAMASI
ANABİLİM DALI

TÜRKİYE CUMHURİYETİ İLE KUZAY KIBRIS TÜRK CUMHURİYETİ
EĞİTİM SİSTEMLERİNİN AMAÇ YAPI VE SÜREÇ BOYUTLARI
AÇISINDAN KARŞILAŞTIRILMASI

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Hazırlayan

Abdullah TUMAY

Danışman

Doç. Dr. Halil AYTEKİN

Lefkoşa – 2003

JÜRİ ÜYELERİNİN İMZA SAYFASI

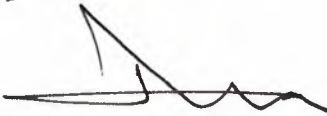
Eğitim Bilimleri Enstitüsü Müdürlüğü'ne;

Abdullah Tumay'a ait TÜRKİYE CUMHURİYETİ İLE KUZEY KIBRIS
TÜRK CUMHURİYETİ EĞİTİM SİSTEMLERİNİN AMAÇ, YAPI VE SÜREÇ
BOYUTLARI AÇISINDAN KARŞILAŞTIRILMASI adlı çalışma jürimiz tarafından
Eğitim Yönetimi, Denetimi, Ekonomisi ve Planlaması Anabilim Dalında YÜKSEK
LİSANS TEZİ olarak kabul edilmiştir.

Başkan : Prof. Dr. Levent KÖKER

Üye : Doç. Dr. Halil AYTEKİN

Üye : Yrd. Doç. Dr. Erdal GÜRYAY

ONAY

Yukarıdaki imzaların adı geçen öğretim üyelerine ait olduğunu onaylarım.

...../...../ 2003

Ahmet PEHLİVAN
Enstitü Müdür Yardımcısı

ÖNSÖZ

Türkiye Cumhuriyeti ile Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti eğitim sistemlerinin amaç, yapı ve süreç boyutları açısından karşılaştırılması ele alınmıştır. Eğitim sisteminin genel esasları ve temel ilkeleri ışığında; okul öncesi eğitim, ilköğretim, ortaöğretim, zorunlu eğitim ve yüksek öğretimin yapısı, amaç,yapı ve süreç boyutlar açısından irdelenerek ortaya konmuştur.

Bu araştırma beş bölümden oluşmuştur. Birinci bölüm “GİRİŞ “ , ikinci bölüm ” İLGİLİ ARAŞTIRMALAR “, üçüncü bölüm “YÖNTEM “ dördüncü bölüm “ BULGULAR VE YORUM “ ve beşinci bölüm ise; “ SONUÇ VE ÖNERİLER “ başlıkları altında incelenmiştir.

Yüksek lisans öğrenim boyunca deneyiminden yararlandığım, bilgisi, yapıcı eleştiri ve göstermiş olduğu hoşgörü, ilgi ve alakalarından dolayı Sayın Prof. Dr. Levent KÖKER’e, Yrd. Doç. Dr. Erdal GÜRYAY’a ve tez danışmanım Doç. Dr. Halil AYTEKİN’e , yardımlarını esirgemeyen sayın İdris DEMİRSÖZ’e ve sevgili eşime içten teşekkür ederim.

Lefkoşa, Mart 2003

Abdullah Tumay

İÇİNDEKİLER

Sayfa No:

Onay	ii
Önsöz.....	iii
İçindekiler.....	iv
Tablolar Listesi.....	xi
Özet.....	xii
Abstract.....	xiv

BÖLÜM I

Giriş.....	1
Başlıca Eğitim Felsefeleri.....	2
Daimicilik.....	2
Esasiyecilik.....	3
İlerlemecilik.....	3
Yeniden Kurmacılık.....	3
Politeknik Eğitim.....	4
Varoluşculuk.....	5
Programlandırılmış Eğitim.....	6
Atatürk'ün Eğitim Felsefesi.....	7
Ekonomi ve Eğitim İlişkileri.....	7
Araştırmanın Önemi.....	11
Araştırmanın Amacı.....	11
Sayıtlar.....	12
Sınırlılıklar.....	12
Tanımlar.....	12
Kısaltmalar.....	14

BÖLÜM II

İLGİLİ ARAŞTIRMALAR

1. Yurt İçinde Yapılan Araştırmalar.....	16
2. Yurt Dışında Yapılan Araştırmalar.....	17

BÖLÜM III

YÖNTEM

Araştırma Yöntemi.....	18
------------------------	----

BÖLÜM IV

BULGULAR VE YORUMLAR

1. T.C Coğrafi Yapısı.....	20
2. KKTC Coğrafi Yapısı.....	21
3. T.C Eğitim Yapısı.....	22
3.1. Milli Eğitimin Genel Amaçları.....	22
3.2. Milli Eğitimin Özel Amaçları.....	23
3.3. Milli Eğitimin Temel İlkeleri.....	24

3.3.1. Genellik ve Eşitlik.....	24
3.3.2. Ferdin ve Toplumun İhtiyaçları.....	24
3.3.3. Yöneltilme.....	25
3.3.4. Eğitim Hakkı.....	25
3.3.5. Fırsat ve İmkan Eşitliği.....	25
3.3.6. Süreklilik.....	25
3.3.7. Atatürk İnkılap ve İlkeleri ve Atatürk Milliyetçiliği.....	26
3.3.8. Demokrasi Eğitimi.....	26
3.3.9. Laiklik.....	27
3.3.10. Bilimsellik.....	27
3.3.11. Planlılık.....	27
3.3.12. Karma Eğitim.....	28
3.3.13. Okul ile Aile İşbirliği.....	28
3.3.14. Her Yerde Eğitim.....	28
4. KKTC Eğitim Yapısı.....	29
4.1. KKTC Milli Eğitim Sistemini Düzenleyen Genel Esaslar.....	29
4.1.1. Milli Eğitimin Düzenlenmesi ve Genel Amaçları.....	29
4.1.2. Milli Eğitimin Temel İlkeleri.....	30
5. T.C Eğitim Sisteminin Yasal Dayanakları.....	34
5.1. Eğitim Hakkının Korunması ve Sınıflandırılması.....	38
5.2. Atatürkçü Düşüncede Eğitimin Önemi.....	39
6. Kıbrıs Türk Federe Devleti ve Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyetinde Eğitimde Yaşanan Süreçler.....	41
7. KKTC Öğretmenler Yasası.....	42
7.1. Kamu Hizmeti Komisyonunun Görev ve Yetkisi.....	42
7.2. Öğretmenliğe Girişte Aranılan Genel ve Özel Nitelikler.....	43
7.3. Sözleşmeli Öğretmenlik.....	43
7.4. İlkokul Öğretmeni Olarak Atanacaklarda Aranılan Nitelikler.....	45
7.5. Müdür ve Müdür Muavini Olarak Atanacaklarda Aranılan Nitelikler.....	45
7.6. Öğretmenlerin Mesleklerinde Yükselmeleri İçin Aranılan Nitelikler.....	46
7.7. İlkokul Öğretmenlerinin Görevleri.....	46
7.8. Orta Mesleki ve Teknik Öğretim Okulu Öğretmenlerinin Görevleri.....	47

7.9. Bağılılık Ödeviyle İlgili Yasa.....	48
7.10.Mal Bildiriminde Bulunma Ödevi İle İlgili Yasa.....	48
7.11.Hayat Pahalılığı Alma Hakkı.....	48
7.12.On Üçüncü Maaş İkramiyesi İle İlgili Yasa.....	48
7.13.Giyecek Yardımıyla İlgili Yasa.....	49
7.14. Hediye Alma ve Çıkar Sağlama Yasağı İle İlgili Yasa.....	49
7.15.başka İş Yapma Yasağı İle İlgili Yasa.....	50
7.16.yaz Tatili İle İlgili Yasa.....	50
8. T.C ile KKTC Eğitim Sisteminin Genel Yapısı.....	50
8.1. T.C’de Örgün Eğitim.....	51
8.2. KKTC’de Örgün Eğitim.....	51
8.3. T.C’de Okul Öncesi Eğitim.....	51
8.4. KKTC’de Okul Öncesi Eğitim.....	53
8.5. T.C ‘de Zorunlu Eğitim.....	54
8.6. KKTC’de Zorunlu Eğitim.....	57
8.7. T.C’de İlköğretim.....	58
8.8. KKTC’de İlköğretim.....	58
8.9. T.C’de Ortaöğretim.....	61
8.9.1. T.C’de Mesleki Teknik Eğitim Alanında Ortaöğretim ve Yükseköğretim Kurumları Arasında Program Bütünlüğünün ve Devamlılığının Sağlanması.....	61
8.9.1.1.Mesleki Ve Teknik Liseler.....	62
8.9.1.2.Din Öğretimi Okulları.....	63
8.9.1.3.Özel Eğitim Kurumları.....	63
8.9.1.4.Ticaret ve Turizm Öğretim Okulları.....	64
8.10.KKTC ‘de Ortaöğretim.....	64
8.10.1. KKTC ‘de Ortaokullar.....	64
8.10.2. KKTC ‘de Liseler.....	66
8.10.3. KKTC ‘de Genel Liseler.....	66
8.10.4. KKTC ‘de Mesleki Teknik Öğretim.....	67
8.11.T.C’de Yükseköğretim.....	68
8.12.KKTC ‘de Yükseköğretim.....	70

8.13.T.C’de Yaygın Eğitim.....	71
8.14.KKTC ‘de Yaygın Eğitim.....	72
9. T.C’de Milli Eğitim Bakanlığı Örgütü.....	73
9.1. Merkez Örgütü.....	74
9.1.1. Bakanlık Makamı.....	74
9.1.2. Talim Terbiye Kurulu Başkanlığı.....	75
9.1.3. Ana Hizmet Birimleri.....	75
9.1.4. Danışma ve Denetim Birimleri.....	76
9.1.5. Yardımcı Birimler.....	76
9.1.6. Sürekli Kurullar.....	77
9.2. Taşra Örgütü Ve Şeması.....	77
9.3. Milli Eğitim Bakanlığının Görevleri.....	79
9.4. Eğitim Örgütlenme.....	80
9.5. Öğretmen Yetiştirme.....	82
9.5.1. Eğitim Fakültelerinde Öğretmen Yetiştirme Programlarının Yeniden Düzenlenmesi.....	82
9.5.2. Öğretmen Yeterlilik Göstergesi.....	83
9.5.3. Öğretmen Yetiştirme Türk Milli Komitesi.....	83
9.5.4. Okul Öncesi Eğitimi Öğretmen Yetiştirme Projesi.....	84
10. Öğretmenlere İlişkin Yapılan Yasal Düzenlemeler.....	84
10.1.Norm Kadro.....	84
10.2.Öğretmen Ataması ve Yer Değiştirmesi.....	85
10.3.Anadolu Liseleri Öğretmenlerinin Seçimi ve Atamaları.....	87
11. Taşımalı İlköğretim.....	87
11.1. Taşıma Merkezli İlköğretim Okullarının Özellikleri.....	88
11.2. Öğrencisi Taşınacak Okul ve Yerleşim Birimlerinin Özellikleri.....	88
12. Yatılı İlköğretim Bölge Okulları ve Pansiyonlu İlköğretim Okulları.....	89
12.1.Bölgelere Göre YİBO ve PİO’lar	90
13. Eğitime Katkı Payı.....	91
14. Temel Eğitim Programları.....	93
14.1.Hizmet İçi Eğitim.....	95
14.1.1. Öğretmenlere Yönelik Hizmet İçi Eğitim	95

14.1.2. İlköğretim Müfettişlerine Yönelik Hizmet İçi Eğitim.....	96
14.1.3. Bilgi Teknolojisi Koordinatörüne Yönelik Hizmet İçi Eğitim.....	96
14.2. Teknoloji Destekli Eğitim.....	97
14.3. Eğitim Bölgeleri ve Kurulları.....	99
14.3.1. Öğrencilere Sağlanacak Danışma Hizmeti.....	99
14.3.2. Öğrenci Danışma Kurulu.....	99
15. T.C Eğitim Sisteminin Yönetim Süreçleri.....	99
15.1. Kara Süreci.....	99
15.2. Planlama Süreci.....	100
15.3. Örgütlenme Süreci.....	101
15.4. İletişim Süreci.....	101
15.5. Koordinasyon Süreci.....	102
15.6. Denetim ve Değerlendirme Süreci.....	102
16. T.C İle KKTC Eğitim Sisteminin Karşılaştırması.....	103
16.1. Amaç Boyutu.....	103
16.2. Yapı Boyutu.....	104
16.3. Süreç Boyutu.....	105

BÖLÜM V

SONUÇ VE ÖNERİLER

Sonuçlar.....	106
Öneriler.....	109
KAYNAKÇA.....	111
EKLER.....	115

EK-1. T.C. ile K.K.T.C. Arasında Yapılan Protokoller.....	116
---	-----

EK-2. K.K.T.C. Milli Eğitim Bakanlığı Örgüt Şeması.....	137
EK-3. K.K.T.C deki Okul Öncesi Eğitim, İlköğretim, Orta öğretim ve Yüksek Öğretim Şeması (Eğitim Sistemi).....	138
EK-4. Türkiye Eğitim Sistemi.....	139

TABLOLAR LİSTESİ

Tablo :

sayfa No:

1. Okul Öncesi Eğitim (1993-1998).....	53
2. Özel İlkokullar (1997-1998).....	60
3. Devlet Ve Özel İlkokullar (1993-1998).....	60
4. Özel Ortaokullar (1997-1998).....	65
5. Özel Ve Devlet Ortaokulları (1993-1998)	66
6. Genel Liseler (1993-1998).....	67
7. Yaygın Eğitim (1993-1998).....	73
8. Milli Eğitim Müdürlüklerinin Başlıca Görevleri.....	78
9. İl ve İlçe Milli Eğitim Müdürlüklerinde Bulunması Gereken Başlıca Bölümler.....	78
10. 2000-2001 Öğretim Yılında Bölge Bazında Okul ve Yatılılık Oranına Göre YİBO ve PİO' lar.....	90
11. 4306 Sayılı Yasanın Geçici Birinci Maddesi Uyarınca Toplanan Eğitime Katkı Payı Miktarları.....	92
12. Temel Eğitim Malzemeleri.....	95

ÖZET

Bu araştırmada T.C. ile K.K.T.C. eğitim sistemlerinin amaç,yapı ve süreç boyutları açısından karşılaştırılarak ortak ve farklı boyutlarının ortaya çıkarılması amaçlanmıştır.

Buna göre; her iki devletin öncelikle sosyo-ekonomik ve kültürel yapısının daha iyi anlaşılabilmesi için; bulundukları bölge ve coğrafi yapıları ele alınmıştır. Ekonomik yapılarına da kısaca değinilerek kişi başına düşen milli gelirleri de göz önüne alınarak eğitim sistemleri karşılaştırılmıştır. Bu karşılaştırmada Milli Eğitim Sistemlerini düzenleyen genel esasları, Milli Eğitimin Genel Amaçları, Özel Amaçları ve Temel İlkeleri irdelenmiştir. Bu incelemede Milli Eğitimin Genel Esasları ve Temel İlkelerin de pek farklılık görülmemektedir. En çok dikkat çeken ortak özellik ise; genel amaçların da birinci maddesini oluşturan “ Atatürk İlke ve İnkılapları ile yurttaşlar arasında bir fikir ve duygu ortaklığını amaçlayan, çağdaşlaşmayı hedefleyen ve Türk Milletini Milli bilince vardırان Atatürk Milliyetçiliğine, demokrasi, sosyal ve hukukun üstünlüğü ilkelerine bağlı, bunları koruyan ve geliştiren yurttaşlar olarak yetiştirmek “ ilkesi yer almaktadır.

T.C ile K.K.T.C. Milli Eğitim Sisteminde okul öncesi eğitim, ilköğretim, orta öğretim ve yüksek öğretim yapıları ele alınmıştır. Zorunlu eğitimin K.K.T.C. de 9 yıl olduğu, T.C. devletinde ise 8 yıl olduğu görülmektedir. T.C. de ilkokul ile orta okul birleştirilmiş, K.K.T.C. de 1. yıl okul öncesi, 5 yıl ilkokul ve 3 yıl da orta okul olarak toplam 9 yıl zorunlu eğitim kapsamındadır. Türkiye’deki üniversitelere girmek için Ö.S.Y.M. sınavında başarılı olup, almış oldukları puan sıralamasına göre bir bölüme kayıt olabilmekte, K.K.T.C. de ise Ö.S.Y.M. de başarılı olanlar veya üniversitelerin kendilerinin yapmış oldukları imtihanlarda başarılı olan öğrencileri almaktadır.

K.K.T.C. de sınıf öğretmenleri Atatürk Öğretmen Koleji mezunları görevlendirilmekte, orta eğitim öğretmenleri de üniversitelerin eğitim fakültelerinden mezun olanlar atanmaktadır. T.C. ise, öğretmenler; eğitim fakültelerinden mezun olanlar öğretmen olarak görev almakta, zorunlu hallerde farklı fakültelerden mezun olanlarda ihtiyaca göre formasyon alanları da öğretmen olarak görevlendirilmektedir.

Türkiye’de karar yetkileri Milli Eğitim Bakanlığına ait olmasına rağmen K.K.T.C. de ise; Milli Eğitim Bakanlığı, Kamu Hizmetleri Komisyonu ve Öğretmenler Sendikası arasında paylaşılmıştır.

T.C. ile K.K.T.C. arasında çeşitli zamanlarda yapılan özel sosyo-ekonomik ve kültürel antlaşmalarla eğitimin; çağdaş, uygarlığın yapıcı, yaratıcı, seçkin bir yapıya ulaşmasına yönelik çalışmalarda mevcuttur.

ABSTRACT

This research compares the national educational systems of both Turkish Republic and T.R.N.C. the compares is about the aim, structure and process. The common and different aspects have been studied.

In order to understand the socio-economic and cultural structure of both two states, their region and geography were studied. The two education systems have been compared by taking their economic structures and national incomes per person. In this research the general conditions that arrange the national education systems, the general aims of national education, special aims and fundamental principles have been studied. There are no differences concerning the general principles and fundamental principles. The common characteristic that most draws attention, the first item of general principles "the aim to produce common Turkish National feeling and thinking among the citizens by teaching them Atatürk's Principles and Reforms, the purpose to reach contemporary status, to arouse Turkish national consciousness and Atatürk's nationalism obedient to social and legal supremacy and the principle to educate individuals who protect and develop these aspects.

In the Turkish Republic and T.R.N.C. national education system we studied pre-school education, primary, secondary and higher education. Compulsory education in T.R.N.C. is 9 years and in Turkish Republic 8 years. In Turkey primary and secondary education has been united where in T.R.N.C. 1 years pre-school education, 5 years primary, 3 years secondary, 9 years total compulsory education. In order to enter to a university in Turkey, a student must achieve he O.S.Y.M. exam the points obtained in this exam is taken into consideration when applying to a department of a university. In the T.R.N.C. you should to pass the entrance exam of that university or be successful at the O.S.Y.M. exam.

The class teachers in the primary schools in the TRNC are graduates of the Atatürk's Teachers Teaching College. In the secondary, teacher graduated from the education faculties are teaching. In Turkey the teachers graduated from the education faculties, when compulsory graduates of different faculties, trained to be teachers are teaching.

In Turkey decisions about education are made they the National Ministry of Education where in TRNC the National Ministry of Education, Public Services Commission and Teachers Trade Unions decide.

Socio-economic and cultural agreements signed between Turkey and TRNC at different times help develop education, take it to contemporary, creative, modern and exclusive structure and started in the world.

BÖLÜM 1

GİRİŞ

Bu bölümde; araştırmanın önemi, amacı, sayıtlar, sınırlılıklar, tanımlar ve kısaltmalar verilmiştir.

Türkiye Cumhuriyeti ile Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti eğitim sistemleri arasındaki farklılıklar ve benzerlikler karşılaştırılmadan önce bu iki ülke arasındaki eğitim durumunu etkileyeceği düşünülen bazı temel özelliklerin incelenmesinde fayda görülmektedir. Sosyo-ekonomik kültürel ve coğrafi konumu ülkelerin eğitim sisteminin yapısını etkilemektedir. Aynı zaman da yüzölçümü nüfusunu da göz önünde bulundurulmalıdır. Bunun yanında eğitim sisteminin düzenlenmesinde; eğitimin genel amaçlarını, özel amaçlarını ve temel ilkeleri eğitim sistemlerinin temelini oluşturmaktadır. Her iki ülkede “ Atatürk İlke ve İnkılaplarının, Atatürk Milliyetçiliğine bağlı, Türk Milletinin milli, ahlaki, insani,manevi ve kültürel değerlerini benimseyen, koruyan ve geliştiren ,ailesini, vatanını, milletini seven ve daima yüceltmeye çalışan, insan haklarına, demokratik, laik ve sosyal bir hukuk devleti olarak, ülkesine karşı, görev ve sorumluluklarını bilen ve bunları davranış haline getiren, Türk Ulusuna, öz yurduna ve ailesine güçlü bağlarla bağlı, barışçı ancak haklarını korumasını bilen, bir yandan yurdunda refah ve mutluluğu arttırmak, diğer yandan toplumsal birlik ve bütünlük içinde ekonomik sosyal ve kültürel kalkınmayı destekleyip hızlandıran, toplumunu ve ulusunu çağdaş uygarlığın yapıcı ,yaratıcı ve seçkin bir ortağı yapmak isteyen ve bu istek doğrultusunda sürekli çaba gösteren yurttaşlar olarak yetiştirmeyi amaçladığı görülmektedir”.

Eğitim, kişiye istendik davranışlar kazandırma süreci olduğuna göre, Eğitimin nesnesi insandır. İnsan aynı zamanda felsefenin de konusudur. İnsana bakış açısı eğitim sisteminin tüm öğelerini etkilemektedir. Yani hangi felsefi eğitim akımı alınırsa insana öyle bakılır ve eğitim sistemi ona göre düzenlenir. Eğitim, ekonomik, politik ve toplumsal sistemlerin bir alt sistemidir. Bu bağlamda eğitimdeki felsefe,

ekonomik, politik ve toplumsal sistemlerin felsefesiyle aynı olmalıdır; çünkü eğitim; politik, ekonomik, toplumsal sistemlerinin istediği insanları yetiştirmek üzere işe koşulmuştur.

Başlıca Eğitim Felsefeleri:

Daimicilik (Perennialism):

İdealizm ve realizmi temel alan insan doğasının aynı olduğunu ve değişmeyeceğini kabul eden klasik bir eğitim felsefesidir. Bu felsefe ahlak ve değerler için de geçerlidir. Bu görüş eğitimde gelişmeyi kabul etmez (Ankay, 2001: 130). Aktarılabacak kültürel değerler kişiyi evrensel gerçeğe yöneltmelidir; çünkü bu gerçek hep aynıdır ve hiç değişmez.

Sınıf ortamında ders işlerken “Sokratik tartışma” ve tümdengelim kullanılmalı, öğretmen örnek olmalıdır. Öğrenci öğretmeni taklit ederek öğrenecektir. Ayrıca tüm doğrular doğuştan insan aklında vardır. Öğretmen Sokratik tartışmayla bunları öğrenciye bulduracaktır. Okulun görevi evrensel bilgileri yeni kuşaklara aktarmaktır. Sınavlar ezbere dayanmamalı, öğrencinin aklını kullanıp kullanmadığını ölçecek biçimde düzenlenmelidir. Gerçek yaşamı değil ideal yaşamı kapsayan sorular sorulmalıdır(Sönmez,2000: 41-42).

Esasicilik (Essentialism):

Esasicilik genellikle realist felsefeye dayanır. Gerçek dünyayı aklımızı kullanarak, deney ve gözlem, araştırma yaparak öğreniriz. Bunu öğrenirken tümevarımı kullanabiliriz. Tek tek olgulardan giderek genel ve geçerli mutlak, değişmez bilgiye ulaşabiliriz. İnsan aklı doğuştan boştur. Tüm bilgiler sonradan

öğrenilir. Bunun için öğrencinin ders işlenirken soru sorması olanaksızdır. O yalnız öğretmeni dinleyecek, onun dediklerini hiç itiraz etmeden yapacak, bilgileri ezberleyecektir. Her insan her şeyi öğrenemez. Eğitim sıkı ve zor iştir. Disiplin ve çaba ister. Öğrenme işinden öğrenci sorumludur. Öğretmen öğretmek zorunda değildir. Öğretim ortamında kurallara uymayan öğrenci cezalandırılır. Dayak bir eğitim aracıdır. Bu yaklaşımda konular ve öğretmen merkezde, öğrenci ikinci plandadır. Öğrenci hiçbir bilgi ve beceriyle doğuştan donanık olmadığından, öğretmenin dediklerini ezberlemek, yapmak, tekrarlamak zorundadır. Sınama durumlarında öğretmen derste yapıp çözdüklerini, kitapta bulunanları, işlediklerini sormalı ve öğrencilerden aynısını istemelidir. Kitapta olmayan, derste anlatmadıklarını öğretmen soramaz.

İlerlemecilik (Progressivism):

İlerlemecilik pragmatik felsefeye dayanır ve onun eğitime bir yansıması olarak kabul edilir. “Sürekli değişmeye açık olma, doğa ve toplumdaki değişmeyi denetleyip yeniden yaratmayı sağlama, demokrasiye gerçekleştirme ve yaşatma hem toplum hem de kişiyi dengede tutma, hiçbir bilgiyi mutlak doğru kabul etmeme, sürekli değişen bir yaşamı temele alma, bağımsız, girişken, yaratıcı, demokratik insan yetiştirme, sorumluluk alan, kişiyi toplumun ehliyetli, verimli ve güçlü üyesi yapma vb” olabilir. Eğitim yaşamın kendisidir; yaşama hazırlık değildir. Bu nedenle okullarda her türlü derse yer verilmelidir. Yaşamda hangi meslekler varsa, hangi sorunlar bulunuyorsa, hepsi okullarda yer almalı ve öğrencide yaşama gitmelidir; çünkü konular amaç değil, birer araçtır. Konular, dersler, öğretmen değil; tersine öğrenci merkeze alınmalıdır; çünkü eğitilecek odur. Hiçbir zaman zora, cezaya baş vurulmamalıdır. Öğretmen yalnızca yol gösterici olmalıdır (Sönmez, 2000:46-47).

Yeniden Kurmacılık (Reconstructionism):

İlerlemeci görüşe birçok yönleriyle benzeyen bu felsefe bilim ve teknikteki kimi gelişmelerin bunalımlara neden olduğunu, yaşamı tehdit ettiğini ve eğitimi bu kültürel krizden kurtulma aracı olarak görür (Şişman , 2000: 100).

Dünya uygarlığı; sevgiye, işbirliğine dayanmalı ve yaşam her saniye yeniden kurulmalıdır. Eğitimin hedefleri; “ Dünya uygarlığını kurma, barışı ve insanlığın mutluluğunu sağlama, uygulama yoluyla değişmeyi gerçekleştirme, sevgi, işbirliği, dinamik denge, vb. değerleri kişiye kazandırma “vb. olabilir. Eğitimde yalnız günlük yaşamı değil, gelecek de düşünülmelidir. Bunun için olmuş ve olabilecek her türlü olgu ve olaylar sınıf ortamına getirilmelidir.

Yeniden kurmacılıkta önemli olan hedeflerdir. Bu nedenle dersler ve içerik hedeflere göre düzenlenmelidir; çünkü bunlar araçtır. Yeniden kurmacılıkta, eğitimin görevi, toplumu sürekli yeniden şekillendirmek ve kurmaktır. Bunun için okul açık seçik bir biçimde toplumu değiştirme ve kurmayı sağlayacak yetişekler geliştirmeli ve uygulamaya koymalıdır. temel sorumluluk öğretmen ve okuldadır. Sınıf ortamı demokratik olmalıdır. Hedeflere hizmet eden her türlü düşünce, görüş ve savlar eğitim ortamına getirilmeli, öğrencilerin tartışarak sonuca varmaları sağlanmalıdır. Eğitim ortamına öğrenciler etkin bir biçimde katılmalı, ceza kesinlikle kullanılmamalıdır. Sorular öğrencilerin eleştirisel düşünmeyi ve bilimsel yöntemi kullanıp kullanmadıklarını ölçecek nitelik ve nicelikte ve gelecekteki olası doğal ve toplumsal sorunlar ve bunların çözümleri ile ilgili olmalıdır. Sınavlar öğrencilerin gizil yeteneklerini geliştirmek ve onları uygun yetişeklere yerleştirmek için kullanılmalıdır.

Politeknik Eğitim:

Marxist felsefeyi temel alır. Arkhe madde, maddedeki çelişki ve onun doğurduğu gelişmedir. Eğitim bu çelişkiyi en aza indirme ve üretimde bulunma süreci olarak tanımlanabilir. Eğitimin hedefleri “Sınıfları ve her türlü sömürüyü ortadan kaldırma, insanlar arasında kardeşliği, barışı adaleti, eşitliliği, mutluluğu vb. sağlama, diyalektik akıl yürütmeyi işe koşma, doğaya egemen olup onu değiştirme ve üretimde bulunma tüm olgu ve nesnelerin birbirleriyle ilişkisi olduğunu kavrama

vb.” olabilir. Okullarda doğa ve toplum bilimlerine, iş ve teknik, beden eğitimi, sanat derslerine yer verilmelidir. Temele poli-teknik dersler alınmalıdır. Derslerin içeriği Marxist düşünceyi gerçekleştirecek nitelikte olmalıdır. Uygulamayla kuram endüstriyle iç içe olmalıdır. Okul bir endüstri kurumu, üretim merkezi olmalıdır; çünkü eğitim üretim içindir. Bilimsel yöntem kullanılmalı ve yaparak yaşayarak öğrenilmelidir. Kolektif bilinç oluşturmak için, birlikte çalışma ve üretimde bulunma etkinliklerine yer verilmelidir. Eğitim ortamında karakter eğitime yer verilmelidir. Bunun için yurttaşlık eğitimi işe koşulmalıdır. Toplum doğadaki olgu ve olayların birbirlerinden kopuk olmadıkları, birindeki değişme ve gelişmenin diğerlerini de etkilediğini gösteren durumlar eğitim ortamına getirilmelidir. İdeolojik eğitim yapılmalıdır. Kişilerin bedensel ve sanatsal açıdan yetiştirilmesi sağlanmalıdır. Herkes bir sportif ve sanatsal etkinliğe katılmalıdır. Politeknik eğitimin sınama durumlarında, öğrencinin diyalektik akıl yürütmeyi kullanıp kullanmadığını, kuram ve uygulamadaki başarısını, komünist görüşü benimseme ve savunma derecesini, kolektif çalışma gücünü, topluma katkısını, spor ve sanattaki başarısını ölçecek uygulama ve kuramı birlikte kullanıp kullanmadığını ölçecek sorular sorulmalıdır.

Varoluşculuk (Existentialism):

Bu eğitim akımı varoluşçu felsefeye dayanır. Bu felsefeye göre arkhe genellikle tek tek her bir insandır. İnsan kendi kendini yaratan tek varlıktır. İnsanda varoluş özden önce gelir. Eğitim, insanı sınır durumuna getirme süreci olarak tanımlanabilir. Bu ancak açık okul sistemi ile başarılabilir. Eğitimin hedefleri ise; “insanın kendi kendisini yaratmasını sağlama, insan yaşama başlamadan yaşamın olmadığını benimseme, tek tek her insanın kendi varoluşunu gerçekleştirmesini sağlama, kişiyi sınır durumuna getirme, özgür eylemde bulunma, seçme ve seçtiklerinden sorumlu olma, toplumsal değerlerden kurtulma, anı yaşama, bilginin öznel olduğunu kabul etme vb. toplumsal bilimlere, sanat ve felsefeye ağırlık verilmelidir. Bilgi objektif ve kesin değildir. Bilgi insanın yaşamı süresince benimsediği tasarılarının ve yaşantılarının sonucu oluşur. Özgürlük seçme,eylemde

bulunma ve yaptıklarından sorumlu değildir. Öğrenci istediği dersi ve öğretmeni seçebilmeli, istediği zaman bırakabilmelidir. Bu durum açık okul sisteminde vardır, geleneksel okul sistemlerinde yoktur. Yetişekler kişinin kendi kendini özgürce gerçekleştireceği olanakları ve fırsatları ona sağlamalıdır. Çok değişik yetişekler bulunmalı, öğrenci bunlardan istediğini seçebilmelidir.

Öğrenci bir bütün olarak ele alınmalıdır; çünkü o, hem yaşayan bir gerçeklik, hem de olabilecekleri içinde taşıyan bir potansiyeldir. Yani kişinin ne olduğu ile eylemleri arasındaki bağ, onun yaşayan gerçekliğidir. İnsanın kişiliği eğitimin etki alanının dışındadır. Oysa karakterin biçimlendirilmesi eğitimin görevidir. Eğitim ortamında temele genellikle tek tek her öğrenci alınmalıdır; çünkü kişi her değer üstündedir. Geçmiş ve gelecek değil, an önemlidir. Meslek eğitime küçük yaşta başlanmamalıdır; özellikle de uzmanlaştırıcı bir meslek eğitimi verilmemelidir. Kişi işi mesleği özgürlüğünün gelişiminde bir araç olarak kullanılmalıdır. Varoluşçu eğitimin sınama durumlarında, öğrencinin kendi varoluşunu gerçekleştirip gerçekleştirmediğini yoklayan, sezgiye dayalı, özgürce seçim yapıp yapmadığını, sorumluluk duyup duymadığını, yaratıcılığı ortaya koyup koymadığını vb. sorular sorulabilir.

Programlandırılmış Eğitim:

Bu eğitim akımı olabirlik felsefesine dayanabilir. Olabirlik görüşüne göre "Her türlü bilgi şimdilik ve olmaz olamaz" önermeleri temele alınabilir. Her şey olabilir. Olmaz; olamaz. Şu olur, bu olmaz, bu doğru, iyi, güzel; ama bunlar yanlış, kötü ve çirkindir denilemez. Her şey, her zaman, her durumda ve koşulda olabilir.

Programlandırılmış öğretimde; bir saatlik derste dinleme, görme, konuşma, tartışma, yazıyla, resimle, çamurla, hamurla vb. ifade etme, uygun ve değişik akıl yürütme yollarını kullanma, anket, görüşme, gözlem, resim, afiş, pano vb. yapma, resimlerle, filmlerle desteklenmiş ortamlar sunma,rol ve yaratıcı drama ile

öğrendiklerini sınıf ortamında gösterme, davranışları içeren şarkıları yazıp besteleme ve söyleme, arkadaşlarıyla birlikte çalışma, öğrendiklerini sergileme, sezgilerini kullanma ve bunları hedef davranışları kazandıracak biçimde düzenleme etkinliklerine yer verilmiştir. İçerik ve dersler her an değişebilir. Farklı dersler ve içerikler gelebilir. Sunulan bilginin doğruluk değeri her an değişebilir. Tek bir öğrenme-öğretme stratejisi, kuramı, yöntemi, tekniği ve taktiği ile tüm öğrenmeler sağlanamayabilir. Okul ve öğretmen olmadan da kişiye istendik davranışlar kazandırılabilir. Hatta eğitime gerek kalmayabilir. Tüm istendik davranışlar kişiye daha doğmadan enjekte edilebilir (Sönmez, 200: 41-58).

Atatürk'ün Eğitim Felsefesi:

Atatürk eğitimde eklektik sistemi benimsemiştir. Eklektik sistem farklı farklı felsefi sistemlerin doğru olan yönlerini alıp yeni bir sistem oluşturmaktır. Bu farklı felsefeler hümanizm, pozitivizm ve işlevselciliktir. Eğitim yoluyla, farklı uluslar birbirlerine düşmanlığı aşılamamalı, eski dönemin boş inanışlarından uzak, Doğu ve Batının doğru olan felsefeleri temele alınmalı, bilimsellik, devrimcilik, ulusalcılık, bağımsız ve çağdaşlık, uluslar arası ilişkilerde barışçılık hedeflenmelidir.

Atatürkçü eğitimde öğretmen önemli bir faktördür. Ancak öğretmenin işleri klasik görüşlerden farklı olarak, öğrenciye de aktif bir rol verilmelidir nitekim, Atatürk işlevselci, pragmatist felsefelerin temsilcisi olan John Deweyi, 1924 yılında, Türk eğitim sistemine yön vermesi için Türkiye'ye davet etmiştir (Ankay, 2001: 131).

Ekonomi ve Eğitim İlişkileri:

Ekonomik olaylar arasında neden-sonuç ilişkilerini bilimsel kurallara bağlamaya çalışan ekonomi; kıt kaynakların insanların sonsuz gereksinimlerini

karşılayamaması nedeniyle ortaya çıkan, kaynakların kullanılması ve artırılması ile ilgili sorunları inceleyen bir bilimdir. Kaynakların, gereksinimleri karşılayabilmesinin yolu, üretim yapılmasıdır.

Eğitimin amacı ise, bireylerin tutum ve davranışlarında değişiklik yapmaktır. Bireyde oluşturulacak istendik davranışların toplumun, ekonominin ve bireyin beklentilerine uygun olması gerekir. Diğer yandan eğitimin toplumsal, siyasal ve ekonomik olmak üzere üç önemli görevi vardır. Eğitim sisteminin sınırları, çevresindeki ekonomi, sağlık, askeri vb. sistemlerin sınırları ile belirlenmektedir.

Bu sistemlerle etkileşim içinde olan eğitim sistemi, ekonomik sistemle de yakın ilişki içindedir. Bu ilişki, iki önemli noktada yoğunlaşmaktadır. Birincisi, eğitim sisteminin ekonominin ilke ve kurallarına göre işlemesi beklenir. İkincisi de eğitimin ekonominin gereksinim duyduğu nitelikteki ve nicelikteki insan gücünü yetiştirmesi gerekir. Bu da bireylere tutumluluk, diğer bir deyişle iyi üretici ve iyi tüketici olabilme özelliklerinin kazandırılması; bireylere bir mesleğin tutum ve davranışlarının kazandırılması olmak üzere iki amaca yöneliktir.

Diğer bir açıdan yaklaşıldığında, bir ülkede uygulanan ekonomik sistem, yönetim sistemi ve eğitim sistemi arasında çok sıkı bir ilişki vardır. Ekonomik sistem, ülkenin yönetim ve eğitim sistemlerini belirler. Eğitim sistemince yetiştirilecek insan tipi de, o ülkenin ekonomik sistemine uygun olmak zorundadır. Hiçbir sistem kendisinin devamını sağlamayacak bir insan tipi yetiştirmek istemez. Bu çerçevede bir ekonomik sistem olarak kapitalizmin uygulandığı bir ülkede eğitim sisteminin sosyalist insan tipinin yetiştirmediği gözlenmektedir. Bunun tersi de geçerlidir. Buradan da bir ülkede uygulanan ekonomik sistem ile eğitim sisteminin ne kadar birbiriyle bağlantılı olduğu görülmektedir (Karakütük, 2000: 114).

İlkel toplumlarda ekonomi avcı ve toplayıcı niteliktedir. Böyle bir toplumda ekonomi, beden gücüne dayalıdır. Bu gücün eğitilmesi ise aile ve akraba içinde olur. Avcılığa ilişkin bilgi, beceri ve teknikler, aile kurumunda öğretilir. Okul denen bir kuruma bir gereksinim yoktur. Çocuk, ekonomik sisteme katkıda bulunması ve kendi

yaşamını sürdürebilmesi için gerekli davranışları aile içinde kazanır. Bu da onun için yeterlidir. Daha sonraki aşama olan ve ekonomisi tarıma dayalı toplumlarda isebeden gücünün yerini hayvan gücü almıştır.

İnsanların doğadan daha iyi yararlanmalarını sağlayan “Teknoloji” gelişmeye başlamıştır. Tarımda teknolojiye dayalı üretim araçlarının kullanılması ile birlikte bu araçların yapım ve onarımı ile uğraşan “Zanaatkarlık” konumu ortaya çıkmıştır. O halde zanaatkarların yetiştirilmesi sorunu ile karşı karşıya gelinmiştir. Bunları kim yetiştirecekti ? Toplumun ihtiyacı olan zanaatkarların yetiştirilmesi için mesleğinde usta olanlar, kendilerine yardımcı olarak seçtikleri kişileri eğitme işlevini üstlenmişlerdir. Böylece ustalar, çıraklara, bilmeleri gereken bilgi ve becerileri aktarmakla görevlendirilmişlerdir. Yani gençler, işyerinde eğitilmişlerdir ki buna yaygın eğitim diyoruz. Usta- çırak ilişkisi olarak nitelenen bu ilişki, daha sonra, “örgün eğitim” biçimine dönüşmüştür. Tarımda üretim araçlarının gelişmesi ile üretimde artış sağlanmış ve artık ürün elde edilmiştir. Böylece, elde edilen bu artık ürünün dağıtımı ile uğraşan “Tüccar” konumu gündeme gelmiştir. Ekonomideki bu gelişmeler, giderek örgün eğitim kurumlarını gerektirmiştir. Bu durumda okuma, yazma, muhasebe gibi temel becerilere sahip insan gücü yetiştiren ilk ve orta düzeyde okullar açılması gerekmiştir.

Sanayi toplumuna gelindiğinde ise örgün eğitim kurumlarına olan talep daha fazla olmuş ve tüm örgün eğitim kurumları okul biçiminde gelişmiştir. Ekonomik sistemde tarım işçisinin yerini fabrika işçisi almıştır. Fabrika işçilerinin en azından okuma yazma bilme gerekliliği, ilköğretimin yaygınlaşmasını sağlamıştır. Aile büyüklerinin ev dışında çalışmaya başlamaları da aile içi eğitimi aksatmıştır. Böylece, eğitim kurumları çoğalmış ve önem kazanmıştır. Daha sonra, giderek karmaşılaşan sanayisel, toplumsal yapı uzmanlık gereksinimini arttırmış ve yüksek okulların, üniversitelerin gelişmesine yol açmıştır.

Sanayi sonrası toplumlarda ise insan gücünün yerini makineler almıştır. Nitelikli insan gücü ve teknolojik gelişmelere katkıda bulunacak beyin gücüne

gereksinim duyulmuştur. Bu hususta yüksek öğretim kurumlarının önemini daha da arttırmıştır.

Toplumların ekonomik etkinlikleri ve bununla ilişkili etkinlikleri gerçekleştirecek insan gücünün niteliğinin değişmesi, eğitim kurumlarının gelişmesi ve değişmesine yol açmıştır. Eğitim kurumları da, yetiştirdiği insan gücüyle teknolojinin ve ekonominin gelişmesine katkıda bulunmuştur. Eğitilmiş insan gücü, ekonomik büyümeyi, teknolojik gelişmeyi, doğal kaynakların ve sermayenin en iyi ve akılcı biçimde kullanılmasını etkilemiştir. Eğitim kurumları, ekonomik kurumların gereksinimi olan nicelik ve nitelikteki insan gücünü yetiştirmekle toplumun ekonomik kalkınmasına katkıda bulunmuştur. Eğitilmiş insan gücü sayısı ile gereksinim duyulan insan gücü sayısının dengeli olması gerekir (Tezcan, 2000:68-69).

Türkiye’de eğitim, ilköğretimden üniversiteye kadar kamusal mal olarak görülmekte ve eğitim harcamaları devletçe karşılanmaktadır. Ancak 2547 sayılı Yükseköğretim Kanunu, yükseköğretimi yarı kamusal bir mal olarak görmekte ve öğrencilerin de katılımını sağlayan bir kısmi finansman uygulaması öngörmektedir.

1996-2000 dönemini kapsayan Yedinci Beş Yıllık Kalkınma Planına göre, eğitim ve sağlık Türkiye için en öncelikli iki sektördür. Bununla birlikte, ekonomik tasarruf kararları ile, ilk olarak eğitim harcamaları sınırlandırılmaktadır. Oysa bir ülke eğitime kaynak ayırmadan kalkınabilseydi, hiçbir ülke kıt kaynaklarından önemli bir bölümünü eğitim sektörüne ayırmazdı. Ekonomiye yapılmış yatırımların etkisine sahip olan eğitim harcamaları, insan kaynağına yapılmış yatırım olarak kabul edilmektedir. Çeşitli ülkelerin eğitim sektörüne ayırmış olduğu parasal kaynakların önemli bir göstergesi, kamu eğitim harcamalarının GSMH içindeki oranıdır. En son verilere göre bazı ülkelerde bu oran % olarak şöyle gerçekleşmiştir: İsveç 8.3, Danimarka 8.2, Finlandiya 7.6, Norveç 7.5, Kanada 7.0, Fransa 6.1, İrlanda 5.8, Avusturya 5.7, Suudi Arabistan 5.5, Portekiz 5.5, ABD 5.4, Çek Cumhuriyeti 5.4, İngiltere 5.4 İsviçre 5.3, Hollanda 5.2, İspanya 4.9, Almanya 4.8, İtalya 4.7, Suriye 4.2, Rusya Federasyonu 4.1, Lüksemburg 4.1, İran 4.0, Japonya 3.6, Bulgaristan 3.3,

Belçika 3.2, Yunanistan 3.0, Türkiye 2.2. bu ülkeler içinde en son sırada yer alan Türkiye'nin bu oranı % 5 ' ler düzeyine bir an önce çıkarmaya çalışmalıdır (Karakütük, 2000:125-126)

Araştırmanın Önemi:

Bu araştırmada Türkiye Cumhuriyeti eğitim sistemi ile Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti eğitim sisteminin amaç,yapı ve süreç boyutları açısından karşılaştırılması yapılmıştır. Yapılan bu çalışmada zorunlu eğitimin K.K.T.C. de 9 yıl T.C. de ise 8 yıl olduğu, K.K.T.C de ilkökul öğretmenlerinin kolejdenden mezun olanlardan görevlendirildiği, öğretmen atamalarının Eğitim Bakanlığı, Kamu Hizmetleri Komisyonu ve Sendikalarca belirlenmektedir. T.C. de ise öğretmenlerin Eğitim Fakültesi mezunu olması gerektiği ve görevlendirmenin Maliye Bakanlığı ve Milli Eğitim Bakanlığınca yapıldığı görülmektedir. K.K.T.C de öğretmenlerin ayrı olarak Öğretmenler Yasası mevcuttur. Bu yasada; öğretmenlerin hizmet koşullarını, niteliklerini, ödev, yetki ve sorumluluklarını, aylık ücret ve ödevlerini, güvencelerini, atanmalarını, onaylanmalarını, sürekli veya emeklilik hakkı veren kadrolara yerleştirilmelerini, terfilerini, yer değiştirmelerini, emekliye sevklerini, disiplin işlemlerini ve özlük işlemlerini düzenlemektedir. Türkiye Cumhuriyetinde ise öğretmenlere yönelik ayrı bir yasanın olmadığı öğretmenlerin de 657 sayılı devlet memurluğu yasasına tabii oldukları görülmektedir. Yapılan bilimsel çalışma sonucunda elde edilen verilerin teorik ve uygulamaya yönelik K.K.T.C. eğitim sistemine ve T.C. eğitim sistemine katkı sağlayacağı inancındayım.

Araştırmanın Amacı:

Türkiye Cumhuriyeti ile Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti eğitim sisteminin amaç, yapı ve süreç boyutları açısından karşılaştırılması yapılmıştır. Bu

karşılaştırma, zorunlu eğitim, ilköğretim , ortaöğretim ve yüksek öğretim kurumları arasındaki farklı ve ortak yönlerinin amaç, yapı ve süreç boyutları açısından değerlendirilmesi amaçlanmıştır.

Sayıtlar:

Türkiye Cumhuriyeti ile Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti eğitim sistemlerinin amaç, yapı ve süreç boyutları açısından karşılaştırılması yönünde yapılan bu araştırma betimsel bir araştırmadır. Bu araştırmada elde edilen bilgi ve dokümanlar doğru olarak kabul edilmektedir.

Araştırmanın Sınırlılıkları:

Bu araştırma;

1. Türkiye Cumhuriyeti eğitim sisteminin yapısı ile;
2. Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti eğitim sisteminin yapısı ile;

Bu iki devletin eğitim yapısının ; genel amaçları, özel amaçları, temel ilkeleri, okul öncesi eğitim, zorunlu eğitim, ilköğretim, ortaöğretim, yüksek öğretim ve öğretmen yetiştiren kurumların amaç, yapı ve süreç boyutları ile sınırlıdır.

Tanımlar:

Anayasa: Devletin siyasi ve hukuki temel işleyişini, kişilerin hak ve özgürlüklerini düzenleyen temel yasa (Karacan Ansiklopedisi, 121).

Eğitim: İnsanın, doğumundan ölümüne kadar fiziksel ve toplumsal çevresi ile etkileşim halindedir ve bu etkileşim süreci boyunca her an çevrenin istek ve beklentileri doğrultusunda davranışlar geliştirir. Bireyde meydana gelen davranış değişikliklerin bir kısmı rastlantılarla ve kendiliğinden gerçekleşir. Bir kısmı ise yetişkinler tarafından planlı ve kasıtlı olarak gerçekleştirilir. Bireyde toplumca istenen davranışları geliştirme sürecidir (Kuzgun, 1988: 1).

Fakülte: Yüksek düzeyde eğitim – öğretim bilimsel araştırma ve yayım yapan; kendisine enstitü, yüksekokul ve benzeri kuruluşlar bağlanabilen bir yükseköğretim birimidir (Hatiboğlu, 1998: 240).

Genelge: Yasa ve yönetmeliklerin uygulanmasında yol göstermek, herhangi bir konuda aydınlatmak, dikkat çekmek gibi ereklerle ilgililere gönderilen yazı, tamim, sirküler (Türkçe Sözlük, 1999, 489).

İlköğretim: Birkaç öğretim basamağından oluşan örgün eğitim dizgesinin, okuma yazmayı, aritmetiği, iyi bir yurttaş olmak için gerekli bilgi ve becerileri kazandıran zorunlu öğretim. Sekiz yıllık temel eğitim ve öğretimi sağlayan okul (Türkçe Sözlük, 1999: 1021).

Kanunu: Devletin yasama organlarınca kanun koyma yöntemine göre yapılan ve herkes için uyulması zorunlu olan genel kurallardır. Ülkenin her yerinde, herkes için aynı hükmü taşır (Akşit, 1981: 774).

Kararname: 1. Cumhurbaşkanının onayladığı hükümet kararı, 2. Bakanlar Kuruluna verilen yetkilere dayanarak alınan karar, 3. Bu kararı bildiren resmi yazı (Türkçe Sözlük, 1999: 739).

Okul öncesi eğitim: 0-6 yaşları arasındaki çocukların eğitimini kapsayan, temel eğitim bütünlüğü içinde yer alan bir eğitimidir (Gürkan, 1981: 2).

Ortaöğretim: İlköğretimden geçtikten sonra öğrenimini sürdürmek isteyen gençleri ulusal eğitim amaçlarına uygun olarak daha üst öğrenime, teknik ve meslek alanlarına hazırlamak için planlanan öğretim dönemi (Türkçe Sözlük, 1999: 1021).

Tüzük: Herhangi bir kurumun yada örgütün tutacağı yolu ve uygulayacağı hükümleri sırasıyla gösteren maddelerin tümü (Türkçe Sözlük, 1999: 1359).

Üniversite: Bilimsel özerkliğe ve kamu tüzelkişiliğine, yüksek düzeyde eğitim-öğretim, bilimsel araştırma ve yayım yapan; fakülte, enstitü, yüksekokul ve benzeri kuruluş ve birimlerden oluşan bir yükseköğretim kurumudur (Hatiboğlu, 1998: 240).

Yönerge: Herhangi bir konuda tutulacak yol için üst orunlardan alt orunlara ve örgütlere yada üst aşamalardakilerden astlara verilen buyruk talimat, direktif (Türkçe Sözlük, 1999: 1476).

Yönetmelik: Yasa ve tüzüklerin uygulanmasını sağlamak amacıyla bakanlıklar ve kamu tüzel kişilerin hazırlanan, düzenleyici kuralların tümü (Türkçe Sözlük, 1999: 1477).

Yükseköğretim: Milli eğitim sistemi içinde orta öğretime dayalı, en az dört yarı yılı kapsayan her kademedeki eğitim-öğretimin tümü (Hatiboğlu, 1998: 239).

Zorunlu eğitim: Bir yurttaşın belirtilen bir yaşa gelinceye kadar gösterilen eğitim kurumlarında belli bir süre öğrenim görmesini zorunlu kılan yasal bir deyimdir (www.meb.gov.tr.).

Kısaltmalar:

AÖK.,	:Atatürk Öğretmen Koleji
DAÜ.,	:Doğu Akdeniz Üniversitesi
GAP.,	:Güneydoğu Anadolu Projesi

İHL.,	:İmam Hatip Lisesi
KHK.,	:Kamu Hizmetleri komisyonu
KKTC.,	:Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti
LES.,	:Lisans Üstü Eğitim Sınavı
M.E.K.B.,	:Milli Eğitim ve Kültür Bakanlığı
MEB.,	:Milli Eğitim Bakanlığı
MEKGSB.,	:Milli Eğitim, Kültür, Gençlik ve Spor Bakanlığı
METARGEM.,	:Mesleki Teknik Eğitim ,Araştırma ve Geliştirme Merkezi
ODTÜ.,	:Ortadoğu Teknik Üniversitesi
ÖSYM.,	:Öğrenci Seçme Yerleştirme Merkezi
PIO.,	:Pansiyonlu İlköğretim Okulu
TBMM.,	:Türkiye Büyük Millet Meclisi
TC.,	:Türkiye Cumhuriyeti
TCMEB.,	:Türkiye Cumhuriyeti Milli Eğitim Bakanlığı
TL.,	:Türk Lira
TSK.,	:Türk Silahlı Kuvvetleri
TÜBİTAK.,	:Türkiye Bilimsel ve Teknik Araştırma Kurumu
YİBO.,	:Yatılı İlköğretim Bölge Okulu
YÖDAK.,	:Yüksek Öğretim Danışma Kurulu
YÖK.,	:Yüksek Öğretim Kurulu
YÖKYK.,	:Yüksek Öğrenim Kredi ve Yurtlar Kurumu

BÖLÜM II

İLGİLİ ARAŞTIRMALAR

Bu bölümde; Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyetinde ve yurt dışında yapılan ilgili araştırmalar yer almıştır.

a- Yurt İçinde Yapılan Araştırmalar:

Kıbrıs Türk Öğretmenler Sendikasının Yayınlamış olduğu “Kıbrıs’ta 2000’li Yılların Eğitim Modeli” adlı kaynakta Kuzey Kıbrıs Türk Eğitim Sisteminin genel amaçlarına, temel ilkelerine, örgün eğitimde; zorunlu eğitime, okul öncesi eğitime, temel eğitimi de birinci ve ikinci kademe olarak ele almıştır. Orta eğitim, Özel eğitim ve Yüksek eğitim olarak incelenmiştir. Yaygın eğitimi de bina araç-gereç yönünden maliyeti devlete çok pahalıya mal olduğunu, bu gaye ile toplumun eğitim ihtiyaçlarını azami ölçüde karşılayabilmek için, okulların mümkün olduğunca kullanılması gerektiğini savunmaktadır. Ayrıca yurt dışında yaşayan Kıbrıslı Türklerin eğitime yönelik amaç ve önerilere yer vermiştir.

K.K.T.C. Başbakanlık Devlet Planlama Örgütünün 1998’te yapmış olduğu araştırmada K.K.T.C’ deki eğitimin, örgün eğitim, okul öncesi eğitim, ilköğretim, ortaöğretim ve yükseköğretim ele alınmıştır. Özel eğitim okulları, yüksek öğrenim kurumları. Yaygın eğitim kurumlarının yapısı ve şu anki istatistiki araştırma sonuçları yer almaktadır.

b- Yurt Dışında Yapılan Araştırmalar:

Özcan Demirel; (2000) “Karşılaştırmalı Eğitim” adlı eserinde; merkezi yönetim odaklı eğitim sistemleri, yerel yönetim odaklı eğitim sistemleri, hem merkezi hem de yerel odaklı eğitim sistemleri ve Afrika eğitim sistemi başlıkları altında bazı ülkelerin eğitim yapılarını ele almıştır. Türkiye Cumhuriyeti eğitim sistemini merkezi yönetim odaklı eğitim sistemleri başlığı altında incelemiştir. Bu incelemede Türk Eğitim Sisteminin genel durumunu örgün eğitim ve yaygın eğitim olarak ele almıştır. Örgün eğitimi de, okul öncesi eğitim, ilköğretim, ortaöğretim ve yükseköğretim olarak irdelemiştir. Bu irdelemeyi 1739 sayılı Milli Eğitim Temel Kanunu ile de Milli Eğitim Sisteminin genel amaçları, özel amaçları ve Temel İlkeleri ışığında ele almıştır.

Ömer Cem Karacaoğlu ve Burcu Çabuk (2002) tarafından yapılan “İngiltere ve Türkiye Eğitim Sistemlerinin Karşılaştırılması” adlı araştırmada, öğretimden faydalanan nüfus ve öğretim dili, idari düzeni, okul öncesi eğitim, zorunlu eğitim, ortaöğretim ve yükseköğretileri ele almıştır. Türkiye ve İngiltere eğitim sistemlerinin farklı kültürlerin etkisiyle farklı yapılardan oluştuğu ve oldukça değişik süreçlerden geçtiği anlaşılmaktadır. Geleneksel yapısını sürdürme eğiliminde olan İngiliz Eğitim Sistemi Türk Eğitim Sistemine kıyasla daha esnek, daha fazla bireyselleştirilmiş bir eğitim hizmeti sunmakta, yönetsel yapısı ise büyük ölçüde yerel odaklı olduğu görülmektedir.

Köksal Toptan (1996) “Eğitim Politikaları, Eğitim Sorunları” adlı araştırmasında; eğitimin anlamı ve önemine, Türk Milli Eğitim Sistemine, eğitimde mevcut duruma, Türk Milli Eğitimin Temel İlkelerine, eğitimde laikliğe ve demokratikliğe değinmiştir. Ülke bütünlüğüne zarar vermemek kaydıyla merkezde toplanan bazı yetki ve sorumluluklar, belli ölçülerde mahalli idarelere devredilmeli, ancak merkezin sağlıklı ve ağırlıklı denetimin sürdürülmesi gerektiğine değinmiştir.

BÖLÜM III

YÖNTEM

Bu bölümde, araştırma yöntemi ile ilgili bilgiler yer almaktadır.

T.C ile K.K.T.C. eğitim sistemlerinin amaç, yapı ve süreç boyutları açısından karşılaştırılarak ortak ve farklı yönlerinin nelerdir ? sorusunun yanıtlanması amaçlanmıştır. Buna göre araştırma T.C. eğitim sisteminin yapısı ile K.K.T.C. eğitim sisteminin yapısı ayrı ayrı ele alınarak incelenmiştir. Amaç, yapı ve süreç boyutları açısından karşılaştırılarak ortak ve farklı yönleri ortaya çıkarılmıştır.

Araştırmanın yöntemi betimsel yöntemdir. Araştırma raporunun yazımında ilk bölümde T.C. eğitiminin genel yapısı incelenirken Genel Amaçlar, Özel Amaçlar ve Temel ilkeler ışığında; zorunlu eğitim okul öncesi eğitim, ilköğretim, orta öğretim ve yüksek öğretim irdelenmiştir. İkinci bölümde ise K.K.T.C. eğitim yapısının, Genel Amaçları Özel amaçları, Temel ilkeleri ılığında, zorunlu eğitim, okul öncesi eğitim, ilköğretim, ortaöğretim ve yüksek öğretim ele alınmıştır. Sonuç bölümünde ise her iki ülkenin eğitimlerinin genel yapılarının amaç, yapı ve süreç boyutları açısından ortak ve farklı yönleri ortaya konmuştur.

Araştırmada konu ile ilgili mevcut kanıt ve kaynaklar incelenmiştir. Söz konusu kanıt ve kaynaklar Yüksek Öğretim Dokümantasyon Merkezi, Doğu Akdeniz Üniversitesi Kütüphanesi, Gazimagosa Halk Kütüphanesi, Lefkoşa Halk Kütüphanesi, Güzelyurt Halk Kütüphanesi ve Girne Halk Kütüphanesinde bulunan dokümanlar incelenmiştir. Doğu Akdeniz Üniversitesi Kütüphanesi, 1993 yılından sonra gerçek anlamda kütüphanelik hizmeti vermeye başlamıştır. Bu kütüphanede 150.000 kayıtlı kitap mevcuttur. 1350 dergi, 810 tane eğitimle ilgili kitap bulunmaktadır. 1995 yılından itibaren gazete arşivi bulunmakta, 7500 metrekairelik bir alanda hizmet vermektedir. Gazimagosa Halk Kütüphanesi ise, 1976 yılında

Milli Eğitim ve Kültür Bakanlığının Kültür Dairesine bağlı olarak hizmet vermektedir. 23.000 kayıtlı eser bulunmaktadır. 800 Ansiklopedi, 2300 eğitim ile ilgili doküman bulunmaktadır. Lefkoşa Halk Kütüphanesi de M.E.K.B. 'nın Kültür Dairesine bağlı olarak 1953 yılında hizmete başlamıştır. Toplam 76.377 kayıtlı eser bulunmaktadır. Tahmini 5000 civarında eğitim ile ilgili kitap ve dokümanlar bulunmaktadır. Güzelyurt Halk Kütüphanesi de M.E.K.B. 'nın Kültür Dairesine bağlı olarak 13 Şubat 1975 yılında hizmete başlamıştır. 20.349 kayıtlı kitap bulunmaktadır. Bu kütüphanede de 120 adet eğitim ile ilgili kitap ve dokümanlar bulunmaktadır. Girne Halk Kütüphanesi de 17 Nisan 1975 yılında Kültür Dairesine bağlı olarak hizmete başlamıştır. 1948 tane Eğitim ile ilgili kitap ve dokümanlar mevcuttur.

BÖLÜM IV

BULGULAR VE YORUMLAR

Türkiye Cumhuriyeti ile KKTC eğitim sistemlerinin amaç, yapı ve süreç boyutları açısından karşılaştırılmasının betimsel yöntemle elde edilen bulgular ve yorumlar araştırmanın bu bölümünde yer almaktadır.

1. T.C’NİN COĞRAFİ YAPISI

Türkiye cumhuriyeti, Osmanlı İmparatorluğunun yerine kurulmuş Türk Cumhuriyetidir. Asya ve Avrupa’ya yayılmış toprakları, üç yandan denizlerle çevrilmiştir. Avrupa’daki toprakları “Trakya” Asya’daki toprakları “Anadolu “ ya da “Küçük Asya” diye anılır. Türkiye’nin Avrupa’daki topraklarının yüzölçümü 23.623 km, Asya’daki topraklarının yüzölçümü 757.000 km. bütün Türkiye’nin yüzölçümü 780.623 km .

Türkiye kuzeyde Karadeniz , kuzeydoğuda Rusya , doğuda İran , güneydoğuda Irak, güneyde Suriye , ve Akdeniz , batıda Ege Denizi , kuzeybatıda Yunanistan’la sınırlanmıştır. Rusya ile olan sınırimızın uzunluğu 590 km. İran’la olan sınırimızın uzunluğu 470 km. Irak sınırimızın uzunluğu 378 km, Suriye sınırimızın ki de 789 km dir. Kuzeybatıda ise Türk-Yunan sınırı 204 , Türk-Bulgar sınırı da 200 km. Türkiye’nin doğu-batı doğrultusunda en uzun yeri 1600 km. kuzey-güney doğrultusundaki en uzun yeri de 650 km.

Türkiye Kuzey Yarım Kürede 36-42 derece paralelleri arasında yer alır. Burası Orta kuşağın Ekvatora yakın olan kısmıdır. Türkiye'nin bulunduğu Meridyenler ise 26-45 derece Doğu Meridyenleridir. Türkiye matematiksel olarak belirtilen bu enlem ve boylamlar arasında bulunur. Üç tarafı Akdeniz, Ege denizi ve Karadeniz ile çevrilmiş durumdadır. Türkiye Avrupa ülkeleri, Kafkas ülkeleri ve Orta Doğu ülkeleri arasında yer almıştır.

- ❖ Türkiye dünya üzerinde iki kıtada toprakları bulunan üç ülkeden (diğerleri Rusya Federasyonu ve Mısır'dır.) biridir.
- ❖ Kafkas, Balkan ve Orta Doğu ülkeleri arasındadır.
- ❖ Doğu Akdeniz'de bir yarımada durumunda olup üç tarafı denizlerle çevrilidir.
- ❖ İstanbul ve Çanakkale Boğazlarıyla Ege Denizi üzerinden Akdeniz'e oradan'da Okyanuslara bağlantısı vardır.

Türkiye çok çeşitli yönlerden bir köprü görevi yapar:

- ❖ Asya ile Avrupa Kıtaları arasında
- ❖ Avrupa Ülkeleri ile Orta Doğu Ülkeleri arasında
- ❖ Batı Bloku ile Doğu Bloku Ülkeleri arasında
- ❖ Müslüman Ülkelerle Hristiyan Ülkeleri arasında
- ❖ Sanayi Ülkeleriyle petrol ve tarım ülkeleri arasında
- ❖ Doğu Kültürü ile Batı Kültürü arasında

Serbest Ekonomi düzeni uygulayan ülkelerle devletçi ekonomi düzeni uygulayan ülkeler arasında köprü görevi üstlenmiştir (Şahin ve H. DOĞANAY, 2000:19).

2. K.K.T.C'NİN COĞRAFİ YAPISI

Coğrafyanın ülkeler için çok önemli bir unsur, hatta bir güç olduğu kabul edilmektedir (İlhan 1989:54). Çünkü o milletlerin yalnızca siyasi hayatlarını değil, sosyal, iktisadi, askeri yapılarını ve belli oranda kültürlerini de teşkil eder ve

yönlendirir. Sonra, coğrafi güç ve beşeri güce dayanılarak oluşturulan güçler, dünya ve bölge politikalarının şekillenmesinde ve yönlendirilmesinde en etkili faktör olmaktadır.

Kıbrıs, Akdeniz'in kuzeydoğu bölgesinde, 34'- 34' ve 35- 41' kuzey enlemleri ile 32-17' ve 34-35 doğu boylamları arasında yer alan ve Akdeniz'in Sicilya ve Sardunya adalarından sonra, 9251 km bir alanı kaplayan üçüncü büyük adasıdır. Bu itibarla, ada Doğu Akdeniz ve onu çevreleyen toprakların ve bu havzada cereyan eden askeri ve sivil bütün denizcilik faaliyetlerinin ve buradan geçen bütün ticaret yollarının kontrolü açısından çok yüksek bir stratejik ve jeopolitik öneme sahip olmuştur ve olmaya da devam etmektedir. Bu durumu onun bütün siyasi, sosyal ve ekonomik hayatını, tarihini etkilemiştir (Çevikel, 2000: 1-5).

Kıbrıs, Akdeniz iklimine maliktir. Bu iklimin karakteri, sıcak ve kurak yazlarla, mutedil ve yağışlı kışlardır. Kıbrıs'ın etrafı hayli girintili-çukıntılıdır ve adanın dört yanında muhtelif limanlar bulunmaktadır. Kıbrıs'ı çeviren denizlerin fazla tuzlu oluşu dolayısıyla balık yataklarının azlığı, Kıbrıs'ta balıkçılığın gelişmemesine sebep olmuştur (Bedevi, 1965: 11-12).

3. T. C'NİN EĞİTİM YAPISI

3.1. Millî Eğitimin Genel Amaçları:

Millî Eğitimin genel amacı bütün bireyleri;

1. Atatürk ilke ve inkılâplarına ve Anayasada ifadesini bulan Atatürk Millîyetçiliğine bağlı; Türk Milletinin millî, ahlâkî, insanî, manevî ve kültürel

değerlerini benimseyen, koruyan ve geliştiren; ailesini, vatanını, milletini seven ve daima yüceltmeye çalışan; insan haklarına ve Anayasanın başlangıcındaki temel ilkelere dayanan demokratik, lâik ve sosyal bir hukuk devleti olan Türkiye Cumhuriyeti'ne karşı görev ve sorumluluklarını bilen ve bunları davranış haline getirmiş yurttaşlar olarak yetiştirmek;

2. Beden, zihin, ahlâk, ruh ve duygu bakımlarından dengeli ve sağlıklı şekilde gelişmiş bir kişiliğe ve karaktere, hür ve bilimsel düşünme gücüne, geniş bir dünya görüşüne sahip, insan haklarına saygılı, kişilik ve teşebbüse değer veren, topluma karşı sorumluluk duyan; yapıcı, yaratıcı ve verimli kişiler olarak yetiştirmek;

3. İlgi, istidat ve kabiliyetlerini geliştirerek gerekli bilgi, beceri, davranışlar ve birlikte iş görme alışkanlığı kazandırmak suretiyle hayata hazırlamak ve onların, kendilerini mutlu kılacak ve toplumun mutluluğuna katkıda bulunacak bir meslek sahibi olmalarını sağlamak;

Böylece, bir yandan Türk vatandaşlarının ve Türk toplumunun refah ve mutluluğunu artırmak; öte yandan millî birlik ve bütünlük içinde iktisadî, sosyal ve kültürel kalkınmayı desteklemek ve hızlandırmak ve nihayet Türk Milletini çağdaş uygarlığın yapıcı, yaratıcı, seçkin bir ortağı yaptırmaktır.

3.2. Milli Eğitimin Özel Amaçları:

Türk eğitim ve öğretim sistemi genel amaçları gerçekleştirecek şekilde düzenlenir ve çeşitli derece ve türdeki eğitim kurumlarının özel amaçları, genel amaçlara ve temel ilkelere uygun olarak tespit edilir.

3.3. Millî Eğitimin Temel İlkeleri:

1. Genellik ve Eşitlik
2. Ferdin ve Toplumun İhtiyaçları
3. Yöneltilme
4. Eğitim Hakkı
5. Fırsat ve İmkân Eşitliği
6. Süreklilik
7. Atatürk İnkılâp ve İlkeleri ve Atatürk Millîyetçiliği
8. Demokrasi Eğitimi
9. Lâiklik
10. Bilimsellik
11. Plânlılık
12. Karma Eğitim
13. Okul ile Ailenin İş Birliği
14. Her Yerde Eğitim

3.3.1. Genellik ve Eşitlik

Eğitim kurumları dil, ırk, cinsiyet ve din ayrımı gözetilmeksizin herkese açıktır. Eğitimde hiçbir kişiye, aileye, zümreye veya sınıfa imtiyaz tanınmaz.

3.3.2. Ferdin ve Toplumun İhtiyaçları

Millî eğitim hizmeti, Türk vatandaşlarının istek ve kabiliyetleri ile Türk toplumunun ihtiyaçlarına göre düzenlenir.

3.3.3. Yöneltilme

Fertler, eğitimleri süresince, ilgi, istidat ve kabiliyetleri ölçüsünde ve doğrultusunda çeşitli programlara veya okullara yöneltilerek yetiştirilirler. Millî eğitim sistemi, her bakımdan, bu yöneltmeyi gerçekleştirecek biçimde düzenlenir. Bu amaçla, orta öğretim kurumlarına, eğitim programlarının hedeflerine uygun düşecek şekilde hazırlık sınıfları konulabilir. Yöneltilmede ve başarının ölçülmesinde rehberlik hizmetlerinden ve objektif ölçme ve değerlendirme metotlarından yararlanılır.

3.3.4. Eğitim Hakkı

Temel eğitim görmek her Türk vatandaşının hakkıdır. İlköğretim kurumlarından sonraki eğitim kurumlarından vatandaşlar ilgi, istidat ve kabiliyetleri ölçüsünde yararlanırlar.

3.3.5. Fırsat ve İmkân Eşitliği

Eğitimde kadın, erkek herkese fırsat ve imkân eşitliği sağlanır. Maddî imkânlardan yoksun başarılı öğrencilerin en yüksek eğitim kademelerine kadar öğrenim görmelerini sağlamak amacıyla parasız yatılılık, burs, kredi ve başka yollarla gerekli yardımlar yapılır. Özel eğitime ve korunmaya muhtaç çocukları yetiştirmek için özel tedbirler alınır.

3.3.6. Süreklilik

Fertlerin genel ve meslekî eğitimlerinin hayat boyunca devam etmesi esastır. Gençlerin eğitimi yanında, hayata ve iş alanlarına olumlu bir şekilde uymalarına

yardımcı olmak üzere, yetişkinlerin sürekli eğitimini sağlamak için gerekli tedbirleri almak da bir eğitim görevidir.

3.3.7. Atatürk İnkılâp ve İlkeleri ve Atatürk Milliyetçiliği

Eğitim sistemimizin her derece ve türü ile ilgili ders programlarının hazırlanıp uygulanmasında ve her türlü eğitim faaliyetlerinde Atatürk İnkılâp ve İlkeleri ve Anayasada ifadesini bulmuş olan Atatürk milliyetçiliği temel olarak alınır. Millî ahlâk ve millî kültürün bozulup yozlaşmadan kendimize has şekli ile evrensel kültür içinde korunup geliştirilmesine ve öğretilmesine önem verilir.

Millî birlik ve bütünlüğün temel unsurlarından biri olarak Türk dilinin eğitimin her kademesinde, özellikleri bozulmadan ve aşırılığa kaçılmadan öğretilmesine önem verilir; çağdaş eğitim ve bilim dili halinde zenginleşmesine çalışır ve bu maksatla Atatürk Kültür, Dil ve Tarih Yüksek Kurumu ile iş birliği yapılarak Millî Eğitim Bakanlığınca gereken tedbirler alınır.

3.3.8. Demokrasi Eğitimi

Güçlü ve istikrarlı, hür ve demokratik bir toplum düzeninin gerçekleşmesi ve devamı için yurttaşların sahip olmaları gereken demokrasi bilincinin, yurt yönetimine ait bilgi, anlayış ve davranışlarla sorumluluk duygusunun ve manevi değerlere saygının, her türlü eğitim çalışmalarında öğrencilere kazandırılıp geliştirilmesine çalışır; ancak, eğitim kurumlarında Anayasada ifadesini bulan Atatürk milliyetçiliğine aykırı siyasî ve ideolojik telkinler yapılmasına ve bu nitelikteki günlük siyasî olay ve tartışmalara karışılmasına hiçbir şekilde meydan verilmez.

3.3.9. Lâiklik

Türk millî eğitiminde lâiklik esastır. Din kültürü ve ahlâk öğretimi ilköğretim okulları ile lise ve dengi okullarda okutulan zorunlu dersler arasında yer alır.

3.3.10. Bilimsellik

Her derece ve türdeki ders programları ve eğitim metotlarıyla ders araç ve gereçleri, bilimsel ve teknolojik esaslara ve yeniliklere, çevre ve ülke ihtiyaçlarına göre sürekli olarak geliştirilir. Eğitimde verimliliğin artırılması ve sürekli olarak gelişme ve yenileşmesinin sağlanması bilimsel araştırma ve değerlendirmelere dayalı olarak yapılır.

Bilgi ve teknoloji üretmek ve kültürümüzü geliştirmekle görevli eğitim kurumları gereğince donatılıp güçlendirilir; bu yöndeki çalışmalar maddî ve manevî bakımdan teşvik edilir ve desteklenir.

3.3.11. Plânlılık

Millî eğitimin gelişmesi iktisadî, sosyal ve kültürel kalkınma hedeflerine uygun olarak eğitimi, insan gücü-istihdam ilişkileri dikkate alınmak suretiyle, sanayileşme ve tarımda modernleşmede gerekli teknolojik gelişmeyi sağlayacak mesleki ve teknik eğitime ağırlık verecek biçimde plânlanır ve gerçekleştirilir.

Mesleklerin kademeleri ve her kademenin unvan, yetki ve sorumlulukları kanunla tespit edilir ve her derece ve her türdeki örgün ve yaygın, meslekî eğitim kurumlarının kuruluş ve programları bu kademelere uygun olarak düzenlenir.

Eğitim kurumlarının yer, personel, bina, tesis ve ekleri, donatım, araç, gereç ve kapasiteleri ile ilgili standartlar önceden tespit edilir ve kurumların bu standartlara göre optimal büyüklükte kurulması ve verimli olarak işletilmesi sağlanır.

3.3.12. Karma Eğitim

Okullarda kız ve erkek karma eğitim yapılması esastır. Ancak eğitimin türüne, imkân ve zorunluluklara göre bazı okullar yalnızca kız veya yalnızca erkek öğrencilere ayrılabilir.

3.3.13. Okul ile Ailenin İş Birliği

Eğitim kurumlarının amaçlarının gerçekleştirilmesinde katkıda bulunmak için okul ile aile arasında iş birliği sağlanır.

Bu maksatla okullarda okul-aile birlikleri kurulur. Okul-aile birliklerinin kuruluş ve işleyişleri Millî Eğitim Bakanlığınca çıkarılacak bir yönetmelikle düzenlenir.

3.3.14. Her Yerde Eğitim

Millî eğitimin amaçları yalnız resmî ve özel eğitim kurumlarında değil, aynı zamanda evde, çevrede, iş yerlerinde, her yerde ve her fırsatta gerçekleştirilmeye çalışılır. Resmî özel ve gönüllü her kuruluşun eğitimle ilgili faaliyetleri, Millî eğitim amaçlarına uygunluğu bakımından Millî Eğitim Bakanlığının denetimine tâbidir.

4. K.K.T.C'NİN EĞİTİM YAPISI

4.1. K.K.T.C. Milli Eğitim Sistemini Düzenleyen Genel Esaslar :

4.1.1. Milli Eğitimin Düzenlenmesi ve Genel Amaçlar:

Kıbrıs Türk Milli Eğitiminin genel amacı, Kıbrıs Türk toplumunun tüm bireylerini, aşağıdaki fıkralarda öngörülen esaslar çerçevesinde yetiştirmektir;

- 1- Atatürk ilke ve devrimleri ile yurttaşlar arasında bir fikir ve duygu ortaklığını amaçlayan, çağdaşlaşmayı hedefleyen ve Türk milletini milli bilince vardırarak Atatürk milliyetçiliğine, demokrasi, sosyal ve hukukun üstünlüğü ilkelerine bağlı, bunları koruyan ve geliştiren yurttaşlar olarak yetiştirmek;
- 2- Kıbrıs Türk toplumunun, varolma mücadelesinin özünde yatan gerçekleri bilen, mücadele tarihinin bilincine varan ve bu mücadeleye inançla bağlanan, manevi ve kültürel değerlerini koruyan ve geliştiren, yurdunu ve toplumunu seven, Anayurdu Türkiye'ye, Türk ulusuna, öz yurduna, toplumuna ve ailesine güçlü bağlarla bağlı, yurduna, toplumuna, laik devletine karşı görev ve sorumluluklarını bilen ve bu bilinç ve nitelikleri sürekli davranışa dönüştürebilen, barışçı ancak haklarını korumasını bilen yurttaşlar olarak yetiştirmek;
- 3- Beden, zihin, ahlak ve duygu bakımından dengeli ve sağlıklı biçimde gelişmiş sağlam bir kişiliğe ve karaktere, bilimsel düşünme gücüne, geniş bir dünya görüşüne sahip, insanı seven, insana ve insan haklarına saygılı, girişime değer veren, toplumuna karşı sorumluluk duyan, her yönüyle gelişmiş, toplum ekonomisine katkıda bulunan, toplum çıkarlarını kendi çıkarlarının üstünde tutan ve kendi mutluluğunu toplumun refah ve mutluluğunda gören, toplumun varlığını ve devletini özenle koruyan,

gelişmesine çalışan ve onu her türlü tehlikeye karşı savunan ve sonuna kadar direnen, cesur, kişilikli, yapıcı, yaratıcı ve verimli yurttaşlar olarak yetiştirmek.

- 4- İlgi ve yeteneklerini değerlendirmek ve ortaya çıkarıp geliştirmek suretiyle, gerekli bilgi ve becerilerle donatmak; onlara birlikte ve dayanışma ile iş görme alışkanlıklarını kazandırmak; onları bu yolla hayata hazırlamak ve onların, kendilerini ve ailelerini mutlu kılacak ve toplumun mutluluğu ile kalkınmasına katkıda bulunacak bir mesleğe sahip olmalarını sağlamak; böylece, bir yandan yurdunda refah ve mutluluğu arttırmak; diğer yandan, toplumsal birlik ve bütünlük içinde ekonomik sosyal ve kültürel kalkınmayı destekleyip hızlandıran; toplumunu ve ulusunu, çağdaş uygarlığın yapıcı, yaratıcı ve seçkin bir ortağı yapmak isteyen ve bu istek doğrultusunda sürekli çaba gösteren yurttaşlar olarak yetiştirmek.

4.1.2. Milli Eğitimin Temel İlkeleri:

- 1- Her yurttaş, hiçbir ayrım gözetilmeksizin öğrenim ve eğitim hakkına sahiptir.
 - a- Eğitimde, hiçbir kişiye, aileye veya zümreye ayrıcalık tanınmaz.
- 2- Milli Eğitim hizmeti, bireyin istek ve yeteneklerini gözeterek toplumun sosyal, ekonomik ve kültürel gereksinimlerine uygun olarak ve bireyleri, kalkınma planları hedeflerine ulaşmada etkili olabilecekleri bilgi, yeterlilik ve becerilerle donatacak biçimde düzenlenir,
- 3- Bireyler bütün eğitimleri süresince, ilgi ve yetenekleri ölçüsünde ve doğrultusunda, çeşitli programlara veya okullara yöneltilerek toplumun yetişmiş insan gücü gereksinimleri gözetilerek yetiştirilirler.
 - a- Kıbrıs Türk milli eğitim sistemi ve sistemin gerektirdiği kurumlaşma ve örgütlenmeler, bu yöneltmeyi gerçekleştirecek biçimde düzenlenir ve uygulamaya konur.

- b- Yöneltilmede rehberlik hizmetlerinden; başarının belirlenmesinde ise objektif ölçme değerlendirme yöntemlerinden yararlanılır.
- 4- Onbeş yaşına kadar süren eğitim, kız erkek ayrımı yapılmaksızın, her yurttaş için bir hak ve ödev olup zorunludur.
 - a- Her yurttaş zorunlu olmayan eğitim veren öğretim kurumlarında, ilgi ve yetenekleri ölçüsünde, isteğe bağlı ve ücretsiz öğrenim hakkını kullanarak yararlanır.
 - b- Zorunlu eğitim çağında her çocuğun yaş gruplarından kopmadan eğitim görmesi esastır. Ancak, bu durum üstün yetenekli çocukların ileri öğrenimden yararlanmasını engellemez.
 - c- Zorunlu eğitim çağında sınavların amacı, öğrencilerin öğrenim seviyelerini ve başarı durumlarını saptamak ve öğretimi değerlendirmektir.
- 5- Toplum bireylerine, eğitim görmede fırsat ve olanak eşitliği sağlanır.
 - a- Maddi olanaklardan yoksun başarılı öğrencilerin en yüksek eğitim basamaklarına kadar öğrenim görmelerini sağlamak amacıyla, devletin mali olanaklarına göre parasız yatılı, burs, kredi ve benzeri yollarla gerekli yardımlar yapılır.
 - b- Durumları dolayısıyla özel eğitime gereksinimleri olan çocukları ve gençleri, topluma yararlı kılacak biçimde yetiştirmek ve onlara sağlıklı, dengeli ve güçlü bir kişilik kazandırmak amacıyla, çağdaş ve bilimsel eğitim yöntem ve olanakları gözetilerek, gerek okul içinde gerekse okul dışında gerekli koruyucu, güçlendirici, geliştirici, ve yetiştirici önlemler alınır.
- 6- Bireylerin eğitimlerinin yaşam boyunca sürmesi esastır.
 - a- Gençlerin eğitimleri yanında, hayata ve iş alanlarına olumlu bir biçimde uymalarına yardımcı olacak önlemler ile, yetişkinlerin sürekli eğitimlerini sağlayıcı önlemler almak temel bir eğitim görevidir. Bu görev, örgün açık ve yaygın eğitim kurumlarında, işbirliği ve eşgüdüm içinde ve belirli plan ve programlar izlenmek suretiyle yerine getirilir.

- 7- Kıbrıs Türk milli eğitiminin amaçları yalnız örgün, açık ve yaygın eğitim kurumlarında değil, aynı zamanda evde, çevrede, işyerinde, her yerde ve her fırsatta gerçekleştirilmeye çalışılır.
 - a- Eğitimle ilgili her türlü etkinlik, Kıbrıs Türk milli eğitiminin genel amaçlarına uygunluğu bakımından, Bakanlığın gözetim ve denetimine bağlıdır.
- 8- Eğitim kurumlarında, kız ve erkek karma eğitim yapılması esastır. Ancak, eğitimin türüne ve gereksinime göre, bazı meslek okulları yalnızca kız veya yalnızca erkek öğrencilere ayrılabilir.
- 9- Her derece ve türdeki öğretim programları ve eğitim yöntemleri ile ders araç ve gereçleri bilimsel ve teknolojik esaslar ve yeniliklere, çevre ve ülke gereklerine ve koşullarına göre sürekli olarak geliştirilir.
 - a- Eğitimde verimliliğin artırılması ve sürekli gelişme ve yenileşmenin sağlanması, ülke koşullarına uygun bilimsel araştırma ve değerlendirmelere göre gerçekleştirilir.
 - b- Bilimsel ve teknolojik araştırmalarla kültürümüzü geliştirmeye yönelik bilimsel çalışma ve etkinlikler öğretim kurumlarında ve diğer alanlarda maddi ve manevi bakımdan özendirilir ve desteklenir.
- 10- Kıbrıs Türk milli eğitiminin gelişmesi, ekonomik, sosyal ve kültürel kalkınma hedeflerine uygun olarak ve eğitim-insan gücü-istihdam ilişkileri gözetilmek suretiyle, mesleki ve teknik eğitime ağırlık verecek biçimde planlanır ve gerçekleştirilir. Bu yöndeki planlama ve gerçekleştirme çalışmaları, Bakanlık ve diğer ilgili kurum ve kuruluşlarla işbirliği ve eşgüdüm içinde yürütülür.
 - a- Mesleklerin basamakları ve her basamağın unvan, yetki ve sorumlulukları mevzuata uygun olarak dikkate alınır, ve her derece ve türdeki örgün ve yaygın mesleki ve teknik eğitim kurumlarının kuruluş ve programları, bu basamaklara uygun olarak planlanır ve düzenlenir. Bu kurumlardan çıkanların mesleklerinin ne olacağı bir tüzükle saptanır.

- b- Eğitim kurumlarının geliştirilmesinde, çevresel özellik ve gereksinimler de gözetilir ve bu kurumların yer, personel, bina, tesis ve ekleri donatım, araç, gereç ve kapasiteleri ile ilgili standartlara göre optimal büyüklükte kurulması veya mevcutların bu esaslara göre yeniden düzenlenmesi ve verimli olarak işletilmesi sağlanır.

- 11- Kıbrıs Türk milli eğitim sisteminin her derece ve türü ile ilgili eğitim ve öğretim programlarının hazırlanıp uygulanmasında Atatürk İlke ve devrimleri ile Atatürk milliyetçiliği temel olarak alınır.
- 12- Eğitimin her basamağında ve her türlü eğitim etkinliğinde, Türk ulusunun ahlak ve kültürünün korunup geliştirilmesine ve benimsenmiş ahlaki, manevi ve kültürel değerlerin öğretilmesine önem verilir.
- 13- Eğitim ve öğretimin Türk dilinde yapılması esastır.
 - a- Eğitimin her basamağında ve her türünde, ulusal ve toplumsal birlik ve bütünlüğün sağlanmasında temel etkenlerden biri olan Türk dilinin tam anlamıyla öğretilmesine çalışılır.
 - b- Yabancı dil öğretimi, öğrencilerin çok yönlü gelişmelerine olanak sağlayıcı bir araç olarak değerlendirilir ve yabancı dil öğretiminde, gelişmiş tekniklerden yararlanır.
 - c- Yabancı dille öğretim yapan okullarda, Türk dili ve Türk kültürüne ilişkin dersler Türkçe okutulur.
- 14- Milli eğitimde laiklik esastır. Bu ilkeye ters düşmemek koşuluyla öğretim kurumlarında din kültürü eğitimi yapılabilir.
- 15- Güçlü ve dengeli, özgür ve demokratik bir toplum düzeninin gerçekleşmesi ve sürdürülmesi için yurttaşların sahip olmaları gereken demokrasi bilincinin, yurt yönetimine ait bilgi, anlayış ve davranışlarla sorumluluk duygusunun, Anayasaya, yasalara ve manevi ve toplumsal değerlere saygının, her türlü eğitim çalışmalarında öğrencilere kazandırılmasına ve yöndeki duygu ve davranışların geliştirilmesine özen gösterilir.
 - a- Eğitim kurumlarında Atatürk milliyetçiliğine, Atatürk ilke ve devrimlerine aykırı, demokrasiyi ortadan kaldırıcı siyasal ve

ideolojik telkinler yapılmasına ve bu nitelikteki eylemlere karışılmasına hiçbir şekilde meydan verilmez.

16- Eğitim kurumlarında amaçların gerçekleşmesine katkıda bulunmak üzere okul ile aile arasında işbirliği sağlanır ve bu amaçla okul-aile birlikleri kurulur.

17- Kıbrıs Türk milli eğitim kurumlarında uygulanan öğretim programları ile Türkiye'deki özdeş eğitim kurumlarında uygulanmakta olan öğretim programları arasında Kıbrıs Türk Toplumunun gereksinimleri de gözetilmek ve aşağıdaki 17.(a) fıkra kuralları saklı kalmak koşuluyla uyum sağlanır.

a- Eğitim programlarının düzenlenmesinde ve uygulanmasında, sosyal bilgiler, yurttaşlık eğitim, pratik beceri ve meslek eğitimi ile gerekli görülen diğer konularda, Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyetinin özelliklerine ve gereksinimlerine önemle yer verilir ve bu özellik ve gereksinimlere uygun okullar açılabilir.

18- Eğitim ve öğretim etkinlikleri, 17.(a) fıkra kuralları saklı kalmak koşuluyla, devlet eliyle yürütülür.

a- Eğitim ve öğretim etkinlikleri, 53'ncü madde kurallarına bağlı olarak devletin gözetim ve denetimi altında, gerçek kişiler ve özel hukuk tüzel kişileri eliyle de yürütülebilir. Ancak, ilk ve orta öğretimde örgün eğitim yalnız devlet eliyle yürütülür (K.K.T.C. Milli Eğitim ve Kültür Bakanlığı).

5. T.C. EĞİTİM SİSTEMİ'NİN YASAL DAYANAKLAR:

Osmanlı İmparatorluğu döneminden başlayarak bugüne kadar eğitim sistemi ile ilgili çeşitli yasalar çıkartılmıştır. Bu yasalarda eğitimde yönetim hizmetlerinin yürütülmesiyle doğrudan veya dolaylı olarak ilgili hükümler yer almaktadır. Bunlar sıra ile, Anayasa, kanun, tüzük, yönetmelik, kararname, genelge ve yönergelerdir.

Anayasa, kanun ve yönetmelikler Resmi gazetede, yönetmelik, genelge ve yönergeler Tebliğler Dergisinde yayımlanır.

Anayasa:

Türkiye Cumhuriyeti Anayasasının, 42. Maddesi, Eğitim ve Öğretim Hakkı ve Ödevi başlığı altında verilmiştir. Bu madde de, Eğitim ve Öğretimle ilgili hükümler yer almaktadır. Ayrıca başka maddelerde de, Eğitimle ilgili doğrudan ve dolaylı hükümler yer almaktadır (T.C Anayasa).

Anayasa'nın *onbirinci* maddesine göre Anayasa hükümleri yasama, yürütme ve yargı organlarını, idare makamlarını ve diğer kuruluş ve kişileri bağlayan temel hukuk kurallarıdır.

Anayasa'nın *kırkikinci* maddesine göre Eğitim ve Öğretim, Atatürk ilkeleri ve inkılapları doğrultusunda, çağdaş bilim ve eğitim esaslarına göre, Devletin gözetim ve denetimi altında yapılır. Bu esaslara aykırı eğitim ve öğretim yerleri açılmaz (Başaran, 1996: 152-153).

Kanun:

Türkiye Büyük Millet Meclisi tarafından çıkartılan yasal metindir. Gerektiğinde Meclisin Bakanlar Kuruluna verdiği yetkiye dayanılarak Kanun Hükmünde Kararname çıkartabilir. Eğitim ile doğrudan ve dolaylı ilgili kanunlar bir kitap olarak bastırılmıştır (Taymaz, 2001: 7).

Kanun yapma yetkisi Anayasa ile T.B.M.M'ne verilmiştir. Bazı konularda, ivedi durumlarda TBMM, Bakanlar kuruluna kanun hükmünde kararname çıkarma

yetkisi verir. Bunların, Anayasa'nın gösterdiği süre içinde TBMM'nde görüşülerek yasalaşması zorunludur. TBMM'nce benimsenen kanun tasarısı, Cumhurbaşkanı'nın onayı ve Resmi Gazete'de yayımı ile yasalaşıp yürürlüğe girer. Milli Eğitimle doğrudan ilgili olan yasalara eğitim kanunları denir. Bunlar, yalnız eğitimi ilgilendirdiğinden *özel* kanunlardır (Başaran, 1996: 153).

Tüzük:

Tüzük , yasadan sonra gelen en güçlü yasal metindir. Anayasa'nın 115. Maddesine göre "Bakanlar Kurulu, kanunun uygulanmasını göstermek veya emrettiği işleri belirtmek üzere kanunlara aykırı olmamak ve Danıştay'ın incelemesinden geçirilmek şartıyla tüzükler çıkarılabilir. Tüzükler, Cumhurbaşkanı'nca imzalanır ve kanunlar gibi yayınlanır". Böylece tüzük, bakanlar kurulunun (hükümetin) çıkarttığı yazılı metinlerdir.

Resmi Gazete'de yayımlanan tüzükte, yürürlüğe giriş tarihi yok ise, yayımlandıktan kırk beş gün sonra yürürlüğe girer. Oysa yasa, içinde tersine bir hüküm yoksa, yayımı tarihinde yürürlüğe girmektedir. Tüzük, yasaların uygulanmasına ilişkin yöntemler, açıklamalar, uygulama kuralları getirir. Bir tüzüğün aykırı olmaması zorunludur. Ayrıca, tüzüğün hazırlanmasının gerekliliği, konuyla ilgili yasada gösterilmiş olmalıdır. Ters olduğu anda hazırlanan tüzük geçersizdir (Başaran, 1996: 153-154).

Yönetmelik:

Başbakanlık, bakanlıklar ve kamu kuruluşları tarafından hazırlanan, kanun ve tüzüklerden daha ayrıntılı metindir. Milli eğitimle ilgili yönetmelikler Bakanlıkça bir el kitabı olarak hazırlanmıştır (Taymaz, 2001: 8). Yönetmelik, güç yönünden

tüzükten sonra gelir. Anayasa'nın 124. Maddesine göre "Başbakanlık, bakanlıklar ve kamu tüzel kişileri, kendi görev alanlarını ilgilendiren kanunların, tüzüklerin uygulanmasını sağlamak üzere ve bunlara aykırı olmamak şartıyla, yönetmelikler çıkarabilirler. Hangi yönetmeliklerin Resmi Gazete'de yayımlanacağı kanunda belirtilir". Yönetmelikler yasalardan daha ayrıntılı hazırlanmış metinlerdir. Bu yüzden yönetmelikler yönetim konularında yönetmene daha iyi kılavuzluk ederler (Başaran, 1996: 154).

Kararname:

Kararname, kurullarca çıkarılan metindir. Bakanlar Kurulu, Milli Eğitim Bakanlığı'nda müdürler kurulu: bakan, müsteşar, genel müdürden oluşan atama kurulu gibi üst düzeyde oluşan kurulların çıkarttığı metinlere, kararname denir. Bazı yüksek makam memurları, Cumhurbaşkanı, Başbakan ve ilgili bakanın imzalarıyla atanırlar. Üçlü imzayla çıkartılan bu atama metne de kararname denir. Bakanlıkların bu türden çıkardıkları atama buyruklarına da kararname dendiği olur. Kararnameler, güç bakımından yönetmeliklerden daha az güçlü değildir. Ama kararnameler, günün koşullarına göre yönetmeliklere bakarak sık değişirler (Başaran, 1996: 154). Bakanlıklarda oluşturulan kurullar tarafından çeşitli konularda uygulamalara açıklık kazandırmak üzere hazırlanan metindir (Taymaz,2001:8).

Genelge:

Genelge, bir kuruluşun geneline yada büyük çoğunluğunu ilgilendiren buyruklar, duyurulardır. Milli Eğitime ilişkin yasa, tüzük, yönetmelik, yönerge ve genelgeler Bakanlık'ça çıkarılan "Tebliğler Dergisi'nde" yayımlanır. Milli Eğitim Örgütünde çalışan yönetmen, uzman ve öğretmenler, bu dergiyi her yayımlanışında okuyup imzalamak zorundadır. Bu yüzden eğitime ilişkin çıkan yasal belgeler

istendiğinde okulda ve diğer yönetim düzeylerinde bulunabilmektedir (Başaran, 1996: 153-154). Bakanlık birimleri tarafından yasalarda yer alan hükümlerle ilgili açıklama yapılarak ilgili kurumlara gönderilen duyurulardır (Taymaz,2001: 8).

Yönerge:

Yönerge, bir işin adım adım nasıl yapılacağını gösteren metindir. Yönerge bilgi, bir işi en kestirme yoldan yaptırmak için hazırlanır. Çoğu kez yapılacaklar, gereksiz betimlerden arındırılarak madde madde sıralanır (Başaran, 1996: 153-154). Bakanlık birimleri tarafından hazırlanarak kurumlara gönderilen, yasa hükümlerinin nasıl uygulanacağına ve çalışmaların nasıl yapılacağına ilişkin açıklamalardır (Taymaz,2001:8).

5.1. Eğitim Hakkının Korunması ve Sınırlandırılması:

Anayasa eğitim hakkını koruyucu ve kısıtlayıcı hükümler de getirmiştir.

Örneğin:

“Eğitim ve öğretim, Atatürk ilkeleri ve inkılapları doğrultusunda, çağdaş bilim ve eğitim esaslarına göre, devletin gözetim ve denetiminde yapılır...(m. 42/III).

“Eğitim ve öğretim hürriyeti, anayasaya sadakat borcunu ortadan kaldırmaz” (m.42/IV).

“Özel ilk ve orta dereceli okulların bağlı olduğu esaslar, devlet okulları ile erişilmek istenen seviyeye uygun olarak kanunla düzenlenir”(m.42/VI).

“Eğitim ve öğretim kurumlarında sadece eğitim, öğretim, araştırma ve inceleme ile ilgili faaliyetler yürütülür. Bu faaliyetler her ne suretle olursa olsun engellenemez.”(m.42/VIII).

“Türkçe’den başka hiçbir dil, eğitim ve öğretim kurumlarında Türk vatandaşlarına ana dilleri olarak okutulamaz ve öğretilemez....”(m.42/IX) (Altunya, 1999: 46).

5.2. Atatürkçü Düşüncede Eğitimin Önemi:

Mustafa Kemal, yeni bir eğitim sistemi ortaya koyabilecek bu konuda bilimsel ve sistemli düşünceler ileri sürebilecek bir bilim adamı yada bu konunun uzmanı bir düşünür değildi. Fakat geri kalmış bir toplumun, çeşitli sosyal, ekonomik ve kültürel gereklerine uygun uygar bir toplum haline gelebilmesinin en başta gelen koşulunun eğitim olduğunun bilincindeydi. Ulusal temellere dayanana laik ve çağdaş bir eğitim verecek kurum ve kuruluşların toplumsal değişmede ne denli etkin olduğunun da farkındaydı. Bunun için Mustafa Kemal eğitime büyük önem vermiş, çağdaş ilkeler ve değerlerle beslenen ulusal ve laik eğitimi, inkılabında en önemli yere yerleştirmiştir.

Mustafa Kemal’in ulusal eğitim konusunda verdiği önem, onun konuya yaklaşım tarzının da belirleyicisi olmuştur. Mustafa Kemal, konuyu adeta bir düşünür gibi eğilmiş : konunun bütün yönleriyle çok yakından ilgilenmiş; ulusal eğitimin göz önünde tutulması gereken amaç ve ilkelerini açıklığa kavuşturmuş; çevresine ulusal ve laik eğitimin önemini anlatmak için her fırsatı değerlendirmiştir.

Eğitimin ulusların bağımsız yaşayabilmeleri, kalkınıp güçlenebilmeleri bakımından hayati bir önem taşıdığını vurgulayan ve bunu sık sık tekrarlayan Mustafa Kemal, 22 Eylül 1924 günü Samsun’da öğretmenlerle yaptığı konuşmasını Yamaner, Atatürkçü Düşüncede Ulusal Eğitim adlı eserinde;

En önemli, en esaslı nokta eğitim meselesidir... Eğitim bir milleti ya hür, bağımsız, şanlı, yüce bir toplum halinde yaşatır ya da bir milleti esarete ve sefaletle terk eder

Eğitim; milli, bilime dayalı, işe yarar ve üretici, yeni kuşakların fazilet, düzen, disiplin duygularını geliştirici, toplumu cehaletten kurtarıcı, onun bilgi ve ahlak düzeyini yükseltici, yeteneklerini ortaya çıkarıcı ve geliştirici nitelikte olmalıdır. Diyerek; Eğitim Felsefesi adlı eserinde, eğitim anlayışının ana noktalarını ortaya koymuş ve sistemin buna göre düzenlenmesini sağlamıştır (Sönmez 1991:138).

Mustafa Kemal, yeni Türkiye'nin yapısına uygun olan eğitim sisteminin önemini belirtirken de, memleketimizi ve toplumumuzu gerçek hedefe, mutluluğa erdirmek için, vatani kurtaran asker ordusunun yanında ikinci bir ordunun da, milletin geleceğini yoğuran irfan (bilgi-kültür) ordusu olduğunu söylemiş, asker ordusunun kazandığı zaferin kalıcı sonuçlarının ancak irfan ordusu ile mümkün olabileceğini belirtmiştir.

Milli Eğitimde hızla yüksek bir düzeye çıkacak bir milletin mücadelesinde, maddi ve manevi bütün kudretinin artacağına muhakkak olduğunu söyleyen Mustafa Kemal: Kurtuluş savaşı'nın hemen sonlarında kendisine yöneltilen "İşte memleketi kurtardınız. Şimdi ne yapmak istersiniz?" şeklindeki soruya, "Milli Eğitim Bakanı olarak, milli irfanı (bilgi-kültür) yükseltmeye çalışmak en büyük emelimdir" diye verdiği yanıt, Onun milli eğitime verdiği önemin büyüklüğünü gösteren en güzel kanıttır (Yamaner 1999: 97-99).

6. KIBRIS TÜRK FEDERE DEVLETİ VE KUZEY KIBRIS TÜRK CUMHURİYETİNDE EĞİTİMDE YAŞANAN SÜREÇLER:

1976 yılında toplanan Eğitim şurası eğitime yönelik önemli kararlar aldı. Eğitimin parasız ve zorunlu olması yasaya bu dönemde girdi. 1977 yılında Öğretmenler Nakil Yasası, 1986'da Milli Eğitim Yasası meclis tarafından oylanarak yürürlüğe girdi. Eğitim öğretim ile ilgili tüm işler Eğitim Bakanlığı altında toplandı. Okullar arasında taşımacılıkla okulları birleştirme (merkezileştirme) anlayışı bu dönemde başladı.

Öğretmen Koleji Girne'ye taşınarak 1990 yılına kadar orada eğitim verdikten sonra tekrar Lefkoşa'ya taşındı ve 1986 yılında yapılan bir değişiklikle dört yıllık bir eğitim süresi ile mezun vermeye devam etmektedir. Türkiye'den tarım işgücü olarak getirilip yerleştirilen yetişkinlere yönelik 1981-82 ders yılında ilk kez okuma yazma kursu açıldı. 1986-87 yılında Türkiye'ye uyum sağlama gayesi ile ilkokullarda altıncı sınıf kaldırıldı. Ana sınıflar da zorunlu hale getirildi. 1990 yılında II. Ve 1995 yılında da III. Eğitim Şuraları gerçekleştirildi. 1991 yılında dini kandil günü tatilleri ve Perşembe öğleden sonraki eğitim süresi kaldırıldı. 1995 yılında Hükümetin kararlı tutumu sonucu merkezileştirme projesi yürürlüğe konarak 164 olan okul sayısı 102'ye düşürüldü.

İngiliz döneminde açılıp 1963 yılı sonrası Türk Maarif Koleji ismini alan ve üçüncü ülkelere öğrenci yetiştirmek gayesi ile kurulan ilkokul sonrası okula duyulan ilgi sebebi ile 1983 yılında bu okulun benzerleri Güzelyurt, Mağusa ve Girne'de açıldı (KTÖS,2000:125-126).

İnsana gösterilecek saygının en gerçekçi ve doğru uygulaması, onun eğitimine özen göstermektir. Bu açıdan eğitim büyük bir dikkat ve titizlikle yerine getirilmesi gereken bir görev olarak bütün toplumların gündemindedir. Toplumların ise insanın eğitimine özen göstermesi, insanın eğitim hakkının hür yaşamak, hür

düşünmek ve ifade etmek gibi kutsal haklardan biri olduğunu idrak etmelerine bağlıdır (Şahin, 1997: 1).

Eğitim kişinin zihinsel, bedensel, duygusal ve toplumsal yeteneklerinin ya da ona bir takım amaçlara dönük yeni yetenekler, davranışlar, bilgiler kazandırılması yolundaki çalışmaların tümüdür (Akyüz, 1994: 2).

Kıbrıs Türk Milli Eğitim sistemi, örgün eğitim ve yaygın eğitim olmak üzere iki ana bölümden oluşmaktadır.

7. KUZEY KIBRIS TÜRK CUMHURİYETİ ÖĞRETMENLER YASASI :

Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti Kurucu Meclisinin 14 Mayıs, 1985 tarihli bileşiminde kabul olunan “Öğretmenler Yasası” Anayasa’nın 94 (1) maddesi gereğince, Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti Cumhurbaşkanı tarafından Resmi Gazete’de yayınlanmak suretiyle ilan olunur.

7.1. Kamu Hizmeti Komisyonunun Görev ve Yetkisi: 53 / 1983

- 1- Öğretmenlerin atamaları, onaylanmaları, sürekli ve emeklilik hakkı veren kadrolara yerleştirilmeleri, yükselmeleri, yer değiştirmeleri, görevden çekilmiş sayılma, görevden uzaklaştırma veya göreve son verme dahil tüm disiplin işlemleri, bu Yasa ve Kamu Hizmeti Komisyonunu ve Dairesi Kuruluş, Görev ve Çalışma Esasları Yasası kuralları çerçevesinde, Kamu Hizmeti Komisyonunca yerine getirilir.

- 2- Kamu hizmeti komisyonu,(1). Fıkırada öngörülen işlemleri yaparken, bakanlığın görüşlerine de başvurur. Ancak, bu işlemleri yaparken bağımsız hareket eder ve bakanlığın görüşlerine uymak zorunda değildir.

7.2. Öğretmenliğe Girişte Aranan Genel ve Özel Nitelikler:

Öğretmen olarak ilk kez göreve atanacakların aşağıda belirlenen genel nitelikler ile atanacağı kadronun veya görev yapacağı eğitim ve öğretim kurum ve kuruluşun yürütmekle yükümlü olduğu hizmetlerin özelliklerine göre bu Yasada belirlenen diğer özel nitelik ve koşulları taşımaları gerekir.

- (1) Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti yurttaşı olmak;
- (2) 18 yaşını bitirmiş olmak;
- (3) Kamu haklarından yasaklı bulunmamak;
- (4) Bir yıldan fazla hapis cezasına çarptırılmamış olmak ve affa uğramış olsalar dahi rüşvet, hırsızlık, dolandırıcılık, sahtekarlık, irtikap, ırza geçme, hileli iflas ve benzeri yüz kızartıcı suçlardan dolayı mahkum olmamış olmak;
- (5) Atanacağı görevi, sürekli olarak yapmasına engel olabilecek bedensel bir hastalık veya sakatlığın bulunmadığı, Devlet Hastanesi ,Sağlık Kurulu raporu ile belgelendirilmiş olmak;
- (6) Yurt ödevi yükümlülüğünü yerine getirmiş olmak;
- (7) Kamu görevinden emekli maaşı çekilmemiş olmak veya disiplin suçundan ötürü görevden çıkarılmamış veya görevine son verilmemiş olmak;

7.3. Sözleşmeli Öğretmenlik:

- (1) Bakanlığa bağlı eğitim ve öğretim kurum ve kuruluşlarında, aşağıdaki fıkraların kurallarına bağlı olarak, Bakanlıkça sözleşmeli olarak öğretmen istihdam edilebilir.

(2) Orta, mesleki ve teknik öğretim okulları ile pratik sanat okullarında eğitim ve öğretim hizmetlerinin etkili sürekli ve verimli bir biçimde yürütülmesi için gereksinme duyulan ve özel bir uzmanlık veya mesleki bilgi gerektiren belirli branş veya konularda eğitim yapacak nitelikte Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti yurttaşı bulunmaması halinde aşağıdaki nitelik ve koşullara sahip yabancı kişiler sözleşmeli öğretmen olarak istihdam edilebilir.

- (a) Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyetinde çalışma ve ikamet izni almasında yürürlükteki yasalara göre sakınca bulunmamak;
- (b) Atanacağı görev için gerekli mesleki ve akademik formasyona sahip olmak;
- (c) Öğretmenlik yapmasını engelleyecek bedensel veya ruhsal bir özürü bulunmamak.

(3)

- (a) Yukarıdaki (2). Fıkra uyarınca atanacakların sözleşmeleri bir veya iki yıl için yapılır ve gerekli görüldüğü takdirde bir veya iki yıllık süreler ile yeniden uzatılabilir.
- (b) Bu şekilde atanacak olanların çalışma koşulları ve kendilerine verilecek ödenek ile bağlı olacağı kurallar sözleşmelerinde gösterilir. Sözleşmelerinde belirlenmeyen konularda bu yasanın asıl ve sürekli öğretmenlerle ilgili kuralları uygulanır.

(4) İlk, orta, mesleki ve teknik okullar ile pratik sanat okulların da asıl ve sürekli öğretmen olarak görev yapanların uzun süreli hastalık, doğum, burs veya kurs nedeniyle bu yasa kuralları çerçevesinde izinli bulundukları dönemlerde, eğitim ve öğretim hizmetlerinin kesintisiz yürütülebilmesi için de, bu öğretmenlerin yerlerine sözleşme ile, bu yasada belirlenen genel ve özel nitelikleri taşımaları koşulu ile Bakanlıkça öğretmen görevlendirilebilir. Bu şekilde görevlendirilen öğretmenler, yerine görevlendirildikleri öğretmenlerin yıllık maaş bareminin başlangıç basamağından maaş çekerler. Bunların sözleşmelerinde, hizmet süreleri ve bu süre sonunda görevlerinin sona

ereceği hususları ile sözleşmelerinde açıkça belirlenmeyen konularda bu Yasa Kurallarına bağlı olarak görev yapacakları belirtilir.

7.4. İlkokul Öğretmeni Olarak Atanacıklarda Aranan Özel Nitelikler:

- (1) İlkokul öğretmeni olarak atanacıklarda, aşağıdaki özel nitelikler aranır.
 - (a) Öğretmen koleji mezunu olmak; veya
 - (b) İlkokullar için öğretmen yetiştirilen ve öğretmen kolejine denkliği Bakanlar Kurulunca onaylanan bir öğretim kurumundan mezun olmak.
- (2) Özel ders öğretmeni olarak atanacıklarda ise, Öğretmen Kolejinin ilgili bölümünden veya Öğretmen Kolejinin ilgili bölümüne denkliği Bakanlar Kurulunca onaylanan bir eğitim veya öğretim kurumundan mezun olmak koşulu aranır.

7.5. Müdür ve Müdür Muavini Olarak Atanacıklarda Aranan Nitelikler:

- (1) Müdür olarak atanabilmek için en az iki yıl süreyle Müdür Muavini olarak hizmet etmiş olmak veya en az on yıl süreyle ilkokul öğretmeni olarak hizmet etmiş olmak.
- (2) Müdür Muavini olarak atanabilmek için en az yedi yıl süreyle ilkokul öğretmeni olarak hizmet etmiş olmak.
- (3) Öğretmenler yasının 12. Maddesindeki kurallar saklı kalmak koşulu ile; (bu madde öğretmenlerin mesleklerinde yükselmeleri için aranan nitelikleri içermektedir).

7.6. Öğretmenlerin Mesleklerinde Yükselmeleri İçin Aranılan Nitelikler:

- (1) Öğretmenlerin yükselmeleri, üst derece kadrosu ne olursa olsun, aşağıda belirlenen ilkelere ve bu yasada öngörülen öteki kurallara göre, Kamu Hizmeti Komisyonunca yapılır:
 - (a) Hizmetteki başarısı orta derecede veya orta derecenin üstünde olmak;
 - (b) Hizmet süresi içinde disiplin cezasına çarptırılmamış olmak; Disiplin cezasına çarptırılmış olması halinde ise, uyarma ve kınama cezası alanlar için bu cezanın alındığı tarihten başlayarak bir yıl; daha ağır disiplin cezası alanlar için ise, bu cezanın alındığı tarihten başlayarak iki yıl geçmiş olmak.
- (2) Yukarıdaki (1). Fıkra uyarınca yükselme işlemleri gerçekleştirilirken, Kamu Hizmeti Komisyonunca Bakanlığın görüş ve önerilerine de başvurulur. Bakanlık da bu konudaki görüş ve önerilerini biçimlendirirken ilgili sendikaların görüşlerini alır.

Ancak, Kamu Hizmetleri Komisyonu kendisine iletilen görüş ve önerilere uymak zorunda olmayıp yükselme işlemlerini gerçekleştirirken bağımsız hareket eder.

7.7. İlkokul Öğretmenlerinin Görevleri:

- (1) Öğretmeni bulunduğu okulda eğitim ve öğretim işlerini, Başöğretmenin veya sorumlu öğretmenin gözetim ve denetiminde ve ulusal eğitimin amaçlarını yürürlükteki yasa, tüzük ve yönetmeliklere uygun olarak gerçekleştirecek biçimde yerine getirmek;
- (2) Eğitim ve öğretim işleri ile ilgili olarak Bakanlıkça verilecek yönetim işlerini yapmak;

- (3) Öğrencilerde ulusal değerlerin kökleşmesini ve gelişmesini sağlamak;
- (4) Öğrencileri iyi birer yurttaş ve iyi birer insan olarak yetiştirmek;
- (5) Öğrencilerin kişilik ve yeteneklerini tam olarak geliştirmeleri ve iyi alışkanlıklar kazanmaları için çaba göstermek;
- (6) Öğrencilerin, serbest düşünme ve hareket etmelerine ve toplum yaşamı ile ilgili iyi alışkanlıklar kazanmalarına yardımcı olmak;
- (7) Öğrencilerin zihnen, ruhen ve bedenlen gelişmelerini sağlamak;
- (8) Öğrencilerin, boş vakitlerini yararlı bir şekilde geçirmelerine olanak tanımak amacıyla, ilgi ve yeteneklerine uygun olarak sınıf içi ve sınıf dışı etkinliklerde bulunmalarını sağlamak;
- (9) Öğrencilere, yerel koşullara ve iş olanaklarına uyabilmelerini sağlayacak kuramsal ve uygulamalı bilgiler vermek;
- (10) Görevlendirildiği takdirde, bulunduğu yerleşim yerinde devamlılık göstermeyecek nitelikte yaygın eğitim etkinliklerini yürütmek;
- (11) Halkını sosyal, kültürel ve ekonomik kalkınmasıyla ilgili olarak Bakanlık aracılığıyla Bakanlar Kurulunca yürürlükteki yasalara uygun olarak verilecek görevleri yerine getirmek; ve
- (12) Eğitim ve öğretim etkinlikleri ile ilgili olarak Bakanlıkça verilecek diğer işleri yapmak.

7.8. Orta, Mesleki ve Teknik Öğretim Okulu Öğretmenlerinin Görevleri:

- (1) Öğretmeni bulunduğu okulda, okul müdürünce kendisine verilen ders veya konuları, saptanan günlük ders programı çerçevesinde öğretmek;
- (2) Okul müdürünce kendisine verilen diğer eğitim ve öğretim işleri ileri okulla ilgili sosyal ve kültürel etkinlikleri yerine getirmek;
- (3) Öğrencilerde ulusal değerlerin kökleşmesini ve gelişmesini sağlamak;
- (4) Öğrencileri iyi birer yurttaş ve iyi birer insan olarak yetiştirmek;
- (5) Öğrencilerin kişilik ve yeteneklerini tam olarak geliştirmeleri ve iyi alışkanlıklar kazanmaları için çaba göstermek;

- (6) Öğrencilerin, serbest düşünme ve hareket etmelerine ve toplum yaşamı ile ilgili iyi alışkanlıklar kazanmalarına yardımcı olmak;
- (7) Halkın sosyal, ekonomik ve kültürel kalkınması ve halk eğitimi ile ilgili olarak Bakanlıkça verilecek görevleri yerine getirmek;
- (8) Bu Yasa ile veya bu Yasa uyarınca çıkarılacak tüzüklerle verilecek görevleri yerine getirmek;

7.9. Bağıllık Ödevi İle İlgili Yasa:

Öğretmenler Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti Anayasasına bağlı kalmak ve Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti yasalarına uymak zorundadırlar.

7.10. Mal Bildiriminde Bulunma Ödevi İle İlgili Yasa:

Öğretmenler kendileri, eşleri ve bakmakla yükümlü bulundukları çocuklarına ait taşınır ve taşınmaz malları ile alacak ve borçları hakkında, özel yasada belirtilen kurallar uyarınca mal bildiriminde bulunurlar.

7.11. Hayat Pahalılığı Alma Hakkı:

Bakanlığa bağlı Eğitim ve Öğretim Kurum ve kuruluşlarında çalışan öğretmenlere ve emekliye ayrılmış olan her öğretmene, Bakanlar Kurulunun saptayacağı esas ve kıstaslar çerçevesinde hayat pahalılığı ödeneği verilir.

7.12. On Üçüncü Maaş İkramiyesi İle İlgili Yasa:

- (1) Bu yasa kapsamına giren öğretmenlere Aralık ayı içerisinde ve yılda bir kez olmak üzere on üçüncü maaş ikramiyesi ödenir.

- (2) On üçüncü maaş, Aralık ayı asli maaşı ile aynı anda uygulanan hayat pahalılığı ödeneği toplamına eşit tutarda her yıl sonu verilen bir ikramiyedir.
- (3) On üçüncü maaş ikramiyesinden gelir vergisi dışında başka her hangi bir kesinti yapılmaz.
- (4) On üçüncü maaş ikramiyesi, emeklilik menfaatlerinin hesaplanmasında dikkate alınmaz.
- (5) On üçüncü maaş ikramiyesi, öğretmenin atanma şekline bakılmaksızın ilgili mali yıl döneminde hizmete girdiği tarih dikkate alınarak o yıl içerisinde çalıştığı hizmet süreleri ile orantılı olarak ödenir. Bu ödemede on beş günün altında olan hizmet süresi on beş güne, on beş gün ve üzerinde yapılan hizmet süresi ise aya tamamlanır.

7.13. Giyecek Yardımı İle İlgili Yasa:

Branş öğretmenleri ile teknik öğretim görevlilerine, laboratuvar, atölye ve spor derslerinin gerektirdiği özel giysi, Bakanlıkça sağlanır.

7.14. Hediye Alma ve Çıkar Sağlama Yasağı İle İlgili Yasa:

Öğretmenin, kendi denetimi altında bulunan veya kendi görevi veya bağlı bulunduğu kurum ile ilgili olan bir gerçek veya tüzel kişiden doğrudan doğruya veya aracılar eliyle her ne ad altında olursa olsun bir çıkar sağlama, rüşvet veya armağan alması yasaktır. Bu yasağa aykırı hareket edenler hakkında Kamu Hizmeti Komisyonunca gerekli disiplin işlemleri uygulanır.

7.15. Başka İş Yapma Yasağı İle İlgili Yasa:

Öğretmenler, tüm zamanlarını eğitim ve öğretim hizmetlerinin yürütülmesine ve görevlerinin yerine getirilmesine ayırmakla yükümlü olup, çalışma saatleri içinde veya dışında ücretli veya ücretsiz bir iş tutamazlar ve serbest meslek yapamazlar. (75. Madde kuralları saklıdır).

7.16. Yaz Tatili İle İlgili Yasa:

- (1) Genel okul etkinlikleri bakımından yaz tatili süresi ilgili sendika ile istişareden sonra Bakanlıkça belirlenir.
- (2) Bu süre içinde Bakanlıkça düzenlenecek mesleki kurs, seminer ve benzeri çalışmalar için öğretmenler göreve çağrılabilirler. Ancak, yaz tatilinin sürekli olarak kırk iki iş gününü bu amaçlar için tahsis edilemez.

8. T.C. İLE K.K.T.C. EĞİTİM SİSTEMİNİN GENEL YAPISI

TC 1739 sayılı Millî Eğitim Temel Yasası ile belirlenmiş olan Millî Eğitim Sistemi, “örgün eğitim” ve “yaygın eğitim” olmak üzere iki ana bölümden oluşmaktadır.

KKTC Milli Eğitim Sistemi de, “örgün eğitim” ve “yaygın eğitim” olmak üzere iki ana bölümden oluşmaktadır.

8.1. T.C.'de Örgün eğitim:

Örgün eğitim, belirli yaş grubundaki ve aynı seviyedeki bireylere, amaca göre hazırlanmış programlarla okul çatısı altında yapılan düzenli eğitimidir. Örgün eğitim, okulöncesi, ilköğretim, ortaöğretim ve yükseköğretim kurumlarını kapsamaktadır.

8.2. K.K.T.C'de Örgün Eğitim:

Belirli yaş gruplarına, belirli bilgi ve becerileri, belirli bir süre içerisinde vermeyi amaçlayan örgün eğitim, temel, orta ve yüksek öğrenimi kapsar. Aynı seviyedeki bireylere, amaca göre hazırlanmış programlarla okul çatısı altında yapılan düzenli eğitimidir.

8.3. T.C.'de Okulöncesi Eğitim:

Okulöncesi eğitim; isteğe bağlı olarak zorunlu ilköğretim çağına gelmemiş 3-5 yaş grubundaki çocukların eğitimini kapsar. Okulöncesi eğitim kurumları, bağımsız ana okulları olarak kurulabildikleri gibi, gerekli görülen yerlerde ilköğretim okullarına bağlı ana sınıfları halinde veya ilgili diğer öğretim kurumlarına bağlı uygulama sınıfları olarak da açılmaktadır.

Okulöncesi eğitimin amacı; çocukların bedensel, zihinsel, duygusal gelişimini ve iyi alışkanlıklar kazanmasını, onların ilköğretime hazırlanmasını, koşulları elverişsiz çevrelerden gelen çocuklar için ortak bir yetişme ortamı yaratılmasını, Türkçe'nin doğru ve güzel konuşulmasını sağlamaktır.

Milli Eğitim Bakanlığına bağlı olan anaokulları 4-6 yaş, anasınıfları 5-6 yaş grubundaki çocuklara hizmet vermektedir. Sağlık Sosyal ve Yardım Bakanlığına bağlı olan kreşler, 0-2 yaş, çocuk yuvaları ise 2-4 yaş grubundaki çocukların bakımı ve eğitimi ile ilgilenmektedir (Oğuzkan ve Oral, 1983:3).

Okul öncesi eğitimin amaçları:

- ◆ Her fırsattan yararlanarak çocuklarda millet, vatan, bayrak ve insan sevgisinin, manevi değerlere bağlılığın gelişmesine yardımcı olmak.
- ◆ Çocukların sorumluluk yüklenmelerini, dürüst, nazik, saygılı ve düzenli olmalarını sağlamak
- ◆ Çocukların Türkçe'yi doğru ve güzel konuşmalarını sağlamak.
- ◆ Çocukların tümü için ortak bir yetişme ortamı yaratmak.
- ◆ Onları ilkokula hazırlamak.
- ◆ Sosyal, duygusal ve bedeni yönden gelişerek iyi alışkanlıklar kazanmalarını sağlamak.

Temel ilkeleri:

- ◆ Bu çağ çocuklarının ihtiyaç ve gelişimleri gözönünde tutulur.
- ◆ Rahat bir atmosfer sağlanır.
- ◆ Olumsuz karşılaştırmalar yapılmaz, tümüne ilgi ve sevgi gösterilir.
- ◆ Çocuklara bedensel ceza verilmez.

Görevli personel: Müdür, müdür yardımcısı, anaokulu ve anasınıfı öğretmeni, okul psikologu, ile sosyal hizmet uzmanı, memur, sağlık personeli, aşçı ve hizmetlilerdir (Demirel, 2000:23-24).

8.4. K.K.T.C'de Okul Öncesi Eğitim:

0-6 yaşları arasındaki çocukların eğitimini kapsayan, temel eğitim bütünlüğü içinde yer alan bir eğitimidir. (Gürkan, 1981:2). İlköğretim yaşma gelmemiş çocukların eğitimi olarak ele alınan okul öncesi eğitimi, Milli Eğitim Yasası gereği 5-6 yaş grubunu kapsamaktadır. Devlet eliyle yürütülen ve çağ nüfusunun tümünü kapsayacak şekilde bir programa bağlı olarak yaygınlaştırılan okul öncesi eğitim bir veya iki yıl sürelidir.

Milli Eğitim Yasası gereği beş veya altı yaş grubunu kapsayan bu eğitim kademesinde, 1997-1998 ders yılında Girne ve Güzelyurt anaokulları ile özel anaokulları dışındaki devlet anaokullarında ve anasınıflarında sadece altı yaş grubunu kapsamaktadır. Eğitimde yeniden yapılanma sonucunda ana sınıf eğitimi zorunlu hale getirilmiştir. Böylece okul öncesi eğitimde, 1997-1998 ders yılında altı yaş grubu için okullaşma oranı %100 olmuştur (tablo 1).

TABLO-1
Okul Öncesi Eğitim
(1993-1998)

	Devlet Anaokulları					Özel Anaokullar					Anasınıflar (X)				
	Okul Sayısı	Öğrenci Sayısı	Öğretmen Sayısı	Öğrenci-Öğretmen	Okullaşma Oranı (%)	Okul Sayısı	Öğrenci Sayısı	Öğretmen Sayısı	Öğrenci-Öğretmen	Okullaşma Oranı (%)	Okul Sayısı (Sınıf Sayısı)	Öğrenci Sayısı	Öğretmen Sayısı	Öğrenci-Öğretmen	Okullaşma Oranı (%)
1993-94	4	708	33	21,4	20,5	19	513	23	22,3	4,9	158	2454	158	15,5	71,1
1994-95	5	746	36	20,7	21,4	27	440	28	15,7	4,2	89	1984	89	22,5	56,8
1995-96	5	764	42	18,9	21,7	27	443	30	14,7	6,3	139	2160	139	15,5	61,5
1996-97	6	798	41	19,5	23,7	32	684	59	11,6	6,8	86	2133	86	24,8	60,3
1997-98	6	761	47	16,2	25,4	20	454	65	6,9	7,6	83	1931	83	23,2	64,5

(X) İlkokullara bağlı anasınıflar

Kaynak: Milli Eğitim, Kültür, Gençlik ve Spor Bakanlığı

Bu kademedede, eğitimin beş yaş grubunu da kapsaması için belli bir programa bağlı olarak çalışmalar yaygınlaştırılmaktadır. Okul öncesi eğitim, devlet anaokullarında, ilkokullara bağlı ana sınıflarda ve özel anaokullarda sürdürülmektedir.

Bu eğitim kademesinde, Devlet Anaokullarında 1996-1997 öğretim yılında 798 olan öğrenci sayısı, 1997-1998 öğretim yılında 761'e, öğrenci öğretmen oranı 19.5'den, 16.2'ye düşerken, öğretmen sayısı 41'den 47'ye, okullaşma oranı ise %23.7'den, %25.4'e yükselmiştir.

Özel ana okullarda ise 1996-1997 öğretim yılında 32 olan okul sayısı 20'ye, öğrenci sayısı ise 684'den 454'e, öğrenci/öğretmen oranı 11.6'dan 6.9'a düşmüştür. Okullaşma oranı ise 6.8'den, 7.6'ya yükselmiştir. Program dönemi içerisinde ise ilkokullara bağlı ana sınıflarda, 1996-1997 öğretim yılında, 86 olan sınıf sayısı, 1997-1998 öğretim yılında 83'e 2133 olan öğrenci sayısı ise 1913'e, öğrenci/öğretmen oranı ise %24.8'den, 23.2'ye düşmüştür. Okullaşma oranı ise %63.3'den, 64.5'e yükselmiştir. Bu dönemde de okul öncesi eğitimde okullaşma oranı %100 olmuştur.

8.5. T.C.'de Zorunlu Eğitim :

Eğitim, genel olarak bireyde davranış değiştirme süreci olarak tanımlanmaktadır. Her çocuk, genç ve yetişkin, kendi öğrenme ihtiyaçlarını karşılamak üzere tasarlanmış eğitim olanaklarından yararlanabilmelidir.

Zorunlu eğitim, örgün eğitimin en fazla önem verilen bölümünü ifade eder, bireyin **belli bir çağda belli bir sürede** eğitim almasını öngörür. Zorunlu eğitim; bir yurttanın belirtilen bir yaşa gelinceye kadar gösterilen eğitim kurumlarında belli bir süre öğrenim görmesini zorunlu kılan yasal bir deyimdir.

222 sayılı İlköğretim ve Eğitim Yasasında “ İlköğretim her yurttaşın görmesi gereken temel eğitimidir.” Biçiminde tanımlanmıştır. 1739 sayılı Millî Eğitim Temel Yasasında kullanılan “**temel eğitim**” kavramı “**ilköğretim**” olarak değiştirilmiş ve T.C Anayasasının 42. maddesinde “İlköğretim; kız, erkek bütün vatandaşlar için zorunludur ve devlet okullarında parasızdır” denilerek herkesin asgari ve temel seviyede eğitim almalarını zorunlu kılınmaktadır.

Ülkemizde bugüne kadar, eğitim alanında yenileşme ve gelişmeye dönük çeşitli adımlar atılmıştır. Her biri eğitim tarihinin önemli gelişmeleri olmakla birlikte, 18 Ağustos 1997 tarihinde 23084 sayılı Resmî Gazetede yayımlanan 4306 sayılı Yasa bu adımların en büyüğü olmuştur. İlköğretim kurumlarının yapısını ve işleyişini değiştiren 4306 sayılı Yasa da;

4306 sayılı Yasa da;

- İlköğretim kurumlarının sekiz yıllık okullardan oluşması, bu okullarda kesintisiz eğitim yapılması ve bitirenlere ilköğretim diploması verilmesi,
- 222, 1739 ve 3308 sayılı Yasalarda birlikte ya da ayrı ayrı geçen “ilkokul” ile “ortaokul” ibarelerinin “ilköğretim okulu” olarak değiştirilmesi,
- İlköğretimin 6.,7. ve 8. sınıf öğrenimini ortaöğretim kurumları bünyesinde yapmakta olan öğrenciler ile çıraklık eğitim merkezlerindeki öğrencilerin eğitimlerini bu kurumlarda tamamlaması ve 1997-1998 öğretim yılı başından itibaren bu sınıflara hiçbir şekilde öğrenci alınmaması,
- Bazı derslerin öğretimini yabancı dille yapan okulların hazırlık sınıflarında başarılı olan öğrenciler ile 1997-1998 öğretim yılında okumaya hak kazanan öğrencilerin zorunlu eğitimlerini bu okullarda tamamlaması,
- Millî eğitim sisteminin öğrencileri ilgi, yeti ve yetenekleri doğrultusunda her bakımdan yönleltmeyi gerçekleştirecek biçimde düzenlenmesi, bu amaçla ortaöğretim kurumlarına eğitim programlarının hedeflerine uygun düşecek şekilde hazırlık sınıflarının konulabilmesi,

- İlköğretimin son ders yılının ikinci yarısında öğrencilere, ortaöğretimde devam edebilecek okul ve programlarının hangi mesleklerin yolunu açabileceği ve bu mesleklerin kendilerine sağlayacağı yaşam standardı ve iş hayatı konusunda tanıtıcı bilgiler vermek, meslek seçiminde doğru karar vermelerine yardımcı olmak üzere rehberlik servislerince gerekli çalışmaların yapılması,

- İlköğretim okulunu bitirenlerin bir mesleğe hazırlamak amacıyla çıraklık dönemine kadar iş yerlerinde aday çırak olarak eğitilmesi, çırak olabilmek için 14 yaşını doldurması ve en az ilköğretim okulu mezunu olması,

- Sekiz yıllık ilköğretim giderlerinde kullanmak üzere 01.09.1997-31.12.2000 tarihleri arasında bazı işlem ve kağıtlardan eğitime katkı payı alınması hükümleri getirilmiştir.

Yapılan yasal düzenlemelerin yaşama geçirilebilmesi ve etkili bir biçimde uygulanabilmesi için 4306 sayılı Yasayı izleyen günlerde, ilköğretimde çağdaş bir eğitim düzeni kurmayı amaçlayan Eğitimde Çağı Yakalama 2000 Projesi uygulamaya konulmuştur.

Bu Projede ilköğretimde;

- %100 okullaşma oranına ulaşılması,
- Birleştirilmiş sınıf uygulamasına aşamalı olarak son verilmesi,
- Sınıf mevcutlarının 30'a indirilmesi
- İkili öğretimden normal öğretime geçilmesi,
- İlköğretimde niteliğin yükseltilmesi hedeflenmiştir.

Bu hedeflere ulaşabilmek için;

- Okul ve derslik sayısının artırılması,
- Taşınabilir ilköğretimin yaygınlaştırılması,
- Yatılı ilköğretim bölge okulları ile pansiyonlu ilköğretim okullarının yatılılık kapasitelerinin artırılması,

- Yoksul öğrencilerin okul gereksinimlerinin karşılanması,
- Okullarda çağdaş ölçütlere uygun fizikî alt yapının sağlanması,
- Okullarının çağın gereklerine uygun araç-gereçlerle donatılması temel politikalar olarak belirlenmiştir.

Belirlenen hedef ve politikalar doğrultusunda öğrenci sayısındaki artış oranları da dikkate alınarak program, öğretim materyalleri, yapı-tesis, donatım, taşınan ilköğretim, yatılı ilköğretim bölge okulları ve pansiyonlu ilköğretim okullarında plânlama çalışmaları yapılmıştır.

8.6. K.K.T.C’de Zorunlu Eğitim:

KKTC’de zorunlu eğitim, Milli Eğitim Yasası gereği 5-6 yaş grubunu kapsayan okul öncesi eğitim’den başlayarak, 15 yaşına kadar örgün eğitim kurumundan yararlanması zorunludur.

- Zorunlu eğitim çağındaki her yurttaşın bir okula devamı zorunludur.
- Zorunlu eğitim çağındaki yurttaşın devam edeceği okul Bakanlıkça saptanır. Bu amaçla her okula ait kapsam bölgelerini içeren haritalar Bakanlıkça hazırlanır.
- Özel eğitime muhtaç bir yurttaşın devam edeceği okul Bakanlıkça saptanır.
- Okul, öğrenim görecekt yurttaşın ailesinin ikamet ettiği köy, kasaba veya şehirde ise çocuğun okula gidiş gelişi velisi tarafından sağlanır.
- Okul, öğrenim görecekt yurttaşın ailesinin ikamet ettiği köyün dışında ise ve okul ile köy arasındaki mesafe iki milin üzerinde ise öğrencinin okula taşınması Bakanlıkça gerçekleştirilir.
- Okul çağına ulaşan bir çocuğun okula kaydını yaptırması ve devamı, köy veya mahalle Muhtarı yardımıyla ilgili öğretmence izlenir.

- Çocuğunu okula kaydettirmeyen ve/veya devamını sağlamayan aile velisine aşağıdaki bentlerde öngörülen cezai müeyyideler uygulanır ve bu gibi öğrencilerin eğitiminin sürdürülmesi için devletçe gerekli önlemler alınır (www.mebnet.net).

8.7. T.C.'de İlköğretim:

İlköğretim eğitim sisteminin temel taşıdır. Bu eğitim kademesinde bireylere toplum içinde diğer üyelerle uyum içinde yaşamaları ve yaşamlarını daha iyi bir biçimde sürdürmeleri için gerekli olan temel bilgi ve beceriler kazandırılır (Fidan ve Erden,1998:204).

İlköğretim 6-14 yaş grubundaki çocukların eğitim ve öğretimini kapsar. İlköğretimin amacı; her Türk çocuğunun iyi birer yurttaş olabilmesi için, gerekli temel bilgi, beceri, davranış ve alışkanlık kazanmasını, millî ahlak anlayışına uygun olarak yetişmesini, ilgi, yeti ve yetenekleri doğrultusunda hayata ve bir üst öğrenime hazırlanmasını sağlamaktır.

İlköğretim kız ve erkek bütün yurttaşlar için zorunludur ve Devlet okullarında parasızdır. İlköğretim kurumları sekiz yıllık okullardan oluşur. Bu okullarda kesintisiz eğitim yapılır ve bitirenlere ilköğretim diploması verilir.

8.8. K.K.T.C'de İlköğretim:

KKTC'nde 17/86 sayılı Milli Eğitim Yasası'na göre 7-11 yaş grubunu kapsayan ilköğretim zorunlu olup, o yılın 31 Aralık gününden önce altı yaşını

dolduran çocukların onbir yaşını tamamlayıncaya kadar süren eğitim ve öğrenimlerini kapsar. Bu eğitim süresi 5 yıldır.

İlköğretimin amaç ve görevleri, Kıbrıs Türk milli eğitiminin genel amaçlarına ve temel ilkelerine uygun olarak şunlardır:

- Öğrencilere, Atatürk İlke ve devrimleri ile Atatürk milliyetçiliğini ve toplumsal mücadelemizin kökeninde yatan gerçekleri öğretmek;
- Çocuklara, iyi ve yararlı birer yurttaş olarak yetişebilmeleri için gerekli temel bilgi, beceri, davranış ve alışkanlıkları kazandırmak;
- Çocukları, ilgi ve yetenekleri yönünde yetiştirerek onları toplumsal yaşama ve üst öğrenime hazırlamak;
- Çocukların estetik duygularını geliştirmek, onlara, doğruyu, güzeli ve iyiyi görebilme yeteneğini kazandırmak ve onlarda, birlikte hareket etme, işbirliği, yardımlaşma, arkadaşlık, insan sevgisi gibi üstün duyguları yaratmak.

Bu eğitim kademesinde, son yıllarda ülkemizde üniversiteler bünyesinde 5 tane özel ilkokul açılmıştır. Bu okullardaki öğrenci, öğretmen ve öğrenci/öğretmen durumları ise tablo 2 'de gösterildiği gibi olmuştur.

Okul	Öğrenci	Öğretmen	Öğrenci/Öğretmen
Okul 1	150	10	15
Okul 2	120	8	15
Okul 3	100	7	14.3
Okul 4	80	5	16
Okul 5	60	4	15

TABLO-2
Özel İlkokullar
(1997-1998 Öğretim Yılı)

İLKOKULUN ADI	ÖĞRENCİ SAYISI	ÖĞRETMEN SAYISI	ÖĞRENCİ/ÖĞRETMEN
Yakın Doğu İlkokulu	143	16	8.9
Uluslar arası Amerikan İlkokulu	41	9	4.3
Girne Amerikan İlkokulu	63	10	6.3
Doğu Akdeniz İlkokulu	131	14	9.3
The Future İlkokulu	66	9	5.3
Toplam	444	58	7.6

Kaynak: Milli Eğitim, Kültür, Gençlik ve Spor Bakanlığı

Söz konusu eğitim kademesinde, Devlet İlkokulları ile özel ilkokullarda, 1997-1998 öğretim yılında toplam okul sayısı 92 iken, 1997-1998 öğretim yılında 96'ya. öğrenci sayısı 15,567'den 16878'e, öğrenci/öğretmen oranı 14.4'den 16.4'e yükselirken. Öğretmen sayısı ise 1081'den 1027'ye düşmüştür. Bu dönemde okullaşma oranı %100 olarak korunmuştur (tablo 3).

TABLO-3
Devlet ve Özel İlkokulları
(1993-1998)

Ders Yılı	Okul Sayısı	Öğrenci Sayısı	Öğretmen Sayısı	Öğrenci / Öğretmen	Okullaşma Oranı (%)
1993-94	143	16003	1046	15.3	100
1994-95	97	15914	1097	14.5	100
1995-96	91	15526	1103	14.0	100
1996-97	92	15567	1081	14.4	100
1997-98	96	16878	1027	16.4	100

Kaynak: Milli Eğitim, Kültür, Gençlik ve Spor Bakanlığı

8.9. T.C.'de Ortaöğretim:

Ortaöğretim; ilköğretime dayalı, en az üç yıllık genel, meslekî ve teknik öğretim kurumlarının tümünü kapsar. Ortaöğretimin amacı; öğrencilere asgarî ortak bir genel kültür vermek, birey ve toplum sorunlarını tanıtmak ve çözüm yolları aramak, ülkenin sosyo-ekonomik ve kültürel kalkınmasına katkıda bulunacak bilinci kazandırarak öğrencileri ilgi, yeti ve yetenekleri doğrultusunda, hem yükseköğretime hem mesleğe veya hayata ve iş alanlarına hazırlamaktır.

8.9.1. T.C Mesleki Teknik Eğitim Alanında Ortaöğretim Ve Yükseköğretim Kurumları Arasında Program Bütünlüğünün Ve Devamlılığının Sağlanması :

İki binli yıllarda değişime uyum sağlayabilen, insana ve kaliteye önem veren, problem çözebilen, iletişim kurabilen, sorumluluk ve risk alabilen, planlayıcı, küresel düşünme sistemi gelişmiş, çağdaş yönetim anlayışına sahip, ekip çalışmasını benimsemiş, yaratıcı ve yeniliklere açık niteliklere sahip insan gücü ihtiyacı giderek artmaktadır. Dünyadaki gelişmeler ve eğilimler, iki binli yıllarda dünya işgücü ihtiyacının dörtte üçünün en az ön lisans düzeyinde eğitim almış işgücü ile karşılanması gerektiğini göstermektedir. Ülkemizde, devlet üniversitelerine bağlı 385 meslek yüksek okulunda iki yıllık ön lisans programlarıyla belirli bir mesleğe yönelik ara insan gücü yetiştirmeyi amaçlayan eğitim veren okullarda eğitim gören öğrencilerin yüksek öğretim sistemi içindeki payı, yüzde 15 civarındadır. Bu oran pek çok ileri ülkede yüzde 30 un üstündedir.

Bu bağlamda 7. ve 8. Beş Yıllık Kalkınma Plânlarında belirlenen politikalar ile 15. ve 16. Millî Eğitim Şûralarında alınan kararlar doğrultusunda MEB'de proje bazında çalışmalar yapılmaktadır. Bu çalışmalardan olmak üzere, 2547 sayılı Yasada

değişiklik öngören Yasa Tasarısı hazırlanarak Başbakanlığa sunulmuştur. Tasarı yasalaştığında

Ekonominin gereksinim duyduğu alanlarda nitelikli iş gücü yetiştirmek üzere, bir veya daha fazla meslek yüksek okulu ile öğretim programları bütünlüğü ve devamlılığı içinde ilişkilendirilmiş, mesleki ve teknik ortaöğretim kurumlarından oluşan Mesleki ve Teknik Eğitim Bölgesi kurulacak ve mevcut kaynaklar daha etkin ve verimli kullanılabilecektir.

Meslekî ve Teknik Eğitim Bölgesi içinde yer alan meslekî ve teknik orta öğretim kurumlarından mezun olan öğrencilerin, istedikleri takdirde bitirdikleri programın devamı niteliğinde veya buna en yakın programların uygulandığı, öncelikle kendi bölgesindeki veya bölgesi dışındaki meslek yüksekokullarına sınavsız olarak geçişleri sağlanacak, meslek yüksekokullarından mezun olan öğrencilerin yüzde 10' undan az olmamak üzere ayrılacak kontenjanlara göre alanlarındaki lisans programlarına dikey geçiş yapmaları sağlanacaktır.

İş hayatının yüksek nitelikli insan gücü ihtiyacı karşılanacaktır.

Üniversiteler önündeki yığılmalar önlenecektir.

Mesleki teknik eğitimdeki okullaşma oranı yükselecektir.

Eğitim-istihdam dengesi sağlanacaktır (<http://www.meb.gov.tr>).

8.9.1.1. Mesleki ve Teknik Liseler :

Mesleki ve Teknik Liseler, hem iş ve meslek alanlarına eleman yetiştiren , hem de öğrencileri yüksek öğretime hazırlayan öğretim kurumlarıdır.

Mesleki ve Teknik liseler;

- ◆ Erkek Teknik Öğretim Okulları

- ♦ Kız Teknik Öğretim Okulları
- ♦ Ticaret ve Turizm Öğretim Okulları
- ♦ Din Öğretimi Okulları; Olmak üzere 4 ana grupta toplanmaktadır.

8.9.1.2. Din Öğretimi Okulları :

Bu okullar, İmam Hatip Liseleri İmamlık, Hatiplik ve Kur'an Kursu öğrenciliği gibi dini hizmetlerin yerine getirilmesi ile görevli elemanlar yetiştirmek üzere açılmıştır. Ortaokula dayalı 4 yıllık okullardır.

8.9.1.3. Özel Eğitim Kurumları :

Özel Eğitim, beden, zihin, ruh, duygu ve sosyal özellikleri nedeni ile olağan dışı ayrılıklar gösteren, bu nedenle de normal eğitim hizmetlerinden yararlanamayan 0-18 yaş grubundaki çocukların eğitimini kapsar.

Türkiye'de özel eğitim hizmetleri, engel gruplarına göre oluşturulmuş özel eğitim okullarında yürütülmektedir. Ayrıca, özel eğitime gereksinim duyan öğrencilerin normal okullarda akranlarıyla birlikte eğitim görmeleri de sağlanmaktadır. "kaynaştırma" olarak tanımlanan bu uygulamanın yaygınlaştırılmasına çalışılmaktadır. Ülkemizde halen; görme engelliler, işitme engelliler, ortapedik engelliler, zihinsel engelliler ve uzun süreli hasta çocuklar olmak üzere beş engel grubundaki çocuklara ve gençlere eğitim hizmeti verilmektedir.

Türkiye'de 1997-1998 öğretim yılında 193 özel eğitim okulunda 12.632 öğrenci eğitilmiş, bu okullarda 1.797 öğretmen görev yapmıştır. Ayrıca özel eğitim

sınıflarında 11.379 öğrenci bulunmaktadır. 6.825 öğrenci ise kaynaştırma yolu ile eğitimden yararlanmıştır (Karacaoğlu, 2002:72).

8.9.1.4. Ticaret ve Turizm Öğretimi Okulları :

Bu okullar, ticaret,maliye, pazarlama,muhasebe,bankacılık, kooperatifçilik, sekreterlik, turizm, bilgi işlem gibi alanlarda kamu ve özel sektör kuruluşlarında görev alacak ara kademe elemanlarını yetiştiren eğitim kurumlarıdır (Demirel, 2000: 31-34).

8.10. K.K.T.C'de Ortaöğretim:

Ortaöğretim, ilköğretime dayalı en az altı yıl süreli eğitimin tümünü kapsar. İlköğretimi tamamlayan her öğrenci, ortaöğretime devam etme ve ortaöğretim olanaklarından ilgi ve yetenekleri ölçüsünde yararlanma hakkına sahiptir.

8.10.1. K.K.T.C'de Ortaokullar:

Ortaokul öğrenimi, Milli Eğitim Yasası uyarınca, kız ve erkek ayrımı yapılmaksızın her yurttaş için bir hak ve ödev olup zorunludur. Ortaokullar, ayrı okullar halinde kurulabilecekleri gibi, bir liseye bağlı olarak da kurulabilirler. Süreleri ise üç yıldır.

1997-1998 öğretim yılında KKTC'nde Milli Eğitim, Kültür ve Gençlik Bakanlığı'na bağlı 1 Güzel Sanatlar Ortaokulu, 1 Kolej, 14 bağımsız ortaokul, 9 tane de liselere bağlı ortaokul olmak üzere 25 ortaokul eğitimlerini sürdürmüştür. Bu

eğitim kademesinde de, üniversiteler bünyesinde 4 tane özel kolej açılmıştır. Bu okulların öğrenci, öğretmen ve öğrenci/öğretmen durumları ise tablo 4'da gösterildiği gibi olmuştur.

TABLO-4
Özel Ortaokullar
(1997-1998 öğretim Yılı)

İlkokulun Adı	Öğrenci Sayısı	Öğretmen Sayısı	Öğrenci / Öğretmen
Yakın Doğu Koleji	289	35	8.2
Doğu Akdeniz Koleji	223	32	6.9
Uluslararası Amerikan Koleji	102	22	4.6
Gime Amerikan Koleji	53	16	3.3
Toplam	667	105	6.3

Kaynak: Milli Eğitim, Kültür, Gençlik ve Spor Bakanlığı

1996-1997 öğretim yılında 29 olan okul sayısı, 1997-1998 öğretim yılında yine 29 olmuş ve öğretmen sayısı 727'den 803'e, öğrenci sayısı 9075'den 9108'e yükselmiş, öğrenci/öğretmen oranı ise 12.5'den 11.3'e düşmüştür. Okullaşma oranı ise %1996-1997 öğretim yılında, %90 iken, 1997-1998 öğretim yılında bu oran %95'e yükselmiştir.

TABLO-5
Özel ve Devlet Ortaokulları
(1993-1998)

Ders	Okul	Öğrenci	Öğretmen	Öğrenci/	Okullaşma
Yılları	Sayısı	Sayısı	Sayısı	Öğretmen	Oranı(%)
1993-94	27	9448	574	16.4	100.0
1994-95	28	9498	633	15.0	100.0
1995-96	29	9167	668	13.7	100.0
1996-97	29	9075	727	12.5	90.0
1997-98	29	9108	803	11.3	95.0

Kaynak: Milli Eğitim, Kültür, Gençlik ve Spor Bakanlığı.

8.10.2. K.K.T.C'de Liseler:

Liseler ortaokul üstü üç yıllık çeşitli programlar uygulayan ve ağırlık verdikleri program uyarınca adlandırılan genel liseler ile meslek liselerinden oluşurlar.

15-17 yaş grubunu kapsayan bu eğitim kademesinde amaç, Milli Eğitim Yasası'nda yer alan "Genel Amaç ve Temel İlkeler" doğrultusunda, öğrencileri toplum ekonomisinin gereklerini de gözeterek çeşitli programlar çerçevesinde ilgi ve yeteneklerine göre geliştirerek yüksek öğretime veya hem mesleğe hem yüksek öğretime veya toplumsal yaşama ve iş olanaklarına hazırlamaktır.

8.10.3. K.K.T.C'de Genel Liseler:

Üç yıllık öğretim kurumları olan genel liselerde durum tablo 6'da gösterilmiştir.

TABLO-6
Genel Liseler
(1993-1998)

Ders Yılları	Okul Sayısı	Öğrenci Sayısı	Öğretmen Sayısı	Öğrenci/ Öğretmen	Okullaşma Oranı (%)
1993-1994	15	5751	429	13.4	59.2
1994-1995	15	5445	394	13.8	58.1
1995-1996	14	5649	439	12.8	56.1
1996-1997	14	5512	483	11.4	54.9
1997-1998	15	5543	495	11.2	49.2

Kaynak: Milli Eğitim, Kültür, Gençlik ve Spor Bakanlığı

Genel -Liselerde, 1996-1997 öğretim yılında 14 olan okul sayısı 1997-1998 öğretim yılında Yakın Doğu Koleji'nin lise bölümü ile 15 olmuş, öğrenci sayısı 5512'den, 5543'e, öğretmen sayısı 483'den 495'e yükselmiş, öğrenci/öğretmen oranı 11.4'den, 11.2'ye, okullaşma oranı ise %54.9'dan, %49.2'ye düşmüştür (tablo .6).

8.10.4. K.K.T.C'de Mesleki Teknik Öğretim:

KKTC'nde Mesleki ve Teknik öğretim etkinlikleri büyük ölçüde Milli Eğitim Kültür, Gençlik ve Spor Bakanlığı tarafından yürütülmektedir. Mesleki Teknik Örgün Eğitim yanında Yaygın ve Çıraklık Eğitimi olarak işlevlerini sürdürmektedir. 15-17 grubunu kapsayan ve ortaokul üstü üç yıllık programlar uygulayan bu eğitim kademesinde, 1997-1998 öğretim yılında 3 Endüstri Meslek Lisesi, 4 Ticaret Lisesi, 3 Meslek Lisesi, 2 Endüstri Pratik Sanat Okulu, 1 tane de Pratik Sanat Okulu faaliyetlerini sürdürmektedir.

Endüstri Pratik Erkek Sanat Okullarında, zorunlu eğitim yaşını tamamlamış fakat 18 yaşından gün almamış bireylere metal, motor, ağaç işleri ve elektrik gibi meslek dallarında pratik meslek eğitimi veren meslek okullarıdır. Üç yıl süreli olan bu uygulamada haftada bir gün teorik, dört gün de okullarda veya işletmelerde pratik eğitim yapılmaktadır.

Endüstriyel Pratik Kız Sanat Okullarında ise, zorunlu eğitim yaşını tamamlamış fakat 18 yaşından gün almamış bireylere seramik, el sanatları, konfeksiyon ve kuaförlük dallarında pratik meslek eğitimi veren meslek okullarıdır. Üç yıl süreli olan uygulamada bir gün teorik, dört gün de okullarda veya işletmelerde pratik eğitim yapılmaktadır.

Mesleki Teknik Eğitimde, 1997-1998 öğretim yılında okul sayısı 13 olmuş öğrenci sayısı 2473'den 2428'e, okullaşma oranı %24.6'dan, 21.5'c düşerken, öğretmen sayısı ise 359'dan 397'e yükselmiş, öğrenci/öğretmen oranı ise 6.9dan, 6.1'e düşmüştür.

Liselerde, genel bir durum değerlendirmesi yapıldığında, 1997-1998 öğretim yılında lise ve meslek liselerinde toplam okullaşma oranının %70.7 olduğu görülür. Bu oran 1996-1997 öğretim yılında %79.5 idi.

8.11. T.C.'de Yükseköğretim:

Yükseköğretim; ortaöğretime dayalı, en az iki yıllık yüksek öğrenim veren eğitim kurumlarının tümünü kapsar. Yükseköğretimin amacı; ülkenin bilim politikasına, toplumun yüksek düzeyde ve çeşitli kademelerdeki insan gücü gereksinimine göre öğrencileri ilgi, yeti ve yetenekleri doğrultusunda yetiştirmek, bilimsel alanlarda araştırmalar yapmak, araştırma-inceleme sonuçlarını gösteren ve bilim-teknikğin ilerlemesini sağlayan her türlü yayını yapmak, Hükümet tarafından

istenecek inceleme ve araştırmaları sonuçlandırarak düşüncelerini bildirmek, Türk toplumunun genel seviyesini yükseltici ve kamuoyunu aydınlatıcı bilimsel verileri sözle ve yazı ile halka yaymak ve yaygın eğitim hizmetinde bulunmaktır. Yükseköğretim kurumları; Üniversite, fakülte, enstitü, yüksek okul, konservatuar, meslek yüksek okulu ile uygulama ve araştırma merkezlerinden oluşmaktadır.

Yükseköğretimin genel amacı:2547 sayılı kanunla belirtilmiştir.

Buna göre:

a. öğrencilerini ;

1. Atatürk inkılapları ve ilkeleri doğrultusunda Atatürk milliyetçisine bağlı,
2. Türk milletinin milli, ahlaki,insani,manevi ve kültürel değerlerini taşıyan, Türk olmanın şeref ve mutluluğunu duyan,
3. Toplum yararını kişisel çıkarının üstünde tutan, aile, ülke ve millet sevgisi ile dolu,
4. Hür ve bilimsel düşünce gücüne, geniş bir dünya görüşüne sahip, insan haklarına saygılı,
5. Beden, zihin, ruh, ahlak ve duygu bakımından dengeli ve sağlıklı biçimde gelişmiş,
6. İlgi ve yetenekleri yönünden yurt kalkınmasına ve ihtiyaçlarına cevap verecek, aynı zamanda kendi geçim ve mutluluğunu sağlayacak bir mesleğin bilgi, beceri, davranış ve genel kültürüne sahip vatandaşlar olarak yetiştirmek,

b. Türk devletinin ülkesiyle ve milletiyle bölünmez bir bütün olarak, refah ve mutluluğunu arttırmak amacıyla: ekonomik, sosyal ve kültürel kalkınmasına katkıda bulunacak ve hızlandıracak programlar uygulayarak,

çağdaş, uygarlığın yapıcı, yaratıcı ve seçkin bir ortağı haline gelmesini sağlamak,

- c. Yükseköğretim kurumları olarak yüksek düzeyde bilimsel çalışma ve araştırma yapmak, bilgi ve teknoloji üretmek, bilim verilerini yaymak, ulusal gelişim ve kalkınmaya destek olmak, yurt içi ve yurt dışı kurumlarla işbirliği yapmak suretiyle bilim dünyasının seçkin bir üyesi haline gelmek, evrensel ve çağdaş gelişmeye katkıda bulunmaktır (Demirel, 2000:35).

8.12. K.K.T.C'de Yükseköğretim:

Milli Eğitim Yasası'na göre yüksek öğretim, orta öğretime dayalı en az iki yıllık yüksek öğretim veren eğitimin tümünü kapsar.

Liselerden herhangi birini başarı ile tamamlayan öğrenciler, yüksek öğrenim kurumlarının koşullarına bağlı olmak kaydıyla bu kurumdan yararlanma hakkına sahiptirler. KKTC'de Yüksek öğretimde dili İngilizcedir.

Yüksek öğretim kurumlarının kuruluşu, açılışı, özel amaçları , çalışma; ve öğretim üyeleri ile ilgili esaslar ve yüksek öğretim kurumlarına ilişkin diğer hususlar kurumların özel yasalarında belirlenir.

Yüksek öğretim paralıdır; ancak maddi olanakları elverişli olmayan başarılı öğrenciler ile özürlü öğrencilerin her türlü öğrenim giderleri olanaklar ölçüsünde bunlara kredi, parasız yatılı ve benzeri yollarla devletçe karşılanmaktadır.

8.13. T.C.'de Yaygın Eğitim:

Yaygın eğitim, örgün eğitimlerini, hangi nedenle olursa olsun tamamlayamayanlara, eğitim fırsat ve olanaklarından yararlanamayanlara, eğitimini sürdürmek isteyenlere sağlanan eğitim anlamına gelmektedir (Varış 1987: 124).

Yaygın eğitimin amacı, millî eğitimin genel amaçlarına ve temel ilkelerine uygun olarak, örgün eğitim sistemine hiç girmemiş olan veya herhangi bir kademesinde bulunan ya da bu kademedен çıkmış yurttaşlara örgün eğitimin yanında veya dışında;

- Okuma-yazma öğretmek, eksik eğitimlerini tamamlamaları için sürekli eğitim olanağı hazırlamak,
- Bilimsel, teknolojik, ekonomik, sosyal ve kültürel gelişmelere uyumlarını kolaylaştırıcı eğitim olanağı sağlamak,
- Millî kültür değerlerimizi koruyucu, geliştirici, tanıtıcı ve benimsetici nitelikte eğitim yapmak,
- Toplu yaşama, dayanışma, yardımlaşma, birlikte çalışma ve örgütlenme anlayış ve alışkanlıkları kazandırmak,
- Ekonominin gelişimi doğrultusunda ve istihdam politikasına uygun meslek edinmelerini sağlayıcı olanaklar hazırlamak,
- Beslenme ve sağlıklı yaşam tarzını benimsetmek,
- Çeşitli mesleklerde çalışanlara, gelişmeleri için gerekli bilgi ve becerileri kazandırmak,
- Boş zamanlarını yararlı bir biçimde değerlendirme ve kullanma alışkanlıkları kazandırmaktır (MEB Araştırma, Plânlama ve Koordinasyon Kurulu Başkanlığı –2000).

8.14. K.K.T.C'de Yaygın Eğitim:

Yaygın eğitimin özel amacı, Kıbrıs Türk Milli Eğitimi'nin genel amaçlarına ve temel ilkelerine uygun olarak, örgün eğitiminin herhangi bir kademesinden yararlanamamış veya örgün eğitimin herhangi bir kademesinden ayrılmış veya herhangi bir kademesinde bulunan yurttaşlara, örgün eğitim yanında veya dışında eğitim hizmeti vermektedir.

Yaygın eğitimin genel amacı ise; örgün eğitim yanında veya dışında verilen ve endüstrimizin ihtiyaç duyacağı becerili ve nitelikli ara insan gücünü yaratma veya günlük yaşantıda gereksinme duyulan becerileri kazandırma veya mevcut bilgi ve becerilerin artırılmasına yöneliktir. Zorunlu eğitim yaşını tamamlayan bireyler için sürdürülen bu eğitim uygulamaları, Pratik Kız Sanat Okulları, Pratik Erkek Sanat Okulları, Kadın Kursları, Çıraklık Eğitim ve OTEM türündeki kuruluşlarda yürütülmektedir.

Pratik Kız Sanat Okulları, Kız Meslek Liseleri bünyesinde veya büyük yerleşim merkezlerinde bağımsız olarak kurulan ve 3 ay süreli kurslar şeklinde uygulamalarla giyim, nakış, çiçek, yemek, resim, makrome, makine nakışı, seramik, batık ve bakır işi gibi dallarda pratik eğitim veren kuruluşlardır.

Köy Kadın Kursları ise, küçük yerleşim merkezlerinde yürütülen çalışmalarla kursiyerlerin becerilerini geliştirmek ve aile bütçesine katkıda bulunmak amacı ile giyim nakış, el sanatları, ev ekonomisi ve beslenme konularında eğitim veren 2 yıl süreli kurslardır.

Çıraklık Eğitimi, 28/1988 sayılı: Çıraklık ve Meslek Eğitimi Yasası ve bu yasaya bağlı olarak çıkartılan tüzükler uyarınca, Devlette aktif durumda bulunan kuruluşlarla, gerçek ve tüzel kişilere ait iş yerlerinde uygulama yapmak için çalışmaları başlatılan ve İkinci Beş Yıllık Kalkınma Planı döneminin son yılında uygulamaya konan bir yöntemdir. Çıraklık ve Meslek Eğitimi Yasası ve buna bağlı

lan tüzük ile çıraklık ve kalfalık eğitiminin yapılacağı “Meslek Dalları Emirnamesi “ yayınlanmıştır.

Girne Otelcilik ve Turizm Eğitim Merkezi (OTEM), otel endüstrisinin çeşitli dallarında duyulan eleman ihtiyacını karşılamak amacı ile Turizm, Tanıtma ve Pazarlama Dairesi bünyesinde faaliyet gösteren bir eğitim merkezidir. OTEM’de 1997-1998 öğretim yılında kursiyer eğitimlerini sürdürmüştür (KKTC Başbakanlık Planlama Örgütü, 1998:301-303).

TABLO –7
Yaygın Eğitim
(1993-1998)

Ders Yılları	1993 - 1994		1994-1995		1995-1996		1996-1997		1997-1998	
Eğitim Kurumu	Kurum Sayısı	Kursiyer Sayısı	Kurum Sayısı	Kursiyer Sayısı	Kurum Sayısı	Kursiyer Sayısı	Kurum Sayısı	Kursiyer Sayısı	Kurum Sayısı	Kursiyer Sayısı
Pratik Kız Sanat Okulları	4	431	4	556	4	448	4	273	4	344
Köy Kadın Kursları	37	730	34	458	33	450	35	415	24	485
Çıraklık Eğitim Merkezi	1	11	1	12	-	-	-	-	-	-
OTEM	1	92	1	42	1	40	1	-	1	32
Toplam	43	1264	40	1068	38	948	40	688	29	961

Kaynak: Millî Eğitim, Kültür ve Gençlik ve Spor Bakanlığı

9. T.C.’DE MİLLÎ EĞİTİM BAKANLIĞI ÖRGÜTÜ:

Millî Eğitim Bakanlığının Teşkilât ve Görevleri Hakkındaki 3797 sayılı Yasaya göre Millî Eğitim Bakanlığı bugün;

1. Merkez örgütü
2. Taşra örgütü
3. Yurt Dışı örgütü
4. Bağlı kuruluşlar olmak üzere dört bölümden meydana gelmektedir.

Millî Eğitim Bakanlığı taşrada 81 il ve 922 ilçede örgütlenmiştir. MEB'in yurt dışında 21 eğitim müşavirliği ve 18 eğitim ataşeliği olmak üzere 39 ülkede temsilciliği bulunmaktadır. MEB temsilciler aracılığıyla yurt dışında öğrenim gören (lisans-yüksek lisans ve doktora) öğrencilere ilişkin eğitim öğretim işlerini yürütmektedir. Milli Eğitim Bakanlığına bağlı kuruluşlar Milli Eğitim Akademisi ile Yüksek Öğrenim Kredi ve Yurtlar Kurumu Genel Müdürlüğüdür.

9.1. Merkez Örgütü:

Bakanlık merkez örgütü; Bakanlık makamı, Talim ve Terbiye Kurulu, ana hizmet birimleri, danışma ve denetim birimleri ile yardımcı birimlerin yanı sıra Makam Onayıyla kurulanlar; Meslekî ve Teknik Eğitim Araştırma ve Geliştirme Merkezi Başkanlığı (METARGEM) ile Projeler Koordinasyon Kurulu Merkezi Başkanlığından oluşmaktadır.

9.1.1. Bakanlık Makamı:

1. Bakan
2. Müsteşar
3. Müsteşar Yardımcıları

Bakan, Bakanlık hizmetlerini mevzuata, hükümetin genel siyasetiyle, milli güvenlik siyasetine, kalkınma planlarına ve yıllık programlara uygun olarak

yürütmekle ve Bakanlığın faaliyet alanına giren konularda diğer bakanlıklarla ve kuruluşlarla işbirliği yapmak ve koordinasyonu sağlamakla görevlidir.

Müsteşar, Bakanın yardımcısı olup Bakanlık hizmetlerini Bakanlığın amaç ve politikalarına, kalkınma planlarına, yıllık programlara ve mevzuat hükümlerine uygun olarak Bakan adına düzenlemek ve yürütmekle görevlidir.

Hizmetlerin yürütülmesinde Müsteşara yardımcı olmak üzere de yedi müsteşar yardımcısı görevlendirilir.

9.1.2. Talim ve Terbiye Kurulu Başkanlığı:

Talim ve Terbiye Kurulu Başkanlığı, doğrudan bakana bağlı bir karar organıdır. Eğitimle ilgili hemen her konuda bakana yardımcı olmakta, görüş vermekte eğitim sorunları ile ilgili araştırmalar yapmakta veya yaptırmaktadır.

9.1.3. Ana Hizmet Birimleri :

Merkez örgütünde eğitim-öğretim ve yönetsel kararlar üreten birimlerdir. On beşi genel müdürlük, biride başkanlık olarak düzenlenen ana hizmet birimleri;

1. Okulöncesi Eğitimi Genel Müdürlüğü
2. İlköğretim Genel Müdürlüğü
3. Ortaöğretim Genel Müdürlüğü
4. Erkek Teknik Öğretim Genel Müdürlüğü
5. Kız Teknik Öğretim Genel Müdürlüğü
6. Ticaret ve Turizm Öğretimi Genel Müdürlüğü
7. Öğretmen Yetiştirme ve Eğitimi Genel Müdürlüğü

8. Din Öğretimi Genel Müdürlüğü
9. Çıraklık ve Yaygın Eğitim Genel Müdürlüğü
10. Yükseköğretim Genel Müdürlüğü
11. Dış İlişkiler Genel Müdürlüğü
12. Yurt Dışı Eğitim-Öğretim Genel Müdürlüğü
13. Özel Öğretim Kurumları Genel Müdürlüğü
14. Özel Eğitim Rehberlik ve Danışma Hizmetleri Genel Müdürlüğü
15. Eğitim Teknolojileri Genel Müdürlüğü
16. Okul içi Beden Eğitimi, Spor ve İzcilik Dairesi Başkanlığı

9.1.4. Danışma ve Denetim Birimleri :

1. Teftiş Kurulu Başkanlığı
2. Araştırma, Plânlama ve Koordinasyon Kurulu Başkanlığı
3. Hukuk Müşavirliği
4. Bakanlık Müşavirliği
5. Basın ve Halkla İlişkiler Müşavirliği.

9.1.5. Yardımcı Birimler :

1. Personel Genel Müdürlüğü
2. Yayınlar Dairesi Başkanlığı
3. Hizmet içi Eğitim Dairesi Başkanlığı
4. İdarî ve Malî İşler Dairesi Başkanlığı
5. Öğretmene Hizmet ve Sosyal İşler Dairesi Başkanlığı
6. İşletmeler Dairesi Başkanlığı
7. Yatırımlar ve Tesisler Dairesi Başkanlığı
8. Eğitim Araçları ve Donatım Dairesi Başkanlığı
9. Sağlık İşleri Dairesi Başkanlığı

10. Ortaöğrenim Burs ve Yurtlar Dairesi Başkanlığı
11. Eğitim Araştırma ve Geliştirme Dairesi Başkanlığı
12. Çıraklık, Meslekî ve Teknik Eğitimi Geliştirme ve Yaygınlaştırma Fonu Dairesi Başkanlığı
13. Savunma Sekreterliği
14. Özel Kalem Müdürlüğü

9.1.6. Sürekli Kurulları:

Oluşumu ve çalışma yöntemleri ayrı yönetmeliklerle saptanan bu kurullar şunlardır:

1. Milli Eğitim Şurası.
2. Müdürler Kurulu,
3. Çıraklık ve Mesleki Eğitim Kurulu,
4. Öğrenci Disiplin Kurulları,
5. Özel İhtisas Komisyonları (<http://www.meb.gov.tr>).

Milli Eğitim Şurası, Bakanlığın en üst danışma hizmetlerini yöneten birimdir. Yönetmeliğe göre, Bakanlığın ana hizmet birimlerinden çağrılan temsilcilerden, Milli Eğitim Bakanlığı sistemi dışında çağrılan üyelerden, daha önce eğitim örgütünün üst görevlerinde bulunmuş kişilerden ve Bakanın davet edeceği üyelerden oluşur. Şurada alınan kararlar tavsiye niteliğindedir. Bakanlığa yol gösterir, ancak bağlayıcı değildir (Ankay, 2001:189).

9.2. Taşra Örgütü ve Şeması:

Her ilde millî eğitim müdürlüğü; merkez ilçe hariç her ilçede ilçe millî eğitim müdürlüğü bulunmaktadır. İlçe milli eğitim müdürlükleri görev ve hizmetleri

açısından, il milli eğitim müdürlüklerine karşı sorumludur. Bunlar il ve ilçe bazında eğitim hizmetlerini yürütürler.

İl ve ilçe millî eğitim müdürlükleri hizmetin özelliklerine göre şubeler, bürolar ile sürekli kurul ve komisyonlardan oluşur.

TABLO-8
Millî Eğitim Müdürlüklerinin Başlıca Görevleri Şunlardır;

1-	Yönetim Hizmetleri
2-	Personel hizmetleri
3-	Eğitim-öğretim hizmetleri
4-	Bütçe-yatırım hizmetleri
5-	Araştırma-plânlama-istatistik hizmetleri
6-	Teftiş-rehberlik-soruşturma hizmetleri
7-	Sivil savunma hizmetleri

TABLO-9

İl ve İlçe Millî Eğitim Müdürlüklerinde Bulunması Gereken Başlıca Bölümler Şunlardır;

1.	Özlük	13.	Burslar Ve Yurtlar
2.	Atama	14.	Özel Öğretim Kurumları
3.	İnceleme Soruşturma ve Değerlen	15.	Sağlık İşleri
4.	Kültür	16.	Yaygın Eğitim
5.	Eğitim-Öğretim ve Öğrenci işleri	17.	Çıraklık ve Mesleki Tek. Eğitim
6.	Program Geliştirme	18.	Araştırma, Plânlama ve İstatistik
7.	Hizmet İçi Eğitim	19.	Bütçe-Yatırım ve Tesisler
8.	Bilgisayar ve Sınav Hizmetleri	20.	Eğitim Araçları ve Donatım
9.	Okulöncesi Eğitim	21.	Arşiv ve İdare Bölümü
10.	Özel Eğitim ve Rehberlik	22.	Sivil Savunma Hizmetleri
11.	Okul İçi Beden Eğitimi Spor	23.	Basın ve Halkla İlişkiler
12.	Öğretmene Hizmet ve Sosyal İşler		

Bölümler, il veya ilçenin millî eğitim şube müdürü kadro sayısına göre tek tek veya hizmet benzerliğine göre birleştirilerek veya ayrılarak şubeler şeklinde oluşturmaktadır

9.3. Millî Eğitim Bakanlığı'nın Görevleri :

430 sayılı Tevhid-i Tedrisat Yasasına göre Türk Millî Eğitiminin amaçlarının temel ilkeler doğrultusunda Devlet adına gerçekleştirilmesi görevi Millî Eğitim Bakanlığı'na aittir.

3797 sayılı Yasaya göre Millî Eğitim Bakanlığı'nın başlıca görevleri;

1. Atatürk ilke ve inkılâplarına ve Anayasada ifadesini bulan Atatürk Millîyetçiliğine bağlı, Türk milletinin millî, ahlakî, manevî, tarihi ve kültürel değerlerini benimseyen, koruyan ve geliştiren, ailesini, vatanını, milletini seven ve daima yüceltmeye çalışan, insan haklarına ve Anayasanın başlangıcındaki temel ilkelere dayanan demokratik, lâik ve sosyal bir hukuk Devleti olan Türkiye Cumhuriyetine karşı görev ve sorumluluklarını bilen ve bunları davranış haline getirmiş vatandaşlar yetiştirmek üzere, Bakanlığa bağlı her kademedeki öğretim kurumlarının öğretmen ve öğrencilerine ait bütün eğitim ve öğretim hizmetlerini plânlamak, programlamak, yürütmek, izlemek ve denetim altında bulundurmak,

2. Okulöncesi, ilköğretim, ortaöğretim ve her çeşit örgün ve yaygın eğitim kurumlarını açmak ve yükseköğretim dışında kalan öğretim kurumlarının diğer bakanlık kurum ve kuruluşlarınca açılmasına izin vermek,

3. Türk vatandaşlarının yurt dışında yapılacak eğitim ve öğretimi ile ilgili hizmetleri düzenlemek ve yürütmek,

4. Diğer bakanlık, kurum ve kuruluşlarca açılan yükseköğretim dışında kalan örgün ve yaygın eğitim kurumlarının denklik derecelerini belirlemek, program ve yönetmeliklerini birlikte hazırlamak ve onaylamak,

5. Türk Silahlı Kuvvetleri'ne bağlı ortaöğretim kurumlarının program, yönetmelik ve öğrenim denklik derecelerinin belirlenmesi konularında iş birliğinde bulunmak,

6. Yükseköğretimin millî eğitim politikası bütünlüğü içinde yürütülmesini sağlamak için Yükseköğretim Yasası ile Bakanlığa verilmiş olan görev ve sorumluluklarını yerine getirmek,

7. Okullardaki beden eğitimi, spor ve izcilik eğitimi ile ilgili hizmetleri yürütmek,

8. Yükseköğrenim gençliğinin barınma, beslenme ihtiyaçlarını ve maddî yönden desteklenmelerini sağlamaktır.

9.4. Eğitimi Örgütleme :

Cumhuriyet döneminde eğitim sisteminin örgütlenmesinde en önemli yasal düzenlemelerden biri, 22 Mart 1926 yılında çıkarılan 789 sayılı Maarif Teşkilatına Dair Yasadır.

Bu Yasa ile;

- Millî Eğitim Bakanlığı dışında bir başka bakanlık tarafından gereksinime göre açılmış ya da açılacak olan okullarla özel okulların derece ve denkliğinin belirlenmesi Millî Eğitim Bakanlığına verilmiştir.

- Türkiye’de hiçbir okul Millî Eğitim Bakanlığının izni ve uygun görüşü alınmadan açılmaz.

- Diğer bakanlıklara bağlı ortaöğretim kurumlarındaki öğretim programlarını yapma görevi, Millî Eğitim Bakanlığına aittir. Yüksek öğretim kurumlarının programları ise, Millî Eğitim Bakanlığının uygun görüşü alınarak hazırlanır ve Millî Eğitim Bakanlığınca onaylanır.

- Daha önce yerel yönetimlerce yürütülen meslekî-teknik öğretim kurumları Bakanlık bünyesine alınmıştır. Bakanlığın giderek artan hizmetleri nedeniyle, Bakanlık Müsteşarlığının yanı sıra bir de Meslekî ve Teknik Öğretim Müsteşarlığı kurulmuştur.

Bu Yasa ile ilköğretim okulları; şehir ve kasaba (gündüzlü), şehir ve kasaba (yatılı), köy (gündüzlü) ve köy (yatılı) olarak düzenlenmiştir. Ortaöğretim okulları ise; liseler ortaokullar, ilk öğretmen okulları ve köy ilk öğretmen okullarıdır. Bu okullardan başka yüksek ve orta öğretmen okulları vardır.

789 sayılı Yasada Türk dilinin dünya dilleri arasındaki onurlu yerini alabilmesi ve diğer dillerin etkisinden arındırılabilmesi için Millî Eğitim Bakanlığında bir “dil heyeti” oluşturulmuştur. Böylece hem eğitimin Türkçe yapılmasına, gelişmesine hem de Türkçe’nin yaygınlaştırılmasına önem verilmiştir.

Ayrıca, “Talim ve Terbiye Kurulu” kurulmuş, Talim ve Terbiye Kurulunun bilim ve uzmanlar kurulu, Bakanlığın bir tür “kurmay” heyeti olması öngörülmüştür. Nitekim, Maarif Teşkilatına Dair Yasanın TBMM’de görüşülmesi sırasında tartışmalar, Talim ve Terbiye Kurulu konusunda yoğunlaşmıştır. Millî Eğitim Bakanı Mustafa Necati, Talim ve Terbiye Kurulu’nu “**Türk ulusunun okul içinde ve dışında eğitimi ile ilgili büyük sorunları ile uğraşacak ve Millî Eğitim Bakanlığına manevi kontrol görevi yapacak bir bilim ve uzmanlar kurulu olarak**” düşünüldüğünü söylemiştir.

Bu Yasada, öğretmen yetiştirme; eğitim sisteminin en öncelikli sorunları arasında görülmüş ve nitelikli eğitimin ancak nitelikli öğretmenle yapılabileceği kabul edilmiş, “millî eğitim hizmetinde asıl olan öğretmenliktir” ilkesi benimsenmiştir.

9.5. Öğretmen Yetiştirme :

Millî Eğitimi Geliştirme Projesinin önemli bir boyutu da “YÖK/ Dünya Bankası Hizmet Öncesi Öğretmen Yetiştirme Projesi”dir. 1994 yılında başlatılan proje çalışmalarının amaçları, 1996 yılında yeniden gözden geçirilerek, öğretmen yetiştirme sisteminde yenileşmeyi sağlayacak şekilde genişletilmiştir.

Proje kapsamında, MEB ve YÖK iş birliğinde sürdürülen çalışmalar sonucunda eğitim fakültelerinde yeniden bir yapılanmaya gidilmiştir.

9.5.1. Eğitim Fakültelerinde Öğretmen Yetiştirme Programlarının Yeniden Düzenlenmesi:

4306 sayılı Yasayla uygulamaya giren sekiz yıllık ilköğretimin getirdiği öğretmen gereksinimi de göz önünde bulundurularak, ilk ve ortaöğretim kurumlarında kısa ve uzun vadede gereksinim duyulacak öğretmenlerin yetiştirilmesi için MEB ve YÖK’ün iş birliğinde öğretmen yetiştirme programları yeniden düzenlenmiştir.

1998-1999 öğretim yılından itibaren uygulanmaya başlayan yeni sistemde getirilen yenilikler;

1. Okul öncesi ve ilköğretim öğretmenlerinin lisans düzeyinde,

2. Orta ğretim ğretmenlerinin ise;

- Yabancı Dil, Müzik, Resim, Beden Eğitimi, zel Eğitim, Bilgisayar ve ğretim Teknolojileri ğretmenlerinin dört yıllık lisans düzeyinde,
- Fen, Matematik ve Sosyal Alanlar ğretmenlerinin ise Tezsiz Yüksek Lisans (3,5+1,5=5 yıl) ve (4+1,5=5,5 yıl) seçeneği ile Yetiştirilmesi esası getirilmiştir.

3. Bir öğretmenden birkaç alanda yararlanmak amacıyla, ilköğretim okullarında görev alacak öğretmenlere yan alan uygulaması getirilmiştir.

9.5.2. Öğretmen Yeterlilik Göstergeleri:

MEB'in ilgili birimleri ile üniversite temsilcilerinden oluşturulan komisyonca "Öğretmen Yeterlilik Göstergelerinin Tespiti" konusunda yapılan çalışmalar tamamlanmıştır. Söz konusu yeterlilikler;

- Öğretmen yetiştirme politikalarının belirlenmesinde,
- Öğretmenlerin hizmet öncesi eğitiminde,
- Öğretmenlerin seçiminde,
- Öğretmenlerin denetlenmesi ve performanslarının değerlendirilmesinde,
- Öğretmenlerin kendilerini geliştirmesinde,
- Öğretmenlerin hizmet içi eğitimlerinde kullanılacaktır.

9.5.3. Öğretmen Yetiştirme Türk Milli Komitesi:

Öğretmen yetiştiren yüksek ğretim kurumlarında uygulanan programları denetlemek, değerlendirmek, geliştirmek ve YÖK'ün ğretmen yetiştirme ile ilgili

alacağı kararları oluşturmada danışma organı olarak faaliyet göstermek amacıyla, YÖK bünyesinde kurulan Öğretmen Yetiştirme Türk Millî Komitesinde MEB'i temsilen; Öğretmen Yetiştirme ve Eğitimi Genel Müdürü, Yüksek Öğretim Genel Müdürü, Personel Genel Müdürü, Hizmet içi Eğitim Dairesi Başkanı, Talim ve Terbiye Kurulu Başkan Yardımcısı yer almaktadır.

9.5.4. Okul Öncesi Eğitimi Öğretmen Yetiştirme Projesi:

Okulöncesi eğitimde alandan yetişen öğretmen sayısının yetersiz olduğu görülmektedir. Çeşitli üniversitelere bağlı fakültelerin bünyesinde, 28 okulöncesi eğitimi öğretmeni yetiştiren bölüm olmasına karşın, bu bölümlerden 1999-2000 öğretim yılında mezun olacak 957 öğretmenin alınan verilere göre açığı kapatmaya yetmeyeceği düşünülmektedir. Bu nedenle Anadolu Üniversitesi ile MEB arasında 25.01.2000 tarihinde yapılan protokol ile **“Okulöncesi Eğitim Kurumlarına Öğretmen Yetiştirme”** projesi başlatılmıştır.

Bu projede öngörülen; kız meslek liseleri çocuk gelişimi ve eğitimi bölümünden mezun olan öğrenciler öncelikle üniversite sınavına girip 105 ve daha üzeri puan aldıklarında, Anadolu Üniversitesi Açık Öğretim fakültesinde ön lisans eğitimine başlayacaklar, aynı zamanda bulundukları yerleşim birimlerinde, mevcut mevzuata göre kadrosuz usta öğretici olarak görevlendirilebileceklerdir. Ön lisanstan sonra usta öğretici, lisanstan sonra ise okulöncesi eğitimi öğretmeni olarak atanabileceklerdir. Bu proje üç yıl olarak düşünülmesine karşın gereksinim duyulduğunda uzatılması söz konusu olabilecektir.

10. ÖĞRETMENLERE İLİŞKİN YAPILAN YASAL DÜZENLEMELER :

10. 1. Norm Kadro:

Milli Eğitim Bakanlığına Bağlı Okul ve Kurumların Yönetici ve Öğretmenlerinin Norm Kadrolarına İlişkin Yönetmelik” 10 Ağustos 1999 tarihli Resmi Gazetede yayımlanarak yürürlüğe girmiştir. Norm Kadro Yönetmeliğinin amacı, Milli Eğitim Bakanlığına bağlı her derece ve türdeki örgün ve yaygın eğitim kurumları ile diğer eğitim kurumlarının öğretmen ve yönetici norm kadro sayılarına ilişkin esas ve usulleri belirlemektir.

Bu yönetmelikte düzenlenen esas ve usullerin belirlenmesinde;

- Okul ve kurumlarda yönetim, eğitim ve öğretim hizmetlerinin gerekli ve yeterli personelce yürütülmesi,
- Personel boyutunda atıl kapasite yaratılmaması, var olan atıl kapasitenin ihtiyaç duyulan okul ve kurumlara yönlendirilmesine zemin oluşturarak verimliliğe dönüştürülmesi.
- Eğitim yönetiminin her sürecinde, edinilen çağdaş teknolojiyen en etkin ve verimli biçimde yararlanılmasının gerekliliği,
- Bir öğretmene düşecek haftalık toplam ders yükünün yasal boyutta öngörülen sınırlar içinde kalması,
- Okul ve kurumların tür ve derecelerine göre her bir sınıf, şube veya gruptaki öğrenci sayısının uluslar arası normlarda kabul edilen sınırlar içinde olması, Temel ilke olarak dikkate alınmıştır.

10. 2. Öğretmen Ataması ve Yer Değiştirilmesi:

Milli Eğitim Bakanlığına Bağlı Eğitim Kurumları Öğretmenlerinin Atama ve Yer Değiştirme Yönetmeliği 11.6.2000 gün ve 24076 sayılı Resmi Gazetede yayımlanarak, yürürlüğe girmiştir.

Yönetmelik ile;

- Öğretmen ihtiyacı ve çalışma koşulları yönünden benzerlik gösteren iller gruplandırılarak Türkiye üç hizmet bölgesine ayrılmıştır. Bu hizmet bölgelerinden genellikle kalkınmada birinci derecede öncelikli yöreler olarak belirlenen illeri de kapsar biçimde oluşturulan ikinci ve üçüncü hizmet bölgeleri zorunlu hizmet bölgesi olarak belirlenmiştir. Yönetmeliğin yürürlüğe girdiği tarih itibarıyla (11.6.2000) öğretmenlik görevine atananlar bu bölgelerden en az birinde üç veya dört yıl zorunlu olarak görev yapacaklardır. Böylelikle öğretmenlerin kendi isteklerine bağlı olarak yapılacak atamalarla ihtiyacı karşılanamayan illerin deneyimli öğretmen gereksinimi karşılanmış olacaktır.
- Özre bağlı yer değiştirmeler; sağlık durumu, eş durumu ve öğrenim ömrü olmak üzere 3 grupta düzenlenmiştir.
- Norm kadro yönetmeliği ile getirilen usul ve esaslar doğrultusunda; okul-kurum veya bölüm kapanması, program değişikliği, norm kadro sayısındaki azalma ve benzeri nedenlerle fazla durumda olan öğretmenlerin yer değiştirmelerinde istek durumuna öncelik verilmektedir. Ancak, ihtiyaç bulunan yerlerde Yönetmeliğin yer değiştirmeye ilişkin usul koşullarına bağlı kalınmaksızın değiştirilmesine olanak tanınmaktadır.
- Genel hayatı etkileyen deprem, su baskını, yangın ve benzeri doğal afetler nedeniyle oluşan öğretmen ihtiyacının karşılanmasında bu yönetmeliğin diğer hükümleri ile bağlı kalınmaksızın gerekli önlemlerin alınmasına dönük yönetim yetkili kılınmıştır.
- Norm kadro yönetmeliği çerçevesinde branşlar itibarıyla fazla konumda bulunan öğretmenlerin norm kadro ile ilişkilendirilmesi yapılmadan bunların bulunduğu hizmet alanı veya eğitim kurumlarına diğer hizmet alanlarından hiçbir şekilde yer değiştirme suretiyle atama yapılmaması için tedbir alınmıştır.

- Zorunlu hizmet yükümlülüğü yönetmeliğin yürürlüğe girdiği 11.6.2000 tarihine çekilmiştir.

10. 3. Anadolu Liseleri Öğretmenlerinin Seçimi ve Atamaları:

Milli Eğitim Bakanlığı Anadolu Liseleri Öğretmenlerinin Seçimi ve Atamalarına İlişkin Yönetmelik 11.11.1999 tarih ve 111112 sayılı Bakanlık Onayı ile 01.01.2000 tarihinden geçerli olarak yürürlüğe konulmuştur. Yönetmelik ile; Milli Eğitim Bakanlığına bağlı her türdeki Anadolu liselerinde yürütülen eğitim-öğretim hizmetlerinin en etkin ve verimli bir şekilde yürütülmesinin sağlanması bakımından, bu okullarda görev alacak öğretmenlerin nitelikleri, seçimi, atama ve yer değiştirmelerine ilişkin usul ve esasların düzenlenmesi amaçlanmıştır.

11. TAŞIMALI İLKÖĞRETİM :

Taşımali ilköğretim: nüfusu az ve dağınık yerleşim birimlerinde, ilköğretim okulu bulunmayan ya da birleştirilmiş sınıf uygulaması yapan ilköğretim okullarındaki öğrencilerin, taşıma merkezi ilköğretim okullarına günü birlik taşınarak öğrencileri fırsat eşitliğinden yararlandırmak ve onlara daha nitelikli öğrenim olanağı sağlamak amacıyla yapılan bir uygulamadır.

İl millî eğitim müdürlükleri “Taşımali İlköğretim Yönetmeliği”nde belirtilen esaslar doğrultusunda taşıma kapsamına alınacak yerleşim birimleri ile taşıma merkezi ilköğretim okullarının seçimini plânlamakta ve ödenek gereksinimini MEB’e bildirmektedir.

11. 1. Taşıma Merkezi İlköğretim Okullarının Özellikleri :

Merkez ilköğretim okullarının seçiminde;

- Öğrencisi taşınacak okul ve yerleşim birimlerine göre daha merkezi durumda olması,
- Bünyesinde en az sekiz dersliğin bulunması veya fizikî kapasitenin sekiz yıllık zorunlu ilköğretime yeterli olması,
- Merkez ilköğretim okulunun bulunduğu yerleşim biriminin çevre köylerle ulaşım olanaklarına sahip gelişmeye uygun ve nüfusunun artıyor olması,
- Öğretmen ve ders araç-gerecinin yeterli olması,
- Sosyal ve kültürel etkinliklere uygun ortamlar aranmaktadır.

11. 2. Öğrencisi Taşınacak Okul ve Yerleşim Biriminin Özellikleri :

Öğrencisi taşınmalı ilköğretimin kapsamına alınacak okul veya yerleşim biriminin seçiminde;

- Öncelikler YİBO ile PİO'lara yerleştirilecek öğrenciler belirlenerek taşınması ekonomik olmayan ve ulaşım koşulları elverişsiz olan yerleşim birimlerindeki öğrencilerin de bu okullara yerleştirilmesi ve yatılı kapasitesi doldurulduktan sonra taşıma kapsamına alınacak öğrencilerin planlamasının yapılması,
- Köy ve köy altı yerleşim biriminde okul bulunmaması,
- Doğal afet ve başka nedenlerle okul binasının kullanılamayacak derecede hasarlı olması,
- 1-3. sınıflarda toplam öğrenci sayısının 15 den az olması,
- Köy ve köy altı yerleşim birimindeki ilköğretim okulunda 4-8. sınıflar için yeterli sayıda derslik bulunmaması ve bu sınıflardaki toplam öğrenci sayısının 60 dan az olması,

- Öğrencisi taşınacak okul ve yerleşim biriminin, taşıma merkezi ilköğretim okuluna uzaklığının en az 2,5 km olması,
- Taşınan öğrencilerin belediye sınırları dışında oturuyor olması veya içinde olmakla birlikte taşıma merkezi ilköğretim okuluna olan uzaklıklarının 2,5 km'den fazla olması ve il millî eğitim müdürlüğünün uygun görmesi özellikleri aranmaktadır.

4306 sayılı Yasa gereğince; 6-8. sınıf öğrenciler için taşınmalı ilköğretimin yaygınlaştırılması ve çağ nüfusunun zorunlu ilköğretimden geçirilmesi kararlaştırılmıştır. Zorunlu öğrenim çağında bulunan çocukların okullaşması yönünden hızlı bir gelişme sağlamak için **yurt genelinde taşıma** merkezli okulların sayıları artırılarak bu uygulamanın yaygınlaştırılmasına önem verilmektedir.

1999-2000 öğretim yılında olduğu gibi bu öğretim yılında da taşınmalı ilköğretim kapsamındaki öğrencilerin öğle yemekleri devlet tarafından karşılanmaktadır. Sosyal Yardım Projesiyle dar gelirli ailelerin ilköğretimde okuyan çocuklarının okul giysileri, ders kitapları ve kırtasiye gereksinmelerinin devlet tarafından karşılanmasına devam edilecektir.

12. YATILI İLKÖĞRETİM BÖLGE OKULLARI VE PANSİYONLU İLKÖĞRETİM OKULLARI :

1739 sayılı “ Millî Eğitim Temel Yasası “nın 25. maddesi ve 222 sayılı “İlköğretim ve Eğitim Yasası”nın 9. maddesi hükümleri gereğince; nüfusu az ve dağınık olan yerleşim birimlerinde bulunan ilköğretim çağındaki çocuklar ile maddi olanaklardan yoksun ailelerin çocuklarına çağdaş ortamlarda eğitim öğretim vermek amacıyla yatılı ilköğretim bölge okulu (YİBO) ve pansiyonlu ilköğretim okulu (PIO) açılmaktadır.

12. 1. Bölgelere Göre YİBO ve PİO'lar:

Kırsal kesimde okulu bulunmayan köy ve köy altı yerleşim birimlerinde bulunan çağ nüfusu ile yoksul ailelerin çocuklarına ilköğretim hizmetlerini götürebilmek amacıyla yatılı ve pansiyonlu ilköğretim okulların yapımına hız verilmiştir. Bu okullarda öğrenim gören öğrencilerin her türlü giderleri devlet tarafından karşılanmaktadır.

TABLO-10

2000-2001 Öğretim Yılında Bölge Bazında Okul ve Yatılılık Oranına Göre YİBO ve PİO' lar :

Bölgeler	YİBO		PİO	
	Okul Sayısı	Bölge Oranı (%)	Okul Sayısı	Bölge Oranı (%)
Marmara Bölgesi	6	2,4	8	3,7
Ege Bölgesi	6	2,4	17	7,9
Akdeniz Bölgesi	12	4,7	26	12,0
İç Anadolu Bölgesi	26	10,2	30	13,9
Karadeniz Bölgesi	58	22,7	74	34,3
Doğu Anadolu Bölgesi	90	35,3	50	23,1
Güneydoğu Anadolu Bölgesi	57	22,4	11	5,1
Toplam	255	100,0	216	100,0

Kaynak: MEB İlköğretim Genel Müdürlüğü
Not. 08.10.2000 tarihi itibarıyla alınmıştır.

2000-2001 öğretim yılında YİBO sayısının en fazla olduğu bölge Doğu Anadolu Bölgesi, PİO sayısının en fazla olduğu bölge ise Karadeniz Bölgesidir.

13. EĞİTİME KATKI PAYI :

4306 sayılı Yasanın Geçici 1. maddesi ile sekiz yıllık ilköğretim giderlerinde kullanılmak üzere 01.09.1997 ile 31.12.2000 tarihleri arasında çeşitli işlem ve kağıtlardan eğitime katkı payı alınması öngörülmüştür.

Eğitime katkı payı gelirlerinde 03.03.1999 tarih ve 12481 sayılı Bakanlar Kurulu Kararı ile artış yapılmıştır. Buna göre; katkı payı gelirlerinden A fıkrasının 1, 3, 4, 5 ve 7 numaralı bentlerinden alınan miktarlarda 0,5 ile 3 kat arasında değişen oranlarda artış yapılırken, 2 ve 9 numaralı bentler ile alınan miktarlar değiştirilmemiştir. Ayrıca eğitim, gençlik, spor ve sağlık hizmetleri vergi oranı yüzde 10'dan yüzde 15'e yükseltilmiştir.

4306 Sayılı Yasanın Geçici 1. Maddesi uyarınca toplanan eğitime katkı payı miktarları işlem ve kağıtlar başlıkların hangi bent/fikralarından yapılan kesintilerin 16.08.1997 tarihi önceki durum ile, 03.03.1999 tarihinde yapılan katkı paylarını da yeni durum başlığı adı altında ve artış başlığında da aradaki fark tablo 11 'de gösterilmektedir.

TABLO-11

4306 Sayılı Yasanın Geçici Birinci Maddesi Uyarınca Toplanan Eğitime Katkı

Payı Miktarları

Fıkra/ Bent	İşlem ve Kağıtlar	Önceki Durum(1)	Yeni Durum(2)	Artış
A / 1	- Vergi daireleri ve belediyelere verilen beyannameler ile Sosyal Sigortalar Kurumu'na verilen sigorta prim bildirgelerinden - Gümrük idarelerine verilen beyannamelerden	500 000 1 000 000	1 000 000 4 000 000	1 Kat 3 Kat
A / 2	Taşıt alım vergisine tabi motorlu taşıtların kayıt, tescil ve devirlerinde	10 000 000	10 000 000	-
A / 3	- Spor-Toto, Spor-Loto ve Sayısal Loto oyunlarında her bir kolon için - At yarışlarında oynanan her bir bilet için	10 000 20 000	20 000 40 000	1 Kat 1 Kat
A / 4	- Silah taşıma ve bulundurma vesikalarından - Kara avcılığı ruhsat tezkerelerinden	20 000 000 10 000 000	30 000 000 15 000 000	0,5 Kat 0,5 Kat
A / 5	- Hava yolu iç hat yolcu taşımacılığında düzenlenen; - Her bilet için - Dönüşlü biletler için	500 000 1 000 000	1 500 000 3 000 000	2 Kat 2 Kat
A / 6	İstanbul Menkul Kıymetler ile ilgili işlemler ve Sermaye Piyasası Kurulu tarafından tescil ve kayıt nedeniyle alınan ücretlerin 1 / 4'ü			
A / 7	Cep telefonu için adlarına GSM aboneliği tesis edilenlerden	2 000 000	5 000 000	1,5 Kat
A / 8	Radio Televizyon Üst Kurulu tarafından yayın kuruluşlarının reklam gelirlerinden alınan pay kadar			
A / 9	Tapu işlemlerinde harç mükellefiyeti doğuran her bir işlemin taraflarından	5 000 000	5 000 000	-
B	Eğitim, gençlik ve spor hizmetleri vergisi	% 10	% 15	0,5 Kat
D	Radio Televizyon Üst Kurulu, Rekabet Kurumu ve Sermaye Piyasası Kurulu'nda belirtilen işlemler sonucunda birikmiş tutarlardan Maliye Bakanı'nın teklifi üzerine Başbakan tarafından belirlenen kısım.			
E	1996 Türkiye Europalia Festivali sonunda Toplanan gelir ve bağışlardan arta kalan miktar.			

14. TEMEL EĞİTİM PROGRAMININ HEDEFLERİ :

İlköğretim kapsamının ve kalitesinin artırılmasını, ilköğretime ilginin çoğaltılmasını ve ilköğretim okullarının toplum için bir öğrenme merkezi olması hedeflerini destekleyen geniş bir faaliyet yelpazesine sahip olan Temel Eğitim Programı'nın ana hedefleri şunlardır:

- İlköğretimde okullaşma oranını yüzde 100'e çıkarmak,
- Okul öncesi eğitimde okullaşma oranını yüzde 16'ya çıkarmak,
- Okullarda ek sınıf kapasitesini artırmak,
- Sınıf mevcutlarını 30'a indirmek,
- Birleştirilmiş sınıf uygulamasını ve ikili öğretimi azaltmak,
- Öğretmen ve öğrencilerin bilgisayar okur - yazarı olmasını sağlamak,
- İhtiyaç duyulan yerlerde taşınmalı ilköğretime sağlamak,
- Her öğrencinin en az bir yabancı dil öğrenmesini sağlamak,
- Öğretmen, yönetici ve müfettişlere sürekli hizmet içi eğitim vermek.

Temel Eğitim Programı kapsamında plânlanan faaliyetler ise şunlardır:

- Yurt çapında 3 milyon 500 bin öğrenci için derslik,
- Kırsal kesimde 35 bin mevcut okulun rehabilitasyonu,
- Öğretmen, yönetici ve müfettişlere her yıl eğitim,
- 1.500 ilköğretim müfettişi atanması,
- Fakir aile çocuklarına ücretsiz ders kitabı sağlanması,
- 15 bin okula bilgi teknolojisi sınıfı kurulması,
- 18 bin bilgi teknolojisi koordinatörünün eğitimi,
- 200 bin eğitim personelinin bilgisayar okur-yazarlığı ve bilgisayar destekli eğitim konusunda eğitimi,
- İzleme ve değerlendirme kapasitesinin güçlendirilmesi,
- Gelir düzeyi düşük öğrencilere sosyal yardım,

- Öğrenme başarısının değerlendirilmesi,
- Okulun, çevrenin kültür ve eğitim merkezi haline getirilmesi.

Temel Eğitim Programı'nın I. Fazı için Dünya Bankasından sağlanan **300 milyon dolar** ile yapılması plânlanan faaliyetleri;

- 2 bin 451 ilköğretim okulunda bilgi teknolojisi sınıfları oluşturmak üzere, bilgisayar donanımı (bilgisayarlar, yazıcılar, tarayıcılar) ve eğitim yazılımı (ofis yazılımları, eğitim yazılımları, eğitsel içerikli oyunlar, elektronik referanslar) ile video, tepegöz, televizyon ve eğitsel içerikli video kasetler ile saydamlar alınması,

- Ülke genelinde kırsal kesim okullarına eğitim materyalleri (öğrenci kaynak kitapları, okul ve öğrenciler için kırtasiye malzemeleri) alınması ve kütüphane kurulması,

- Öğretmen, yönetici ve müfettişlere bilgisayar destekli eğitim konularında yetiştirmeleri için sürekli hizmet içi eğitim verilmesi,

- Temel Eğitim Programı'nın uygulanması sırasında ortaya çıkabilecek gelişmelere ve gereksinimlere yanıt vermek amacıyla oluşturulan İyileştirme Fonunda okul bazlı projelere finansal destek sağlanması,

5 il de 105 merkez köy ilköğretim okulunun rehabilitasyonu ve ek tesis inşaatı,

- Başkent Ankara'da öğrenci potansiyeli yüksek, ancak fizikî alt yapısı yetersiz 44 ilköğretim okulunun ek tesis inşaatı ve onarımı ile 178 köy ilköğretim okulunun onarım inşaatlarının yapılması,

- İzleme ve değerlendirme çalışmaları kapsamında, Temel Eğitim Programı'nın performans göstergelerinin izlenmesi, çıktılarının değerlendirilerek, işleyiş ilerledikçe hedeflere ulaşmak üzere sürekli geri bildirim sağlanması,

- Temel Eğitim Programı'na kamuoyu ve medya desteği sağlamaya yönelik tanıtım çalışmalarının yürütülmesi olarak belirlenmiştir

TABLO-12

Temel Eğitim Malzemeleri :

❖ Harita,	❖ Ansiklopediler,
❖ Yerküre,	❖ Hikâye Kitapları ve Seri Kitaplar,
❖ Atlas,	❖ Atatürk Serisi,
❖ Matematik Seti,	❖ İngilizce Sözlükler,
❖ Fen Laboratuvarı,	❖ Türkçe Dil Kitapları,
❖ Fen Dolabı ve Sınıf Kitaplığı,	❖ Okul Çantası ve Çanta İçi Araçlar.
❖ Alet Çantası ve Büro Malzemeleri,	

Bu amaçla, ihale dokümanı hazırlama komisyonu kurulmuş, bu materyallerin dağıtım listelerine esas olacak okul listeleri ve ihale dokümanı tamamlanmıştır. İhale açılışı 2 Ekim 2000 tarihinde yapılmış, değerlendirme sürmektedir

14. 1. Hizmet İçi Eğitim :

İlköğretimde kalitenin artırılması amacıyla, hizmet içi eğitim kursları düzenlenmekte, Temel Eğitim Programı kapsamında öğretmen, müfettiş ve okul yöneticilerine yönelik olarak hizmet içi eğitim faaliyetleri sürdürülmektedir. İlköğretim okulları öğretmen, yönetici ve müfettişlerine, mesleki konularda yetişme ve gelişmeleri bakımından sürekli hizmet içi eğitim verilmektedir.

14. 1. 1. Öğretmenlere Yönelik Hizmet İçi Eğitim :

- İlköğretim okullarında görevli yaklaşık 300 bin öğretmene yönelik olarak;
- Eğitim Yönetimi, Etkin Öğretim (1998/1999 öğretim yılı),

- Aktif Öğrenme ve Öğretme Stratejileri ve Materyalleri Kullanımı (1999/2000 öğretim yılı),
- Bilgisayar Kullanma Kursu (Haziran 1998),
- İllerde bilgi teknolojisi sınıfı kurulan bütün ilköğretim okulu öğretmenlerine yönelik olarak “Bilgisayar Kullanım Kursu” Nisan–Haziran 2000 tarihleri arasında Düzenlenmiştir.

14. 1. 2. İlköğretim Müfettişlerine Yönelik Hizmet İçi Eğitim :

1000 müfettişin Türkçe, Matematik, Sosyal Bilgiler ve Fen Bilgisi alanlarında yetiştirilmesi amacıyla 17 - 22 Temmuz 2000 ile 24 - 29 Temmuz 2000 tarihlerinde hizmet içi eğitim kursu düzenlenmiştir. Öğretim Stratejileri ve Materyal Kullanımı Kursu Değerlendirme Semineri 17-29 Temmuz 2000 tarihleri arasında yapılmıştır.

3 bin ilköğretim müfettişi için;

- Eğitim Yönetimi (Temmuz 1998),
- Bilgisayar Okur-Yazarlığı (Mart 1999),
- Aktif Öğrenme ve Öğretme Stratejileri ve Materyalleri Kullanımı (Temmuz 1999) hizmet içi eğitim kursu düzenlenmiştir.

14. 1. 3. Bilgi Teknolojisi Koordinatörüne Yönelik Hizmet İçi Eğitim :

2 bin 296 Bilgi Teknolojisi Koordinatörü'ne, 1998 yılı Temmuz ayında “Bilgi Teknolojisi Koordinatörlüğü” konusunda hizmet içi eğitim verilmiştir. 250 eğitici Bilgisayar formatör öğretmen eğitimleri ise, 31 Temmuz – 25 Ağustos 2000 tarihinde Ankara’da yapılmıştır. Bu eğitim, mevcut bilgisayar formatörleri’nin eğitici

formatör olarak eğitilip, illerde Bilgi Teknolojisi koordinatörlerine eğitim vermesini ve böylece koordinatörlerin eğitimlerinin sürekli hale getirilmesini amaçlamaktadır

İlköğretim okulları (PIO) müdürlerine yönelik olarak; “Sağlık, Beslenme ve Temizlik” konularını içeren bir hizmet içi eğitim düzenlenmiştir. 8-12 Mayıs 2000 tarihleri arasında da, taşımali ilköğretim okullarına yönelik olarak bir hizmet içi eğitim semineri gerçekleştirilmiştir. 3-21 Temmuz 2000 tarihleri arasında 4 bin eğitim yöneticisi adayının hizmet içi eğitimleri tamamlanmıştır.

14.2. Teknoloji Destekli Eğitim :

Millî Eğitim Bakanlığına bağı her derece ve türdeki eğitim kurumlarında; kaliteyi ve öğrenci başarısını yükseltmek, yönetim ve eğitim personelinin yeterliliklerini artırıp, mesleki becerilerini geliştirmek, kaynak kullanımında daha etkili ve verimli olmak ve teknolojinin eğitimde etkin şekilde kullanımı amaçlanmaktadır.

Millî Eğitim Bakanlığı “Eğitimde Çağı Yakalama 2000” projesi adıyla ortaya koyduğu hedeflerde “**öğrenme merkezleri**” yaklaşımı ile istenen herkese , her yerde sürekli eğitim olanağı sunmayı esas almış ve bilgi teknolojileri konusundaki ulusal hedef ve politikasının çerçevesini, “**bilgi çağını yakalamak, bilgi ve teknoloji toplumu olmak için evrensel düşünen, ulusal davranan insanı yetiştirmek, insanımızın ve toplumumuzun rekabet gücünü sürekli arttırmak için eğitim sisteminin her kademesini teknoloji eğitimi ile desteklemek**” olarak özetlemiştir.

Bu doğrultuda MEB Bilgi İşlem Merkezine bir internet servis sağlayıcısı kurulmuş ve bilgisayar üzerinde MEB’in WEB sayfaları oluşturulmuştur. Bu site üzerinden açık öğretim öğrencileri, sınav sonuçları ile ilgili bilgileri almakta, öğretmen atamalarının son durumuna ulaşılmaktadır (elektronik posta ve benzeri hizmetler internet üzerinden sunulmaktadır).

Bilginin yaratılması, yönetilmesi, sunulması ve paylaşılmasında kullanılacak Bilgi Teknolojisi araçlarının uzun vadede eğitimimize yapacağı katkı göz önünde bulundurularak, eğitim teknolojileri alanında örgün ve yaygın eğitimde kullanılmak üzere her çeşit görsel-işitsel ve sayısal eğitim aracının üretilmesi, geliştirilmesi ya da üretilmiş olanların uyarlanması türünde hizmetler ile merkezi sistemle yürütülen resmi ve özel yerleştirme, bitirme sınav hizmetleri ve MEB'in merkez ve taşra örgüt birimlerinin bilgi işlem etkinliklerine ilişkin hizmetler yürütülmektedir

Bu kapsamda;

- Eğitim teknolojilerinin bireysel kullanıma yönelik eğitsel televizyon, radyo programları, ses ve görüntü kasetlerinin üretimlerinin yanı sıra, bu ürünlerin tümünü içeren etkileşimli uzaktan eğitim sistemlerinin geliştirilmesi ve uygulanması,
- Merkezi sistemle yürütülen resmi ve özel yerleştirme, bitirme, görevde yükselme sınavlarının yapılması,
- MEB merkez ve taşra örgüt birimlerinin bilgi işlem etkinliklerine ilişkin görev ve hizmetlerinin yürütülmesi,
- GAP bölge halkının eğitim ve kültür düzeyini yükseltmek amacı ile radyo ve televizyon programlarının hazırlanması, üretilmesi ve yayınlanması hizmetleri gerçekleştirilmiştir. Bilgisayarın ve genel olarak bilgisayar temelli ürünlerin gündelik hayatta yaygınlaşması ile bu araçların getirilmesi ile bu alanda öğretmenler, okul müdürleri, milli eğitim müdür yardımcıları, ilköğretim müfettişleri ve Bakanlık müfettişlerine yönelik olarak eğitimde bilgi teknolojisinin kullanımı seminerleri; MEB çalışanlarına yönelik bilgisayar kullanım kursları; öğretmenlere bilgisayar yazılım ve donanımlarını öğretmek üzere formatör öğretmen yetiştirme çalışmaları düzenlenmiştir

14.3. Eğitim Bölgeleri Ve Kurulları :

Eğitim Bölgeleri ve Eğitim Kurulları Yönergesi Müdürler Kurulu'nda görüşülerek kabul edilmiş ve 19.10.1999 tarih ve 400 sayılı Makam onayı ile yürürlüğe girmiştir.

14.3.1. Öğrencilere Sağlanacak Danışmanlık Hizmeti :

Okullarda rehber öğretmenin liderliğinde, değişik konularda iyi yetişmiş üyelerden kurulu bir servis aracılığıyla danışmanlık hizmeti verilir. Bu kapsamda, çeşitli danışmanlık programları hazırlanır, bunun için üniversiteler, ilgili kurum ve kuruluşlar ile velilerden de destek alınmalıdır.

14.3.2. Öğrenci Danışma Kurulu :

Başarılı ve belirli bir olgunluğa ulaşmış öğrencilerden oluşturulacak "Öğrenci Danışma Kurulu" ile hem bu öğrencilere görev sorumluluğu kazandırılmalı, hem de çeşitli sınıflarda uyum ve öğrenme zorluğu çeken öğrencilere destek sağlanmalıdır.

15. TÜRKİYE CUMHURİYETİ EĞİTİM SİSTEMİNİN YÖNETİM SÜREÇLERİ

15.1. Karar Süreci:

Türkiye eğitim sisteminde karar alma yetkisi hükümetin politikaları doğrultusunda Milli Eğitim Bakanlığındadır. Türkiye Cumhuriyeti Anayasasına göre

eğitim ve öğretim, Atatürk İlkeleri ve İnkılapları doğrultusunda, çağdaş bilim ve eğitim esaslarına göre devletin gözetim ve denetimi altında yapılır. Bu amaçlara aykırı eğitim ve öğretim yerleri açılmaz ve yapılamaz. Yüksek öğretim, Ortaöğretime dayalı, en az iki yıllık yüksek öğrenim veren eğitim kurumlarının tümünü kapsar. Y.Ö.K. (Yüksek Öğretim Kurulu) tarafından yönetilir. Milli Eğitim Bakanlığı eğitim ve öğretim hizmetlerinin devlet adına yürütülmesinden, gözetim ve denetiminden sorumludur.

15.2. Planlama süreci:

Türkiye de Milli Eğitimin gelişmesi iktisadi, sosyal ve kültürel kalkınma hedeflerine uygun olarak eğitim-insan gücü-istihdam ilişkileri dikkate alınmak suretiyle, sanayileşme ve tarımda modernleşmede gerekli teknolojik gelişmeyi sağlayacak mesleki ve teknik eğitime ağırlık verecek biçimde planlanır ve gerçekleştirilir.

Mesleklerin kademeleri ve her kademenin unvanı, yetki ve sorumlulukları kanunla tespit edilir ve her derece ve türdeki örgün ve yaygın mesleki eğitim kurumlarının kuruluş ve programları bu kademelere uygun olarak düzenlenir.

Eğitim kurumlarının yer, personel, bina tesis ve ekleri, donatım, araç, gereç ve kapasiteleri ile ilgili standartlar önceden tespit edilir, ve kurumların bu standartlara göre optimal büyüklükte kurulması ve verimli olarak işletilmesi sağlanır. Bu planlama Milli Eğitim Şuralarında alınan tavsiye kararları da göz önüne alınarak Milli Eğitim Bakanlığınca uygulanır.

15.3. Örgütlenme süreci :

Türkiye Cumhuriyeti Milli Eğitim Bakanlığı 'nda örgütlenme yetkisi hükümete bağlı Milli Eğitim Bakanlığına aittir. Yönetim odaklı eğitim sistemi mevcuttur. M.E.B. Teşkilatı ve görevleri hakkındaki 3797 sayılı yasaya göre:

1. Merkez Örgütü
2. Taşra Örgütü
3. Yurt Dışı Örgütü
4. Bağlı Kuruluşlar olmak üzere dört bölümden meydana gelir.

Milli Eğitim Bakanlığı taşrada 81 ve 922 ilçede örgütlenmiştir. Milli Eğitim Bakanlığı yurt dışında 21 eğitim müşavirliği ve 18 eğitim ateşeliği olmak üzere 39 ülkede temsilciliği bulunmaktadır.

Merkez örgütü, Bakanlık Makamı, Talim ve Terbiye Kurulu, Ana Hizmet birimleri, Danışma ve Denetim Birimleri, ile Yardımcı Birimlerin yanı sıra Makam onayı ile kurulan Mesleki ve Teknik Eğitim Araştırma ve Geliştirme Merkezi Başkanlığı (METAR GEM) ile projeler Koordinasyon Kurulu Merkezi Başkanlığından oluşmaktadır.

15.4. İletişim Süreci :

Türkiye Cumhuriyeti Milli Eğitim Bakanlığı örgütünde her türlü iletişim bir zincir sıralaması şeklinde yapılmaktadır. Merkezde Bakan , bakana bağlı Müsteşar, ve Müsteşar Yardımcıları vardır. Bakan, Bakanlık hizmetlerini mevzuata, hükümetin genel siyasetiyle, milli güvenlik siyasetine, kalkınma planlarına ve yıllık programlara uygun olarak yürütmekle ve Bakanlığın faaliyet alanına giren konularda diğer Bakanlıklarla ve kuruluşlarla işbirliği yapmak ve koordinasyonu sağlamakla görevlidir.

İletişim; Merkez Örgütünde eğitim-öğretim ve yönetsel kararlar üreten birimlerdir. 15 i Genel Müdürlük, biride başkanlık olarak düzenlenen ana hizmet birimlerinden taşra örgütüne gerekli olan hizmet, istek ve talepler bu iletişim zinciri şeklinde sağlanmaktadır.

15.5. Koordinasyon Süreci:

3797 sayılı yasaya göre Milli Eğitim Bakanlığının başlıca görevleri arasında 1. Madde de ifade edildiği gibi, Atatürk ilke ve inkılâplarına ve Anayasada ifadesini bulan Atatürk Millîyetçiliğine bağlı, Türk milletinin millî, ahlakî, manevî, tarihi ve kültürel değerlerini benimseyen, koruyan ve geliştiren, ailesini, vatanını, milletini seven ve daima yüceltmeye çalışan, insan haklarına ve Anayasanın başlangıcındaki temel ilkelere dayanan demokratik, lâik ve sosyal bir hukuk Devleti olan Türkiye Cumhuriyetine karşı görev ve sorumluluklarını bilen ve bunları davranış haline getirmiş vatandaşlar yetiştirmek üzere, Bakanlığa bağlı her kademedeki öğretim kurumlarının öğretmen ve öğrencilerine ait bütün eğitim ve öğretim hizmetlerini plânlamak, programlamak, yürütmek, izlemek ve denetim altında bulundurmak. Diğer Bakanlıklarla da koordinasyonu sağlamaktır.

15.6. Denetim ve Değerlendirme Süreci:

Türkiye Cumhuriyeti Milli Eğitim Bakanlığı Merkez Örgütü içerisinde yer alan ana birimlerden biriside Denetim ve Değerlendirme birimi yer almaktadır. Danışma ve Denetim Birimleri ; Teftiş Kurulu Başkanlığı, Araştırma Planlama ve Koordinasyon Kurulu Başkanlığı, Hukuk Müşavirliği, Bakanlık Müşavirliği ve Basın ve Halkla İlişkiler Müşavirliği birimlerinden oluşmaktadır. Okullardaki teftiş de İlköğretim okulların da , ilköğretim Müfettişleri, Ortaöğretim de ise Bakanlık Müfettişleri tarafından yapılmaktadır

16. T.C. İLE K.K.T.C. EĞİTİM SİSTEMİNİN KARŞILAŞTIRMASI.

Türkiye eğitim sistemi ile K.K.T.C. eğitim sistemi karşılaştırıldığında bazı benzerlikler ve bazı farklılıklar görülmektedir. Bu benzerlikler ve farklılıkları amaç, yapı ve süreç boyutları açısından şöyle sıralayabiliriz.

16.1. Amaç Boyutu:

Her iki ülkenin eğitim sisteminin amaçları formal ve genel olup, aynı amaçlar paylaşılmaktadır. Yasa önünde amaç farklılığı olmamasına rağmen, uygulamada en çok göze çarpan “dini eğitime “ olan yaklaşımlarda farklılıklar bulunmaktadır.

Türkiye Cumhuriyeti eğitim sisteminde Meslek Liseleri adı altında İmam Hatip Liseleri vardır. Bu okullarda İmamlık, Hatiplik ve Kur'an Kursu öğrenciliği gibi dini hizmetlerin yerine getirilmesi ile görevli elemanlar yetiştirmek üzere açılmıştır. Ortaokula dayalı 4 yıllık okullardır. K.K.T.C. eğitim sisteminde ise bu alanda eğitim veren okullar yoktur. Her iki ülkede de eğitimin çağdaşlaşması, yeni teknolojilerin ülkeye getirilmesi konularında amaç boyutunda benzerlikler vardır. Çağdaş eğitim ön plandadır.

Böylece vatandaşlarının ve Türk toplumunun refah ve mutluluğunu arttırmak, öte yandan milli birlik ve bütünlük içinde iktisadi, sosyal ve kültürel kalkınmayı desteklemek, hızlandırmak ve nihayet Türk Milletini çağdaş uygarlığın yapıcı, yaratıcı seçkin bir ortağı yapmaktır. Atatürk İlke ve İnkılaplarının ışığında demokratik, laik, sosyal, çağdaş bir eğitim amaçlanmaktadır.

16.2. Yapı Boyutu:

Türkiye Cumhuriyeti eğitim sisteminde okul öncesi eğitim isteğe bağlı olarak, zorunlu ilköğretim çağına gelmemiş 3-5 yaş grubundaki çocukların eğitimini kapsar. Okul öncesi eğitim kurumları bağımsız ana okulları olduğu gibi ilköğretim okullarına bağlı anasınıfları halinde veya diğer öğretim kurumlarına bağlı uygulama sınıfları olarak da eğitim vermektedir. K.K.T.C. ise okul öncesi eğitim zorunludur. Özel kreşler dışında kalan okul öncesi eğitim kurumları devlete aittir. K.K.T.C. de zorunlu eğitim 9 yıldır. Türkiye de ise zorunlu eğitim 8 yıldır. 5 yıl ilkokul 3 yıl ise ortaokuldur. K.K.T.C. ise 1. Yıl okul öncesi eğitim 5. Yıl ilkokul 3. Yıl da orta okuldur. Her iki ülkede de ilkokulun belli sınıflarından itibaren zorunlu ingilizce dersi eğitimi yapılmaktadır. Her iki ülkede de karma eğitim uygulanmaktadır. Türkiye de bazı Meslek Liselerinde cinsiyete göre eğitim yapılmaktadır. Örneğin; Kız Meslek Lisesi gibi. Türkiye de Anadolu Liseleri, Fen Liseleri, Süper Liseler ve devlet yatılı ve burslu orta eğitim okullarına sınavla öğrenci alınmaktadır.

K.K.T.C. ise Meslek Liseleri Fen Liseleri ve Kolejlere de sınav sistemi uygulanmaktadır. Her iki ülkede de eğitim yönetimi açısından merkezîyetçilik hakimdir. Eğitim sisteminin yönetimi Eğitim bakanlıklarınca yapılmaktadır.

Türkiye de karar yetkileri Milli Eğitim Bakanlığına ait olmasına rağmen K.K.T.C. de ise Milli Eğitim Bakanlığı, Kamu Hizmetleri Komisyonu, ve Öğretmenler Sendikası arasında paylaşılmıştır.

Türkiye deki ve K.K.T.C. deki Üniversiteler Y.Ö.K.e bağlanmıştır. Türkiye deki Üniversitelere girmek için Ö.S.Y.M. sınavında başarılı olup almış olduğu puan sıralamasına göre bir bölüme kayıt olabilmektedir. K.K.T.C. de Üniversitelerin kendilerinin yapmış oldukları imtihanlarla lise öğrencilerini almaktadır.

Türkiye deki öğretmenler Üniversitelerin Eğitim Fakültelerinden mezun olduktan sonra mezun oldukları branşlara göre öğretmen olmaktadır. K.K.T.C. ise

Atatürk Öğretmen Kolejini bitirenler sınıf öğretmenliği, Üniversitelerin Eğitim Fakültelerinden mezun olanlar da orta öğretimde öğretmen olarak görev almaktadırlar. Her iki ülkede de öğretmen yetiştirme kuralları vardır.

16.3. Süreç Boyutu:

T.C. Milli Eğitim Bakanlığı eğitim ve öğretime ilişkin kararları Milli Eğitim Bakanlığı tarafından yerine getirilmektedir. K.K.T.C. ise, Bakanlar Kurulu, Milli Eğitim Bakanlığı, Kamu Hizmetleri Komisyonu, Sendikaları arasında paylaşılmaktadır.

T.C ve K.K.T.C. de planlı ekonomi politikası uygulanmaktadır. K.K.T.C de Planın hazırlanmasından kaynakların kullanılmasına ve sonucun izlenmesinden Devlet Planlama Örgütü sorumludur. T.C. ise hükümetin mali politikası çerçevesinde Milli Eğitim Bakanlığı ve Hükümet sorumludur.

K.K.T.C. de örgütlenme yetkisi Bakanlar Kurulu, Milli Eğitim Bakanlığı, Kamu Hizmetler Komisyonu ve Öğretmenler Sendikaları ile ortaklaşa kullanılmaktadır. T.C. ise Milli Eğitim Bakanlığı, Maliye Bakanlığı ve Hükümet sorumlu olmaktadır.

İletişim süreci, her iki ülkede de merkeziyetçilik esas alınarak düzenlenmiştir. Genel öğretim Mesleki ve Teknik Öğretim alanında görev alan diğer Bakanlıklar ile resmi kuruluşların arasındaki plan, programlama ve eşgüdüm Milli Eğitim Bakanlığınca yapılmaktadır. Merkez Teşkilatı ve Taşra Teşkilatı şeklinde hiyerarşik bir düzenleme ve iletişim zinciri vardır.

T.C. ve K.K.T.C. de de eğitim hizmetlerinin denetimi müfettişlerce yapılmaktadır. Türkiye de İlköğretimi, İlköğretim Müfettişleri, Ortaöğretimi de Bakanlık Müfettişleri tarafından teftiş ve denetim yapılmaktadır.

BÖLÜM V

SONUÇ VE ÖNERİLER

Bu bölümde Türkiye Cumhuriyeti ile Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti eğitim sisteminin amaç, yapı ve süreç boyutları açısından karşılaştırılması sonucunda; eğitimin genel esasları, temel ilkeleri ışığında, okul öncesi eğitim, ilköğretim, ortaöğretim, zorunlu eğitim ve yüksek öğretimin farklı ve ortak yönleri ortaya konarak, ileride yapılacak araştırmalara yönelik bazı önerilere yer verilmiştir.

A. Sonuçlar:

T.C. Milli Eğitim sistemi ile K.K.T.C. deki Milli Eğitim sisteminde farklılıklar görülsün bile benzerlik ve ortak yönleri daha çoktur. Bu farklılıklar daha çok karar sürecinde göze çarpmaktadır. Her iki ülkede de eğitime yeteri kadar bütçe ayrılmamaktadır. Bu da ekonomik olarak bütçenin güçlü olmamasından kaynaklanmaktadır. Gayri Safi Milli gelirleri ise her iki ülkenin vatandaşları arasında çok fazla fark görülmemektedir. Her iki ülke de savundukları ekonomik politikalar çerçevesinde özel okulların ve üniversitelerin açılıp daha çok gelişmeye çalışması dünyadaki değişime ve globalizasyona uyma çabalarını görmekteyiz. Çağdaş bir yaşam için, çağdaş bir eğitim sistemi takip edilmeye çalışılmaktadır. Her iki ülkede yeniliklere açık bir yapıdadır. Her iki ülke arasındaki eğitim sisteminde amaç, yapı ve süreç boyutları açısından çok farklılıklar görülmemektedir.

K.K.T.C. 15 yaşına kadar süren eğitim kız erkek ayrımı yapılmaksızın her yurttaş için bir hak ve ödev olup zorunludur. T.C. ise ilköğretim 6-14 yaş kapsamakta ve zorunludur.

T.C. ile K.K.T.C. Türk milli eğitim sisteminin her derece ve türü ile ilgili eğitim ve öğretim programlarının hazırlanıp uygulanmasında Atatürk İlke ve Devrimleri ile Atatürk Milliyetçiliği temel olarak alınmıştır.

TC ile K.K.T.C eğitim sisteminin her basamağında ve her türlü eğitim etkinliğinde, Türk ulusunun ahlak ve kültürünün korunup geliştirilmesine ve benimsenmiş ahlaki, manevi ve kültürel değerlerin öğretilmesine önem verilmiştir.

T.C. ile K.K.T.C. eğitim sisteminde eğitim ve öğretimin Türk dilinde yapılması eğitimin Temel İlkelerinde belirtilmiş ise de; T.C'de bazı üniversitelerde eğitim dili İngilizce olmasına rağmen K.K.T.C. deki tüm üniversitelerde eğitim ve öğretim dili İngilizcedir. T.C ve K.K.T.C de bazı İlk, Orta ve Lise eğitimi veren eğitim ve öğretim kurumlarında da eğitim dili İngilizcedir.

K.K.T.C. Milli eğitim kurumlarında uygulanan öğretim programları ile Türkiye'deki özdeş eğitim kurumlarında uygulanmakta olan öğretim programları arasında uyum sağlandığı görülmektedir.

T.C ile K.K.T.C. eğitim sisteminde laiklik esas alınmıştır.

T.C. ile K.K.T.C. eğitim sisteminde her yurttaşın hiçbir ayrım gözetmeksizin eğitim ve öğretim hakkına sahiptir.

K.K.T.C. eğitim sisteminde okul öncesi eğitim zorunludur. T.C. eğitim sisteminde okul öncesi eğitim zorunlu değildir. K.K.T.C. de okul öncesi eğitim 1 yıl, ilköğretim 5 yıl, orta okul'da 3 yıl olmak üzere toplam 9 yıl zorunludur. T.C. de ise zorunlu eğitim, 5 yıl ilkokul, 3 yıl orta okul olmak üzere toplam 8 yıldır. (3+5) birleştirilerek ilköğretim olarak değerlendirilmektedir.

K.K.T.C. ve T.C. eğitim sisteminde orta öğretimde, mesleki eğitime yeteri kadar önem verilmediği, öğrencilerin ilgi ve yeteneklerine göre yönlendirilmeleri konusunda yetersizlikler görülmektedir.

Türkiye'deki yüksek öğretimde en yetkili karar organı Yüksek Öğretim Kurumudur. K.K.T.C. de ise karar organı yüksek öğretim kurumlarının kendileridir. Fakat bazı bölümlerin YÖK ile işbirliği kurularak bu yönde eğitim ve öğretim vermektedirler.

Ayrıca Türkiye'de yüksek eğitime giriş merkezi sınavla yapılmaktadır. K.K.T.C. ise hem Türkiye'de yapılmakta olan Merkezi Sınav sonuçlarına göre almakta, hem de Üniversite bu sınava girmeyen öğrencilere de kendisi sınav yaparak öğrenci almaktadır.

T. C ve K.K.T.C. de yeteri kadar özel eğitime imkan ve yatırımın yapılmadığı görülmektedir. Mevcut çabaların artırılması gerektiği görülmektedir.

Öğretmen yetiştirme ise; K.K.T.C. de ilkokul öğretmenleri Atatürk Öğretmen Kolejinden mezun olanlardan görevlendirilmektedir. Branş ve meslek öğretmenleri Üniversitelerin eğitim fakültelerinin ilgili bölümlerinden mezun olanlar görevlendirilmektedir. T.C. ise öğretmenler Üniversitelerin eğitim fakültelerinden mezun olanlar görevlendirilmekte, zorunlu hallerde başka eğitim fakültesi dışındaki bölümlerden mezun olanları da formasyon derslerini alanları da öğretmen olarak görevlendirilmektedir.

Her iki ülkede de eğitimin temel ilkeleri, amaçları ve özel ilkeleri birbirini desteklemekte ve uyum sağladığı görülmektedir. Öğrencilerin, küçük yaşlardan itibaren başarıları, ilgileri, istekleri ve yetenekleri çeşitli değerlendirmelerle ortaya çıkarılmadığı, bireysel özelliklerine göre eğitim alamadıkları görülmektedir.

B. Öneriler:

1. T.C ve K.K.T.C de zorunlu eğitim ve öğretim 12 yıl olmalıdır. Bu da 1 yıl anasınıfı, 5 yıl ilkokul, 3 yıl ortaokul ve 3 yıl da lise eğitimini kapsamaktadır. Çünkü; bir toplumun çağdaş gelişmeyi yakalayabilmesi, refah ve mutluluğun sağlanabilmesi, sosyal ve kültürel kalkınmanın gerçekleştirilebilmesi için toplumu oluşturan bireylerin eğitim seviyelerinin yükseltilmesiyle mümkün olmaktadır.
2. K.K.T.C de Teknik ve Meslek liselerinde döner sermaye sistemi kurularak okulların halk tarafından daha iyi benimsenmesine ve kendi ihtiyaçlarını karşılama imkanı sağlanmalıdır.
3. Yönetim kademesinde görev alacak yönetici ve muavinlerin Eğitim Yönetimi alanında Yüksek Lisans yapmış kişilerden seçilmelidir.
4. T.C ve K.K.T.C. ilgi ve yeteneklerine göre yönlendirilmelerine yönelik çalışmalara daha çok ağırlık verilerek bireysel özelliklerine göre eğitim almaları sağlanmalıdır.
5. K.K.T.C de özel eğitime muhtaç çocukların eğitimden yeteri kadar yararlanamadıkları görülmektedir. Bu öğrencilerin eğitimden daha fazla yararlanmalarını sağlamak için özel eğitim sınıflarına ve özel eğitim okullarına daha fazla ağırlık verilmeli ve ödenekleri artırılmalıdır.
6. Türkiye Cumhuriyetinde öğretmenlerin 657 sayılı devlet memurluğu yasasından çıkartılıp ayrı olarak öğretmenler yasası hazırlanarak buna göre çalışmaları ve özlük hakları düzenlenmelidir.
7. T.C ile KKTC'de bütçeden eğitime ayrılan miktar % 2 ile 3 arasında değişmektedir. Gelişmiş ve gelişmekte olan ülkeler arasında son sırada yer

almaktadır. Eğitim seviyesinin yükseltilmesi için bütçeden en az eğitime ayrılan payın %5'in üzerinde olmalıdır.

8. T.C ve KKTC'de tüm okulların internet hizmetinden yararlanacak şekilde donatılmalıdır. Günümüzde bilgi ve teknoloji çok hızlı gelişmektedir. Çağımıza ayak uydurabilmek için bilgiye en iyi ve en hızlı bir şekilde ulaşmamız gerekmektedir.

9.T.C ve KKTC' de sınıflardaki öğrenci fazlalığı büyük bir sorun oluşturmakta ve eğitimin kalitesini olumsuz yönde etkilemektedir. Ek derslikler veya okul sayılarının artırılarak sınıflardaki öğrenci sayıları azaltılması ile eğitim ve öğretimin kalitesi artırılabilir.

10.T.C ve KKTC'de ilköğretim çağındaki çocukların, okul dışı zamanlarını değerlendirebilecekleri kitap okuma, çalışma yapabilme, spor, satranç, kütüphane gibi sosyal faaliyetlerde bulunabilecekleri ortamlar sağlanmalıdır.

11. T.C ve KKTC'de Okullar, bina ve tesislerin donanımlarıyla toplumun azami derecede yararlanması için tam gün boyunca hizmet verebilecek bir duruma getirilerek azami derecede yararlanabilmek için gerekli düzenlemeler yapılmalıdır.

KAYNAKÇA

AKŞİT, Niyazi ve F. AĞAOĞLU, **Genel Bilgi Ansiklopedisi**, İstanbul (1981), Ağaoglu Matbaası.

ALAGÖZ, Cemal: (1962). **Kıbrıs'ın Anadolu ile ilgisi**, Lefkoşa.

ALTUNYA, Niyazi: (1999), **Eğitim Sorunumuza Kuşbakışı**, Ankara: Ürün Yayınları.

ANKAY, Aydın ve H. AYTEKİN: (2001), **Öğretmenlik Mesleğine Giriş**, Ankara: Turhan Kitapevi Yayınları.

AYTEKİN, Halil: (1993), **KKTC Eğitim Sisteminde Yapısal Dönüşüm**, Lefkoşa:

BAŞARAN, İbrahim Ethem : (1996), **Türkiye Eğitim Sistemi**, İstanbul: Yargıcı Matbaası.

BEDEVİ, Vergi: (1965). **Kıbrıs Tarihi**, Lefkoşa. Kıbrıs Türk Tarih Kurumu Yayınları.

ÇEVİKEL, Nuri: (2000). **Kıbrıs Eyaleti**, Gazimagosa. Doğu Akdeniz Üniversitesi Basımevi.

DEMİREL, Özcan. (2000). **Karşılaştırmalı Eğitim**, Ankara: Pegem Yayıncılık.

GÜRKAN, Tanju: (1981), **Türkiye'de Okulöncesi Eğitim Programlarının Değerlendirilmesi ve Geliştirilmesi**, AÜ Eğitim Bilimleri Fakültesi, Ankara.

HATİPOĞLU, M. Tahir : (1998), **Türkiye Üniversite Tarihi**, Ankara: Selvi

Yayınevi.

Hayat Küçük Anksiklopedisi. İstanbul. (1982). Hayat Yayınları, Nadir Matbaası.

[http:// www. Meb. Gov. Tr.](http://www.Meb.Gov.Tr)

<http://www.mebnet.net/meb-teskilat>

İSMAİL, Sebahattin: (2001). **T.C – K.K.T.C İkili Anlaşma Protokol ve Sözleşmeleri**, Lefkoşa. Akdeniz Haber Ajansı Yayınları.

İtalya, Yunanistan ve Türkiye’de Araştırma ve Formasyon. Çeviren: Süreyya Günay, İstanbul: Mesleki ve Teknik Öğretim Müsteşarlığı Eğitim Araçları ve Teknik İşbirliği Genel Müdürlüğü Yayını No: 4, 1962.

Karacan Büyük Sözlük ve Genel Kültür Ansiklopedisi, Cilt.1, İstanbul , Karacan Yayınları.

Karakütük KASIM: *Eğitimin Ekonomik Temelleri. Öğretmenlik Mesleğine Giriş*, Der. Veysel SÖNMEZ (Ankara: Anı Yayıncılık Eylül 2000), s.113.

K.K.T.C. Öğretmenler Yasası.

Kıbrıs’ta 2000’li Yılların Eğitim Modeli, Kıbrıs Türk Öğretmenler Sendikası Yayınları (2000) Lefkoşa.

Köksal TOPTAN: *Eğitim Politikaları Eğitim Sorunları. Yeni Türkiye Dergisi*, 2 (7), (Ocak-Şubat 1996), s.161-168.

KUZGUN, Yıldız: (1988), **Rehberlik ve Psikolojik Danışma**, Ö.S.Y.M. Eğitim Yayınları. 9 Ankara.

Kültür Bakanlığı, **Türkçe Sözlük**, Cilt .2, Ankara: (1999), Kurtuluş Basımevi. "

MEB, **Milli Eğitim Temel Kanunu**, Ankara, 18 Ağustos 1997 tarih ve 23084 sayılı Resmi Gazete.

NESİM, Ali: (1987). **Batmayan Eğitim Güneşlerimiz**, Lefkoşa. K.K.T.C. Milli Eğitim ve Kültür Bakanlığı Yayınları.

OĞUZKAN, Şükran ve G. ORAL: (1983), **Okul Öncesi Eğitim**, İstanbul, Milli Eğitim Basımevi.

Ömer Cem KARACAOĞLU ve B. ÇABUK: *İngiltere ve Türkiye Eğitim Sistemlerinin Karşılaştırması*. **Milli Eğitim Dergisi**, (Yaz-Güz 2002), s.155-156.

SÖNMEZ, Veysel: (1991), **Eğitim Felsefesi**, Ankara: Adım Yayınları.

SÖNMEZ, Veysel: (2000), **Öğretmenlik Mesleğine Giriş**, Ankara: Anı Yayıncılık.

ŞAHİN, Cemalettin ve H. DOĞAN. (2000). **Türkiye Coğrafyası**, Ankara: Gündüz Eğitim ve Yayıncılık.

ŞAHİN, Halit: **1878-1960 Yılları Arasında Kıbrıs'ta İlköğretim (İngiliz İdaresi Dönemi)**, (Yayınlanmamış Master Tezi)Ankara, 1997.

ŞİŞMAN, Mehmet: (2000), **Öğretmenliğe Giriş**, Ankara: Pegem Yayınevi.

TAYMAZ, Haydar: (2001), **Okul Yönetimi**, Ankara: Pegem Yayıncılık.

Tezcan MAHMUT: *Eğitimin Toplumsal Temelleri*. **Öğretmenlik Mesleğine Giriş**, Der. Veysel SÖNMEZ (Ankara: Anı Yayıncılık Eylül 2000), s.63.

T.C. Anayasası. 42. Mad.

VARIŞ, Fatma: (1987), Eğitim Bilimine Giriş, Eskişehir: Anadolu Üniversitesi
Yayınları No:183.

Yabancı Memleketlerde Mesleki ve Teknik Öğretim. İstanbul: Mesleki ve Teknik
Öğretim Dairesi Yayınları Dokümantasyon Sayı: 1 1964.

YAMANER, Şerafettin: (1999), Atatürkçü Düşünce de Ulusal Eğitim, İstanbul:
Ekinci Matbaacılık.

EKLER

EK-1. T.C. ile K.K.T.C. Arasında Yapılan Protokoller.

EK-2. K.K.T.C. Milli Eğitim Bakanlığı Örgüt Şeması.

EK-3. K.K.T.C. deki Okul Öncesi Eğitim, İlköğretim, Ortaöğretim ve
Yükseköğretim Şeması (Eğitim Sistemi).

EK-4. Türkiye Eğitim Sistemi.

EK-1.

Eğitim politikaları kültürel kuramlarla desteklenmektedir:

Eğitim, bir toplumun yüzyıllar boyu süren kültürünün ürünüdür. Kültür ise, bir ulusun dilini, yasalarını, inançlarını, gelenek ve göreneklerini, folklorünü, sanatını, teknolojisini ve bilimsel değerlerini kapsar; tüm bu değerler kuşaktan kuşağa eğitim ile aktarılır. Eğitim, aktarma işlevini sürdürürken kültüre, kültür kuramları da eğitimin gelişmesine ve fonksiyonel olmasına, katkıda bulunur.

Eğitim ile kültür arasındaki bu yakın ilişkiden dolayı, eğitim ile ilgili nasıl bir karar alınıralsa alınsın, eğer kültür kuramlarıyla desteklenmiyorsa hemen hemen başarı şansı hiç yoktur (Aytekin, 1993: 33).

Bu gerçek KKTC ile TC. tarafından iyi anlaşılmış ki, tüm eğitim faaliyetlerinin kültür kuramlarıyla desteklendiği görülmektedir. Bu amaçla birçok toplantılar düzenlenmiş, geliştirici kararlar alınmış, kararların bir kısmı uygulamaya konulmuş, bir bölümünün de geleceğe yönelik planları yapılmaya çalışılmıştır. Yapılan kültürel etkinlikleri, TBMM ile Cumhuriyet Meclisi arasındaki tutanaklarına şöyle yansıtmaktadır:

**Türkiye Cumhuriyeti İle Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti Arasında
Eğitim Bilim Ve Kültür Alanında İşbirliği Protokolü**

9 Mart 1987

Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti ile Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti Hükümeti aralarındaki kardeşlik ilişkilerini ve ortak kültür bağlarını Atatürk ilkeleri

doğrultusunda güçlendirmek, Kıbrıs Türk halkının öz benliğini koru-arak Türk kültürü sentezi içindeki yerini almasını ve bu kültürün gelişimine katkıda bulunmasını sağlamak amacı ile iki ülke arasında 5 Aralık 1936 tarihinde Ankara'da imzalanan Ekonomik İşbirliği Protokolünün 34 (b) maddesi uyarınca, eğitim, bilim, kültür, gençlik, spor, basın ve enformasyon alanlarında işbirliğini geliştirmek üzere aşağıdaki hususlarda anlaşmaya varmışlardır.

Eğitim Ve Bilim

1. Taraflar, ülkelerindeki yüksek öğretim, bilim ve araştırma kuruluşları arasında işbirliğini özendirecek ve bilim adamı, öğretim elemanı, araştırmacı ve uzman değişimine olanak sağlayacaklardır.

2. Yüksek öğretim, bilim ve araştırma kuruluşlarınca düzenlenen ulusal ya da uluslararası kurs, seminer, kongre ve konferans vb. etkinliklere birbirlerini karşılıklı olarak davet edeceklerdir.

3. Taraflar, ülkelerindeki ilk ve ortaöğretim düzeyindeki eğitim alanında işbirliği amacıyla öğretmen ve uzman değişiminde bulunacaklar ve ülkelerinde düzenlenen kurs, seminer, konferans, kongre vb. toplantılara birbirlerini karşılıklı olarak davet edecekler ve hizmet içi eğitim etkinliklerinde işbirliğinde bulunacaklardır.

4. Taraflar, denklikle ilgili öğretim materyalleri ile gerekli belgelerin değişiminde bulunacaklardır.

5. Taraflar yüksek öğretim kurumlarında öğrenim görececek öğrenciler için karşılıklı olarak;

a) Burslar tahsis edeceklerdir.

b) Öğrenci yurtlarında yer tahsisi için çaba göstereceklerdir.

c) Öğrenim kurumlarına kabul konusunda öğrencileri kendi mevzuatlarının sağladığı kolaylıklardan yararlandıracaklardır.

6. Taraflar, ülkelerinde çıkartılan eğitsel, kültürel ve bilimsel yayınları mübadele edeceklerdir.

7. Taraflar, ilk ve ortaöğretimde okutulan ders kitaplarını mübadele edeceklerdir.

II – Kültür

8. Taraflar, ülkelerinde düzenlenen kültür ve sanat etkinlikleri ile ulusal ve uluslararası kurs, seminer, sergi, kongre, konferans ve festivallere birbirlerini davet edeceklerdir.

9. Taraflar, aynı şekilde, kitap, sergi ve fuarlarına da birbirlerini davet edeceklerdir.

10. Taraflar, ülkelerinde düzenlenecek kültür ve sanat içerikli bilimsel toplantılara karşılıklı olarak temsilcilerinin katılmalarına ve bildiri sunmalarına olanak sağlayacaklardır.

11. Taraflar, ülkeleri hakkındaki tanıtıcı yayın, broşür, film, dia vb. malzemeyi mübadele edeceklerdir.

12. Taraflar, sanat ve kültür konularında yayınlanan kitapların değişiminde bulunmaya çaba harcayacaklardır.

Taraflar, tiyatro, müzik, halk bilimi vb. alanlarda etkinlik gösteren kurumları arasında işbirliğini özendirerek, yardımlaşmaya olanak sağlayacak ve bu kurumların deneyim, sanatçı, sanatçı grubu, uzman, teknik araç ve gereç değişiminde bulunmalarını kolaylaştıracaklardır. Türkiye tarafı KKTC tarafına Devlet Senfoni Orkestrası ve Korusu ile Devlet Tiyatrolarının güçlendirilmesi için sanatçı tahsis edebilecektir (İsmail, 2001: 72-73).

**Türkiye Cumhuriyeti İle Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti Arasında
Eğitim, Bilim, Spor Ve Kültür Alanında İşbirliği Protokolü**

1 Eylül 1990

Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti ile Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyet Hükümeti, aralarındaki Eğitim, Bilim, Gençlik, Spor ilişkilerini düzenlemek ve bu alanlardaki faaliyetleri Atatürk ilkeleri doğrultusunda güçlendirmek ve geliştirmek amacı ile iki ülke arasında 5 Aralık 1986 tarihinde Ankara'da imzalanan Ekonomik İşbirliği Protokolünün 34 (b) maddesi uyarınca, aşağıdaki hususlarda anlaşmaya varmışlardır.

I. Eğitim Ve Bilim

1. Taraflar ülkelerindeki yüksek öğretim Kurumları ile bilim ve araştırma kuruluşları arasındaki işbirliğini tesis ederek bilim adamı, uzman, öğretim elemanı, araştırmacı değişimine imkan sağlayacaklardır.

2. Taraflar, ilk, orta, yüksek öğretim kurumları ile bilim ve araştırma kuruluşları düzenlenilen ulusal ve/veya uluslararası nitelikli kurs, seminer, panel, kongre, konferans, hizmet içi eğitimde etkinliklere birbirlerini karşılıklı olarak davet edeceklerdir.

3. Taraflar, ülkelerindeki ilk, orta, mesleki teknik öğretim kurumları için öğrenci, öğretmen, uzman ve yönetici değişiminde bulunacaklar; ayrıca, bu eğitim ve öğretim kurumlarının birbirlerini bir program dahilinde ve her iki ülke ilgili Bakanlıklarının mutabakatı ile "Kardeş Okul" olarak tanımları temin edilerek öğrenci ve öğretmen gruplarının milli bayramlarda ve özel günlerde karşılıklı olarak davet edilmeleri teşvik edilecektir.

4. Taraflar, ülkelerindeki ilk, orta ve yüksek öğretim kurumlarının diploma denklik ve derecelerini mevcut mevzuatları çerçevesinde tanıyacaklardır.

5. Taraflar, ülkelerindeki yüksek öğretim kurumlarında öğrenim görececek öğrenciler için, karşılıklı olarak;

- a) Öğrenci yurdu binaları inşa edeceklerdir.
- b) Mevcut öğrenci yurtlarında yer tahsisi için çaba göstereceklerdir
- c) Karşılıksız burslar veya devlet bursları tahsis edeceklerdir.
- d) Öğretim kurumlarına kabul konusunda öğrencileri kendi mevzuatlarının sağladığı kolaylıklardan yararlandıracaklardır.

6. Taraflar, ülkelerinde neşrolunan eğitim, kültür , bilim alanlarındaki yayınları karşılıklı olarak mübadele edeceklerdir.

7. Taraflar ilk ve ortaöğretimde okutulan ders kitaplarını mübadele edeceklerdir. Taraflarca mübadele edilecek her türlü eğitim, spor vb. malzemesi ve emtiası ülkelerin Büyükelçilik veya Konsolosluklarına teslim edilir.

II. Gençlik Ve Spor

8. Taraflar, spor alanındaki işbirliğini geliştirmek amacıyla, oyuncu, uzman, antrenör, hakem , yayın ve dökümantasyon değişiminde bulunacaklardır.

9. Taraflar, ülkelerinde yer alan spor kuruluşlarının birbirleriyle müsabakalar yapabilmelerine ve ulusal veya uluslararası seminer, panel, toplantı, etkinlik vb. faaliyetlere iştirak edecek heyetlerine birbirlerinin ülkesinden temsilci ve yetkili kişilerinin de katılmaları için çaba göstereceklerdir.

10. Taraflar ülkelerinde düzenlenecek spora yönelik teorik ve uygulamalı kurs ve seminer faaliyetlerine birbirlerini davet edeceklerdir.

11. Taraflar, okullar arası her türlü spor müsabakalarına birbirlerini davet edeceklerdir.

12. Taraflar, öğretim kurumlarının her seviyesindeki gençlerini veya gençlik gruplarını birbirleriyle kaynaşmaları amacıyla karşılıklı olarak ülkelerine davet edeceklerdir (İsmail, 2001: 225-226).

**TC Milli Eğitim Bakanlığı ile KKTC Milli Eğitim Bakanlığı Arasında
28 Aralık 1990'da İmzalanan Mutabakat Tutanağı**

28 Aralık 1990

1. Türkiye Cumhuriyeti (T.C.) Milli Eğitim Bakanı Sayın Avni Akyol, beraberindeki heyet ile Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti (KKTC) Milli Eğitim Bakanı Sayın Eşber Serakıncı'nın vaki davetine icabetle, K.K.T.C.'ne 25 Aralık 1990 - 2 Ocak 1991 tarihleri arasında resmi bir ziyarette bulunmuştur.

Sayın Akyol ile birlikte Üniversitelerarası Kurul Toplantısı münasebetiyle YÖK Başkanı Sayın İhsan Doğramacı ve YÖK Üyeleri ile Türkiye Cumhuriyeti'nin 29 Üniversite rektörü de KKTC'ni ziyaret etmişlerdir.

2. Sayın Akyol, bu ziyaret, sırasında KKTC Cumhurbaşkanı Sayın Rauf R. Denktaş, Meclis Başkanı Sayın Hakkı Atun ve Başbakan Sayın Dr. Derviş Eroğlu tarafından da kabul edilmiştir. Sayın Akyol ayrıca muhtelif eğitim kurumlarında incelemelerde bulunmuştur.

3. Sayın Akyol'un KKTC Milli Eğitim ve Kültür Bakanı Sayın Eşber Serakıncı ve diğer Hükümet yetkilileriyle yaptığı görüşmelerde taraflar, iki ülke arasındaki yakın bağların daha da güçlendirilmesi açısından eğitim sektörünün öncelik taşıdığı ve bu alandaki işbirliği faaliyetlerinin yeni bir dinamizm ile geliştirilmesi hususunda mutabık kalmışlardır.

Taraflar, Sayın Akyol'un ziyareti vesilesiyle, Türkiye dışında ilk kez KKTC'de gerçekleştirilen Üniversitelerarası Kurul Toplantısının bu çerçevede önemli bir adım teşkil ettiği inancındadır.

4. Taraflar, bu ziyaret sırasında, T.C'nin yardım ve desteği ile KKTC'de, yükseköğretim de dahil olmak üzere, yeni bir eğitim seferberliği ve buna yönelik atılımlar başlatılması hususunda mutabık kalmışlardır.

5. Taraflar, bu atılımların, yeni nesillerin milli kültüre ve bilime dayalı, çağdaş, demokratik ve laik bir milli eğitimle yetiştirilmesi, bu suretle KKTC'nin daha

da ileriye götürülmesi amacına yönelik olması hususunda görüş birliğine varmışlardır.

6. Taraflar, bu çerçevede, iki ülke arasında 3 Eylül 1990 tarihinde imzalanmış olan "Eğitim, Bilim, Spor ve Kültür Alanında İşbirliği Protokol"üne uygun olarak aşağıdaki hususları kararlaştırmışlardır.

7. Taraflar, ülkelerindeki ilk, orta, mesleki teknik öğretim kurumları için öğretmen değişimine esas olacak öğretmen sayı ve branşlarını her yıl en geç Mayıs ayı sonuna kadar birbirlerine bildirecekler, öğretmenlerin ders yılı başında yeni görevlerinde bulunmalarını sağlayacaktır.

8. Taraflar, ülkelerindeki ilk, orta, mesleki-teknik öğretim kurumlarında karşılıklı olarak kontenjan ayırmak suretiyle okul çağındaki gençlerin eğitimlerini sağlayacaklar, bu öğrencilere bursluluk, yatılılık imkanlarının verilmesi için çaba göstereceklerdir.

9. Taraflar, ilk ve ortaöğretimde, özellikle mesleki teknik öğretimde geliştirilen eğitim programları, ders kitabı, eğitim araçları ve donatım malzemesi ile bilgisayar yazılımlarını mübadele edeceklerdir.

10. Türkiye Cumhuriyeti'nde yürütülmekte olan bilgisayar destekli eğitim konusundaki çalışmalara Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti'nin de katılımı sağlanacaktır. Bu çalışmalar paralelinde Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti ilgililerince yapılacak tespiti göre Türkiye Cumhuriyeti'nce üç okula 1991-1992 öğretim yılı başında bilgisayar laboratuvarı kurulacaktır.

11. Taraflar ülkelerindeki yüksek öğretim kurumlarında öğrenim görecektiren öğrencilerden tespit edilecek insan gücü ihtiyacı da dikkate alınmak suretiyle karşılıksız burslar veya devlet bursları tahsis edecek, öğretim kurumlarına kabul konusunda öğrencileri kendi mevzuatlarının sağladığı kolaylıklardan yararlandıracaklardır.

12. Türkiye Cumhuriyeti Yüksek Öğretim Kurulu Öğrenci Seçme ve Yerleştirme Merkezi ile Milli Eğitim Bakanlığı arasında insan gücü planlanmasına dayalı yapılacak kontenjan tespiti toplantılarına Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti'nden de bir temsilcinin katılması imkanları araştırılacaktır.

13. Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti'nde bulunan Doğu Akdeniz Üniversitesi'nde her türlü sosyal ve spor tesisleri ile birlikte yapımı kararlaştırılan 1000 yatak kapasiteli öğrenci yurdunun misafir öğretim elemanları ve öğretmenlerin de faydalanabileceği şekilde projelendirilerek gerçekleştirilmesi sağlanacaktır.

14. Bu yıl faaliyete geçirilen Karpaz Çok Amaçlı-Programlı Lisesi projelerinin etüt edilerek Hizmet içi Eğitim Merkezi haline getirilmesi çalışmalarını başlatılacak maliyet tespiti ve gerekli kaynak ayırımı yapılmak suretiyle tesisin 1992 de hizmete hazır hale getirilmesi sağlanacaktır.

15. Taraflar, Bakanlık mensuplarına ve öğretmenlerine sağladığı öğretmen evi, tatil köyü gibi imkanlardan karşılıklı olarak faydalanılmasını sağlayacaklardır.

16. Taraflar, hizmet içi eğitimi, program geliştirme çalışmaları ve uygulamalarında karşılıklı olarak uzman değişiminde bulunacaklardır.

17. Taraflar, bu tutanağın öngördüğü esasları gözden geçirmek, işbirliğini geliştirmek amacıyla 6 ayda bir teknik düzeyde bir araya gelmeyi kararlaştırmışlardır.

18. Bu mutabakat tutanağı 28 Aralık 1990 tarihinde Lefkoşa'da iki nüsha olarak düzenlenmiş ve imza edilmiştir (İsmail, 2001: 246-248).

**Türkiye Bilimsel Ve Teknik Araştırma Kurumu İle KKTC Milli Eğitim Ve
Kültür Bakanlığı Arasındaki İlişkilerin Geliştirilmesine İlişkin Görüşme
Tutanağı**

20 Mart 1991

1. KKTC'de Matematik ve Fen Bilimleri dalında "Lise Fen Bilimleri Teşvik Programı" adı altında yarışmaya katılacak ve birinci, ikinci ve üçüncü dereceyi alacak olan öğrencilerimizin ödüllendirilmesine ilaveten öğrencilerin mensup oldukları okulların da derece sırasına göre maddi katkılarla ödüllendirilmesi;

2. KKTC tarafının lise öğrencileri arasında yapılmakta olan araştırma ve proje yarışmasında özendiricilik boyutunun artırılması için birincilerin ÖSYS puanlarına yapılmakta olan eklemenin ikinci ve üçüncü dereceye girenlere de teşmil edilmesi, ayrıca öğrenci öğretmen ve okul da maddi yönden ödüllendirilmesi yönündeki taleplerinin ilgili mercilere götürülmesi kararlaştırılmıştır.

3. Matematik dalındaki 1993 Uluslararası Olimpiyat yarışmalarına KKTC takımının iştirakini teminen yetiştirilmelerine TÜBİTAK'ca yardımcı olunması;

4. Olimpiyat yarışmalarına katılan ve derece alan KKTC öğrencilerine de TÜBİTAK tarafından aylık 500.000 TL'lik burs bağlanması;

5. KKTC'den ÖSYS'de ilk 500'e girip de Temel Bilimler dalındaki bölümle kayıt yaptıranlara ayda 500.000 TL Yüksek Öğrenim bursu verilmesine ve ayrılan kontenjanın dolmaması halinde Mühendislik ve Tıp alanlarında dereceye giren KKTC'li öğrencilere de 250.000 TL'lik burs verilmesi;

6. KKTC'de en çok öğrenci yerleştiren ilk 3 okul ve ayrıca KKTC çerçevesinde ÖSYS Matematik ve Fen puanı sıralamasında ilk 3 dereceye giren öğrencilere maddi ödül verme imkanlarının araştırılması;

7. D.A.Ü'ne Temel Bilimler ve Mühendislik alanında lisans ve lisansüstü bursu tahsis edilmesi konusunun TÜBİTAK'ın yetkili organlarına iletilmesi;

8. D.A.Ü'nin Temel Bilimler ve Mühendislik alanlarındaki araştırma projelerine TÜBİTAK'ca destek imkanlarının araştırılması;

9. TÜBİTAK tarafından düzenlenecek olan Kongre, Sempozyum ve Şura çalışmalarına KKTC'nin çağırılması;

10. KKTC'de açılan Fen Lisesi'ne "Gelişme Projesi" çerçevesinde TÜBİTAK'ca destek imkanlarının araştırılması;

11. Taraflar Fen dalı öğretmenleri yetiştirme programlarına KKTC'den Fen dalı öğretmenlerinin de çağırılması hususunda mutabık kalmışlardır.

12. Bu görüşme tutanağı 20 Mart 1991 tarihinde Lefkoşa'da 2 nüsha olarak düzenlenmiş ve imza edilmiştir (İsmail, 2001: 254-255).

Burhan Tuna
Milli Eğitim ve Kültür Bakanlığı
Müsteşarı

Prof. Dr. Namık Kemal Pak
TÜBİTAK
Planlama ve Koordinasyon

Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti Milli Eğitim Ve Kültür Bakanlığı İle Türkiye Cumhuriyeti Milli Eğitim Bakanlığı Arasında Eğitim, Bilim, Kültür Ve Teknik Alanda İşbirliği Protokolü

26 Temmuz 1995

Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti Hükümeti ile Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti arasındaki eğitim ilişkilerini düzenlemek ve bu alandaki faaliyetleri Atatürk ilkeleri doğrultusunda güçlendirmek ve geliştirmek amacı ile iki ülke arasında 25 Eylül 1994 tarihinde Lefkoşa'da imzalanan Karma Ekonomik Komisyon XIII. Dönem Protokolünün 59-maddesi uyarınca aşağıdaki hususlarda anlaşmaya varmışlardır.

Taraflar, KKTC Milli Eğitim ve Kültür Bakanlığı tarafından hazırlanan Eğitimde Yeniden Yapılanma Programı'nın başarıya ulaşması için Türkiye Cumhuriyeti'nin yardım ve desteğinin artarak süreceği, hususunda mutabık kalmışlardır.

1. Taraflar, Ülkelerindeki yükseköğretim kurumları ile bilim ve araştırma kurumları arasındaki işbirliğini tesis ederek, bilim adamı, uzman, öğretim elemanı, araştırmacı değişimine imkan sağlayacaklardır.

2. T.C. Milli Eğitim Bakanlığı ile YÖK Başkanlığı, K.K.T.C. Milli Eğitim ve Kültür Bakanlığı'na bağlı Atatürk Öğretmen Koleji'nin geliştirilmesine ve K.K.T.C'de faal olan Vakıf Üniversitelerine, eğitim, bilim ve kültür alanlarında teknik yardım ile K.K.T.C'deki özel üniversitelerin akademik düzeyini yükseltecek çalışmalar yapılmasını sağlayacaklardır.

3. K.K.T.C.'nin bir yüksek öğrenim merkezi haline getirilmesini teminen, üniversitelerin yurt sorunlarının çözümlenmesi için Kredi ve Yurtlar Kurumu Genel Müdürlüğü'nce gerekli plan ve program çalışmaları yürütülecektir.

4. Taraflar, ülkelerindeki okul öncesi, ilk, orta, mesleki-teknik öğretim kurumları için öğretmen değişimine esas olacak öğretmen sayısı ve branşlarını her yıl

Mayıs ayı sonuna kadar birbirlerine bildirecekler öğretmenlerin ders yılı başında yeni görevlerinde bulunmalarını sağlayacaklardır.

5. Taraflar, ülkelerindeki, ilk, orta, mesleki-teknik öğretim kurumlarında karşılıklı olarak kontenjan ayırmak suretiyle okul çağındaki gençlerin eğiti-mini sağlayacaklar, bu öğrencilere bursluluk, yatılılık imkanlarının verilmesi için çaba göstereceklerdir.

6. Taraflar, karşılıklı olarak ülkelerindeki okulöncesi, ilk, orta, mesleki-teknik ve yükseköğretim kurumları ile bilim ve araştırma kuruluşlarınca düzenlenen ulusal ve/veya uluslararası nitelikteki kurs, seminer, panel, kongre, konferans, hizmetiçi eğitim vb. etkinliklere birbirini davet edeceklerdir.

7. Taraflar, ülkelerindeki okulöncesi, ilk, orta, mesleki-teknik öğretim kurumları için öğrenci, öğretmen, uzman ve yönetici değişiminde bulunacaklar; ayrıca, bu eğitim ve öğretim kurumlarının birbirlerini bir program dahilinde ve her iki ülke ilgili Bakanlıklarının mutabakatı ile "Kardeş Okul" olarak tanımalarını temin edecekler, öğretmen ve öğrenci gruplarının milli bayramlarda ve özel günlerde karşılıklı olarak davet edilmelerini teşvik edeceklerdir.

8. Taraflar, ülkelerindeki ilk, orta, mesleki-teknik ve yükseköğretim kurumlarının diploma denklik ve derecelerini mevcut mevzuatları çerçevesinde tanıyacaklardır. K.K.T.C.'de başlatılan Eğitimde Yeniden Yapılanma Programı çerçevesinde ilkokuldan sonra yürürlükten kaldırılan Kolej Giriş Sınavların neticesinde ortaya çıkan durumun değerlendirilmesi ve Türkiye'deki Anadolu Liselerine denklik konuları tarafların bir araya gelmesiyle çözümlenecektir.

9. T.C. Milli Eğitim Bakanlığına, K.K.T.C.'nde Güzel Sanatlar Lisesi açılması için gerekli her türlü teknik yardım (öğretmen, program, yönetmelik eğitim araç-gereci vb.) sağlanacaktır. Söz konusu okul açılınca kadar K.K.T.C. öğrencilerine Türkiye'deki okullarda kontenjan ayrılması uygulamasına devam edilecektir. Güzel Sanatlar Lisesi'nin açılması için gerekli hazırlıkların tamamlanmasına çalışılacaktır.

10. T.C. Milli Eğitim Bakanlığı K.K.T.C'deki mesleki ve teknik okullardan birinin eğitim araçları ve donatım eşyası üretmek amacıyla geliştirilmesi için teknik destek sağlanacaktır.

11. Taraflar birbirlerini eğitimin her kademesinde geliştirilen eğitim programları, ders kitapları ve yayınlar, eğitim araçları ve donatım malzemeleri standartları, bilgisayar yazılımları konularında bilgilendirilecekler ve bu hususlarda karşılıklı olarak söz konusu malzemeleri değişiminde bulunabileceklerdir.

12. T.C. Milli Eğitim Bakanlığınca. K.K.T.C. Milli Eğitim ve Kültür Bakanlığı'na bağlı okulöncesi, ilk ve orta dereceli okullarda eğitimde bilgi teknolojilerini kullanımına ilişkin gerekli teknik destek sağlanacaktır.

13. T.C. Milli Eğitim Bakanlığı ile, K.K.T.C. Milli Eğitim ve Kültür Bakanlığı yetkilileri arasında imzalanan protokol uyarınca Girne'de yapımı devam eden Öğretmen evi inşaatının tamamlanmasına çalışılacaktır. Söz konusu inşaatın devamı konusunda, bugüne kadar meydana gelen aksaklıkların ve diğer hususların giderilmesi için gerekli tedbirler alınacak ve gerekirse protokol yeniden gözden geçirilecektir.

14. Taraflar, ülkelerinde yayımlanan eğitim, kültür ve bilim alanlarındaki eserlerin karşılıklı olarak değişiminde bulunacaklardır.

15. Taraflar, ülkelerindeki her türlü sportif faaliyetlerden ve okullar arası spor müsabakalarından birbirlerini haberdar edecekler; gençlik ve izcilik kamplarında karşılıklı olarak kontenjanlar ayırmak suretiyle, bu kamplara gençlerin katılmasını temin etmek için çaba sarfedeceklerdir.

16. Karpaz Meslek Lisesi'nin projesi etüt edilerek Hizmet içi Eğitim Merkezi haline getirilmesi için çalışmalar başlatılacak, tesisin en kısa sürede hizmete açılmasına çalışılacaktır.

17. K.K.T.C'de turizm sektörüne kalifiye eleman yetiştirilmesi amacıyla bir Anadolu Turizm ve Otelcilik Okulu'nun (Kolej) açılması için gerekli teknik çalışmalar başlatılacaktır.

18. Taraflar, Bakanlık mensuplarının ve öğretmenlerinin, öğretmen evi, tatil köyü gibi imkanlardan karşılıklı olarak yararlanmalarını sağlayacaklardır.

19. Öğretmen olabilme niteliği taşıyan üniversite mezunu K.K.T.C. yurttaşlarının T.C. Milli Eğitim Bakanlığına bağlı okullarda istihdamlarında kolaylık sağlanacaktır.

20. Taraflar bu protokolün öngördüğü esasları gözden geçirmek, işbirliğini geliştirmek amacıyla 6 ayda bir teknik düzeyde bir araya geleceklerdir.

21. Bu protokol 26.07.1995 tarihinde Ankara'da 2 nüsha olarak düzenlenmiş ve imza edilmiştir (İsmail, 2001: 321-324).

Mehmet Ali TALAT

Nevzat AYAZ

K.K.T.C. Milli Eğitim ve Kültür
Bakanı

T.C. Milli Eğitim Bakanı

**Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti Milli Eğitim, Kültür, Gençlik Ve Spor
Bakanlığı İle Türkiye Cumhuriyeti Milli Eğitim Bakanlığı Arasında Eğitim,
Bilim Ve Teknik Alanlarında İşbirliği Protokolü**

23 Mayıs 1998

Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti ile Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti Hükümeti aralarında esasen mevcut eğitim işbirliğini uzun vadeli olarak güçlendirmek, bu işbirliğini Atatürk ilke ve inkılapları doğrultusunda eğitimde yeniden yapılanmaya yönelik bir programla başarıya ulaştırmak amacıyla, aşağıdaki hususlarda mutabık kalmışlardır.

1. Taraflar, ülkelerindeki okul öncesi, ilk, orta, mesleki-teknik öğretim kurumları için öğretmen değişimine esas olacak öğretmen sayısı ve branşlarını her yıl Mart ayı sonuna kadar birbirlerine bildirecekler, öğretmenlerin ders yılı başında uygun koşullarda yeni görevlerinde bulunmalarını sağlayacaklardır.

2. Taraflar, ülkelerindeki ilk, orta, mesleki-teknik öğretim kurumlarında karşılıklı olarak kontenjan ayırmak suretiyle okul çağındaki gençlerin eğitimi-

sağlayacaklar, yüksek öğrenim dahil olmak üzere, bu öğrencilere yatılılık imkanlarının artırılması için çaba göstereceklerdir.

3. Taraflar, karşılıklı olarak ülkelerindeki okul öncesi, ilk, orta, mesleki-teknik ve yükseköğretim kurumları ile bilim ve araştırma kuruluşlarınca düzenlenen ulusal ve/veya uluslararası nitelikteki kurs, seminer, panel, kongre, konferans, hizmet içi eğitim vb. etkinliklere birbirini davet edeceklerdir.

4. Taraflar, ülkelerindeki okul öncesi, ilk, orta, mesleki-teknik öğretimin kurumları için öğrenci, öğretmen, uzman ve yönetici değişiminde bulunacaklar; ayrıca, bu eğitim ve öğretim kurumlarında bir program dahilinde ve her iki ülkenin ilgili Bakanlıklarının mutabakatı ile "Kardeş Okul" uygulamasını yaygınlaştıracaklar, öğretmen ve öğrenci gruplarının milli bayramlarda; ve özel günlerde karşılıklı olarak davet edilmelerini teşvik edeceklerdir.

5. Taraflar, ülkelerindeki ilk, orta, mesleki-teknik okullar ile kolej, Anadolu Lisesi denklik ve derecelerini mevcut mevzuatları çerçevesinde tanıyacaklardır.

6. T.C. Milli Eğitim Bakanlığı, KKTC'ndeki mesleki ve teknik okulların eğitim araçları ve donatım eşyası üretmek amacıyla geliştirilmesi için olanaklar çerçevesinde teknik destek sağlayacaktır,

7. T.C. Milli Eğitim Bakanlığı, KKTC'ndeki ilkokullar, mesleki ve teknik okullar, fen lisesi ve kolejlerin eğitim araçları ve donatım eşyasının sağlanması amacıyla imkanlar ölçüsünde yardımcı olacaktır.

8. Taraflar, birbirlerini eğitimin kademesinde; geliştirilen eğitim programları, ders kitapları ve yayınlar, eğitim araçları ve donatım malzemeleri standartları, bilgisayar yazılımları konularında bilgilendirecekler ve bu hususlarda karşılıklı olarak söz konusu malzemelerin değişiminde bulunabileceklerdir.

9. T.C. Milli Eğitim Bakanlığı, KKTC'nde yapılacak olan Milli Piyango Anadolu Lisesi ve Atatürk Öğretmen Kolej'ine imkanlar ölçüsünde öğretim elemanı ve teknik donanımın sağlanması konusunda yardımcı olacaktır.

10. T.C. Milli Eğitim Bakanlığı'nca, KKTC Milli Eğitim, Kültür, Gençlik ve Spor Bakanlığı'na bağlı okul öncesi, ilk ve orta dereceli okullarda eğitimde bilgi teknolojilerinin kullanımına ilişkin gerekli destek sağlanacaktır.

11. KKTC Milli Eğitim, Kültür, Gençlik ve Spor Bakanlığına bağlı personelin 3 yıllık bir program çerçevesinde bilgisayar destekli eğitime yönelik

hizmet içi eğitim programından geçirilmesi sağlanacaktır, KKTC okulları "Eğitimde Çağı yakalama 2000 Projesi" kapsamına alınacaktır.

12. KKTC Talim ve Terbiye Kurulu üyelerinin ve eğitim müfettişlerinin Türkiye'de mesleki inceleme yapmaları imkanı bir program dahilinde sağlanacaktır.

13. Taraflar ülkelerinde yayınlanan eğitim, kültür ve bilim alanlarındaki eserlerin karşılıklı olarak değişimine ortam hazırlayacaklardır.

14. Taraflar, ülkelerindeki her türlü sportif faaliyetlerden ve okullar arası spor müsabakalarından birbirlerini haberdar edecekler; gençlik ve izcilik kamplarında karşılıklı olarak kontenjanlar ayırmak suretiyle, bu kamplara gençlerin katılmasını sağlamak için çaba sarfedeceklerdir.

15. Taraflar Bakanlık mensuplarının ve öğretmenlerinin, öğretmen evi, tatil köyü gibi imkanlardan karşılıklı olarak yararlanmalarını sağlayacaklardır.

16. Girne, Öğretmen Evi'nin donanımı, T.C Milli Eğitim Bakanlığınca sağlanacak ve söz konusu öğretmen evi bir hizmet içi eğitim kurumu olarak müştereken kullanılacaktır.

17. Her iki Bakanlık arasında, yönetim-enformasyon sistemi TC MEB-NET ile KKTC Bilgi işlem Merkezi vasıtasıyla doğrudan bağlantı kurulacaktır.

18. Öğretmen olabilme niteliği taşıyan üniversite mezunu KKTC yurttaşlarının T.C. Milli Eğitim Bakanlığı'na bağlı okullarda istihdamlarında kolaylık sağlayacaktır.

19. KKTC'nin bir yüksek öğrenim merkezi haline getirilmesini teminen üniversitelerin yurt sorunlarının çözümlenmesi için Kredi ve Yurtlar Kurumu Genel Müdürlüğü'nce gerekli plan ve projeler verilmek suretiyle teknik yardımda bulunulacaktır.

20. Taraflar, 1998 yılı dahil olmak üzere bu protokolün öngördüğü işbirliğini yıllık çalışma programlarına bağlanacaktır.

21. Taraflar bu protokolün öngördüğü esasları gözden geçirmek, işbirliğini geliştirmek amacıyla 6 ayda bir teknik düzeyde bir araya geleceklerdir.

22. Yirmi iki maddeden oluşan bu protokol 23 Mayıs 1998 tarihinde Lefkoşa'da iki nüsha olarak düzenlenmiş ve imza edilmiştir (İsmail, 2001: 446-449).

Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti

Hükümeti adına

Günay CAYMAZ

Milli Eğitim, Kültür, Gençlik ve
Spor Bakanı

Türkiye Cumhuriyeti

Hükümeti adına

Hikmet ULUĞBAY

Milli Eğitim Bakanı

**KKTC Milli Eğitim, Kültür, Gençlik Ve Spor Bakanlığı İle T.C. Yükseköğretim
Kurulu Arasında Yükseköğretimde İşbirliği Protokolü**

26 Mayıs 1998

Amaç:

Bu protokolün amacı, Türkiye Cumhuriyeti ile Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti yükseköğretim kurum ve kuruluşları arasında mevcut olan işbirliğini ve dayanışmayı güçlendirmektir.

Kapsam:

Bu protokol, KKTC Milli Eğitim, Kültür, Gençlik ve Spor Bakanlığı ve T.C. Yükseköğretim Kurulu ile KKTC'ndeki tüm üniversiteler arasındaki işbirliğinin esaslarını kapsar.

İşbirliği Esasları:

1- KKTC'ndeki üniversitelere, T.C uyruklu öğrenciler TC üniversitelerinde olduğu gibi, esasları T.C. Yükseköğretim Kurulu'nca belirlenen Öğrenci Seçme ve Yerleştirme Sınavı sonuçlarına göre yerleştirilir. Lisansüstü eğitime girişte ise Lisansüstü Eğitim (LES) sonuçları da dikkate alınır.

2- KKTC Üniversitelerinde rektörlük görevi profesör, dekanlık görevi en az doçent, bölüm başkanlığı görevi öğretim üyesi unvanına sahip kişilerce yürütülür.

3- KKTC'ndeki üniversite, fakülte, enstitü ve yüksekokul/meslek yüksekokulunun akademik ve idari organlarının kuruluş ve çalışma esasları, T.C. yükseköğretim mevzuatı ile uyum halinde düzenlenir.

4- KKTC üniversitelerindeki programların öğrenci/öğretim elemanı oranı, en az Ankara, İstanbul ve İzmir'de bulunan üniversitelerin benzer programlarındaki orana eşit olmalıdır. Her program için kontenjan belirlemede bu oran dikkate alınır.

5- KKTC üniversitelerinde akademik yükselme / yükseltilme ve atamalar, T.C. yükseköğretim mevzuatı ile uyum halinde yapılır.

6- KKTC üniversitelerinde ön lisans, lisans, lisansüstü eğitim ile yatay ve dikey geçişlerde, Yükseköğretim Kurulunca kabul edilmiş kriter ve esaslar uygulanır.

7- Yukarıda belirlenen esaslara uyulmak kaydı ile KKTC üniversitelerinin Öğrenci Seçme ve Yerleştirme Sınavı Kılavuzlarında yer alan programlarından mezun olanların aldığı diplomalara, Yurtdışı Yükseköğretim Diplomaları Denklik Yönetmeliği'ne uygun olması kaydı ile T.C. Yüksek Öğretim Kurulu'nca denklik belgesi verilir. Kılavuzlarda yer almayan programlar için verilen diplomalara denklik belgesi verilmez.

8- KKTC üniversitelerinin akademik standartları, her yıl TC Yükseköğretim Kurulu ile KKTC Milli Eğitim, Kültür, Gençlik ve Spor Bakanlığı'nın işbirliği halinde değerlendirmeye tabi tutulur.

9- KKTC üniversiteleri her yıl Aralık ayında bir önceki öğretim yılına ait gelir-gider bilançoları, öğrenci başına yapılan harcamaları gösterir bilgi ve belgeler ile içinde bulunan öğretim yılına ilişkin bütçe taslağını, KKTC Milli Eğitim, Kültür, Gençlik ve Spor Bakanlığı'na sunar.

Uygulama Esasları:

10- Bu işbirliğinin yürütülmesi için:

a) T.C. Yükseköğrenim Kurulu bünyesinde, Yükseköğretim Yürütme Kurulu'nca seçilen ve Yükseköğretim Kurulu Başkan Vekili Başkanlığında "KKTC'ndeki Üniversitelerle İşbirliği Komitesi",

b) KKTC'nde, Milli Eğitim, Kültür, Gençlik ve Spor Bakanlığı Müsteşarı Başkanlığında, YÖDAK Başkanı, KKTC Üniversiteleri rektörleri ve Cumhurbaşkanlığı temsilcisinde oluşan "KKTC Üniversiteleri Rektörleri Komitesi" kurulur.

Bu komiteler, işbirliği ile ilgili uygulamaları gözden geçirmek ve işbirliğini güçlendirmek amacı ile yılda en az iki kez, Türkiye ve KKTC'nde toplanır.

11- İşbu protokol, KKTC Milli Eğitim, Kültür, Gençlik ve Spor Bakan ve T.C. Yükseköğretim Kurulu Başkanı tarafından imzalandığı tarihten itibaren yürürlüğe girer.

12- Bu protokol, KKTC Milli Eğitim, Kültür, Gençlik ve Spor bakanı ile T.C. Yükseköğretim Kurulu Başkanı tarafından birlikte yürütülür.

İşbu Protokol 26 Mayıs 1999 tarihinde Lefkoşa'da iki nüsha olarak düzenlenmiş ve imza edilmiştir (İsmail, 2001: 450-451).

Günay CAYMAZ

KKTC Milli Eğitim, Kültür,
Gençlik ve Spor Bakanı

Kemal GÜRÜZ

T.C. Yüksek Öğretim
Kurulu Başkanı

**TC-KKTC Eğitim Ve Kültür Ortak Komitesinin İii. Toplantısında Görüşülen
Hususlar Ve Alınan Kararlar**

110cak2001

1. İki ülke arasında ilk, orta ve yükseköğretim alanlarındaki yapılan işbirliğinin olumlu bir şekilde sürdürülmesine devam edilmiştir. 2000 yılında mevcut dersliklerin sayısı Bayraktar Türk Maarif Koleji ve Atatürk Öğretmen Akademisi binalarının tamamlanarak artırılmıştır. Yükseköğretimde de ODTÜ'nün Güzelyurt'taki kampusunun temeli atılmıştır. Eğitim ve kültür alanında iki taraf arasında sosyal ve kültürel birliktelik karşılıklı temas ve ziyaretlerle artırılmıştır. TC Milli Eğitim Bakanlığı, KKTC Eğitim kurumlarına yapmakta olduğu eğitim desteğine, KKTC'ne öğretmenler göndererek öğretmen ve öğrenci değişimi programları uygulayarak sürdürmüştür. Eğitim kurumlarına yaptığı mali, araç ve kitap desteklerinde KKTC eğitim kurumlarını da ayırmamıştır.

2. İngiltere'de yaşayan Kıbrıslı Türk ailelerinin çocuklarına Türkçe eğitim verilmesi için TC'den öğretmen gönderilmesi üzerinde durulmuş ayrıca TC'de yapılan çeşitli etkinlik ve şenliklere İngiltere'de yaşayan KKTC'li çocuklarında davet edilmesinin yararı belirtilmiştir.

3. Eğitim, kültür ve spor alanlarında büyük başarı gösteren yetenekli öğrencilerin desteklenmesi hususunda mutabık kalınmıştır. KKTC'ndeki Atatürk Öğretmen Koleji'nde TC'li öğrencilerinde eğitim görme imkanının verilmesinin yararlı olacağı kaydedilmiştir.

4. Yükseköğrenim alanındaki işbirliğinin olumlu sonuçlar vermeye devam ettiği kaydedilmiştir. KKTC üniversitelerinin denetlenmesi için kurulması öngörülen YÖDAK Yasa Tasarısının nihai hale getirilmesi için YÖK olumlu katkılar yapmıştır. KKTC'ndeki yükseköğrenim standardının yükseltilmesi için YÖK ile KKTC Milli Eğitim ve Kültür Bakanlığı arasında sıkı bir işbirliği yapılmıştır.

5. KKTC Milli Eğitim ve Kültür Bakanlığı ile ODTÜ arasında 6.11.2000 tarihinde imzalanan Protokol uyarınca Güzelyurt'ta ODTÜ Kampusu açılması ile KKTC'nin yükseköğrenim standardının yükseltilmesi hedeflenmiştir. Kampusun planlanan şekilde gerçekleştirilebilmesi amacıyla özel bir çalışma grubu kurulması öngörülmüştür. Bu çalışma grubunun KKTC Milli Eğitim ve Kültür bakanlığı, YÖK, ODTÜ ve diğer ilgili kuruluş temsilcilerinden oluşmasının uygun olacağının altı çizilmiştir. Benzeri bir özel çalışma grubunun da Doğu Akdeniz Üniversitesi bünyesinde açılan Tıp Fakültesi ve binasının inşaatı konusunda doğu Akdeniz Üniversitesi Rektörlüğü, KKTC Milli Eğitim ve Kültür bakanlığı, KKTC Sağlık Bakanlığı, YÖK, Ankara Üniversitesi Tıp Fakültesi Dekanlığı ve diğer ilgili kuruluş temsilcilerinden oluşturulması öngörülmüştür. Öte yandan ODTÜ'nün kampusunun yerleşmesi projeleri hakkında yapılan çalışma ve bunlar için ihtiyaç olacak kaynak belirtilmiş ve bunu nasıl sağlayacağı üzerinde durulmuştur. Ayrıca ODTÜ kampusunun kurulması için imzalanan Protokolün 2001 Mart ayı sonuna kadar onay işlemlerinin sonuçlandırılması gereği üzerinde durulmuştur.

6. Sağlık alanlarındaki işbirliğinde Tedavi için 7. maddesine göre tedavisi KKTC'nde olmayan hastalıkların Türkiye'de tedavileri amacıyla her yıl için tanınan 105 kişilik kontenjanın kullanılmadığı müşahade edilmiş ve bunun nedenleri üzerinde durularak KKTC tarafınca bu nedenlerin araştırılarak hastaların bu kontenjanı kullanmak üzere yönlendirilmeleri ve özendirilmeleri için gereğinin yapılması üzerinde durulmuştur. TC Sağlık Bakanlığı'nın ambulans helikopter hizmeti vermek üzere Türkiye'de 5 bölge için helikopter satın alarak vermesi öngörülen hizmet kapsamına KKTC'nin de alınması ve Türk Cumhuriyetleri doktorlarına kısa süreli dönemlerde eğitim verildiği belirtilmiş ve bu eğitim programına KKTC'li doktorlarında katılmaları önerilmiştir.

7. Kültür alanında KKTC'nin 2001 yılı için bir faaliyet planında oluşturulan ve kütüphanelere yayınların gönderilmesi, edebi eser çevirilerinin gerçekleştirilmesi, Türkiye'de gerçekleştirilen uluslar arası toplantılara KKTC tarafından da bilim adamı ve uzmanların davet edilmesi ve bu güne kadar sürdürülen işbirliğinin aynı şekilde artırılarak devam ettirilmesi,

8. İki ülke arasındaki sportif ilişkilerin ve işbirliğinin durumu değerlendirilmiş, memnuniyet verici bir seyir takip eden ve iki ülke gençliği arasında

kaynaşma sağlayan bu ilişki ve etkinliklerin daha da artırılması hususunda ilgili kuruluşlarımızın çalışmalarına devam etmesinin yararlı olacağı belirtilmiştir.

9. KKTC sporunun uluslararası spor temasların ve etkinliklerinde karşılaşılan ambargonun bazı spor dailarında aşılabilmesi için çalışma ve girişimler yapıldığı ifade edilmiş, TC resmi ve sportif kurumlarının bu tür gayretlerine devam etmeleri ve bu amaca yönelik girişimlerin iki taraf yetkili makamlarınca desteklenmesi için mümkün olanın yapılması fikri benimsenmiştir. KKTC'nde spor yapma olanaklarının artırılması amacıyla Atatürk Spor Kompleksinin sentetik pist ve ışılandırma projesi başta olmak üzere yarım kalmış tesislerin tamamlanmasına öncelik verilmesi görüşü paylaşılmıştır.

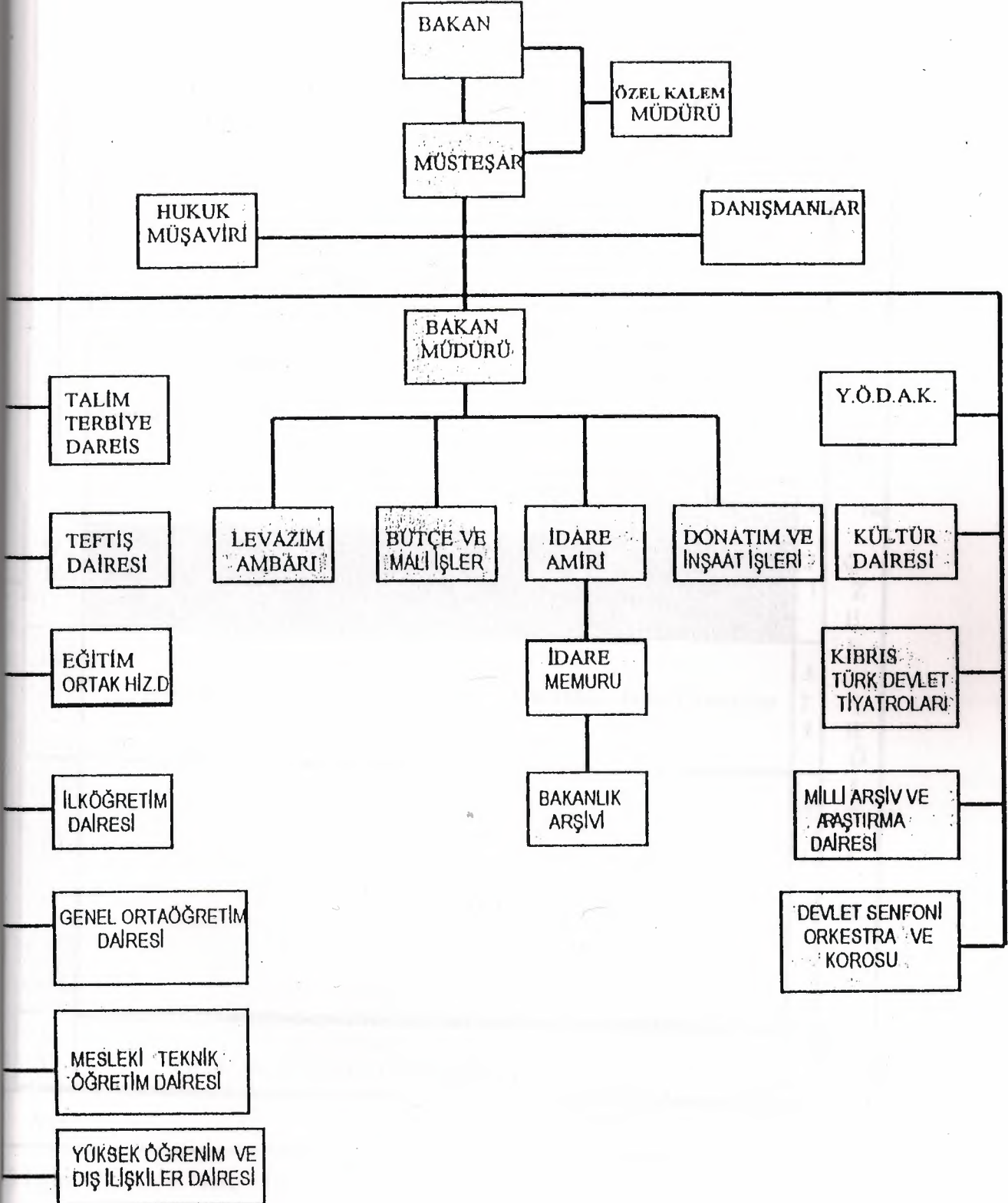
10. İki ülke arasında öngörülen Ekonomik, Mali Birlik ve Dış Politika ve Güvenlik alanlarında ortaklık esasına dayalı kısmi bütünleşmenin Eğitim, Sosyal ve Kültürel birliktelik üzerine dayandırıldığı takdirde daha kolay ve köklü olacağı görüşü paylaşılarak; Eğitim, Sosyal ve Kültürel İşbirliğinin derinleştirilmesi ve geliştirilmesi için mevcut mali, teknik ve aynı desteklerin artırılması hususunda mümkün olan azami gayretin gösterilmesi hususlarında mutabık kalınmış ve bunların

IV: TC-KKTC Ortaklık Konseyi'nin onayına sunulması kararlaştırılmıştır (İsmail,2001: 415-516).

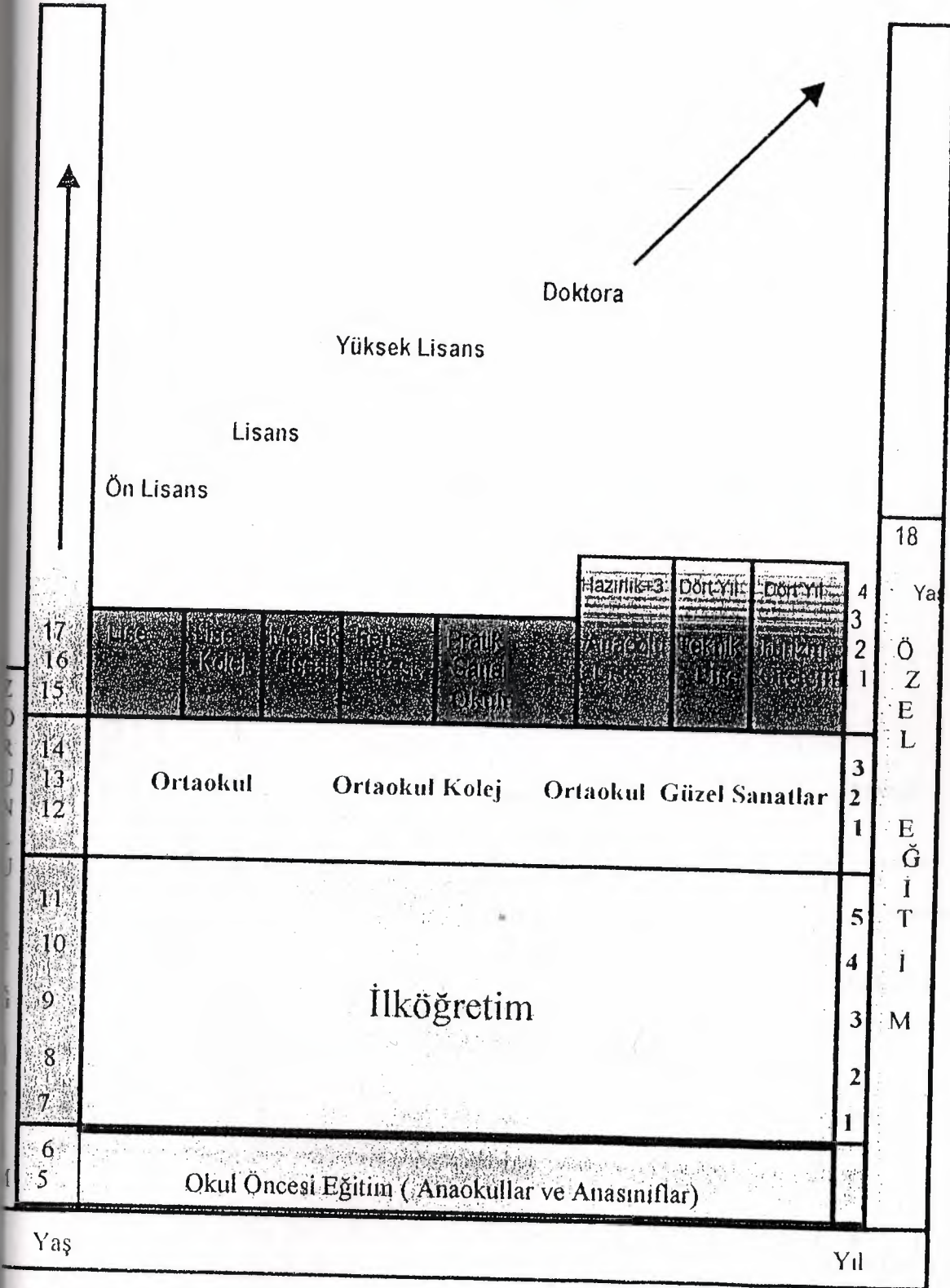
Salih Zeki KARACA
Türkiye Cumhuriyeti Başbakanlık
Kıbrıs İşleri Müşaviri

İşıl YILMAZ
Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti
Devlet Planlama Örgütü Müsteşarı

**KKTC
MİLLİ EĞİTİM VE KÜLTÜR BAKANLIĞI
ÖRGÜT ŞEMASI**

K.K.T.C. EĞİTİM SİSTEMİ

İl Eğitim Yasasına Göre ; Zorunlu Eğitim onbeş yaşına, Özel Eğitim onsekiz yaşına kadar.

TÜRKİYE EĞİTİM SİSTEMİ

SÜPER SİSTEM		SİSTEM																								
TEMEL SİSTEMLER		ARACI ÜST SİSTEMLER	ÜST SİSTEMLER																							
		MİLLÎ EĞİTİM BAKANLIĞI		YÜKSEKÖĞRETİM KURULU	ÜNİVERSİTELER ARASI KURUL																					
		YURTDIŞI EĞİTİM ÖRGÜTÜ	İL MİLLÎ EĞİTİM MÜDÜRLÜĞÜ		ÜNİVERSİTE																					
			İLÇE MİLLÎ EĞİTİM MÜDÜRLÜĞÜ																							
				YAYGIN EĞİTİM		HİZMET İÇİ EĞİTİM																				
Toplumsal, Kültürel Ekonomik Kurslar				USTALIK Uzmanlaşma																						
ÇIRAKLIK KALFALIK																										
OKUL ÖNCESİ EĞİTİM				İLKÖĞRETİM		ORTAÖĞRETİM		YÜKSEK ÖĞRETİM																		
Yuva Eğitimi		Anaokulu		İlkokul Ortaokul		Lise Meslekî ve Teknik Okullar		FAKÜLTE		LİSANSÜSTÜ																
								Ön Lisans		Lisans		Yüksek Lisans		Doktora												
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23	24	25	26	YIL